16. GADA GĀJUMS

AIZSARGS

DISKOBOLS

1938. GADS

9. BURTNĪCA

sept.

SATURS

Lpp.

VISPĀRĒJĀ DAĻA

Teodors Kochs. **Sports un medicina** 578
Leonīds Breikšs. **Par vadītāju un vadoņu audzināšanu** 582
Vold. Reiznieks. **Latvietības nākotne** 586

MILITARĀ DAĻA

Pltn. K. Vidiņš. **Kaujas apmācība** (Turpinājums.) 594
Ārsts pltn. A. Bergs. **Sanitarā dienesta organizacijas pamatprincipi kara laikā.** 596
Idejas un fakti ārvalstu aizsardzībā 598

LITERARĀ DAĻA

Alfreds Kvālis. **Tevi es sveicinu** (dzejolis) 599
Jāzeps Valdmanis. **Dzimtenē** (dzejolis) 599
Jānis Ķelpe. **Zemniekam** (dzejolis) 599
Andrejs Iksens. **Mūžīgie ziedokļi** 600
Richards Ērglis. **Melnsiles labieša dēka** 605
Arnolds Jansons. **Mākoņos** 609

AIZSARGU UN AIZSARDŽU DZĪVE

Aizsargu šaušanas sacīkstes 1938. gadā 611
Chronika 613
R Celms. **Lidotāja Krūzītes piedzīvojumi** 623

BIBLIOGRAFIJA UN MĀKSLA

Alfonss Francis. **Arveds Švābe** 624
A. Francis, V. Upenieks. **Apskati un recenzijas** 625

LATVIJA PAGĀJUŠĀ MĒNESĪ

A. Kroders. **Mēneša apskats** 627

ĀRZEMES UN ĀRPOLITIKA

T. Veicherts. **Mēneša apskats** 633

MANA MĀJA

Informacija un ierosinājumi 634
A. Puriņa. **Gatavosim garšīgus skābos gurķus un kāpostus** 635

SPORTS

Aizsargu meistarsacīkstes vieglatletikā 636
Būvēsim smailītes 637

ŠACHS

K. Bētiņa vadībā 639

HUMORS

Ludvigs Šanteklers. **Rudens panorama** 640
Ačuks. **Čangkufengas un Sudetijas jautājums** 640
E. Ririda ns. **Braukšanas apmācība ilustracijās** 641

MAZAJIEM LASĪTĀJIEM

Pieci stiprinieki 642
E. R. un L. Š. **Raugi — bēdīgi un priecīgi ir draugi** 642

Uz vāka: Tēlnieka Mirona — **Diskobols.**

ŽURNĀLS «AIZSARGS» IZNĀK IK MĒNEŠA 15. DIENĀ

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,—. Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, «Žurnāls Aizsargs», pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija** un **izdevniecība** atrodas: Rīgā, Aizsargu ielā Nr. 33. Tālr. 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no pulksten 8,30—15,30, sestd. no 8,30—13.

1938. GADS
16.
G. GĀJUMS

AIZSARGS

9. (183.)
BURTNĪCA
15. SEPTEMBRIS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTURAI

Blakus fiziskai veiklībai ir vajadzīgs labi attīstīts cīņas spars, neatlaidīga griba un garīgā disciplina.

A. Bērziņš, Sabiedrisko lietu ministrs.

E. Rirdāna uzņēmums.

Peldētājs.

Teodors Kochs

Sports un medicina

Kā visa mūsu dzīve, tā arī sports pēc 1934. gada 15. maija saņēma jaunus impulsus.

Radikalās pārmaiņas, kas notikušas pēdējā laikā, ne tikai veicinājušas fiziskās audzināšanas darba paplašināšanos, bet nostādijušas visu fizisko kulturu Latvijā uz jauniem pamatiem.

Intensivs darbs deva pelnītus augļus, un mums visiem izdevība priecāties par mūsu jaunatnes sasniegumiem gan basketbolā, gan tenisā, gan futbolā, peldēšanā, vieglatletikā u. t. t. Šai darbā jo dzīvu dalību ņem arī ārsti.

Arī ārstu uzdevums ir rūpēties lai atjaunotā Latvijā darbotos fiziski un garīgi augstvērtīgi, veseli cilvēki.

Sports un medicina ir cieši saistīti un tas nebūt nav mūsu laika ieguvums. Aplūkojot vēsturi no šī viedokļa, mēs atrodam, ka jau 2700 gadus pirms Kristus dzimšanas ir sarakstīta grāmata Kong Fu, kur Ķīnas ārsts aprakstijis un ieteicis elpošanas vingrošanu. Šo vingrošanu vairākus gadsimteņus vadijuši priesteri, jo arī ārstu pienākumus tai laikā izpildijuši priesteri. Tas pats arī bija Indijā, kur 1800 gadus pirms Kristus dzimšanas Ayur Vedā uzskaitīti un ieteikti veselības uzturēšanai dažādi vingrojumi. Lasot sengrieķu vēsturi, bieži vien liekas, ka ir tēloti mūsu laiku apstākļi. Visiem zinams, kādā augstumā Grieķijā stāvēja fiziskā kultura. Mazāk zinams, varbūt, būs tas, ka jau tur vingrošana un medicina cieši bija saistīti. Tas bija apzinīgi tā izveidots, lai stiprinātu tautas veselību un līdz ar to arī spēku. Slavens romiešu ārsts Galens kādā savā grāmatā raksta, ka, «vingrošana ir daļa no veselības kopšanas, bet veselības kopšana iederas medicinā. Tā tad ārstam jāspriež par vingrošanas lietderību veselībai, jo viņš ir īstais vingrotājs».

Grieķijā, galu galā, vingrošanas meistari, labi zinādami vingrošanas ietekmi uz veselību, sākuši nodarboties ar ārstēšanu. Mēs redzam jau 500 g. priekš Kristus specialistus, tā saucamos jatroliptus jeb paediatridus, redzam veselas viņu skolas ar slavenāko Selimbijas salā, zinam vārdus, kā Herodicus, kas savā laikā slavas ziņā sacentās ar Hipokratu. Hiprokrats šos vīrus saucis par pūšļotājiem un viņus nikni apkaroja. Tieši uz šo faktu tiek aizrādīts arī mūsu laikos. Ārsti tiek brīdināti piegriezt vislielāko vērību fiziskās kulturas jautājumiem, lai neiznāktu tā, kā senā Grieķijā, ka vingrošanas skolotāji sāk ārstēt plaušu tuberkulozi un plaušu karsoni ar īso distanču skrējieniem. Un jāsaka, ka fizikalo terapiju, ārstēšanu ar peldēm, ar ūdeni, ieveduši tiešām laiji, piem. katoļu mācītāji. Tā tad izrādās, ka jau kopš senseniem laikiem ārsti interesējušies par fizisko kulturu, aizrādijuši uz tās veselīgām un kaitīgām īpašībām un tādā veidā aktivi un apzinīgi ir centušies uzlabot tautas veselību.

Mēs varētu vēl teikt, ka sports atbilst organisma prasībai pēc fiziskas piepūles, atvietodams fiziskā darba trūkumu vai papildinādams vienpusīgu nodarbināšanu pie darba, ka sports sauc cilvēku ārā no istabas četrām sienām, svaigā gaisā, sporta laukumā; ka sports norūda cilvēka ķermeni, padara to izturīgāku pret saslimšanām un apaukstēšanos. Citiem vārdiem, ja mēs vēl reiz izceltu, ka fiziska audzināšana vairo muskuļu spēku, uzlabo visu iekšējo organu darbību, pataisa sirdi izturīgāku, liek plaušām pilnīgāk darboties un līdz ar to organisms paliek spēcīgāks, mēs atkārtotu patiesības, kuŗas cienijamie lasītāji, droši vien, jo bieži ir dzirdējuši un lasijuši.

Bet neskatoties uz visu to, mūsu laikos ir vēl arī tādi cilvēki, kas sportā redz vai vienīgi negativās puses. Diezgan liels skaits ir pat to, kas atrod, ka, piemēram, sacīkstes esot kaitīgas un pavisam būtu pārtraucama «dzīšanās pēc rekordiem». Viņu galvenais arguments ir aizrādijums, ka treniņš, ja to nepārspīlējot, gan veicinot fizisko attīstību un veselību, bet sacīkstes, kā maksimalās piepūles, neko vērtīgu šinī ziņā nevarot sniegt. Dzīdamies pēc uzvaras vai rekorda, sportists netaupot sevi, pārpūlot sirdi, sabojājot nervus u. t. t. Sakarā ar sporta piekopšanu notiekot nelaimes gadijumi, dažu reizi pat smagi, kas apdraud veselību un pat dzīvību.

Brīvā dabā, lietpratēja vadībā.

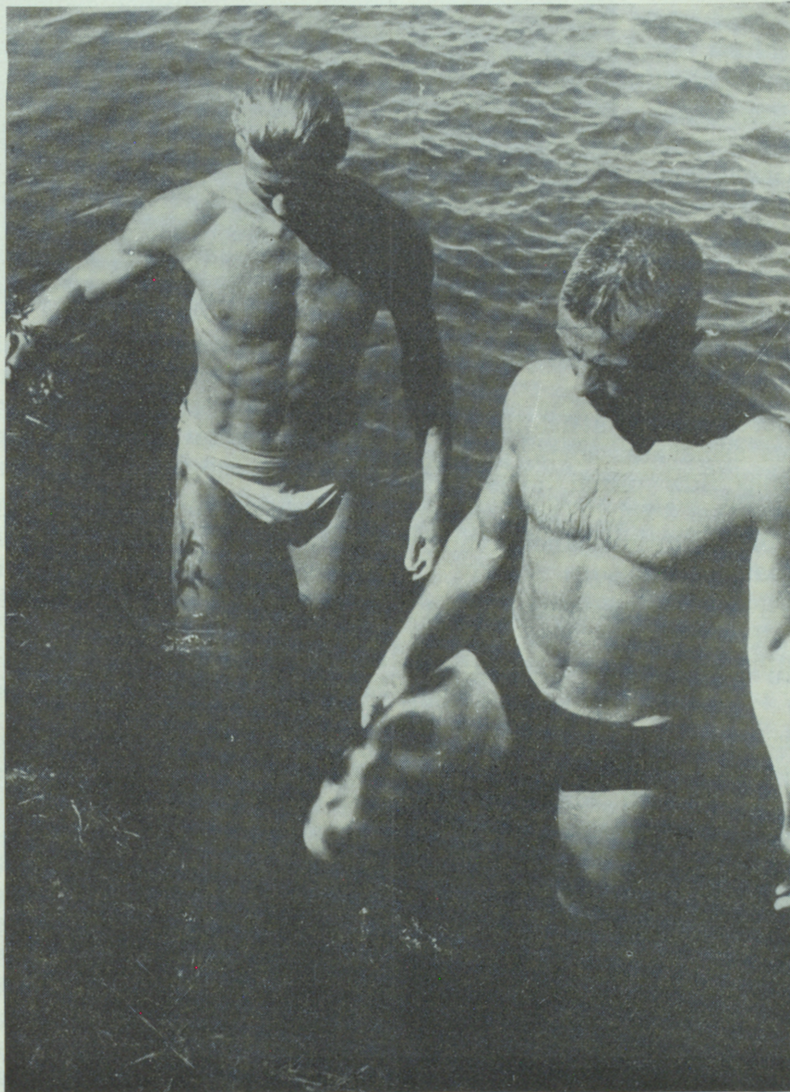
Ir pareizi, ka bieži mazie organu traucējumi, kas ikdienas dzīvi netraucē, sportojot var izvērsties par nopietnām slimībām. Mēs šiem ieskatiem nemaz negribam paiet garām, jo arī mums nav vienalga, kas notiek ar mūsu jaunatni, un jaunatne galvenā kārtā ir tā, kas ar sportu nodarbojas. Valsts un tautas intereses prasa, lai jaunā paaudze augtu spēcīga un vesela, tamdēļ izsargāsimies no visiem apstākļiem, kas varētu aizkavēt šā mērķa sasniegšanu. Un izsargāties no šādām nevēlamām parādībām mēs varam, to vajadzēs atzīt arī mūsu sporta pretiniekiem, jo, nostādot sportu zem lietpratīgas un pilnīgi modernas medicinas kotnroles, viņu iebildumi vairs nav pamatojuma.

Sporta ārsti, jeb, pareizāk, ārsti - sportisti darbojušies jau agrāk, bet viņu darbība aprobežojās galvenā kārtā ar palīdzības sniegšanu nelaimes gadijumos. Plašāka interese par kustību un balstu organu darbību un tās norisi radās tikai pagājušā gadu simteņa beigās — praksē tā izvirzijās tikai pēc pasaules kara. Daudzās valstīs tika dibināti sporta darbības pētīšanas instituti, sāka sistematiski pārbaudīt sportistus.

Sporta ārsts tagad vairs nav vienīgi palīdzības sniedzējs vai veselības labotājs, bet ir kļuvis par padomdevēju un palīgu treniņa gaitās.

Mūsu sporta medicinas instituts Rīgā, ar Latvijas Fiziskās Kulturas un Sporta komitejas gādību, uzsāka savu savu darbību 1937. gadā, Eiropas basketbola meistarsacīkšu laikā. Instituts pašreiz galveno uzmanību piegriež esošo un nākošo sportistu veselības pārbaudei. Ka šis darbs ne tikai svarīgs, bet bija arī ļoti vajadzīgs, pierāda paši rezultati. Izmeklējot sportistus, varēja noskaidrot sevišķi labus un spēcīgus. Vājākiem varēja dot padomu būt uzmanīgiem un startēt sacīkstēs tikai pēc sistematiskā treniņa, kurš ķermeni sagatavotu šai pārbaudei.

Latvijā katram sportistam ievestas trīs kartiņas: I mediciniskā (dzeltena), II biometriskā (zaļa) un III psichotechniskā (zila). Kartiņās atzīmē kā vispārējās, tā specialās ziņas un pārbaudes rezultatus.

Tas atjauno spēkus un rada mošu garu.

Mediciniskā kartiņā sīki atzīmē izmeklējamā veselības stāvokli pēc organiem. Blakus ķermeņa uzbūves vispārējiem datiem, te arī asiņu riņķošanas un elpošanas organu specialās pārbaudes un to rezultati, atzīmes par pārciestām slimībām, iedzimtību u. t. t. Pamatojoties uz šo izmeklējumu rezultatiem, ārsts dod vispārējo slēdzienu par piemērotību sportam un sacīkstēm, pēc vajadzības sniedz arī aizrādijumus sporta instruktoram. Mediciniskās kartiņas saturs, kā arī vispār viss izmeklēšanas rezultats, ir noslēpums, ko neizpauž. Sportistiem tamdēļ nebūtu šinī ziņā ko baidīties no izmeklēšanām.

Biometriskā kartiņa (zaļa) ir domāta plašākai lietošanai, to ievada ārsts, bet duplikātu izsniedz sporta instruktoram, un viņš to var turpināt. Uz dažādu mērojumu pamata ar zināmu formulu palīdzību iespējams novērtēt kā sportista spējas, tā arī vājās puses. Blakus dažādiem ķermeņa un tā daļu mēriem te arī dinamometriskie dati u. c.

Psichotechniskā jeb, labāk: psicholoģiskā kartiņā galvenā kārtā sakopoti dati par cilvēka locekļu spēku, kustību norisi, uzmanību, reakcijas ātrumu u. t. t., viss tas, kas attiecas uz biomechaniku vai psichomotoriku. Blakus šiem datiem ir ziņas par ķermeņa un svarīgāko organu (sirds, plaušu) stāvokli pirms un pēc sporta sapulces, t. i. sacīkstes vai pārbaudes.

Ja sportista veselības un spēju pārbaude nostādīta šādā augstumā, tad tā atbilst visām mūsu laiku prasībām gan ārstnieciskā, gan sporta ziņā. Tad tā var dot pilnīgu pārskatu gan par dotībām, t. i. sportistu spējām, gan arī par šo spēju izkopšanu un iespējamībām. Tāpat mums iespējams dot vispusīgu atbildi uz jautājumu, cik zinama piepūle derīga vai kaitīga, vai to pieļaut vai noliegt.

Īsts melns darbs ir tīri mediciniskā izmeklēšana (dzeltena kartiņa). Ne vienu reizi vien mēs piedzīvojam šeit pārsteigumus. Dažs sportists konstatētas atklātas tuberkulozes dēļ nav ticis sacīkšu laukumā, bet nekavējoties ievietots sanatorijā. Šādi sportisti apdraudēja citu sportistu veselību, jo kaisija slimības

dīgļus, bez tam, pie pilnīga veselības sabrukuma sabiedrība visu vainu uzveltu sportam — lūk, sports bija vainīgs.

Daudz lielāks skaits bija to, kuriem varēja konstatēt nekārtīgu sirds darbību un atsevišķos gadijumos pat smagas sirds slimības.

Nopietnākos gadijumos vienmēr tiek konsultēti ārsti specialisti. Bet ko līdz instituta uzraudzība un ārsti specialisti, ja sportisti neizpilda priekšrakstus.

Vienā gadijumā, piemēram, kaulu slimības dēļ, skrējējam bija aizliegts pat trenēties. Pēc kāda laika, viņu kontrolējot, gaidītās uzlabošanās vietā vērojama pasliktināšanās. Kādēļ? Mūsu skrējējs skriešanu bija gan atmetis, bet uzsācis spēlēt futbolu!

Vēl sliktāk izgāja kādam jaunam spinteram, kuram pilnīgi aizliedza uz laiku sportot sirds slimības dēļ. Pie kontrolizmeklēšanas pārsteidzošu pasliktināšanos varēja izskaidrot ļoti vienkārši, jo slimnieks bija «atpūtas» laikā pus Latvijas apceļojis kājām. Šādu gadijumu mēs varētu uzskaitīt ļoti daudz un dažādu.

Pie brīdinājumiem no sirds puses jābūt uzmanīgiem, it sevišķi, ja ir darīšana ar jaunatni, jo sirdij jāveic milzu darbs.

No dzimšanas līdz pubertatei sirds attīstoties paliek 2 reiz lielāka, attiecīgs asinsvads, aorta, pieaug tikai par 1/5. No dzimšanas līdz pilnai attīstībai sirds ir 12 reiz lielāka, aorta tikai 3 reiz. Tādēļ, strādājot ar jaunatni, sporta instruktoram jāņem vērā, ka sirdij jāveic smags darbs:

1) spiežot asinis pret relativi samazināto aortu (sirds 12 reiz lielāka, aorta tikai 3 reiz);

2) veicot pastiprinātu vielu maiņu pubertates un augšanas laikā;

3) braucot vai ejot uz skolu, darbu;

4) strādājot ikdienas darbu skolā, darbnīcā.

Apgrūtinot šo rēķinu vēl ar 5. punktu — sportu — labi jāpadomā, vai šī sirds vēl spēs to veikt.

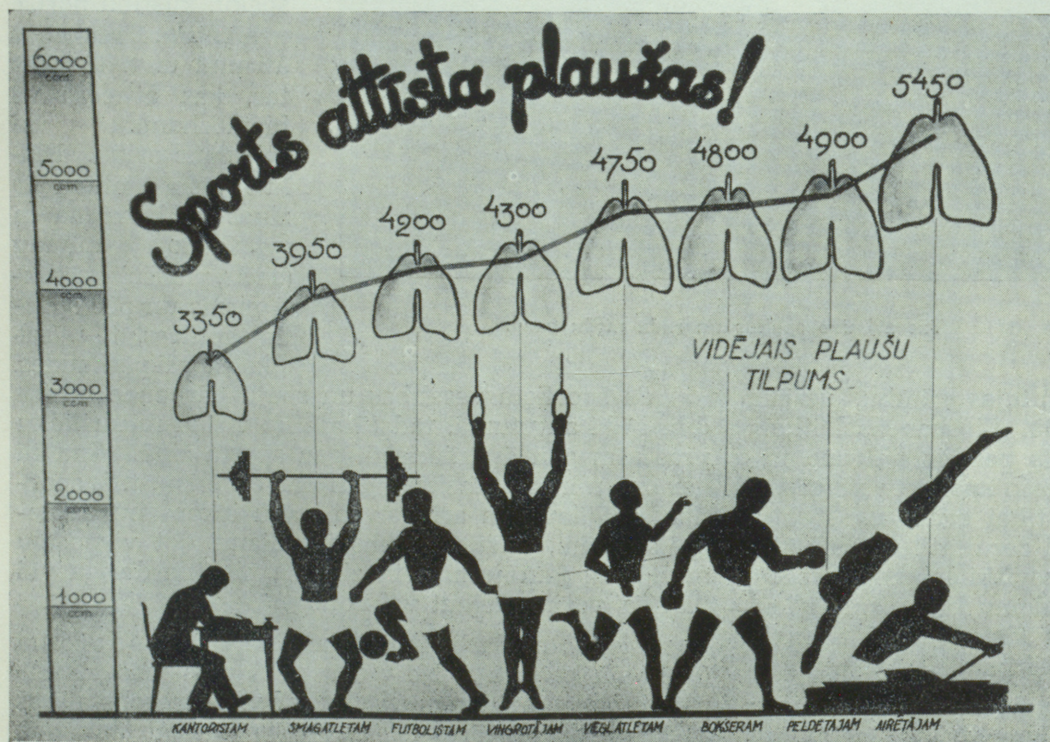
Kā katru muskuli, tā arī sirdi, protams, var ar piemērotiem sagatavošanas vingrojumiem iztrenēt, stiprināt. Daudz ļaunuma novērst šeit var tieši sporta instruktori, pareizi nostādot savu darbu ar iesācējiem. Labs palīgs instruktoram var būt mūsu zaļā kartiņa, jo tajā Amara krūšu koeficients norāda uz sportista dotībām, vai konstitucija ir vāja (no 0,47—0,51) vai spēcīga (no 0,52—0,54). Bieži šis koeficients neatbilst ārējam izskatam, tad sportistu «atmasko» Bušara barojuma indeks. Vīriešiem normāli viņš ir 4,0, sievietēm — 3,9. Izrādas, ka vienam otram tas ir 4,5—4,7, tas norāda, ka sportists ir «pārbarots».

Tauku uzkrājums rada laba izskata iluziju, kas maskē vājo konstituciju. Zaļā kartiņa palīdz arī sekot darba rezultatiem. To vislabāk konstatēt, kontrolējot krūšu apkārtmērus un plaušu tilpumu. Ļoti interesantus rezultatus mēs esam ieguvuši kontrolējot Fiziskās audzināšanas institutā viena kursa audzēkņus. Starp citu, izrādijās, ka fiziskā nodarbība vairumam nākusi par labu, un tie ir labi attīstijušies. Pie dažiem, gados vecākiem, aktiviem sportistiem, nekādu ietekmi nevarēja konstatēt, bet diviem fiziskā nodarbība noteikti ir kaitējusi.

Daudz vairāk piedzīvojumu šai laukā ir ārzemju institutiem. Ungārijā, piemēram, konstatēts, ka ar plānveidīgo fizisko audzināšanu kareivjiem plaušu tilpums gada laikā caurmērā palielinas par 300 kb. cm, Vācijas armijā pat par 400 kb. cm. Ļoti pārliecinošs pētijums, kas izdarīts Saksijā. No 1926. gada Saksijā atpūtai ik vasaru tiek novietoti 16.000 bērnu. No 1932. gada kolonijas programā bērniem ievesta obligata vingrošana. Salīdzinot mērus, izrādijās, ka ir starpība starp pirmo (1926.—1932.) un otro (1932.—1936.) periodu. Proti, otrā periodā svars gan nedaudz ir pieņēmies, bet krūšu apkārtmērs ir pieaudzis caurmērā par 2 cm. Priekš bērniem tas ir ļoti daudz. Visiem taču ir skaidrs, ka pie lielāka plaušu tilpuma mums ir vairāk skābekļa un mēs varam veikt lielāku darbu. Vēl lielāka nozīme tam ir cīņai pret tādu bīstamu un ļoti izplatītu slimību kā tuberkulozi.

Katrs sporta veids izveido sev vajadzīgo plaušu tilpumu (skaties tabulu). Vismazākais plaušu tilpums parasti ir tam, kas ar sportu nenodarbojas. Kā sportistam, tā katram pilsonim ļoti svarīga ir pareizi nostādīta elpošana.

Pašu darbu kā tādu pēta no cilvēka psichofizioloģijas viedokļa. Psichotechniskās pārbaudes vis-

Vidējais plaušu tilpums atkarībā no fiziskās nodarbības.

Spraigs cīņas moments.

pirms radušās un kļuvušas popularas Amerikā šā gadu simteņa sākumā. Apmēram 10—12 gadus vēlāk arī vecā pasaule sāk tās lietot. Šie jautājumi ir veidošanas stadijā, tomēr ir gūtas jau ļoti vērtīgas atziņas, kas derīgas arī praksei. Sāpīgi ir ne tikai pašam sportistam, bet arī mums, kad redzam, kā, piemēram, īsts «gargabalnieks» bez panākumiem ņemas ap sprintu. Šādu liktenīgu kļūdu mēs esam redzējusi ļoti daudz. Latvijas sports tādā veidā ir zaudējis vienu otru ievērojamu rekordistu. Psichotechniskās, jeb, kā tagad mēdz teikt, psicholoģiskās pārbaudes ļauj spriest par atsevišķo personu noderīgumu un piemērotību zinamam sporta veidam vai darbam. Ar specialu metodu palīdzību iespējams arī noteikt, cik tālu sportists var izveidot sava ķermeņa spējas un kādi varētu būt viņa sasniegumi. Protams, rezultats tomēr atkarājas no sportista paša un no viņa skolotāja, atkarājas no treniņa, kontroles un disciplinas.

Jau pēc ārējā izskata mēs varam apmēram pateikt, kādam sporta veidam attiecīgais jauneklis vislabāk piemērots. Tā, piemēram, tipiskais «gargabalnieks» ir maza auguma, slaids cilvēks, ar spēcīgu sirdi un lēnu pulsu (Vītols, Izoholo). Vidusdistanču skrējējs ir lielāka auguma, sevišķi garas kājas ir izšķirošās pie uzvaras. Būtu ļoti interesanti apskatīt visus sporta tipus un runāt par to raksturīgākām īpašībām, bet atstāsim šo jautājumu specialam rakstam.

Aizsargu organizacija, darbojoties visā valstī, aptverot visu tautu, veic vislielāko darbu arī veselības laukā. Fiziskā audzināšana nepieciešama visiem, ir pilsētniekiem, ir lauciniekiem. Apsveicams, ka plašas aprindas par to sāk interesēties un darboties līdzi. Bet lai viss būtu labi, lai neviens nevarētu apgalvot, ka sports bojā veselību, ir vajadzīga sportā uzraudzība, vadība. No veselības viedokļa rekordi mums neinteresē, tomēr tieši psichotechnika palīdz šādus rekordistus atrast, palīdz sasniegt vislabākos rezultatus.

Sporta un fiziskās audzināšanas darbā medicina nāk talkā ne tikai sniedzot palīdzību nelaimes gadijumos, vai uzraugot treniņus un sacīkstes, bet arī izmeklējot sportistus, nosakot piemērotību un dodot padomus, kā sportistiem, tā instruktoriem.

Arī tīri zinātnisks darbs vēl jāveic, jo šai jaunajā zinātnē pārāk daudz vēl nenoskaidrotu jautājumu. Kas lidotājam meteorologs, tas sportistam sporta ārsts.

Un nobeidzot šo apceri, vēl reizi uzsvērsim, ka pareizs sports spēcina un norūda mūsu miesu un garu, audzina uz darbu, izturību un pacietību, uz izveicību un godīgu sacensību.

Tāpēc rūpēsimies, lai Latvijā darbotos dzīves priecīgi, veselīgi, spēcīgi cilvēki, kas viegli tiktu pāri grūtiem brīžiem personīgā dzīvē un kas ar lielu drosmi un pašaizliedzīgi būtu klāt tai darbā, kas vajadzīgs, lai saglabātu mūsu vienību, mūsu patstāvību un neatkarību.

Gatavosimies un parādīsim nākamā tautu sacensībā Helsinkos, ka arī mūsu tauta spēj uzrādīt labus sasniegumus fiziskā gatavībā.

Kad ķermenis līdz pēdējam piepūlēts.

Leonīds Breikšs

Par vadītāju un vadoņu audzināšanu

(Prezidenta runas pārdomājot).

«Tautai ir nepieciešams tas, lai viena liela daļa viņas dēlu būtu tā sagatavoti, tā skoloti, lai viņi varētu iet citiem pa priekšu. Lai viņi varētu un mācētu ceļu meklēt, atrast un to rādīt arī citiem un citus pa šo īsto, pareizo ceļu uz priekšu vest.»

No Prezidenta runas akademiskai jaunatnei, 1936. gadā.

Par vadoņa lomu un uzdevumu.

Vadoņi un vadītāji ir ikvienas tautas spēka kodols, šī spēka svarīgākā daļa.

Viņi ir tautas virzītāji, rosinātāji, izkopēji, stiprinātāji, visu briesmu redzētāji un vienīgie pratēji šīs briesmas novērst. Viņi ir tautas acis, ausis un smadzenes. Ja gan: arī tautas dvēsele un prāts un sirdsapziņa viņi ir. Arī — tautas gudrība.

Kamēr lielum lielā tautas daļa nododas ikdienas darbam, gādādama un nodrošinādama tautai iztiku un dzīvei nepieciešamas mantas, tikmēr tautas vadītāji un vadoņi gādā par to, lai tautas dzīve, un darbs, un spēks, un domas raisītos pareizā virzienā.

Viņi māk to, kas tautām ir tik nepieciešams un bez kā neviena tauta arī nevar iztikt un ko nu arī labai daļai no mūsu jaunatnes liek mācīties un liek prast mūsu Vadonis,

«lai viņi varētu iet citiem pa priekšu. Lai viņi varētu un mācētu ceļu meklēt, atrast un to rādīt arī citiem un citus pa šo īsto, pareizo ceļu uz priekšu vest.»

Mums ir vajadzīgi un nepieciešami šie ļaudis, kas nerimstoši būtu nomodā un gādātu par to, lai mūsu tauta nekad nepazaudē savu īsto ceļu pretī nebeidzamai dzīvošanai un pastāvēšanai, kā dzērves gaisā nepazaudē savu īsto ceļu uz dienvidiem.

Vadītāji un vadoņi ir tautai nepieciešami visās dzīves nozarēs: jo viņi ir kā pumpuri un atvases ikvienam zaram. Viņi vienīgie zina un prot no tautas spēka, kas cauri viņas dzīslām strāvo, radīt un veidot jaunus zarus, plašāk un krāšņāk izvēršot tautas dzīvi un domas.

Mums ir vajadzīgi tie, kas

«Varētu un mācētu ceļu meklēt, atrast un to rādīt arī citiem...»

ikvienā darbā, ikvienā pasākumā, ikvienā dzīves gadījumā.

Mums ir vajadzīgi šie ļaudis, kas, redzēdami tautā ieviešamies viņas dzīvībai, pastāvēšanai un spēkam nevēlāmas parādības, spēj un māk viņas apkarot un iznīcināt, māk viņu vietā izsaukt un ierosināt citas, kas atkal grieztu par labu tautai nodarīto postu.

Mums ir vajadzīgi šie ļaudis, kas pret visiem ļauniem sākumiem mūsu tautā celtos nesaudzīgā karā un nerimtu, kamēr tie nebūtu izravēti, bet labie iekopti un sakuplojuši un nobrieduši svētīgai un bagātai ražai; ļaudis, kas šajā cīņā un darbā dotos ar visu savu spēku un prasmi, ar visu savu sirdi un prātu.

Vadītāji un vadoņi ir ikvienas tautas zobens un vairogs: kamēr viņi ir dzīvi kādā tautā, tikmēr šī tauta arvien spēs sacelties pret svešniekiem — ja tie viņu uzvarētu vai pārmāktu, jo vadoņi ir tie, kas tautas māk pacelt no kauna un pazemojuma, no svešas kalpības un nevarības, no sabrukuma un nespēka izmisuma stundās. Vadoņi un vadītāji ir tie, kas tautas spēkus māk kopā savākt, izveidot un sakārtot cīņai pret visiem ienaidniekiem, šajās cīņās tos vest un vadīt un šīs cīņas novest pie uzvaras, pie ienaidnieka satriekšanas un padzīšanas no zemes, pie tautas brīvības un pilnīgas neatkarības un patstāvīgas dzīves.

Cik mūsu tautai ir ienaidnieku bijis — tie visi vispirms ir lūkojuši izkaut un iznīcināt mūsu vadoņus un vadītājus, un mūsu atmiņās mūžam spilgts paliks tas brīdis, kad svešinieki it kā dzīrās ielūdza 300 zemgaļu vecāko, bet pēc tam aizdedzināja dzīru pili, lai visi šie 300 vadoņu un vadītāju dabūtu galu. Jo svešinieki gan zināja patiesību, kas tautas vadītājus un vadoņus nokauj, tas tautai galvu nocērt.

To ir darījuši visi, kas gribējuši salauzt mūsu tautas cīņas spējas, kas ir gribējuši un lūkojuši sagraut viņas pretestību, kas ir gribējuši to padarīt nevarīgu un paklausīgu ienaidnieku rokās.

Fiziskā audzināšana disciplinē un koncentrē.

Vadoņiem krītot, tauta zaudē savu vienotās un mērķapzinīgās rīcības spēju, viņa vairs nemāk saskaņoti pretoties, viņa vairs nezina, kas nu darams un kas iesākams, lai atkal brīvība reiz mājās pārnāktu, lai atkal viņa pati spēkā celtos, lai atkal viņa uz mūžīgās dzīvības un pastāvēšanas ceļa varētu nostāties.

Mūsu Zemes Cēlējs, domādams par latviešu tautas šodienu un rītdienu, ir pasludinājis, ka mums—

> «Jāizaudzina vadītāji un vadoņi, kas visos dzīves uzdevumos prastu cīnīties un galā tikt.»

Vienā solī, vienā vadībā, uz vienu mērķi.

Un ikviens, kam ir latvieša sirds, šajos vārdos dzird viņa lielās rūpes un gādību par mūsu nākamo laiku, kam pretī viņš mūsu tautu vada.

Šī doma un šis mudinājums un viņa piepildijums glabā sevī latviešu tautas gaišās, drošās un varenās nākotnes atslēgas.

Kādiem jābūt vadītājiem un vadoņiem?

> «Mācieties upurus nest idejai! Mācieties idejai degt! un sadegt idejas labā, ja šī ideja ir spējīga nest labumu tautai un valstij!»
>
> *No Prezidenta runas ģimnazijas audzēkņu izlaidumā Pļaviņās.*

Ir ļaudis, kas to prot: upurus nest idejai. Ir ļaudis kas māk — idejai degt. Un sadegt idejas labā, ja šī ideja ir spējīga nest labumu tautai un valstij!

Varbūt ikvienā tautā ir daudz tādu cilvēku, kuŗu dvēselē kā grauds zemē guļ šīs spējas. Bet parasti tikai nedaudzos šīs spējas pamostas, sāk augt un izzaroties, sāk pieņemties spēkā, līdz visa tauta sajūt šo cilvēku iespaidu un sāk viņiem klausīt apjauzdama, ka šie ļaudis nestrādā un nerīkojas un necīnas savu šauro nolūku un nodomu dēļ, bet viņi cīnas tās idejas labā, kas

> «ir spējīga nest labumu tautai un valstij.»

Tikai šiem — tauta pilnīgi uzticas un paklausa: tiem, kas spēj sadegt idejas labā. Tautu nevar ilgi vadīt un viņu nekad ilgi nav vadijuši tie, kas necīnas idejas vārdā. Kas šeit veikalu saskata, kas šeit tukšas varas tieksmes apmierina, kas šeit kailai godkārei pamatus ceļ — no tiem tauta novēršas un tos viņa nogāž no viņu goda krēsliem.

Bet kas tādas svētas domas vārdā ir nākuši — un svēts ir viss, kas citiem vairāk labuma un svētības nes nekā pašam darītājam, tiem tauta iet pakaļ ja ne ar prātu, tad ar sirdi nomanīdama, ka šie ir nākuši uzupurēties, lai viņu brāļiem un māsām labi klātos.

Vadītāju un vadoņu ir daudz un var būt daudz. Bet lieli no viņiem būs tikai tie, kas pratīs

> «... upurus nest idejai!.. idejai degt! Un sadegt idejas labā, ja šī ideja ir spējīga nest labumu tautai un valstij.»

Šos ļaudis Vadonis ir saucis. Cik viņu atsauksies? Šos viņš ir modinājis un mudinājis viņu ceļos. Cik viņu sekos?

Bet kas ko spēj darīt šajā lietā, tie ir aicināti līdz strādāt šajā laukā, lai jo lielāks skaits būtu to, kas ietu pa Vadoņa norādīto ceļu viņa garā. Kas šo ceļu prastu iet un ietu šodien, rītu un tālu nākamajos laikos.

> «Ja nāk grūtības, tad vadītājam vajaga būt klāt, un jo lielākas grūtības, jo tuvāk viņām jāstāv tiem, kurus viņš ved un vada. Un ja briesmas draud, tad beidzamais, kas savu vietu atstāj, ir tas, kas citus ved un vada.»
>
> *No Prezidenta runas Mazpulku darba nometnē Dobelē.*

Vadoņa un vadītāja galvenā īpašība ir — spēja patstāvīgi atrisināt jautājumus, kas skar tautas dzīvi, viņas stiprumu, neatkarību un mūžīgu pastāvēšanu. Un ne tikai patstāvīgi atrisināt, bet arī — saskatīt visus gadijumus un iespējas darīt ko vairāk, labāk un pilnīgāk savas tautas labā.

Vadoņi ir tie, kas redzēdami nepilnības un aplamības tautas dzīvē un gaitās — bez kāda citāda mudinājuma un norādijumiem stājas pie šo nepilnību novēršanas.

Ja šīs nepilnības un aplamības izpaužas greizos ieskatos un uzskatos un lietu saprašanā — viņi sāk cīņu pret šiem iesētiem vai ievazātiem aplamajiem uzskatiem, lai viņu vietā liktu un radītu citus — tautai svētīgus un derīgus: tādus, kas tautas spēku ceļ un vairo, kas tautai nodrošina ilgu mūžu pastāvēšanu.

Vadoņiem un vadītājiem ir jābūt rakstura cilvēkiem. Taisnu un drošu ceļu gājējiem. Viņiem ir jābūt neatlaidīgiem savu nodomu izvešanā un piepildīšanā. Nenovirzamiem no savas sirdsapziņas rādītā un pavēlētā ceļa. Sīku un lielu kārdinājumu pārvarētājiem un noraidītājiem.

«Ja nāk grūtības, tad vadītājam vajaga būt klāt, jo lielākas grūtības, jo tuvāk viņam jāstāv tiem, kurus viņš ved un vada.»

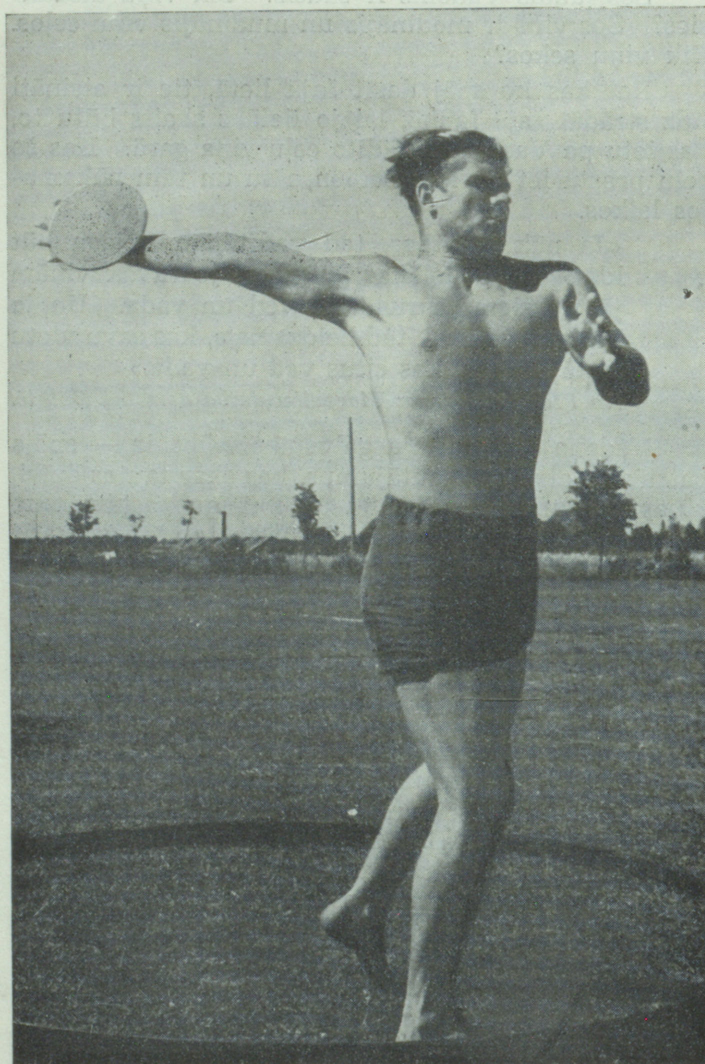
Tā ir mācījis un māca mūsu tautas Vadonis. Pašaizliedzības zīmi un apliecinājumu viņš prasa no visiem, kas jebkad grib piederēt un piederēs vadītāju un vadoņu saimei. Ne tas, kas sev vieglāko daļu izvēlas, var būt vadītājs: vadītājam ir jāuzņemas darba un atbildības smagākā daļa, —

«. . . jo lielākas grūtības, jo tuvāk viņām jāstāv tiem, kurus viņš ved un vada.»

Lēcēja.

Un atceroties Vadoņa vārdus par pašaizliedzību, par upuriem, par atsacīšanos no sava personīgā prieka, viegluma, patikas un laimes, liekas, ka visbiežāk šie vārdi un šīs mācības zīmēsies tieši uz tiem, kas vadītāju un vadoņu vārdu nes un nesīs.

Diska metējs.

Tā ir bijis ar visiem vadītājiem un vadoņiem līdz šim un tā tam jābūt un tā tas arī būs nākamajās dienās.

Ministrs Alfrēds Bērziņš vēstures skolotāju sanāksmē atstāstija mūsu Vadoņa vārdus, kas lai arvien paliek atmiņā un kas ir jāiekaļ atmiņā visiem tiem, kas kādreiz grib būt un būs mūsu dzīves un darba pirmie ceļa rādītāji. Un proti, vaicāts par to, vai Prezidents kādreiz nejūt ilgas pēc mierīgas un tīri personīgas dzīves, pēc lauku mājām, kuras piederētu viņam pašam, jo lauku mājas viņš tik bieži ar sajūsmu ir pieminējis un atcerējis un tauta labprāt viņam tādas dāvinātu, ja viņš piekristu, tad šādā reizē mūsu Zemes Cēlējs atbildējis:

«Es priecājos par skaisti iekoptu māju, man ir laime redzēt ziedošas un kuplas druvas, bet nevienu acumirkli es nedomāju, kaut šis nams, šis dārzs vai šie lauki būtu mani.

Man pietiek, ja es redzu, ka tie ir uz latviešu zemes, ka tie pieder latviešu cilvēkiem, ka viņu valdnieks un saimniekotājs, darītājs un kopējs ir latvietis, latvietis, kurš šo māju, varbūt, no tēva saņēmis, ar lielu mīlestību kopj un ar lielu mīlestību nodos tālāk savam dēlam, sava darba turpinātājam.»

Nevienu acumirkli nedomāt par sevi, par savu labklāšanos, par to, ka arī man varētu daudz kas piederēt — tas ir vadītāja un vadoņa augstākais tikums: citiem labu vēlēt, par sevi nedomāt.

Kas to spēj, tas neapmulsīs brīdī, kad tam būs jāsatiekas ar vadonības prasību:

«Un ja briesmas draud, tad beidzamais, kas savu vietu atstāj, ir tas, kas citus ved un vada.»

Kas pieradis par citiem domāt, kas sevi ir citiem ziedojis, tam šī prasība neliks atrauties. Tam šī prasība neliks meklēt ceļu atpakaļ — uz drošu vietu, jo to nedara īsts vadītājs un īsts vadonis.

Ja kāds šo ceļu domā staigāt, tad tas jau iepriekš lai zina, ka tas nebūs viegluma un ērtas dzīves ceļš, bet tas būs ceļš, kas jo daudz prasīs un jo bieži — visu prasīs.

Aicinādams sev līdz jauno paaudzi, tautas Vadonis tai arvien ir pavēstijis un atgādinājis sava lielā mūža un sava lielā darba atziņas. Un šīs atziņas sirdīs un domās ir jānes un jāatmin arī tiem, par kuru sagatavošanu šeit ir runāts. Un lūk:

«Visās cīņās, kas mūsu tautai uzvaru devušas, pāri pār kailo spēku stāvējušas citas lietas, un proti: ticība, sajūsma, griba, raksturs. Pāri pār kailo spēku ir stāvējis gars un garīgais spēks.»

No Vadoņa runas Mazpulku gada svētkos, 1934. g.

Kas grib savu mūžu veltīt cīņai par tautu, tam ir jābūt cilvēkam ar ticību, sajūsmu, gribu un raksturu.

Šajā ceļā neder cilvēki, kas šaubu sliekšņiem pārkāpt nespēj, lai savu ceļu izvēlētos un droši staigātu. Šeit neder tie, kas netic un neuzticas, kas cerību nepazīst un pasauli un cilvēkus mūžam redz melnos mākoņos ietinušos. Šeit neder tie, kas visur un arvien un jo bieži saka: «Nav vērts! lai paliek! vai tam ir kāda nozīme? Kur pasaule ir tikusi ar savām cerībām un sapņiem? Neko labāku cilvēki nav uzcēluši, nav panākuši un neuzcels un nepanāks. Mēs visi miņājamies kā vienā mūžīgā vakara dienā, kurai tikai uzvelk jaunas drēbes.»

Šeit neder remdenie, kas kā mālaina un izmirkusi zeme līp pie visu gājēju un darītāju kājām. Neder tie, kas ik solī ir stumjami un bīdami un — tomēr apstājas katru mīļu brīdi. Šeit neder ļaudis, kas mūžam ir kā aizmiguši: kas peld mūžīgas snaudas un snaudulības ezeros, kā laivas bez burām un airētājiem.

Šeit neder tie, kas visu apstākļiem pārmet un neko nepārmet paši savas gribas nevarībai; neder tie, kas ar saviem trūkumiem necīnas un tos nepārvar, neder tie, kas nespēj sev pavēlēt, sevi savaldīt un sevi vadīt.

Šeit neder baudītāji un rakstura gļēvie. Neder tie, kas vīna skurbumā zaudē cilvēka seju un līdzību. Neder tie, kas dzērumā prātu zaudējuši, pazaudē arī savu cieņu un savu godu un dara darbus, kas nav goda cilvēka cienīgi.

Šķēpa metējs.

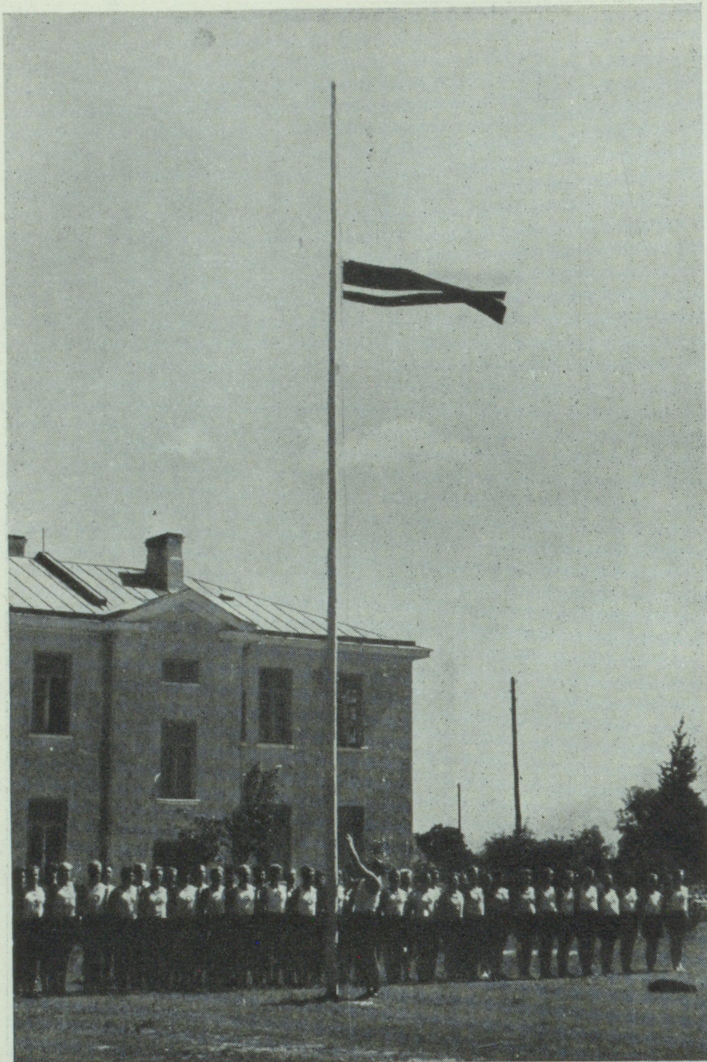
Kārtslēcējs.

Ticība, sajūsma, griba un raksturs!

Ja kāds sevī spēj audzēt lielas šīs četras lietas, tas lai nāk un tas būs īstais vīrs šajā darbā un šajās gaitās.

Ticība ir vajadzīga, lai sirds uz sirdi gribētu ceļu meklēt un atrast. Lai mēs droši varētu kāju rītdienā celt. Lai mēs neapstātos — rokas nolaiduši — pie lietām, kas ar ticību un neatlaidību un drosmi ir uzvaramas. Lai mūs tālumi nebaidītu, lai mums augstumos nereibtu, lai mūs dziļumi neapturētu, lai kalni mums nekļūtu par šķēršļiem.

Sajūsma ir vajadzīga vadoņiem un sirds, kas spēj gaišā liesmā iedegties, jo degošās sirdis —

No rīta, karogu paceļot.

viņas ir tās, kas citus spēj sasildīt un kas citu siltumā vēl gaišāk uzliesmo. Sajūsmas spārni ir vajadzīgi vadoņiem un vadītājiem, lai tie viņus pārnestu pāri visam tam, kam pāri nekad netiks gausā remdenība un šaubu pinekļiem sapītie.

Gribas cilvēkiem ir jābūt tiem, kas grib vadīt un vada: jo tikai gribas cilvēki ir sava noteikta ceļa gājēji. Tikai viņi ir grūtību nesēji un pārspējēji. Tikai viņi ir tie, kas vētrās un negaisos pareizā ceļa apziņu nezaudē. Tikai viņi ir tie, kas pēc neveiksmēm atkal piecelties spēj, un atkal savās vietās nostājas, un atkal savu cīņu uzsāk un atkal to turpina.

Rakstura ļaudīm viņiem ir jābūt: tiem, kas citiem grib pa priekšu iet un citus vadīt. Viņi nedrīkst būt mirkļu mednieki un viņi nedrīkst būt vēja rādītāji.

Vadonim un vadītājam ir jābūt nenopērkamam, jo uz viņu vairāk nekā uz kādu citu zīmējas mūsu brīvvalsts cēlēja vārdi:

> «Izvēlētais darbs un darba ceļš prasa neatvairami no tā, kas šo ceļu ir izvēlējies, ka vēlāk nedrīkst rasties ne kādi apstākļi, ne ģimenes dzīvē, kas varētu šī ceļa uzsācēju atturēt no iesāktā darba, atvairīt, novirzīt no izvēlētā ceļa.»

No Prezidenta runas Bērzmuižā.

Vadītājs un vadonis ir tautas uzticības vīrs. Viņš drīkst bojā iet, bet no saviem mērķiem viņš nedrīkst atkāpties, tos viņš nedrīkst pārdot, ar tiem viņš nedrīkst tirgoties. Un nekāda maksa viņu nedrīkst no ceļa novirzīt: ne sapņi par vieglu dzīvi, ne mīlestība, ne naids, ne labumi, ne ļaunumi, ne vīns un asinis, ne uguns un ne zobens. Jo augstāk un jo lielāks ir vadonis, jo vairāk un pilnīgāk viņš ir sevi ziedojis savai tautai un viņas svētībai.

Ikdienas cilvēka prieki un laime — tas nedrīkst vadoņu sirdīs modināt nožēlas un ilgas pēc šīs laimes. Jo viņš stāv un viņam ir jāstāv pāri tam: tāpēc, ka viņš ar pašu Dievu ir derējis citādām lietām un citādam ceļam.

Un ja viņa ceļš, un viņa darbs, un viņa cīņa, un viņa sirdsapziņa to prasa, tad viņam ir viss jāpamet tur, kur tas ir, un no visa jāatsakas un no visa jāatraisas, lai pilnīgi piederētu tautai un Tēvijai viņas lielajās gaitās un viņas lielajās stundās.

Jo pirmais ceļa rādītājs, Vadonis, visiem, kas nāks pēc viņa, un kas no viņa mācīsies un kas grib iet viņa pēdās tuvos un tālos nākamajos laikos, kalpodami viņa garam un viņa padomam, tiem visiem viņš par sevi ir stāstījis un tie visi to lai dzird un ielāgo un lai atceras:

> «Vajadzēja atraisīties no visa un būt skaidrībā, ka jāpaliek bez visām personīgām saitēm un saistībām.»

Bez visām tām saistībām, kas nākošā un topošā vadoņa un vadītāja ceļam var priekšā aizvelties, un viņu pie rokas turēt un aizkavēt.

Tādu saistību nedrīkst būt vadoņu mūžā un viņu ceļos.

(Turpmāk beigas.)

Vald. Reiznieks

Latvietības nākotne

1. Rase, nacija un zemniecība.

Patlaban tauta ir cilvēces uzmanības centrā. Vispār valdošā ideoloģija ir nacionalisms, un tas cenšas savas tautas īpašības noskaidrot, likt lietā un ar tām pildīt savu misiju — veikt kulturas darbu cilvēces labā. Tāpēc pētniekiem jāpievēršas tautai ar iespējamu nopietnību, lai izzinātu patiesās tautas īpašības, lai nepamestu novārtā kādas īpatas un svarīgas, un lai to vietā neizbīdītu mazsvarīgas.

Par tautu īpašībām ir daudz pētijumu. Ir nopietni entnoloģiski darbi, ir puslīdz viegli pačalojumi.

Tautu raksturotāji parasti pielaiž kļūdu, tautām vai vienmēr piešķirdami pilnīgi nemainīgas īpašības, kamēr pastāv kā mainīgas, tā tikai puslīdz pastāvīgas īpašības; var pat teikt, ka mūžīgu īpašību tām nav, tās vienmēr vairāk vai mazāk svārstas, bet dažas svārstas pat ļoti strauji.

Tāpēc būs pareizāk un lietderīgāk par tautām spriest vairāk pēc viņu darbiem un kulturas vērtībām. Tā kā kulturas vērtības daudz vieglāk apvienojamas tipos un vieglāk pārskatamas kā cilvēki, tad ir cerība par tautu pēc tām spriest vispareizāk.

Tomēr šīs vērtības nevar atraut no tautas dzīves cēlieniem. Tautām ir arī dzīves cēlieni, tāpat kā cilvēkiem, un ko viņas var veikt vienā cēlienā, to otrā — vairs nevar. Ēģiptieši savas milzīgās piramides cēla tikai savas vēstures pirmākos cēlienos, bet vēlāk vairs nē, un grieķi brīnijās par savu senču

ciklopiskiem mūriem. Arī eiropieši tagad nespēj vairs celt tādus dievnamus, kādus viņi cēla vidus laikos, bet par to, protams, viņi spēj darināt pavisam citādas vērtības kā viduslaiku cilvēki. Tāpēc jāgriež liela, pat izcila vērība uz pārmaiņām tautu dzīvē.

Šīs pārmaiņas, sakārtotas sistematiski, sastāda attīstības jeb ģenezes. Biologi dzīvības laukā ir konstatējuši trīs ģenezes veidus, un tie pilnīgi piemērojami arī tautām. Šie trīs ģenezes veidi ir filoģeneze, ontoģeneze un dzimuma šūnu ģeneze. Īsumā tās raksturojamas sekojoši. Filoģeneze aptver un attiecas uz visu organisko pasauli, un to saprot tā, ka organiskā pasaule ir sākusies no pavisam vienkāršiem organismiem, pa ilgiem gadu miljoniem progresējusi uz arvienu augstākām organismu sugām, un beidzamais loceklis šī progresa rindā ir cilvēks. Atzīmējams, ka šī ģeneze virzas uz priekšu ļoti lēni.

Jaunākie pētījumi ir noskaidrojuši, ka dzimumu šūnu ģeneze iet patstāvīgu ceļu, proti tūdaļ pēc apaugļošanās individa miesa taisa ontoģenezi, kamēr seksualās šūnas atdalās atsevišķi un visumā mainas ļoti maz. Par cik jaunās seksualās šūnas ir divu vecāku šūnu kombinējums, par tik tās arī mainās. Tāpēc tagad saka, ka seksualās šūnas ir bioloģiskā pūra glabātājas un tālākdevējas. Tās, tā tad, satur viskonstantākās organisma īpašības.

Ontoģeneze ir individa attīstības gaita no ieņemšanas līdz nāvei. Vācu zinātnieks Hekels ir uzstādijis it kā likumu, ka ontoģeneze īsumā un ātrumā atkārto filoģenezi. Patiesībā filoģeneze ir stingri progresiva, kamēr ontoģeneze — regresiva. Ontoģeneze gan ņem tās potences, kas uzkrātas seksualās šūnās, bet šīs potences vairs nepalielina, tās pamazām izvērš un iztērē.

Ja par tautu saprast cilvēku saimi, ko apvieno viena kopēja valoda, asinis, zeme, vēsture, apziņa, tad tauta nostādama analoģijā ar organisko pasauli, un tad arī tanī noris visas trīs ģenezes gaitas. Proti, tauta taisa kā filoģenezi, tā ontoģenezi un arī saglabā tautas īpašības no paaudzes uz paaudzi. Lūkojot noteikt, kas tautā veic šīs trīs dažādās gaitas, kā arī apskatot pašas šīs gaitas, dabūjam zinamu skaidrību par visu tautu.

Par tautas filoģenezes nesēju jāatzīst rase. Kā zinams, rases agrāk tipizēja diezgan vienkārši, visparastāk ar ādas krāsu, proti atšķirot balto, melno, dzelteno, sarkano un brūno rasi. Jaunāku laiku rasisti rases pazīmes komplicē, bet arī padara grūtāk atšķiramas vienu no otras. Visumā tomēr saskatams, ka rases sastāda filoģenetisku rindu, t. i. pastāv zemākas rases un arvienu augstākas, un par augstāko rasi atzīst balto. Kulturas vēsture pie tam liecina, ka rasu ģeneze ir gājusi tanī pat virzienā, kā pārējā organiskā pasaule, t. i. no zemākām rasēm uz augstākām. Tā tad kulturas sākumus ir devusi kāda krāsaina rase un kulturā kā pēdējā darbojas baltā rase.

Ja rase tikai progresē, vai, vislielais, stāv uz vietas, tad tā nevar iznīkt, nomirt, jo nāve ir regress. Patiesi, nevar uzrādīt vai nevienu rasi, kas galīgi būtu nozudusi no zemes virsas, lai gan augstākās rases zemākās nospiež pie malas, kā, piem., baltā rase Amerikā to izdarija ar sarkano.

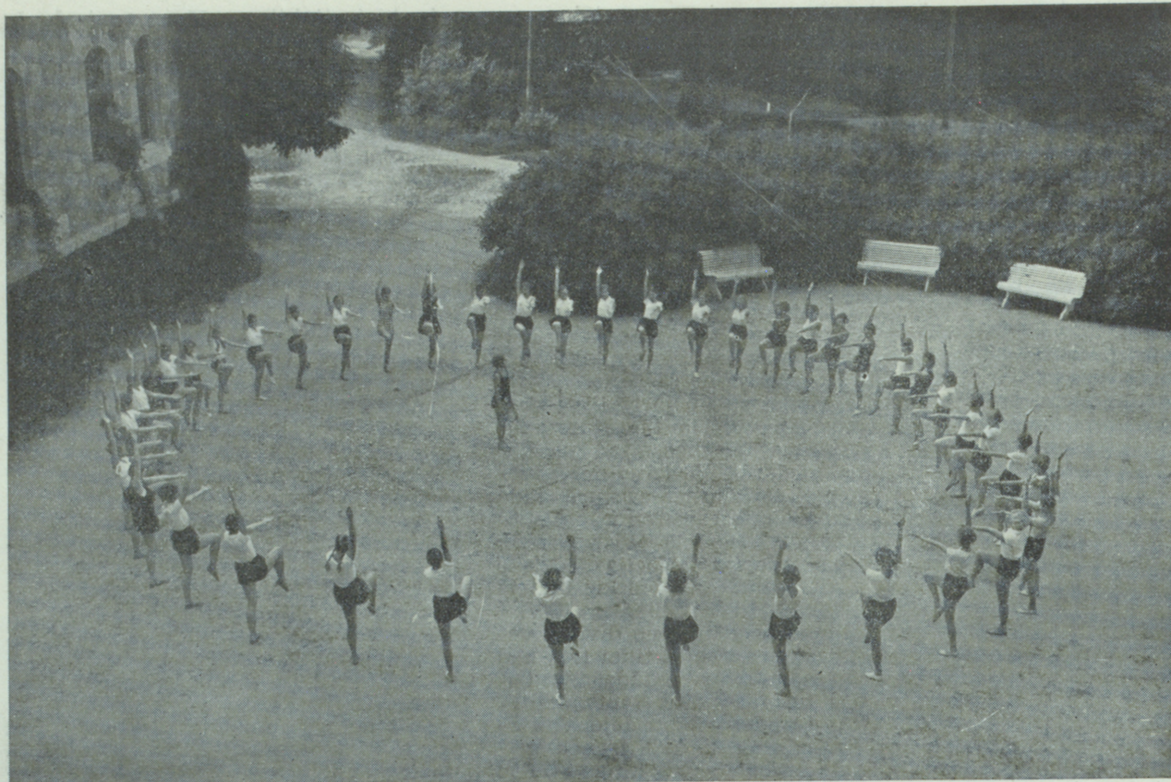
Ja rase atbilst sugai, ja tā tikai progresē, kaut lēni, un ja tā satur zinamas konstantas īpašības, tad paceļas jautājums, kā tauta pārdzīvo ontoģenezi. Uzmanīgi ieskatoties vēsturē, tāda pārdzīvošana patiesi redzama. Tautu šajā posmā un nozīmē visizdevīgāk apzīmēt par naciju. Nacijas dzīves gaitas norit stipri analoģiski individuala cilvēka dzīves cēlieniem. Vispirms, kā cilvēks dzimst no diviem vecākiem, tā nacijas izceļas tikai tad, kad savstarpēji asimilejas dažādas tautas, vai vienas un tās pašas tautas ciltis. Jo labi tas saredzams tagadējo Vakareiropas naciju ziņā. Angļi, franči, spāņi un itaļi izcēlās pēc ģermaņu cilšu asimilacijas ar romiešiem un vietējām tautām, un vācieši izcēlās kā dažādu ģermaņu un arī slāvu cilšu jaukums un savstarpēja asimilacija. Ja tautas un ciltis dzīvo uz vietas un neasimilējas, tad tauta paliek rasiskā stāvoklī, un tanī nenotiek nekāda ontoģeneze. Ir nu no svara apskatīt nacijas attīstību.

Individa ģenezi parasti padala uz četriem cēlieniem: bērnību, jaunību, briedumu un vecumu. Bērns savu cēlienu piepilda galvenokārt ar rotaļām, jaunekli visvairāk interesē tā saucamie bioinstinkti — ēšana, vairošanās un cīņa, brieduma gados cilvēks strādā darbu un ražo vērtības, un vecumā parasti dzīvo no iekrātām vērtībām. Tādus četrus cēlienus var saskatīt arī naciju mūžā. Tikai saturs šiem cēlieniem jau ir plašāks un citādāks. Proti, naciju bērnība izsakas, galvenokārt, mītu un episku mākslas darbu sacerēšanā, kas pilni fantazijas, bet kas līdz ar to izpauž jaunās nacijas tieksmes un idealus. Otrā cēlienā nacija jau sāk realizēt savas fantazijas un nodomus, un līdz ar to tā darbojas galvenokārt bioinstinktu sferā. Tā iznāk, ka jaunām nacijām ir milzīga apetite uz ieguvumiem, un tās ir stipri nesātīgas seksualā ziņā. Tomēr pati galvenā jaunu naciju interese ir cīņas, kaŗi, kas cieši saistās ar iegūšanas nodomiem. Brieduma cēlienā nacijas jau nododas kulturas darbam, izveidojot valstis, baznīcu, saimniecisko dzīvi, mākslu, zinātni, techniku u. t. t. Pēdējā cēlienā nacijas jaunu vērtību nerada, bet tikai atkārto agrākos vērtību tipus.

Ka tāds mūžs ir nacijām, jo spilgti apliecina romieši. Viņi arī izcēlās dažādu latinisku cilšu asimilacijas ceļā, viņu bērnības laiks ir puslīdz īss, jo viņu mitoloģija un epika ir neliela, bet par to viņu jaunības cēliens ir ļoti ilgs, un tas ilga tikmēr, kamēr romieši nepalika par pasaules valdniekiem. Pamazām viņi tomēr pārgāja uz kultūras darbu, to sevišķi izpaužot savas valsts juridiskā izbūvē. Arī romiešu nacijas vecums labi pazīstams. Kā katrs vecums ir iešana uz leju, tā arī ar romiešiem šinī cēlienā gāja tikai uz leju: saira viņu varenā valsts, apstājās kulturas darbs, nekas jauns nenāca klāt, un starp romiešiem ieviesās visādas socialas slimības. Un kā mirst cilvēki, tā nomira arī šī nacija, jo tagad jau sen tās vairs nav. Protams, arī dau-

Mācību stunda aizsargu sportistu nometnē.

Kopējā ritmā!

Sākot ar dabu tomēr jāliecina, ka būs grūti atrast Latvijā kādu tādu dabas apstākli, kāda nebūtu tuvākās kaimiņu zemēs. Galēja atšķirība no kaimiņu zemēm arī nav vēlama: ja latviešus uzskatītu par baltu rases centru, tad ir labi, ka tuvāko zemju apstākļi ir līdzīgi Latvijas apstākļiem, jo tad tie arī cilvēkus vienādos un līdzinās savā starpā, un tā pārvērtīs vienā saimē. Bet par to, ja ņemt zemes, tālas no Latvijas un uz visām četrām debesu pusēm, tad tur jau novērojami pavisam citādi dabas apstākļi un arī pavisam citādas cilvēku spējas kā Latvijā. Mums sevišķi no svara ir sevi atdalīt no šo tālo zemju rasēm.

dzas citas nacijas ir taisījušas cauri šo pat ģenezi.

Tā iznāk, ka rase un nacija, katra iet savu ceļu: rase progresē pati, bet nacija, veikdama kulturas progresu, savas potences iztērē tam un mirst. Sakars starp naciju un rasi tas, ka rase uzkrāj un saglabā zinamas rasiskas potences, nacija tās liek lietā, pārvērsdama kulturas vērtībās.

Tagad paceļas jautājums, kas tautā ir nemirstības nesējs un kas — mirstības.

Tā kā individā sugas nemirstības nesējas ir seksualās šūnas, tad kaut kas līdzīgs jāmeklē arī tautā. Un tā kā individā mirst miesa, tad arī tautā vajaga būt kaut kam līdzīgam tai. Ja iziet no šiem priekšnoteikumiem un izdarīt attiecīgus meklējumus, tad izrādās, ka šīs atšķirīgās funkcijas pilda tautas atšķirīgās sastāvdaļas.

Par rases saglabātāju tautā vispilnīgākā mērā jāatzīst zemniecība (attiecīgās zemēs tai atbilst nomadi vai mednieki). Etnoloģiskie pētījumi liecina, ka zemniecība visciešāki paliek pie savas rases īpašībām, un zemniecība nemainas pat tūkstošiem gadu. Krievu zemnieks bija tāds pat kā tagad arī tūkstots un vairāk gadu atpakaļ, un par felachiem, tagadējās Ēģiptes zemniekiem, ir atzinumi, ka viņi ir tie paši, kādi bija faraonu laikā šinī zemē.

Pavisam cita lieta ir ar tautas aristokratiju. Tā ir nacijas potenču licēja lietā un to iztērētāja. Naciju priekšgalā redzam vienmēr aristokratiskas vadītājas personas un dzimtas, kas veido nacijas vēsturi. Tāda kulturas darbiniece bija grieķu aristokratija, tāda bija arī romiešu patriciešu kārta. Tikai pie tam jāuzrāda, ka šī talantīgā, darbīgā un sekmīgā aristokratija vienmēr izceļas no zemniecības. Zemniecība izdala no sevis pašus apdāvinātākos individus, un sākumā aristokratija ir vadoņu spēju, talantu kārta, nevis privileģiju, par ko tā top vēlāk.

Un lūk, arī aristokratija pa savas vēstures laiku visspilgtāk pārdzīvo visus četrus nacijas mūža cēlienus: mitisko, militanto, kulturalo un sabrukuma.

Pēc šiem iepriekšējiem iztirzājumiem skaidrs, ka tautas īpašības nosakamas galvenokārt pēc tās divām sastāvdaļām — zemniecības un aristokratijas. Zemniecība uzrādīs pastāvīgās īpašības, kamēr aristokratija — šo īpašību un rasisko potenču likšanu lietā un kulturas vērtībās. Tikai, pievēršoties aristokratijai, vienmēr jāņem vērā tās mūža cēlieni, un tāpēc, piem. par vecīgu aristokratiju jāspriež pavisam citādi kā par jaunekļīgu.

Tagad varam pievērsties latviešiem. Protams, būtu no svara latviešus apskatīt visu trīs tautas ģenežu ziņā, tomēr tāds pētijums jau izvērstos veselā grāmatā. Te pievērsīsimies tikai vienai mūsu nacijas pusei — tās zemniecībai un šīs zemniecības īpašībām, tā tad iespējami pastāvīgākām. Šo problemu var uzkatīt arī par sākotnīgo, jo latviešu rasiskās potences visumā vēl slēpjas viņas zemniecībā.

2. Latvietis dabas ietekmē.

Ka ārējie apstākļi cilvēkos izsauc un kāpina spējas, ir vispār pazīstama lieta. Līdzenuma cilvēks kalnos jūtas nospiests un nespēcīgs, kamēr kalnietis ar saviem kalniem tiek galā viegli, un tāpat ir ar sauszemniekiem un jūrniekiem uz jūŗas. Lai nu atrastu īpatas tautas spējas, atkarīgas no apstākļiem, jāatrod arī tādi apstākļi, kas ir īpati, tikai apskatami tautai atbilstoši.

No svara šī atdalīšanās ir tāpēc, ka dažās tālās zemēs kultura ir izcēlusies agrāk kā pie mums, tā tur ir izveidojusies piemēroti savai dabai, bet kulturas hegemonijas kārtībā tā ir atnākusi arī pie mums un, stādamās pāri mūsu dabiskām potencēm, mums ir piepotējusi svešas idejas. Mūsu zinātnieki lieto Vakareiropas zinātniskās idejas, mākslinieki — grieķiskās u. t. t. Tāda svešu domu un ideju ietērpšana tikai latviskos vārdos pie mums ir pavisam parasta lieta. Bet ar to mēs paši nomācam savas nacionalās īpatnības.

Mūsu zemes atšķirība no dienvidu zemēm ir tā, ka tā nav ne tuksnešaina, ne satur klinšu kalnu, bet nav arī ledus nomākta kā polarās zemes. Ka zeme atstāj lielu iespaidu uz cilvēka psichi, vislabāk, liekas, liecina senie eģiptieši un jūdi. Viņu zemes ir kalnainas un tuksnešu apņemtas. Nīlas un Jordanas ielejas ir kā salas apkārtējo tuksnešu un kalnu okeanā, un šis apstāklis uzrādītās tautās ir izsaucis zinamu drūmumu, pesimismu, nospiestību, liktenību, bet arī pastāvības un mūžības atziņu, jo kalni un tuksneši nav uzvarami un pārmainami. Tāpat tālāk tuksneši un kalni zinamā mērā ir varmācīgi, no kurienes tanīs dzīvojošo tautu kundzības un verdzības iekārta: ja jau dabā pastāv kaut kas varens, bargs un valdonīgs, tad tādam pašam valdošam aģentam vajaga būt pār cilvēkiem. Ar šo dabas iespaidu izskaidrojama eģiptiešu mūžības ideoloģija un jūdu — dievišķā soda ideja, izteikta Jachvē. Mūsu vienīgās klintis ir Daugavas krastos, tās grauž un grauj ūdens, un, pretēji dienvidus zemēm, mums nav nekādu tuksnešu. Turpretī pie mums ir ļoti mēreni kalni, ar plašiem līdzenumiem pa starpām, ar puslīdz mierīgām upēm, ar rāmākiem ezeriem, un tas viss viegli klausa cilvēkam, nevis cilvēks tiem. Tomēr pats galvenais mūsu zemē ir organiskā

pasaule. Kailo zemi mēs patiesībā dabūjam redzēt maz kur un reti, to klāj augu zaļums. Uzkāpjot kādā kalnā vai skatu tornī, horizonts visapkārt vienmēr pilns zilo mežu, nevis klinšaino vai sniegoto kalnu. Visa šī daba cilvēka priekšā diezgan nevarīga: pat meži, lai cik vareni tie ir savā masā, tomēr nespiež zemē mūsu garu, un ar tiem latvietis tiek galā ar līdumiem. Dabīgi, ka no dabas latviešiem nenāk nekādas valdonīgas ideoloģijas. Pati nevaldamākā dabas parādība pie mums ir pērkons, un tomēr arī Pērkoņtēvs nav nekāda dievība, un tautas dziesmas to min pavisam reti. Tas arī saprotams, jo pērkoņa nav ziemu, un pērkona negaisi Latvijā pa visu vasaru uznāk labi ja reizes trīs. Par sekām šai dabas īpatnībai ir tas, ka latvietis jūtas par dabas kungu, to nedievina (pat saule nav dievība), un no šejienes nāk viņa pašcieņa un brīvības gars.

Tā jau mūsu zeme ir atstājusi uz saviem apdzīvotājiem zinamu iespaidu un izveidojusi zinamas īpašības, atšķirīgas no dienvidu tautu īpašībām. Vēl daudz svarīgāks tomēr ir mūsu klimats. Tas ir vēl atšķirīgāks no dienvidus klimata, un atšķirīgs arī no austrumu un rietumu zemju klimata. Ja klimatā par centrālo parādību ņemt gada laikus, tad ir zīmīgi, ka nevienā citā zemē pavasaris nespēlē tādu vadošu lomu, kā pie mums. Tālās dienvidu zemēs pastāv mūžīga vasara, un pavasara tur nemaz nepazīst, kontinentalās zemēs, kas no mums ir galvenokārt uz austrumiem, pavasaris ir ļoti īss, tas uznāk gan strauji, bet ātri pāriet vasarā, un uz vakariem, Norveģijas krastos, pavasaris atkal nav izcils tāpēc, ka tur visi gada laiki ir stipri nivelējušies savā starpā. Lasot plašo norveģu beletristiku, vairs nekur nevar sastapt pavasara aprakstu un tēlojumu, norveģiešu rakstnieki it kā neredz ne dabas, ne gada laiku. Turpretī pie mums kā tautas dziesmas, tā individuālā literatura ir pilna dabas un sevišķi pavasara aprakstiem. Ir nu no svara iedziļināties mūsu pavasara būtībā.

Pie mums, Latvijā, pavasaris ir pietiekami ilgs, lai to drīz neaizmirstu, ir ārkārtīgi spilgts kā pretstatā ziemai, tā ar savām parādībām, un pavasarības gars vēl tāli iesniedzas vasarā. Pati galvenā pavasara īpatība ir tomēr dabas atmoda un spēcīga atjaunošanās. Ka mūsu pavasaris stājas pāri citiem gada laikiem, jo pārliecinoši apstiprina gāju putni. Kāpēc gan viņi nepaliek Afrikā, bet dodas uz šejieni? Bez šaubām tāpēc, ka tikai te, ziemeļu zemēs, pavasarī valda vispārīgs atdzimšanas gars. Ieilgusi vasara it drīz pāriet rudenī. Kas ir dzīvojis kaut Ukrainā, atcerēsies, ka tur pelēkais, brūnais, putekļainais un ārkārtīgi drūmais rudens sākas jau jūlija mēnesī un turpinas līdz ziemas svētkiem, tā tad tur tas valda veselu pusgadu. Šī rudenība vēl spēcīgāk ir izteikta Palestinā, Ēģiptē un citās kalnainās un tuksnešainās zemēs. Kāda tad tur var būt patika putniem nodoties pavasarīgam vairošanās instinktam? Vesela mazo putnu rinda ir dziedātāji, viņi dzied pa savu kāzu laiku, bet arī dziesma prasa atbilstošu vidi — ziedus un pavasari.

Tā kā pavasari tomēr netaisa pats cilvēks, bet tas atnāk kādā nezinamā, un tā tad augstākā kārtībā, tad līdz ar dominējošo pavasara izjūtu pie mums ir izveidojusies dievišķās svētības ideja un pārliecība. Ja pasaulē pastāv augstākā vara, tad tā necik nav varmācīga, sodītāja, liktenīga, bet tikai svētītāja, kāds ir mūsu pavasaris. Tautas dziesmu dievišķās būtnes to apstiprina visgarām, vajaga tikai tām pieiet ne ar kādu dienvidniecisku mērogu, bet ar pašu, latvisko, galvenokārt pavasarīgo. Jau pārsteidz tas, ka nevienā citā reliģijā nav tik daudz dievišķo mātu, kā tautas dziesmu reliģijā, un māte jau ir visīstākais un pisplašākais pavasara simbols. Tad tālāk virs daudzajām mātēm paceļas trīs augstākas pavasarīgas dievības: Dieviņš, Laime un Māra. No tautas dziesmām redzams, ka Dieviņš saistas ar kulturas pavasari, viņš ir visu sākotnīgo darbu svētītājs; tā kā latvietis no neatminamiem laikiem ir bijis galvenokārt zemkopis, tad viņa Dieviņa galvenais atributs ir sētuve. Daļa mūsu inteliģences, piesātināta ar liktenības ideju, ņemtu gan no jūdiem, gan grieķiem, gan īpaši no vāciešiem, par visu varu grib atrast pie mums kādu likteņa dievību, un par tādu ir īpaši sazīmējuši Laimu. Bet jau viņas vārdam nav nekāda sakara ar liktenību, un ja apskata tās darbību, atkal skaidri redzams, ka tā ir pavasarīgi svētoša dievība, kas visvairāk svēta jaunas meitas un jaunus puišus, sākot laulības dzīvi. Ne par velti viņas vārds ir Laima, ne par velti Laimu piemin un piesauc kāzu dziesmās. Ja tā būtu grieķu nežēlīgā moira vai nelokamā ģermāņu norne, tad taču to nepiesauktu tādā brīdī, kad cilvēks pilns pavasarības izjūtu un nodomu. Ka Māra ir pavasarīga dievība, par to ir vismazāk šaubu, jo viņa nemitīgi un nepārprotami nodod visiem nācējiem pasaulē — jaundzimušiem.

Pavasaris, saule un jaunība.

Sportā rūdītā jaunatne ir ražena darbā. Pilsētnieki siena talkā.

Bez šīs dominacijas mūsu pavasaris pauž vēl vienu svarīgu savdabību, proti svārstību un nepiekļaušanos normām. Kontinentalās zemēs gada laiki iestājas noteiktā laikā, gaisa temperatura tur mainas ļoti regulari, regulari tur iestājas lietus un sausuma periodi, un no turienes cilvēkos rodas nepielūdzamas likumības, normu un baušļu ideja. Latviskais pavasaris negrozīgu normu neatzīst, vienreiz tas iestājas vēlu, otrreiz — agri, vienreiz tas ir slapjš, otrreiz — sauss, un tādi pat ir pārējie gada laiki. Dabiski, ka no dabas latvietī nevarēja celties normu, bauslības ideja.

Ja tagad ieskatīsieties latvieša dvēselē, kādas potences viņā ir iepotējis mūsu savdabīgais pavasaris, tad te atrodam veselu sistemu, un kā pavasaris dominē mūsu dabā, tā dvēselē dominē šī spēju sistema.

Kā teicu, tālos dienvidos un īpaši kalnainās un tuksnešainās zemēs dominē rudenis. Dabīgi, ka rudenis cilvēkā izsauc melancholiju, pesimismu, savas mazvērtības, grēcības sajūtu, īpaši ja vēl pāri šai sajūtai stājas liktenības ideja. Savā laikā arī latviešu rakstnieki, svešā ietekmē, deva drūmus sacerējumus.

Pavisam citāds noskaņojums nāk no latviešu tautas dziesmām. Tās ir piesātinātas ar pavasarību un tā izsakas nesatricinamā optimismā. Vēsturiski latviešiem ir gājis daudz grūtāk kā jūdiem, tomēr viņi vienmēr uz dzīvi ir skatījušies optimiskāk par tiem. Latvietis vienmēr ir pilns cerību, un ja viņam iet slikti patlaban, viņš savas cerības pārnes uz nākotni. Vispār latvietis ir noskaņots nākotnīgi, nevis pagātnīgi, kāds noskaņojums tik parasts vecīgām un vecām tautām.

No optimisma un nākotnes izjūtas izriet tālāku īpašību un potenču rinda: atjaunošanās, uzņēmības, modrības un skaistuma.

Kad tuvojas pavasaris, labs saimnieks saved kārtībā darba rīkus. Paši pavasara darbi ir atjaunošanas darbi: tīrumu apstrādāšana un apsēšana, lopu ganos laišana, dārza darbi u. c. Dabiski, ka atjaunošanās cilvēkos ieiet arī dziļāk un pārņem visu viņu dzīvi. Proti, ar pavasarību saistas arī regulārā fiziskā tīrība, mazgāšanās, iešana pirtī, tīras veļas uzģērbšana, pagalma uzkopšana, garīga atdzimšana. Ir pietiekami liecību, ka dienvidniekos šādu izjūtu un tieksmju gandrīz nav, kas, starp citu, izsakas dienvidu tautu netīrībā un sīkstā konservativismā.

Bet pavasaris, ar saviem atjaunošanās darbiem, prasa arī lielu piespiešanos. Pavasara darbi nav nekādi vieglie, un grūti tie ir īpaši pēc ziemas vieglākas padzīvošanas. Grūts pavasaris ir arī jaunam cilvēkam, kam pirmo reiz jāstājas «lielajo» darbā. Ar laiku no pavasara piespiešanās izveidojas vispārīga uzņēmība. Atskatoties uz latviešu tautas sasniegumiem pēdējos 80 gados, jāatzīst, ka šai tautai ir milzīga uzņēmība un milzīgas iekrātas potences. Protams, ir arī citas tautas ar lielu uzņēmību, daudzām tā varbūt būs vēl lielāka kā mums (piem. angļiem), tomēr, vismaz salīdzinot ar visādām dienvidu tautām, latvieši ir ļoti īpati ar šo savu pionierību. Turpretī dienvidnieks cenšas katru dienu pavadīt līdzīgi vakardienai.

Tad tālāk sevišķa vērība jāgriež uz latvisko modrību. Tā bez šaubām izriet no mūsu nepastāvīgās, irregularās dabas. Uz to jāgriež uzmanība tāpēc, ka caur grāmatām un skolām mums ir stipri piepotējies svešais normativisma gars, kas nāk no tāliem dienvidiem, gan no kontinentālām zemēm, gan no pilsētām. Dzīvē viss jāiekārtojot pēc stingrām, nemainīgām normām, un šīs normas esot augstākā vadība cilvēkiem. Tā, «socialisma laikos» socialisti prasija 8 stundu darba laiku uz laukiem. Bet ja latvietis savus tīrumus apstrādās stingri noteiktos termiņos, pēc kādām uzstādītām normām, tad katrā ziņā cietīs raža. Mūsu svārstīgā daba prasa pielāgošanos tai un nemitīgu modrību. Visspilgtāk šī modrības prasība izpaužas pa siena laiku: jāuzmana laiks pļaušanai, bieži jāskatās debesīs, lai siens neaizlītu, un pa šo laiku jāstrādā vai visas 16 stundas. Dabīgi, ka no lauku darbiem latvietis modrību ir pārnesis uz citām dzīves sferām. Tautas dziesmas ignorē normas. To vietā latvieti vada ideali, kas bez šaubām stādami augstāk par normām. Tev nebūs nokaut — ir bauslības norma, bet «es nevienam žēl nedaru» ir jau ideals, kas stāv augstāk par attiecīgo normu.

Lai gan daba uzskatama par nemainīgu faktoru, un tā tad par pastāvīgām jāuzskata arī tās īpašības, ko viņa ieaudzē tautā, tomēr par pilnīgi konstantām tās nevar uzskatīt. Īpaši diezgan ātri tās izdziest, kad cilvēki iziet no dabas iespaida. Tā kā inteliģenti, rūpniecības un tirdzniecības darbinieki sarauj tiešus sakarus ar dabu, tad arī pie latviešiem šinīs aprindās novērojama īpato īpašību zaudēšana. Varbūt ar šo atsvešināšanos no dzimtās dabas izskaidrojams, ka daļa inteliģences savu tautu mēro vēl ar svešiem, grāmatu mērogiem, un viņai uzstāda svešus mērķus, uzdevumus un idealus. Šī nesaskaņa visvairāk izsakas tā, ka kulturas tautas jau ir vecīgas, dienvidu tautas ir rudenīgi pesimistiskas, pilnas savas mazvērtības atziņas, kamēr latvieši ir jauneklības un ticības pilni. Tāpēc nav pareizi no mūsu svaigās, jaunās nacijas arī prasīt vecīgumu, un censties viņu barot, piem., ar senilu mākslu, ar ko pārpilna Vakareiropa, un ar dienvidtautu skepsi un pesimismu.

3. Latviešu iekšējās potences un nākotne.

Var diezgan skaidri novērot, ka ar augstāku kulturu cilvēki arī arvienu pilnīgāk koncentrē savas potences un uztur koncentrētā stāvoklī. Var novērot, ka vienam otram kulturālam cilvēkam nav sevišķas apdāvinātības, tomēr to mazumu, kas viņam ir, viņš koncentrē noteiktā darbībā, un darina noteiktas kulturas vērtības. Tāpat var novērot ļoti apdāvinātus cilvēkus, kas savas spējas izšķiež nelietīgi. Tādi sastatinājumi bieži ir darīti starp krieviem un vāciešiem, pie kam ir uzrādīta lielāka krievu apdāvinātība, bet maza spēju koncentracija, kam par sekām ir lieli nodomi, bet niecīgi darbi, kamēr vācieši ar mazākām spējām padara daudz vairāk.

Psichisko potenču koncentracija acīm redzot atkarājas no rases. Kā atzīmējām, rase ir progresējoša, un progress izsakas psichisko potenču koncentracijā. Ja ņem rases pēc to krāsām, noteikti redzams, ka ar krāsainības samazināšanos pieaug spēju koncentracija. Tā tad baltā rasē šīs spējas ir visvairāk koncentrētas. Tāpat tālāk skaidri, ja vēl tālāk turpina rases ģenezi, nepārejot naciją, tauta turpina arī savu potenču koncentraciju. Tā iznāk, ka tautas, kas visvēlāk uznāk uz vēstures skatuves, t. i. kas ilgi paliek zemniecībā, arvienu vairāk koncentrē savas potences, un ar tām pārspēj citas tautas.

Visizplatītākā latviskā kulturas vērtība un arī īpatākā ir latviešu sēta. Ja to ņemt ģeometriskā plāksnē, t. i. apsver telpiski, tūdaļ redzams, ka tā ir darināta ļoti koncentrēti. Latviešu sēta tiecas uz apļveidību, t. i. lai tās zemes laukums sastādītu apli, kuŗa centrā tiek novietota dzīvojamā māja, un ap to saimniecības ēku aplis. Ar to līdz minimumam tiek saīsināti iekšējie ceļi un staigāšana pa tiem. Lai pilnam novērtētu šo augsto koncentraciju, jāņem citu tautu sētas un saimniecības. Ja ņem krievus, kas dzīvo

sâdžās, tad iznâk, ka tur katram zemniekam viņa lauki ir izsvaidīti pa «šņorēm», šņores parasti atrodas lielā atālumā gan no sādžas centra, gan viena no otras, un tā katram atsevišķam zemniekam jātaisa gari saimnieciski gājieni. Ja ar laika mērogiem noteic latvieša saimniecisko staigāšanu un krieva, tad latvieša būs daudz īsāka, un līdz ar to arī saimnieciskā darbība daudz koncentrētāka kā krieva.

Ēku koncentracija izsakas noslēgtībā, t. i. ēka tiek tā celta, ka tai vairs neko nevar pielikt, ne arī atņemt. Tādas sevī noslēgtas ēkas ir pašas skaistākās baznīcas un pilis. Turpretī viss lielums parasto ēku ir tāda rakstura, ka tās var turpināt vai nu augstumā vai garumā, un kas tā tad nav noslēgtas. Mūsu agrākie muižnieki cēla šķūņus, kurus varēja pagarināt pēc vajadzības, un pilsētās viss lielums namu ir tādi, ka tanīs var celt vienu stāvu par otru, bez kā no pašas ēkas izrietētu prasība pārtraukt šo celšanu.

Ja ar šo noslēgtības pazīmi ņem mūsu ēkas, tās visas izrādas sevī noslēgtas. Viena no vecākām ēkām pēc sava tipa ir rija, un jau tā ir konstruēta tā, ka tanī neko vairs nevar pielikt, nekur to nevar pagarināt, un tādas pat ir citas ēkas. Tikai jaunākā laikā, vadoties no svešiem paraugiem, arī pie mums sāk būvēt bezgalīgas ēkas, īpaši šķūņus un kūtis. Uzskatami mūsu ēku noslēgtību izsaka ģevele.

Tāda pat ģeometriska noslēgtība un koncentracija novērojama mūsu ornamentā, un arī tautas dziesmas stāda priekšā kvadratu, sastāvošu no četrām rindām, kas noslēgtas kā telpiski, tā arī pēc satura.

Estetiskā loģika pastāv estetisko tēlu savilkšanā sistematiskos pāros. Estetiski koncentrēts ir tas mākslas darbs, kurā centralā vietā ir šāds estetisks pāris, un izklaidēts būs tas, kur ir vairāki estetiski pāri, savā starpā vāji sasaistīti, un pat estetiskas figuras, nesaistītas pāros. Par pašu augstāko estetisko koncentraciju jāatzīst divu pamata pāru saistīšana vienā saliktā pārī. Šādas četras centralās figuras, saistītas divos pāros, diezgan labi novērojamas Šekspira dramās; «Hamletā» tie ir: Hamlets un Ofelija, karalis un karaliene. Tādas pat četras figuras ļoti bieži novērojamas tautas dziesmā, tās tur ir ietilpinātas četrrindā. Lūk, viens piemērs: «Pie ābeles piespiedos, kā pie savas māmuliņas; birst ābelei balti ziedi, man birst gaužas asariņas». Daba te dod ābeles un ziedu pāri, no cilvēkiem nāk bārenes un asaru pāris.

Tālāk ir ļoti zīmīgi, ka tautas dziesmās vai nemaz nav īpašvārdu, bet ir tikai sugas vārdi. Meita, puisis, bārene, saimnieks, kungs, kumeliņš u. t. t. ir sugas vārdi, un tiem nekad nav pielikts klāt īpašvārds. Tā ir svarīga tautas dziesmu īpatība, un tās nekur citur nevaram ievērot, jo visur lieto tikai īpašvārdus. Ja ņemam Eddu — skandinavu epu, grieķu mitus un epus, jūdu un citu tautu dzejiskus darbus, tur nekad nesastopam sugas vārdus, bet tikai īpašvārdus. Bet nu sugas vārds ir nesalīdzinami koncentrētāks kā īpašvārds: pēdējais apzīmē vienu priekšmetu vai personu, sugas vārds — veselu priekšmetu vai personu tipu. Citas tautas tādu koncentraciju uzrāda tikai sakamvārdos un individualos sacerējumos, kāpēc mūsu tautas dziesmas bieži tiek citētas sakamvārdu vietā un nozīmē.

Ja tagad paraugamies kā atsevišķās tautās, tā viņu kulturās, nekur neredzam tik pilnīgas psichisko potenču koncentracijas, kā pie latviešiem. Neviena tauta tik konsekventi nedzīvo savrūpējās sētās kā latvieši, nevienai nav tādu koncentrētu tautas dziesmu kā mums un neviena savā literaturā nelieto tik konsekventi sugas vārdu kā latvieši. Ja līdz šim mēs esam centušies atrast līdzību starp sevi un kulturas tautām, tad uz priekšu mēs varam sākt lepoties ar savu zinamu pārsvaru. To dod mūsu sakāpinātās un neizšķiestās potences, kas ir drošākā nākotnes ķīla.

Kad baltu tautu zemniecība nometa liekos slogus un tika brīvībā, viņa tūdaļ izdalija no sevis ļoti talantīgus vīrus, kas sāka darboties visās kulturas nozarēs. Baltu rases tālākā periferija satur līdzīgas potences, un tās uzrāda un uzrādīs arvienu redzamākā veidā. Dzimst mūsu jaunais labietis.

Baltu rase necik nav zudusi, tā atrodas savā vietā, tā strādā zemniecības darbu, tai dažuviet ir tikai uzliktas svešas maskas. Latviešiem jācenšas baltu rasi atbrīvot no šīm maskām.

Uz to lai mūs mudina tautas Vadoņa lielais pravietojums: «Latviešu nākotne būs spožāka kā pagātne.»

Ar darbu un dziesmu, veselīgi miesās un garā, tikai uz priekšu, uz augšu!

Pulkvedis-ltn. K. Vidiņš

Kaujas apmācība

(Turpinājums.)

Karte 1 : 25.000.

Minēto karti 1938. gada abonentiem «Aizsarga» redakcija izsūta pēc 30 santimu (pastmarkās) saņemšanas, pārsūtīšanas izdevumu segšanai.

3./6. K. P. rezerves vada prettrieciens.

1. Plk. 09,10 rotas kom-ris saņem ziņojumu no I vada komandiera par ienaidnieka iebrukumu I vada iecirknī. Rotas kom-ris, apsvēris stāvokli, pieņem lēmumu pāriet prettriecienā.

Izejas stāvoklis prettriecienam — Prudu meža D. stūris. Prettrieciena virziens — Prudu meža D. stūris, Guduļi 5, Guduļi 3. Pirmais mērķis — Guduļi 5. (Skat. 1. schemu.)

2. Plk. 09,15 rotas kom-ris pa tālruni īsi ziņo btl-na komandierim par stāvokli un savu lēmumu, lūgdams uguns koncentraciju pa Guduļi 5. Uguns koncentracija atklājama uz 5 minutēm pēc signala zaļas raķetes, kas tiks dotas no Prudu meža D. stūra pēc apmēram 15 minutēm.

Sarunu noklausas III vada kom-ris.

3. Plk. 09,20 rotas kom-ris dod sekojošu mutvārdu pavēli III vada komandierim:

«Jūs manu lēmumu ziniet. Vediet vadu uz izejas stāvokli prettriecienam Prudu meža D. galā. Ņemt līdz arī snaiperus un 1. grupas patšauteni.

Es ieradīšos tur pēc apmēram 5 minutēm».

4. Plk. 09,23 rotas kom-ris nosūta 1 ziņnesi uz Prudu pmž. vns 7 pie tur novietotā lžm. vada kom-ra ar sekojošu mutvārdu ziņojumu:

«Pēc signala zaļas raķetes (apmēram plk. 09,35) tiks uz 5 minutēm atklāta uguns koncentracija pa Guduļi 5, pēc kam rotas rezerves vads pāries no Prudu meža D. gala prettriecienā uz Guduļi 5.

Lūdzu pabalstīt prettriecienu».

5. Plk. 09,25 rotas kom-ris nosūta vienu ziņnesi uz Prudu pmž. vns 6 pie I vada kom-ra ar sekojošu mutvārdu pavēli:

«Pēc signala zaļas raķetes (apmēram ap plk. 09,35) uz 5 minutēm tiks atklāta uguns koncentracija pa Guduļi 5, pēc kam rotas rezerve pāries prettriecienā no Prudu meža D. gala uz Guduļi 5.

Pabalstīt prettriecienu ar uguni un informēt III vada patšauteni, kas pie Prudu pmž. vns 6!»

6. Plk. 09,27 rotas kom-ris dod sekojošu mutvārdu pavēli vicevirsseržantam:

«Jūs paliksiet rotas komp-tā. Jūsu rīcībā atgriezīsies izsūtītie 2 ziņneši! Visiem pārējiem ziņnešu — novērotāju posma karavīriem man sekot!»

Pēc šīs pavēles atdošanas rotas komandieris ar ķīmiskā dienesta kaprāli, 2 novērotājiem un 1 ziņnesi dodas uz Prudu meža D. galu.

7. Plk. 09,35 rotas kom-ris nonāk Prudu meža D. galā, kur to sagaida III vada kom-ris un ziņo, ka vads sadalīts 2 kaujas grupās un ieņēmis izejas stāvokli prettriecienam.

«Rotas kom-ris pavēl dot signalu «zaļas raķetes».

Kad tiek atklāta uguns koncentra-

Savam godam, latvju slavai, Tēvzemei un brīvībai.

Rezerves vads pāriet prettriecienā uz Guduļi 5.

cija, rotas kom-ris pavēl vada komandierim:

«Es vedīšu triecienā 1. kaujas grupu, Jūs — 2.

Trieciena virzieni:

1. kaujas grupai gar ceļu uz dzīvojamo ēku;

2. kaujas grupai pa ieleju apmēram 40 m pa kreisi no 1. kaujas grupas uz šķūni un dārzu!»

Pēc šīs pavēles atdošanas rotas komandieris un III vada kom-ris iet pie savām kaujas grupām, parāda tām triecienu virzienus un vēl pa uguns koncentracijas laiku ved ārā līdz ceļa grāvim, kas iet no Prudu pmž. vns 7 uz Guduļi 7.

Te ceļa grāvjos kaujas grupas nogaida uguns koncentracijas beigas.

8. Plk. 09,40 beidzas uguns koncentracija pa Guduļi 5. Kaujas grupas metas triecienā katra norādītā virzienā un ieņem Guduļi 5.

Pēc Guduļu 5 ieņemšanas rotas komandieris pavēl III vada kom-rim palikt uz vietas, bet pats ar savu kaujas grupu izmanto izdevīgo stāvokli un metas pakaļ bēgošam ienaidniekam, pēc kam ieņem arī Guduļi 6.

I vada karavīri tai pašā laikā pāriet prettriecienā uz Guduļi 3, kurus ieņem un iztīra arī Guduļi 4.

9. Plk. 09,50 rotas kom-ris pieaicinātiem I un III vada kom-riem Guduļi 6 dod sekojošu mutvārdu pavēli:

«Labo kaujas iecirkni ieņemt III vadam; iztrūkstošās 2 patšautenes piesūtīšu.

I vadam sapulcēties rotas rezervē pie mana komp-ta, kur tas saņems tuvākus norādījumus!»

10. Plk. 10,05 rotas kom-ris atgriežas savā komp-tā un pa tālruni ziņo bataljona kom-rim par izdevušos prettriecienu.

Iztirzājums.

Plk. 08,50 rotas kom-rim ienāk pirmās ziņas par ienaidnieka iebrukumu I vada iecirknī. Šīs ziņas vēl ļoti nepilnīgas un nenoteiktas, bet bieži arī pārspīlētas, jo cietušās daļas stāvokli parasti saskata un attēlo daudz drūmākās krāsās nekā tas patiesībā ir.

Noteiktas ziņas rotas kom-ris iegūst plk. 09,10 pēc I vada kom-ra ziņojuma saņemšanas. Vada kom-ris ziņo par ienaidnieka iebrukumu vada iecirknī, bet turpat līdzās arī par to, ka divus punktus vēl notur vada atliekas. Pēdējam liela nozīme: pirmkārt, lai pārietu prettriecienā vispirms ienaidnieks jāaptur, un, otrkārt, jāatjauno sprostuguns nepārtrauktība, lai noturētu ienaidnieku uz vietas līdz prettrieciena sākumam. Bez tam, zinot kādus punktus vēl notur mūsu vienības, var pieņemt drošu un noteiktu lēmumu prettriecienam, kas sevišķi izpaudīsies virziena un pakāpenisko mērķu izvēlē.

Ņemot vērā minēto, vienmēr jāatceras, ka līdzīgos gadijumos nepietiek ziņot, kādus punktus ieņēmis ienaidnieks, bet noteikti jāziņo arī tos punktus resp. līnija, ko pats vēl notur, jo pēdējam bieži daudz lielāka nozīme.

Rotas kom-ris izšķiras par aktivu darbības veidu — prettriecienu, jo stāvoklis prettriecienam izdevīgs:

— iebrukums nav liels un iebrukušais ienaidnieks jau apturēts; iebrukušam ienaidniekam satiksme ar aizmuguri ļoti grūta, jo to nopietni traucē lžm. vads, kas pie Prudu pmž. vns 7;

— pārējā rotas iecirknī ienaidnieka uzbrukums atsists un tas apturēts G. K. L. priekšā;

— rotas rezerves vads no savas atrašanās vietas nekavējoties bez lieliem pārgrupējumiem var pāriet prettriecienā tieši ienaidnieka sānos, pie kam šo prettriecienu vēl iespējams pabalstīt ar spēcīgu uguni.

Pēc lēmuma pieņemšanas rotas komandieris to paziņo btl-na kom-rim un lūdz uguns koncentrāciju pa Guduļi 5. Lai gan pie prettrieciena galveno lomu spēlē ātrums un straujums, kuru dēļ mēs atsakamies no kompliceta uguns plāna, tomēr mēs nekad nedrīkstam atteikties pabalstīt vai sagatavot prettriecienu ar uguni, ja tas neprasa

Ministru prezidenta biedrs kara ministrs ģenerālis J. Balodis pieņem lidotāju parādi aviacijas svētkos.

laika zaudēšanu, kā tas mūsu konkretā gadijumā.

Uguns koncentracijas sākumu varēja norunāt pēc pulksteņa vai pēc signala. Šai konkretā gadijumā, kur jāsteidzas, noruna pēc pulksteņa būtu neizdevīga, jo laiks būtu jānosaka ar pietiekošu rezervi, lai tiešām līdz tam laikam mēs arī būtu gatavi prettriecienam. Ja būsim gatavi ātrāk — zaudēsim dārgo laiku, gaidīdami uz uguns koncentraciju. Turpretim signalu uguns koncentracijai mēs varam dot tikko esam gatavi prettriecienam, tā nezaudējot laiku.

Signalam tiek izvēlētas zaļas raķetes, jo šis signals, kas agrāk nozīmēja «priekšgrupas atiet», tagad pēc priekšgrupu atspiešanas ir brīvs.

Apskatot rotas kom-ra darbību tālāk mēs redzam, ka tas ar atsevišķām pavēlēm kārto prettriecienu: sapulcina rotas rezervi izejas stāvoklī, informē tuvumā atrodošos smagos ieročus, nosūta pavēli II vada kom-rim.

Kad tā visi sagatavošanas darbi veikti, rotas kom-ris atstāj rotas komp-tā tikai vienu vicevirsseržantu bet pats ar visiem brīviem cilvēkiem dodas uz izejas stāvokli.

Rotas kom-ris visus sagatavošanas darbus veicis un palikšana komp-tā nav vairs nepieciešama, jo darba viņam tur vairs tagad nav. Rotas liktenis izšķirsies prettriecienā, tādēļ visus spēkus šim darbam, pie kam tādos nopietnos brīžos arī pašam rotas komandierim jāliek sevi kķīlā un ar savu autoritati un drosmi jānodrošina prettrieciena izdošanās.

Pavēle prettriecienam ļoti īsa. Galvenais, atsevišķām grupām jānorāda prettrieciena virzieni un ieņemamie objekti, jo citādi var iznākt sajukums, kura sekas var būt ļoti bēdīgas.

Pēc sekmīgi veiktā prettrieciena rotas kom-ris pārkārto savus spēkus: svaigo III vadu novieto I vada aizstāvēšanās iecirknī, bet stipri cietušo I vadu atvelk rotas rezervē, lai to tur sakārtotu un ļautu tam atpūsties ne tikai no fiziskā, bet arī moraliskā trieciena. Pēc tam šā vada atliekas būs atkal kaujas spējīgas.

Lžm. vada darbība pēc ienaidnieka iebrukuma I vada iecirknī.

Mēs zinam, ka Prudu pmž. vns 7 rajonā atradās 1 lžm. vads, kam vienai grupai g. š. v. bija Ezerēni 2, sprostojot pieejas I vadam, bet otrai grupai pa ceļu Z. A. virzienā, sprostojot pieeju pie II vada.

Pēc tam, kad neskatoties uz mūsu sprostuguni ienaidniekam tomēr izdevās iebrukt I vada novietojumā, lžm. vada kom-ra svarīgākais pienākums ir nosprostot ienaidniekam ar uguni ieeju Prudu meža D. galā. Bez tam I vada iecirknī iebrukušam ienaidniekam jānogriež satiksme ar aizmuguri, neļaujot pievest jaunus spēkus un izdarīt piegādi un nogādi, kas panākams sprostojot ar uguni ieleju starp Guduļi 5 un Ezerēni 2 un 3. Tā tad vienkāršs uzdevums: ar uguni censties iebrukušo ienaidnieku apturēt un bez tam pārtraukt tam satiksmi ar aizmuguri.

Lai šos uzdevumus veiktu, var nākties pārvietot ložmetējus, ieņemot jaunas uguns pozicijas. Tomēr konkretā gadijumā tas nebija vajadzīgs, jo visus šos uzdevumus ložmetēji varēja veikt no savām vecām uguns pozicijām. Saprotams, ka tas vēl izdevīgāk, jo katrs pārkārtojums prasa pūles un laiku.

Kad lžm. vada kom-ris saņēma ziņu no 3. rotas kom-ra par paredzamo pretuzbrukumu virzienā no Prudu meža D. gala uz Guduļi 5, tas nekavējoties apsvēra pretuzbrukuma pabalstīšanas iespējas ar uguni.

Lžm. vada kom-ris redz, ka bez ieroču pārgrupēšanas prettriecienu var pabalstīt tikai 1 lžm. grupa. Tādēļ tas pavēl vienam ložmetējam no otrās grupas ieņemt tādu papildpoziciju, lai arī tas varētu pabalstīt prettriecienu. Otrs ložmetējs no minētās grupas tiek atstāts savā vecā uguns pozicijā, lai tas būtu gatavs katrā laikā šaut Z. A. virzienā un sprostot pieejas pie II vada. Tā kā 3. rotas kom-ris konkretus mērķus, laika trūkuma dēļ nav norādijis, tad to izvēle piekrīt lžm. vada kom-rim, kas izvēlētos mērķus sadala starp visiem 3 ložmetējiem.

Gadijumā, ja lžm. vada kom-ris nekādas ziņas no 3. rotas par paredzamo prettriecienu nebūtu saņēmis, tad tomēr tā pienākums būtu rūpīgi sekot notikuma gaitai, apsvērt visas varbūtības, un būt gatavam katrā laikā pabalstīt varbūtējos prettriecienus arī bez kaut kāda sevišķa uzaicinājuma.

Tā tad pēc ienaidnieka iebrukuma mūsu novietojumā, tuvumā novietotiem ložmetējiem rodas šādi pienākumi:

— pirmkārt, ar uguni apturēt iebrukušo ienaidnieku un noslēgt tam satiksmi ar aizmuguri;

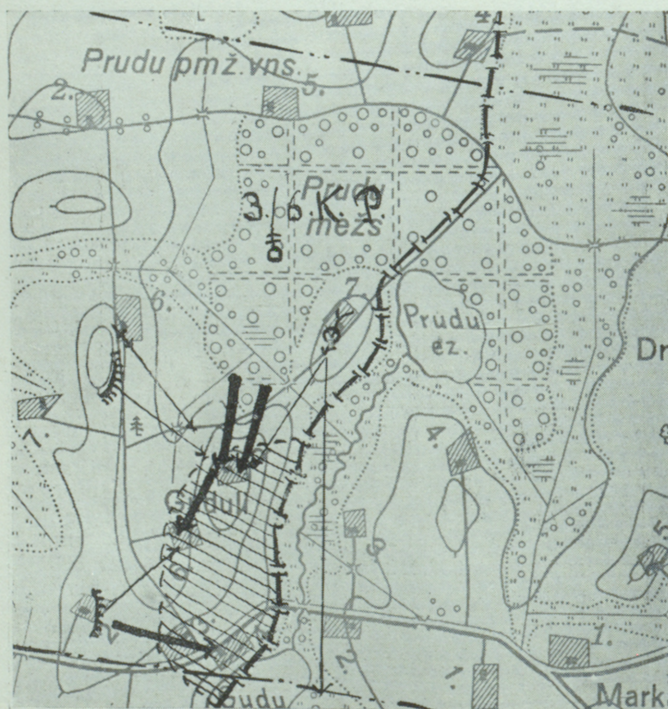
— otrkārt, būt gataviem bez kāda uzaicinājuma pabalstīt varbūtējos pretuzbrukumus vai prettriecienus.

Lai šos jaunos uzdevumus veiktu, var rasties vajadzība ložmetējus pārgrupēt. Tomēr nedrīkst aizmirst arī savus pirmatnējos uzdevumus.

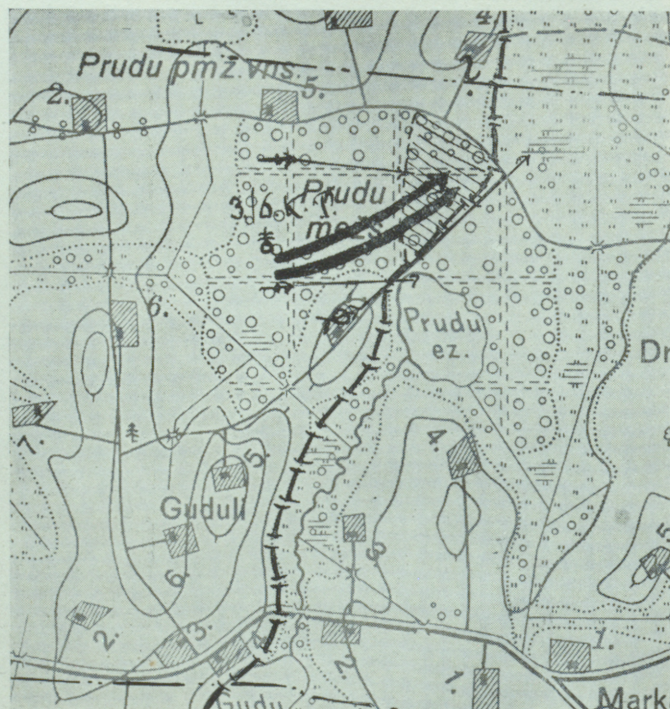
3./6. K. P. rezerves vada prettrieciens pēc ienaidnieka iebrukuma II vada novietojumā.

Pieņemsim, ka otrā dienā pēc priekšgrupu atspiešanas ienaidnieks uzsāk uzbrukumu mūsu galvenai aizstāvēšanās pozicijai un iebrūk nevis I, bet II vada novietojumā.

Rezerves vada kom-ris dzird kaujas troksni II vada novietojumā. Atskrien kāds ievainots II vada kareivis un ziņo, ka ienaidnieks iebrucis II vada kreisā spārnā. Tai pašā laikā pie rezerves vada kom-ra pienāk rotas vicevirsseržants un ziņo, ka rotas kom-ris ievainots un aizvests uz btl-na pārsienamo punktu. Vecākais virsnieks rotā tagad I vada kom-ris.

1. schema.

2. schema.

Lidmašina apdūmo pilsētu pret paredzamo gaisa uzbrukumu.

Kādu lēmumu pieņem rezerves, t. i. III vada kom-ris un ko tas dara? (Vai prettriecienu izdarīt nekavējoties, vai vēl nogaidīt konkretākas ziņas? Vai prettriecienu drīkst izdarīt bez rotas kom-ra a. p. i., t. i. I vada kom-ra ziņas?)

Rezerves vada kom-ris pieņem sekojošo lēmumu:

«Nekavējoties ar III vadu pāriet prettriecienā ar uzdevumu izsviest II vada iecirknī iebrukušo ienaidnieku. Prettrieciena virziens uz Z. A., līdztekus G. K. L.; uguns pabalsts — izsaukt sprostuguni.

Ziņojums I vada kom-rim.»

(Skat. 2. schemu.)

1. Plkst. 09,00 III vada kom-ris pavēl vada seržantam rotas vicevirsseržanta klātbūtnē:

«Nostādiet prettriecienam vadu un visus brīvos rotas kom-ra grupas cilvēkus, izņemot vicevirsseržantu, kam palikt komandpunktā!»

2. Plkst. 09,02 III v. kom-ris nosūta ziņnesi pie I vada kom-ra ar sekojošu mutvārdu ziņojumu:

«Rotas kom-ris ievainots un evakuēts. Ienaidnieks iebrucis II vada novietojumā.

Pāreju ar rezerves vadu prettriecienā.

Lūdzu uzņemties rotas komandēšanu!»

3. Plkst. 09,03 II vada kom-ris iziet pie vada un dod sekojošu mutvārdu pavēli:

Pavēle prettriecienam.

I. Stāvoklis.

Ienaidnieks iebrucis mūsu II vada novietojumā.

II. Uzdevums.

Mūsu vadam jāpāriet prettriecienā un jāizsviež iebrukušais ienaidnieks.

III. Izpildīšana.

Prettrieciena virziens uz Z. A. līdztekus mūsu G. K. L.: 1. kaujas grupā zem manas komandas 4. un 5. grupa; virzīšos līdztekus G. K. L.;

2. kaujas grupā zem vada seržanta komandas visi pārējie; virzīties apmēram 50 metros pa kreisi no 1. kaujas grupas.

Kaujas grupām stāties!

4. Plkst. 09,06 III vada kom-ris nostāda abas strēlnieku grupas katru kolonnā pa vienam soļos 20 vienu no otras, bet pats ar saviem ziņnešiem nostājas starp tām, pēc kam komandē: «Prettriecienā — marš!» un ved 1. kaujas grupu uz priekšu, pēc kuŗas seko arī 2. kaujas grupa.

Sākot kustību, tiek izšautas sarkanas raķetes, t. i. dots signals «Sprostuguni!»

Pēc iebrukušā ienaidnieka atsviešanas un stāvokļa atjaunošanas, III vada kom-ris atgriežas ar vadu pie rotas komp-ta.

Iztirzājums.

Salīdzinot ar prettriecienu uz Guduļi 5, prettriecienam II vada novietojumā daudz lielāka steidzamība.

Iebrukušo pie Guduļi 5 ienadnieku ne tikai noturēja uz vietas ar uguni no Guduļi 2 un Prudu pmž. vns 6, bet ložmetēji no Prudu pmž. vns 7 rajona sprostoja iebrukušam ienaidniekam satiksmi ar aizmuguri, neļaujot pievest jaunus spēkus.

Seko koleģu demonstrējumiem.

Turpretim II vada iecirknī iebrukušo ienaidnieku ar uguni var aizturēt tikai III vada 2 patšautenes, kas izliktas stigu krustojumos, pie kam mežs šo patšauteņu uguns spējas vēl stipri ierobežo. Bez tam ienaidniekam samērā vieglāk pievest palīgspēkus, lai gan ložmetēji no Prudu pmž. vns 7 rajona sprosto meža ceļu, gar kuru iet mūsu G. K. L.

Tā tad ar prettriecienu jāsteidzas un tas jāizdara kamēr lielāki ienaidnieka spēki vēl nav ienākuši Prudu mežā.

Prettriecienu, kura virziens ne tikai izlūkots, bet arī sagatavots, var uzsākt nekavējoties, jo mežā atkrīt vajadzība pēc uguns pabalsta organizēšanas, izņemot ka uzsākot prettriecienu tiek izsaukta sprostuguns G. K. L. priekšā. Sprostuguns ne tikai aizkavēs jaunu ienaidnieka spēku ieplūšanu Prudu mežā, bet dos arī moralisku atbalstu prettriecienā ejošam vadam.

Kaut gan prettrieciens uz II vada iecirkni paredzēts un sagatavots, tomēr īsa pavēle nepieciešama. Tā tad, pirmkārt, mežā prettriecieni jāizdara nekavējoties, lai tie būtu pārsteidzoši un, otrkārt, tos izdara ar durkli un rokas granatām bez uguns pabalsta.

Rotas rezerve drīkst pāriet prettriecienā pēc rotas komandiera pavēles vai atļaujas. Tomēr gadijumos, kur stāvoklis draudošs un sazināties ar rotas komandieri nav iespējams, rezerves komandierim jārīkojas patstāvīgi. Tā darija arī III vada kom-ris, jo zaudēt laiku, gaidot rotas kom-ra atļauju, būtu smaga kļūda.

Tomēr neaizmirsīsim, ka ne vienmēr rotas rezervei pēc ienaidnieka iebrukuma jāizdara prettrieciens. Gadijumos, kur stāvoklis prettriecienam neizdevīgs un rezerve, negūstot sekmes, var tikt iznīcināta, labāk prettriecienu neizdarīt, bet rezervi izlietot ienaidnieka tālākvirzīšanās nosprostošanai ar uguni (sprostuguns nepārtrauktības atjaunošana).

(Turpinājums sekos.)

Ārsts pulkv.-ltn. A. Bergs,
Aizs. štāba san. d. priekšnieks.

Sanitarā dienesta organizacijas pamatprincipi kara laikā

Armijas dienestu uzdevums ir apgādāt karaspēku ar visu vajadzīgo dzīvei un kaujai un atbrīvot to no visa liekā un nevajadzīgā.

Kara sanitarā dienesta uzdevums kara laikā ir saglabāt armijas dzīvo spēku, sargājot un kopjot karavīru veselību un atveseļojot ievainotos, saindētos un slimos karavīrus. Senos karos šī uzdevuma pildīšana bija nesekmīga. Pirmkārt: karavīru veselības aizsardzība nedeva apmierinošus panākumus. Lipīgas un citas slimības prasija ārkārtīgi lielus upurus karavīru rindās un dažreiz pat iznīcināja veselas armijas. Kādas graujošas sekas slimības ir atstājušas uz karojošām armijām, rāda zemāk ievietotā tabula Nr. 1. No šīs tabulas redzam, ka no slimībām mira līdz četras reizes vairāk karavīru nekā no ienaidnieka ieročiem. Tikai pēc tam, kad atrada lipīgo slimību cēloņus un apkarošanas veidus, sanitarais dienests varēja sekmīgi cīnīties pret lipīgām slimībām. Kad armijās sāka ievērot un pildīt vispārīgās sanitarihigieniskās prasības, saslimušo un mirušo karavīru skaits stipri samazinājās. Otrkārt: līdzīgi karavīru veselības aizsardzībai arī ievainoto un slimo karavīru atveseļošana senos karos bija nepietiekoša. Vēlākos karos atveseļošana gūst jau arvien lielākus panākumus. Zemāk uzrādītā tabula Nr. 2 rāda, cik liels procents dažādos karos no visiem ievainotiem izveseļojas. Pasaules karā no ievainojumiem mirušo skaits pret iepriekšējiem kariem ir samazinājies par divtrešdaļām un stipri vairojies izveseļojušos dienesta spējīgo skaits.

Tabula Nr. 2.

Kara nosaukums.	Armija.	Ievainoto kopskaits.	Uz katra 100 no kopējā zaudējuma			
			Kritušo	Vēlāk mirušo	Summa 4+5	Izveseļojās
1. Pasaules karš. 1914./18.	Vācu	5.587.244	13,8	5,2	19,0	81,0
2. — „ —	Franču	3.675.000	18,4	6,8	25,2	75,3
3. — „ —	Angļu	2.576.058	16,1	6,5	22.6	77,4
4. — „ —	Amerikāņu	260.783	14,1	5,2	19,3	80,7
5. Vācu - franču k. 1870./71.	Vācu	116.821	14,8	9,4	24,2	75,8
6. Bohemijas karš. 1866.	Prūšu	16.284	15,7	8,9	24,6	75,4
7. Vācu - dāņu k. 1864.	Prūšu	2.443	17,3	12,9	30,2	69,8
8. Italijas karš. 1859.	Franču	19.590	12,9	15,1	28,1	71,9
9. Krimas karš. 1854./56.	Franču	50.108	20,4	19,9	40,4	59,6
10. — „ —	Angļu	14.849	18,6	12,4	30,9	69,1
11. Karš Amerikā 1861./65.	Amerikāņu	328.293	13,5	10,6	24,1	75,9

Tabula Nr. 1.
Kritušo un no slimībām mirušo skaits.

Kara nosaukums	Karaspēka lielums	No slimībām mirušo skaits		Kritušo un no ievainojumiem mirušo skaits	
		Absolūtais	‰	Absolūtais	‰
Krimas karš 1853.—55. g. Angļi un franči	407.132	76.852	188,8	22.775	55,8
Karš 1864. g. Prūši . . .	63.500	310	4,9	738	11,6
Karš 1866. g. Prūši . . .	280.000	5.219	18,6	4.008	14,3
Karš 1870./71. g. Vācieši .	815.000	14.904	18,2	28.278	34,7
Krievu-turku k. 1877./78. g. Krieviem tikai Donavas armija	592.085	45.969	77,6	16.860	28,5
Japāņu-Ķīnas k. 1894./95. g. Japāņi	60.979	3.148	51,6	965	15,9
Spāņu - Amerikāņu karš. 1898./99. — Amerikā . . .	211.350	5.438	25,7	968	4,6
Dienvid-Afrikas k. 1899./01. — Angļi	250.000	11.092	44,4	6.380	25,5
Krievu-Japāņu k. 1904./05. — Krievi	699.000	9.300	13,3	34.000	48,6
Krievu - Japāņu k. 1904./05. — Japāņi	650.000	27.200	41,8	58.900	90,6
Pasaules karš. 1914.—1918. — Vācieši	13.300.000	155.013	11,6	1.531.048	115,1

Slimo un cietušo karavīru ārstēšana un kopšana ir tīri cilvēcīgs pienākums, bet reizē ar to arī kalpošana nacijas augstākam uzdevumam — valsts aizsardzībai. Katrs izveseļojies karavīrs, kas atgriežas karotāju rindās, stiprina armiju. Pārliecība, ka karavīrs saslimšanas vai ievainošanas gadijumā saņems savlaicīgu un lietderīgu medicinisku palīdzību, stiprina karotāju morales spēkus un līdz ar to paceļ armijas kaujas spējas. Sanitarā dienesta uzdevuma pildīšana, pateicoties medicinas zinatnes ieguvumiem un sanitarā dienesta organizacijas progresam, uzrāda kā karavīru veselības aizsardzībā, tā arī cietušo atveseļošanā arvien lielākus panākumus.

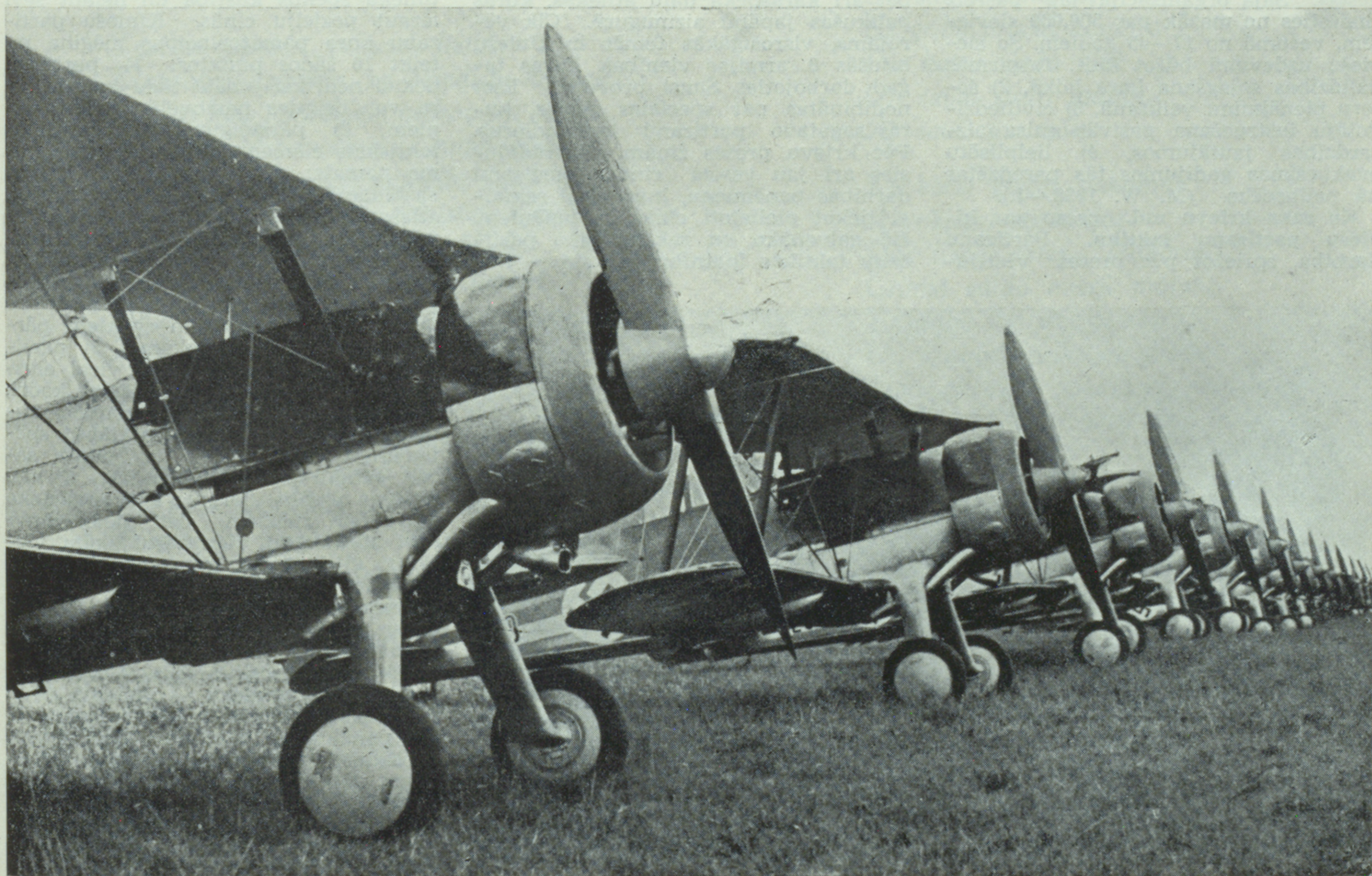
Sekmīgai sanitarā dienesta uzdevumu veikšanai ilgstošā karā dažreiz var būt pat izšķiroša nozīme. Šinī ziņā sanitarais dienests veicina tieši militarus mērķus — valsts aizsardzību, tādēļ visu valstu armijas piegriež nopietnu vērību kara sanitarā dienesta jo pilnīgākai izveidošanai. Tanīs valstīs, kurās iedzīvotāju skaits samērā mazs, un valsts aizsardzībai dārga katra karavīra veselība un dzīvība, sanitarais dienests iegūst jo sevišķu nozīmi. Tām valstīm jācenšas sanitaro dienestu izveidot līdz iespējamai organizacijas un techniskas izpildīšanas pilnībai, lai mazākais, pa daļai ar kvalitati atvietotu to, kā trūkst skaitliskā ziņā.

Kara laika sanitarais dienests stipri vien atšķiras no miera laika sanitarā dienesta. Tas galvenām kārtām zīmējas uz diviem apstākļiem: uz darba daudzumu un dažādību, kā arī uz darbošanos citos, miera laikam neparastos apstākļos. Kara laikā sakarā ar kara darbību īsā laika sprīdī rodas ļoti lieli ievainoto un saindēto pieplūdumi, kādu miera laikos parasti nav. Ievainojumu veidi ļoti dažādi, daudzi no tiem tādi, kādus miera laikos nemaz nenovēro, vai tikai ļoti retos gadijumos. Saindējumu ar ķimiskām kaujas vielām miera laikā parasti nemaz nav, kamēr kara laikā tādu var būt ļoti daudz. Kara laika sanitaram personalam jādarbojas kara darbības apstākļos, kādi ir: piemērotu telpu trūkums, slikti ceļi, transporta līdzekļu trūkums u. t. t. Miera laikā slimo vai cietušo pēc pirmās palīdzības sniegšanas tūlīt nogādā ārstniecības iestādē, kur tas paliek līdz galīgai izveseļošanai. Citādi tas ir kara apstākļos. Kaujas laukā saslimušam vai cietušam pirmā mediciniskā palīdzība ne katru reizi nāk īstā laikā. Pēc mediciniskās palīdzības saņemšanas, viņam jāpārcieš garāks transports, dažreiz caur vairākām sanitarām iestādēm. Viss tas ļauni ietekmē cietušā veselību. Bez tā kara darbības apstākļi, kā pārpūlēšanās, nepietiekošs miegs, nervu satricinājumi, dažreiz nepietiekoša barība un piemērota apģērba trūkums satricina karavīra vispārīgo veselības stāvokli, kas arī jāņem vērā pie ievainojumu un saindējumu ārstēšanas. Viss tas noteic kara laika sanitarā dienesta īpatnības, un tādēļ tas organizējams pavisam uz citiem pamatiem nekā miera laika sanitarais dienests. Turklāt tas jāsaskaņo ar armijas iekārtu un darbību.

Mācību par sanitarā dienesta organizaciju kara laikā, kā rīkoties ar sanitarām iestādēm kara laukā, kā vadīt sanitaro dienestu, lai no sanitarā viedokļa nodrošinātu sekmīgu kara darbību — sauc par sanitaro taktiku. Sanitarā taktika ir speciālā kara zinību nozare, kas balstas uz medicinas un kara zinātnēm. Šī raksta nolūks nav sīkāk apskatīt sanitaro taktiku, bet īsumā norādīt uz kara laika sanitarā dienesta organizacijas pamatprincipiem un vispārējas darbības veidiem, kas jāzina ikvienam ārstam, vienalga, vai viņš ir armijas sanitarā dienesta darbinieks kara laukā un ārstniecības iestādē aizmugurē, vai arī viņš darbojas ārpus armijas. Jo kara laikā gaisa uzbrukumi ikvienā valsts teritorijas daļā var radīt apstākļus, līdzīgus frontes apstākļiem, kur ārstiem jāorganizē pirmās mediciniskās palīdzības sniegšana cietušiem kā karavīriem, tā arī civiliedzīvotājiem, to novākšana un ārstēšana.

Sanitarā dienesta sastāvā ietilpst attiecīgais personals un materialie līdzekļi. Personalu iedala: a) mediciniskā, kā: ārsti, farmaceiti, zobu ārsti un mediciniskie techniķi (žēlsirdīgās māsas, feldšeri, dezinfektori), b) administratīvā, kas pilda dažādus administrativus un saimnieciskus amatus, c) sanitaros, kas pilda sanitarā dienesta palīgdarbus: sniedz pirmo nepieciešamo medicinisko palīdzību, pārnes ievainotos, pilda saimnieciskus darbus.

Kara ārstus, ņemot vērā viņu specialitati un kara sanitarā dienesta prasmi, iedala: ārstos - specialistos, administrativam dienestam sagatavotos un praktiskos ārstos. Ārstus-specialistus nodarbina ārstniecības iestādēs kara darbības un aizmugures apgabalā. Kara darbības apgabals ir tā valsts teritorijas daļa, uz kuras izvēršas un darbojas aktivā armija. Aizmugures apgabals — pārējā teritorijas daļa pēc kara darbības apgabala izdalīšanas. Ārstus administratorus nozīmē atbildīgos kara sanitarā dienesta amatos kā dienesta un iestāžu priekšniekus. Praktiskos ārstus

Tautas lielā dāvana savai armijai.

nozīmē karaspēka vienībās un sanitarā dienesta iestādēs par jaunākiem ārstiem. Farmaceiti pārzina sanitaro apgādi.

Materialie līdzekļi sastāv no: a) mediciniskiem līdzekļiem: medikamenti, pārsienamais materials, mediciniskie instrumenti u. t. t.; b) sanitari - saimnieciskiem piederumiem: gultas, slimnieku veļa, segas, kancelejas piederumi u. t. t.; c) sanitari - techniskiem piederumiem: dezinfekcijas kameras, nestuves, degazacijas piederumi; d) sanitarā transporta līdzekļiem: sanitarie rati, automobiļi, sanitarie vilcieni, sanitarie kuģi, sanitarie aeroplani.

No sanitarā dienesta personala un materialiem līdzekļiem organizē dažādas sanitarās iestādes: pārsiešanas punktus, ķirurģiskos punktus, lauku lazaretes, slimnīcas, dezinfekcijas kolonas, sanitaro transportu, sanitarās noliktavas u. t. t., kas ietilpst sanitarā dienestā. Katras armijas sanitarā dienesta organizacijas pamati ir valsts teritorija, armijas iekārta, medicinas atziņas, kara zinātne un agrāko karu pieredze. Tā kā katrai valstij ir sava īpatnēja teritorija un armijas iekārta, tad arī katras valsts armijai ir sava īpatnēja, minētiem faktoriem pieskaņota sanitarā dienesta organizacija.

Ikvienas armijas sanitaro dienestu, pieskaņojot armijas iekārtai, iedala vairākās, dažādu pakāpju sanitarā dienesta nozarēs, kuras sanitarā taktikā mēdz apzīmēt par sanitarā dienesta ešaloniem. Sanitarā dienesta pirmais ešalons apkalpo atsevišķas karaspēka daļas. Atsevišķa karaspēka daļa ir organiska vienība, kurai ir sava saimniecība un kura darbojas zināmā mērā patstāvīgi, kā pulks, atsevišķs bataljons. Tā kā šīs vienības savā darbā ir stipri kustīgas, tad tādiem arī jābūt šo vienību sanitarā dienesta izpildu organiem. Sanitarā dienesta nozare, kuru apkalpo karaspēka daļu savienojums, resp. divizijas, ir sanitarā dienesta otrais ešalons. Divizijas sanitaram dienestam pakļauti visi divizijā ietilpstošo atsevišķu daļu sanitarie dienesti.

Sanitarā dienesta sekmes ir atkarīgas no mediciniskā personala sagatavotības un no dienesta organizacijas pilnības. Visiem ārstiem jāseko vienai gribai — pēc iespējas ātrāk un pilnīgāk saglabāt cietušo un slimo karavīru veselību. Ārstiem nepietiek tikai ar labām mediciniskām zināšanām vien, viņiem jābūt arī labi sagatavotiem sanitari-taktiskā ziņā. Visi līdzšinējie kari pierādijuši, cik nepieciešamas ārstiem sanitari-taktiskās zināšanas. Vēl vairāk: visam sanitarā dienesta personalam, tāpat kā pārējiem karavīriem, jau miera laikā jāmācas uz lauka pildīt tos pienākumus, kas viņiem būs darami kara laikā. Dažās valstīs mediciniskā izglītības programā ievesta arī sanitarā taktika.

Kara sanitaro dienestu vispārīgie darbības veidi, kas jāņem vērā pie sanitarā dienesta organizēšanas un kas, lai sekmīgi veiktu karavīru veselības aizsardzību, kā arī slimo un cietušo atveseļošanu, jāzina katram ārstam, ir sekojoši: sanitarā izlūkošana; sanitari-higieniskā uzraudzība; aizsardzība pret lipīgām slimībām; ievainoto, saindēto un slimo ārstēšana; sanitarā nogāde, nogādājamo šķirošana; sanitarā apgāde, dienesta vadība.

(Turpinājums sekos.)

Idejas un fakti ārvalstu aizsardzībā

Anglijas gaisa aizsardzības dienests un sievietes. Anglijā izveidojusies organizacija «Sievietes brīvprātīgais dienests». Šajā organizacijā jau pašreiz skaitoties ne mazāk par 500.000 sievietēm, vecumā no 17—65 gadiem. Šo sieviešu uzdevumi būšot šādi: 1) pirmās palīdzības sniegšana kara laikā, 2) šoferu pienākumu veikšanā, 3) civiliedzīvotāju instruešana pasivās gaisa aizsardzības jautājumos, 4) lielpilsētu evakuešanas gadijumos tās paredzētas kā palīgspēks. (M. W. 1938.—1.).

Ko saka krievu mil. prese par ķīniešu partizaņu taktiku. Partizanu darbība, spriežot pēc preses vēstijumiem, Ķīnā sāk izvērsties vēl nepieredzētā plašumā. Kā partizani tur darbojas ne tikai vietējie iedzīvotāji, bet arī karaspēka daļu atliekas, kuras palikušas japāņu aizmugurē. Cik vērojams, visrosīgākās tomēr ir ķīniešu bijušās 8. armijas vienības, kuras tagad darbojoties Šansi provincē. Esot nodibinātas pat specialas skolas, kurās sagatavo partizanu komandierus. Pēc krievu preses ziņām, izstrādājušies arī jau vesela rinda partizanu darbības paņēmienu, kuri visai sekmīgi tiekot pielietoti cīņās ar japāņiem. Kā galvenāko un raksturīgāko partizanu taktikas īpatnību uzskata — ātri sakoncentrēt spēkus triecienam un veikli tos sadalīt pēc uzdevuma izpildīšanas. Galvenais esot iznīcināt pretinieka spēkus kustībā un neļaut sevi ierakt poziciju cīņās. Ķīniešu partizanu kara pamatprincipus mēģina izteikt 10 šādos punktos: 1) partizani nekad nedrīkst uzsākt tādu kauju, kura var beigties nelabvēlīgi priekš viņiem; 2) pārsteigums ir galvenais taktiskais elements un katra uzbrukuma pamats; 3) pirms katras kaujas sastādams rūpīgs trieciena un sevišķi atiešanas plāns; 4) uzsākot kauju ar pretinieku, partizaniem jābūt skaitliskā pārsvarā. Tas tomēr neizslēdzot gadijumus, ja pretinieks nav sagatavojies ciņai, kad var uzdrošināties uzbrukt arī ar mazākiem spēkiem pārsvarā esošam pretiniekam; 5) partizanu kaujas iekārtai jābūt visai elastīgai; 6) nepieciešami uzticami kadri, kas spējīgi atvietot kaujās kritušos komandierus; 7) partizaniem jābūt spējīgiem uz kara viltību un jāprot sacelt paniku pretinieka rindās; 8) nav jātiecas uzsākt kauju ar pretinieka galveniem spēkiem, bet jākoncentrē savi spēki pret viņa visvājākām vietām; 9) kustībās ieturama vislielākā slepenība un nekad nav jāatklāj savu galveno spēku atrašanās vieta; 10) jāuztur visciešākie sakari ar vietējiem, iedzīvotājiem, jo vienīgi tā vislabāk iespējams nodrošināt ziņu vākšanu par pretinieku (zemnieks — vislabākais un visdrošākais izlūks). Visā visumā tā tad panākumus partizanu karā dibina uz šādiem principiem: drosme, kustīgums, labi pārdomāti darbības plāni, slepenība, pārsteigums, un neatlaidība uzbrukumā. Galvenais tomēr esot vietējo iedzīvotāju atbalsts: ja šī atbalsta nav, tad arī trūkst bazes partizanu vienību eksistēšanai. (Kr. Zv. 23. VI 1938.). Ams.

Uzvarētāji šāgada eksternās jāšanas sacīkstēs.

LITERĀRĀ DAĻA

Alfrēds Kvālis

Tevi es sveicinu

Tevi es sveicinu, mūžīgā saule,
Allaž tu vēlīga bijusi laikos:
Maigums tavs starodams glāstijis mani,
Pacēlis kaismu un plaukuma spārnos,
Ar ziedu dvesmu šūpojot sirdi, —
Noguldot siltākās reibuma rokās,
Kur tāli sapņi kā pasaka veras;
Mīla kur piedot un zemoties māca,
Plaiksnijot baltu un dievišķu gaismu, —
Tevi es sveicinu, mūžīgā saule!

Tevi es sveicinu, vējš, brāzmu pilnais!
Spītēt tu licis man nedienās ļaunās,
Izaugt un turēties cerību iežos
Gluži kā kokam pie zemes šās sirmās,
Saknēm kas aizvijas līdz zemes grodiem,
Uz augšu sasliedams dižumā zarus.
No tevis mācijos turēties sīksti,
Iedegties spītē un dedzībā kļauties,
Rūdīties cīņu un nemieru vētrās —
Tevi es sveicinu, vējš, brāzmu pilnais!

Tevi es sveicinu, raženais lietus!
Klausoties dziesmu, ko dziedi tu kokos,
Debess kad tumšākiem mākoņiem vilcies,
Aizdunot pērkonam pa Gauju lejup,
Spožākiem zibeņiem pamalēs dzirkstot.
Pēkšņi tad liekas, ka sakustas ziedi,
Galvu uz vakariem noliecot klusi,
Spēku un briedumu bezgalu jaužot
Auglības elpā pēc pusdienas tveices.
Tevi es sveicinu, raženais lietus!

Tevi es sveicinu, pelēkā zeme!
Tu visa sākuma pamats un māte!
Cēlonis dzīvībai, mīlai un naidam;
Pie tevis pieplokas zvērs briesmu brīžos,
Pieglaužas plaukdami vārīgi stādi,
Radības sīkas rod pajumtu siltu,
Putni no ceļa gurdi skrien mājup,
Gudrības burtojot, bijīgs sedz galvu
Tev priekšā cilvēks — tavs valdnieks dižais.
Tevi es sveicinu, pelēkā zeme!

Tevi es sveicinu, pelēkā zeme!
Saulē tev kūpēja briestošas krūtis,
Dzeguzes sauca kad agrīnu rītu,
Aizvadot tīrumos arāju pulkus.
Vējš pāri joņoja nemiera šalkās,
Lai saknes vīdamās ievijas dziļāk
Līdz iežu pamatiem, līdz zemes sirdij —
Pa stīgām smalkām kur ceļu rod lietus,
Skalojot putekļus — dzirdinot asnus.
Tevi es sveicinu, pelēkā zeme!

Kūpošs no tevis paceļas briedums:
Augļi no kokiem ar sārtumu raisas,
Vārpas svētības mirdzumu staro
Dīvainu teiksmu un leģendu gaismā.
Tad pēkšņi liekas — darbs vienīgais ira —
Spārnos kas paceļ un dižumā kronē
Visus, kas godināt zemi māk sirmo —
Pūloties saprast un iztulkot laikos
Brīnumā apslēptas gudrības zīmes.

Jāzeps Valdmanis

Dzimtenē

Kad vēji šurp no tāles
Man saldu smaršu nes,
Ko elpo pļavu zāles
Un sila kreimenes,
Es gribu priekā kļauties
Pie katra zieda klāt
Un savai sirdij ļauties,
Ar sauli parunāt.

Te bērzi gaišos pakalnos
Ar vējiem sarunājas.
Dūc liepās bites. Vakaros
Grimst saldā mierā mājas.
Te gribu ilgi dzīvot viens,
Un druvas sveikt un ziedus —
Līdz pārtrūks zvaigžņu pavediens
Un prieks, par kuru dziedu —

Jānis Ķelpe

Zemniekiem

Jums rokas, kas strādāt prot laukā un klētī,
Ņemt maigi to visu, ko zeme tām dod.
Dievs pļavas un tīrumus auglībā svētī,
Sirds rosmi un ticību darbos tik rod.

Ai Vidzeme, Kurzeme, Latgale skaistā!
Ir visur mums varena zemnieku cilts.
Kā ozola saknes to vienība saista,
Uz diženu nākotni pacelts tai tilts.

Andrējs Iksens

Mūžīgie ziedokļi

Pelēki miglainas bija dienas oktobra otrajā pusē deviņpadsmitā gadā. Latvju tautas brīvības cīnītāji atkal — pēdējo, bet izšķirošo reizi — stāvēja Daugavas krastā no grīvas līdz Jaunjelgavai. Otrā malā pulcējās uzbrucēju bars, ar vienu kāju atspēries krastā, ar otru — vēstures ritenī, cenzdamies pagriezt to atpakaļ.

«Laidiet mūs savai zemei pāri, mēs ejam pret lieliniekiem,» meloja Bermonts-Avalovs.

«Atdodiet muižas, citādi mēs jūs iznīcināsim . . .» draudēja fon Striki, fon Rādeni, fon Manteifeļi.

Smagas dienas pārdzīvoja zeme. Dzīvais spēks bija izklīdis nemieru, karu un revoluciju virpuļos. Lauki nebija apstrādāti, raža ienāca maza. Karotāju nebija daudz, apavi un apģērbi trūcīgi. Ieroču arī trūka; kas bija, tie paši ļoti dažādi. Bet gars, bet vienprātības gars, — tas bija liels un varens, tik varens, kāds latviešiem līdz tam nekad vēl nav bijis. Arī strēlnieku dienās vienprāta sajūsma sita augstu vilni, bet toreiz šim vilnim trūka sārtbalti mirdzošas galotnes, ko sauc par savu valsti. Tagad šī galotne bija. Bija pasludināta patstāvīga un neatkarīga valsts un bija arī valdība, kas apzinājās savus vēstures uzdevumus.

Kā lasījās kopā pēdējie tautas brīvprātīgie karotāji!

Invalidi meta projām kruķus, lai izliktos veseli, piemānītu priekšniekus un kļūtu atkal ierindā.

Brīvprātīgie zēni stiepās pirkstgalos, lai izskatītos lielāki un pieņemšanas virsnieks tos neizsijātu.

Mājās palikušie vecīši un sievietes no Vidzemes vidienas zirgos veda Rīgā miltu un putraimu maisus un siltus apģērbus Daugavas aizstāvjiem, lai tie zinātu un saprastu, ka garā visi ir ar tiem šinīs grūtākajās dienās, kad sals sāka jau stindzināt nevien vareno straumi, bet arī kaujinieku locekļus.

Rīgas apkārtnes sirmgalvji vāca kopā griežņus, kāpostus un tupeņus, un piegādāja tos Daugavas sargu ēdināšanas punktiem stumjamos ratiņos, jo zirgu viņiem vairs nebija.

Mātes, māsas, meitas, sievas un līgavas diedza kopā dažkārt sairušus drēbju gabalus, lai iztaisītu no tiem kautko veļai līdzīgu un nodotu trūcīgi ģērbtajiem karotājiem.

Citas atkal kārtoja un mazgāja, lai sagādātu brūču apsienamos ievainotiem.

Un vēl citas, ar rakstnieci Ivandu Kaiju priekšgalā, nodibināja zelta fondu, kur nolika vispirms savus gredzenus un citas rotas lietas un aicināja arī citus nest šurp vērtslietas un vēl pataupītos krievu rubļus, lai brīvības kara vešanai rastos nauda, kuras jaunajai valstij bija maz.

Un vēl citas zagās pāri apdraudētām Rīgas ielām uz Daugavmalas pusi, lai būtu klāt karotājiem smagā nestundā, kad vajadzētu pārsiet kādu brūci, vai pasniegt pēdējo ūdens malku agonijā drebošām lūpām.

«Rīga dimd, Rīga dimd,» dziedāja tautas karavīri, soļodami atpūtas mītnēs un dodamies atpakaļ uguns līnijā.

«Nebēdājiet, karavīri, sudrabota saule lēks,» atbalsojās viņiem dzidras meiteņu balsis Rīgas namu logos, no kuriem bira lejā rudens ziedi.

«Satrieciet nekrietno!» dzejoja Viktors Eglīts.

«Ķeriet uguns milnu!» dzejoja Anna Brigadere.

«Tagad kalšu, kā nekad vēl kalis,» dziedāja Jānis Jaunsudrabiņš.

«Es šodien redzēju latviešu Rīgu,» jūsmoja Kārlis Skalbe.

«Šī ir pūķa devītā galva, kas jānocērt,» teica Jānis Ezeriņš.

«Šis ir Liepājas komēdijas pēdējais cēliens,» teica Arturs Kroders.

«Pēdējo reizi dreb Daugavas ugunīgie krasti,» teica Jānis Akurāters.

«Pulkveža dvēsele atgriezusies,» atkārtoja Edvarts Virza, ko bija teicis priekš septiņiem mēnešiem.

«Angļi šauj,» jūsmoja Richards Valdess, pats pārmezdams šauteni otrā plecā un dodamies ierakumos.

«Uz Rīgas dzelzs tilta karo bez mēteļiem,» zināja pateikt Ādolfs Erss.

Daugavmalas ierakumos parādījās svaiga grāmata — Raiņa pravietiskā sērdieņu dziesma «Daugava».

Latviešu dzejnieks, rakstnieks, publicists dega pats savā dvēseles kvēlē tāpat, kā Daugavas krastu ziedokļos dega karotāju sirdis. Liesmojošas rindas un vārsmas radās kauju ugunīs, jo paši šie ideālisti daudzkārt bija arī aktīvi ierindnieki. Dievišķās muzas tos apmeklēja svētos brīžos, kad vienā rokā bija zīmulis, bet otrajā — vēl neatdzisusē šautene.

«Tagad jāiztur! to prasa mūsu gods, mūsu nākotne. Sabradātā Kurzeme gaida brīvību,» teica Ministru Prezidents, apstaigādams Daugavmalas ierakumus. Viņam mugurā bija plats, rūsgans mētelis un tāds pats bija arī uzticīgajam adjutantam. Kur parādījās abi rūsganie stāvi, tur cēlās paļāvības jūsma: «Ja apstākļi būtu slikti, tad Prezidentam un adjutantam nebūtu tik skaidras un smaidošas sejas,» sprieda ierakumu mītnieki.

«Izturēsim, izturēsim un padzīsim tos tur . . .» nošalca visgarām Daugavai, kad rūsganie stāvi pazuda miglā. Lodes sīca no pretējā krasta, bet viņu dziesma šķita nevarīga.

*

Tādi paši sajūsmas apgaroti, vienprātībā kaldināti un jau cīņās rūdīti bataljoni sargāja Daugavas krastus tālāk Vidzemes pusē. Viņu loma nebija tik aktiva, kā aizstāvjiem pie Rīgas, jo šeit ienaidnieka spiediens bija mazāks. Bet zaudēt uzmanību arī nedrīkstēja, it īpaši pēc tam, kad bermontieši 18. oktobrī bija mēģinājuši ieņemt Jaunjelgavu, kur gan Auniņa un Spuļģa rotas deva tiem nāvīgu triecienu un aizraidija viņā saulē nevien daudzus iebrucējus, bet arī viņu komandieri fon Jenu. It kā atriebībā par to, bermontieši rīkoja slepus iebrukumus vairākās vietās un nekad nevarēja zināt, kur tie taisīs nākošo triecienu. Arī viņu artilerija darbojās gan te, gan tur, vairāk gan bez mērķa apšaudīdama labo Daugavas krastu. Dažreiz granatas krita tieši Daugavā, uzšļākdamas lielas strūklas un apsizdamas zivis. Latvju karotāji tad laivās devās straumē lejup un uzlasīja apdullinātās zivis, nereti milzīgus lašus. Radās patīkama ēdienu pārmaiņa un labāks uzturs vairākām reizēm.

Mūsu zēni nedzīvoja dīkā. Lai gan vājāk bruņoti, tie devās pāri Daugavai, mazos pulciņos gāja ienaidnieka aizmugurē, dažkārt pat vairākus kilometrus, pēkšņi uzbruka, izklīdināja gan kājniekus, gan jātniekus, saņēma pat gūstekņus un vienreiz pārvilka savā pusē pat kādu zemē notriektu bermontiešu lidmašinu. Pēc padarītā darba tie gandrīz vienmēr netraucēti atgriezās pie savējiem, jo naidnieks jutās nedrošs un baidijās sekot.

Bet viens gājiens iznāca kļūmīgs un varēja beigties slikti, ja latvju karotāji nebūtu tik vienprātīgi, apzinīgi un disciplineti.

Rotā bija divi pārgalvīgi Vidzemes zēni, Kārlis un Mārcis. Viņi bija radnieki un turējās kopā. Kārlis bija jau dienējis strēlnieku ložmetējniekos piektajā Zemgales pulkā un piedalījies Juglas kaujās, kur šis pulks noasiņoja un cieta laikam vislielākos zaudējumus. Kārlis bija tomēr palicis neievainots, kopā ar atlikušiem atkāpies uz Siguldas - Nītaures pozicijām, kur apbalvots ar Jura krustu un dabujis vienu uzšuvi. Arī tagad viņš vadija rotas vieglo ložmetēju un Mārcis bija tam tuvākais palīgs.

Novembra pirmajā nedēļā jau kļuva skaidrs, ka bermontiešus no Daugavas padzīs. Nevarēja tikai zināt to stundu, kad arī šeit būs jāiet pāri straumei Zemgalē iekšā. Bet visi kā kaut ko gaidija, bija priecīgi uztraukti un turpināja pārgalvīgos sirojumus Zemgalē, lai izzinātu par pretinieka spēkiem un nodomiem.

*

Tā bija gandrīz vēl pusnakts stunda devītā novembrī. Laiks bija palicis stipri vēsāks un Daugavā peldēja vižņi. Noteiktajā pārcelšanās minutē Mārcis vēl nebija ieradies atpakaļ no kaimiņu rotas, kur bija nosūtīts ar kādu ziņu. Drošie izlūki un arī Kārlis ar savu ložmetēju, pavisam deviņi vīri, rīta agrumā mazās laiviņās pārcēlās Daugavai. Vienu laiviņu atstāja šaipusē, piekodinādami, lai Mārcis ceļas pāri, tiklīdz ieradīsies.

Mārcis atnāca, kad izlūku nodaļa bija jau otrā pusē. Nekavēdamies vairs ne mirkli, viņš devās pie upes, metās laiviņā un sāka irties pāri. Jo tālāk no krasta, jo vižņi kļuva biezāki un airēšana arvienu smagāka. Daugavu sedza migla, gan ne tik bieza, kā veļu laikā, bet tomēr krasti nebija saskatāmi. Līdz upes vidum Mārcis novadija laiviņu, smagi cīnīdamies ar vižņu pārspēku. Brīžiem airus nevarēja vairs pavilkt, tie apledoja, kļuva smagi un draudēja salūzt. Virzienu ieturēt varēja tikai pēc vēja: jau sēzdamies laiviņā Mārcis ievēroja, ka vējš pūš no lejas, no jūras puses. Ūdens plašumā vēja pūtiens kļuva asāks. Cīnīdamies ar vižņiem, Mārcis to gan nejuta: viņš bija pat nometis savu pusmēteli, lai būtu brīvāks un nebūtu tik karsti.

«Jāairējas vēl ātrāk, ka neiesalst uz vietas,» Mārcis mudināja pats sevi un turpināja grūto darbu. Sāka plūst sviedri. Bet tad arvien biežāk gadijās tādi vēzieni, kad apledojušie airi vairs negrima ūdenī, tikai aizslīdēja pa gludo virsmu un paretam aizķērās kādā šķautnē. Un tad pienāca mirklis, kad airi pat ar spēku nebija vairs iegremdējami: laiviņa palika uz vietas.

«Iesalis Daugavas vidū . . . ko nu?» kļuva skaidra patiesība, ko tā negribējās atzīt.

Pagāja mirkļi, varbūt minutes, varbūt stundas. No kreisās puses vilka ledains vējš. Karstums izgaisa, sviedrainās drēbes palika aukstas un lipa klāt miesai. Mārcis uzrāva pusmēteli, sāka dauzīt rokas, bet vējš stindzināja locekļus un uznāca drebuļi.

Tad labajā pusē atskanēja īsi šāvienu sprakšķi un gaisā lēni uzlidoja balta raķetes gaisma. Tā gan Mārci apžilbināja, bet liekdamās slaidā lokā uz viņa pusi, parādija arī apkārtni: labo Daugavas krastu vairs nevarēja saskatīt, bet kreisais bija tepat netālu, taisni pretim laiviņas degunam. Raķete nokrita zemē, mirkli apgaismoja krasta krūmus un izdzisa. Mārcim šķita, ka gaisma izdzisa tieši ūdenī.

«Neesmu vis nomaldijies un otrais krasts arī nav tālu», tā bija pirmā priecīgā doma. «Laikam sadursme ar bermontiešiem», tā bija otrā doma, ko tūlīt pārtrauca cits troksnis.

«Tuk-tuk-tuk-tuk», kā liela šujmašina iedārdējās vieglais ložemtējs. Sprakšķienu troksnis nāca no tās pašas puses, kur dimdēja šāvieni.

Karotāji tad laivās devās lejup un uzlasija apdullinātās zivis.

«Tuka-tuka-tuka-tuka», viņam retākos toņos atbalsojās otrs, kautkur tālāk.

«Kārļa mašina strādā ... un parādā nepaliek arī bermontiešu smagais Maksis.» Mārcis ieplēta muti priecīgā smaidā un vējam pretim pacēla abas dūres.

Tad viņš piecēlās kājās. Bet locekļi bija kā smaguma pielieti, puiša stāvs sagrīļojās un gandrīz pārsvērās malai. Satvēris laiviņas malu, Mārcis lēni izstaipīja kājas, pamīņājās, apgriezās otrādi un atkal apsēdās. Laiviņa nekustējās, sals bija to cieti iekalis Daugavas ledū. Mārcis atkal piecēlās, sirds sita ātrāk, drebuļi beidzās un auss kāri uztvēra sausos sprakšķienus Daugavas kreisajā krastā.

«Ātrāk pie viņiem!» Mārcis paķēra airi, pacēla gaisā un deva belzienu ledus spogulim. Tas savdabīgi iekrakšķējās, bet nepārsprāga.

«Varbūt turēs jau ...» Šinī brīdī atkal uzliesmoja raķete, aplidoja to pašu loku un atkal Mārcim parādīja krastu. Laivas deguns bija tam tieši pretim, to Mārcis ievēroja tāpat kā pirmo reizi.

Tad viņš sajozās, uzmeta plecā šauteni un mēģināja kāpt pāri laivas malai.

«Neb-r-r-r-i-e-n!» vēl sirdīgāk iekrakšķējās ledus virsma, tiklīdz Mārcis bija pārlicis vienu kāju un uzspiedies tai ar visu svaru. Ledus nevien iekrakšķējās, bet arī ielūza un Mārcis tikko paspēja izraut kāju un atkrist atpakaļ laiviņā.

... Vēl netura ... ko nu? «Pūt' nu, aukstais ziemeli, saldē nu to ūdeni ciet.»

Tās bija smagas, bet ātras domas, kas tagad šāvās cauri visiem jaunā karotāja prātiem. Varbūt tur bija svētas dusmas un latviešu spīts, kas no vēstures tumsas viesa auksto drosmi pat tad, kad glābšanās ceļi šķita nogriezti. Varbūt tur pamirdzēja senā un mistiskā krasta ziedokļu uguns, kas modināja ticību un sauca pieslēgties tām mūžīgām važām, kas satura kopā tautas locekļus. Varbūt tur sasaucās veļi, lai uzņemtu savā pulkā jaunu dvēseli, no zemes pīšļiem tikko izniru̧šu. Varbūt tur iešāvās dievišķās gaismas un mūžības stars, lai rādītu izeju, vienu vienīgu izeju, iekams vēl nav sastinguši locekļi un pienākusi bālā jaunava. Mārcis lūdza Dievu, lūdza vienkāršiem, bet sirsnīgiem vārdiem, kādi radās tikai tagad un nebija dzirdēti ne no mātes, ne vecās mātes. Un viņš pats nesaprata, vai lūpas kustas Dievu piesaucot, vai arī tās kustina nemitīgie drebuļi, kas kratīja visu miesu.

Tad Mārcis piecēlās, izstaipīja rokas un kājas, trauksmīgi pamīņājās laivā, palocījās vienādi un otrādi un šķita atkal vingrs.

Šinī brīdī tāpat ierējās abi ložmetēji, uzliesmoja atkal jauna raķete un dažas lodes nosīca gar laivu.

«Pamanījuši ... nošaus ...» ieskrēja prātā baigā doma. «Ai, cik tā būtu nevērtīga nāve ...» Un tad tikpat pēkšņi radās cita doma, tik pēkšņa un priecīga, ka Mārča seja izplūda smīnā.

Viņš atkal sakārtojās, paņēma abus airus, nolika tos uz ledus līdzās laivas degunam, mirkli paskatījās visapkārt, nolūkoja pretējo krastu un nosvēra virzienu, salika rokas, pieliecās guļus un izvēlās no laivas, airiem virsū.

Rudens ledus ir sīksts. Atcerieties savus zēna gadus, kad jūs nevarējāt vien sagaidīt dīķa aizsalšanu. Tad vienā skaidrā rītā jūs krakstošo segu padauzījāt ar papēdi, ar malkas pagali un tad priecīgi devaties atpakaļ piesiet pašdarinātās slidas. Pirmais skrējiens bija tāds bailīgs, bet tad jūs saņēmāt drosmi un laidaties dīķim pāri. Ledus gan krakšķēja, pat it kā iegrima un salīgojās, bet negāja pušu. Otrā pusē jūs atskatījāties atpakaļ un vērojāt savas sliedes. Izskatījās gandrīz tāpat, kā toreiz, kad vasarā klejojošs paunīnieks stikloja logus un lielam stikla gabalam bija pārbraucis ar dimanta griežamo: ledus bija kā pārgriests un uz visām pusēm iesprēgājis, bet nebija salauzts.

Pavasara ledus nav tāds, tad jūs diezgan droši lieciet kāju virsū stipri biezam gabalam un tomēr sajūtiet tādu kā mīkstumu, pat kāja iegrimst. Bet rudens ledum pavisam cits sīkstums.

Daugavas sega saturēja Mārča svaru. Dievs bija uzklausījis viņa lūgšanu, licis ziemelim pūst auksto elpu, kas sastindzināja mūžīgo straumi.

Ledus gan iekrakšķējās, bet klusu un it kā mudinoši «b-r-r-r-auc vien, b-r-r-r-auc vien». Mārcis vēl pārliecinājās, ka galva ir pret straumi, labā pusē pret labo krastu un laivu, kreisais plecs pret kreiso krastu. Acis skatījās debesīs un tomēr nekā nevarēja saskatīt.

«Pa kreisi apkārt, kā ierindā!» nodomāja Mārcis un divreiz apvēlās. Sānos juta airu galus. «Varējis nu tos pabīdīt vienmēr uz priekšu ... nezi' vai ledus vien bez airiem turēs. Nu, lai Dieva rokā ...» Tad viņš vēlās vēlreiz un vēl, varbūt septiņas, varbūt desmit reizes, kamēr noreiba un apstājās. Veļoties ledus viņa svaru turēja un krakšķēja īsi un priecīgi. Bet tiklīdz apstājās, tad cauri reibonim juta, ka sāk iegrimt. Kailās rokas gar sāniem sataustīja ūdeni...

«Aha, velties drīkst, bet gulēt nē ... Nu, labi ...» Un atkal viņš vēlās prom kā klucis pa nokalni, saņemdams visus spēkus un nevērodams reiboni. Veļoties šautenes laide katru reizi noklaudzēja pret ledu un tas kā atbildēdams iekrakšķējās, dažreiz lēnāk, dažreiz stiprāk.

Mārcis sāka jau pagurt. Reibonis uznāca arvien stiprāks un prāts aptumšojās. Tomēr viņš turpināja velties, līdz laide atsitās pret krasta akmeņiem. Nu šis savādais nāves ceļojums bija galā, bet galā bija arī ceļotāja spēki. Sataustījis krasta oļus, viņš tos vēl priecīgi sagrāba saujās, bet tad arī sastinga.

Ziemelis un Dievs tomēr stāvēja klāt šim latvju karotājam. Griešanās reibonis jau nebija tāds, kas nevarētu ātri pāriet. Kad turpat netālu atkal uzsprakšķēja šāvieni, vēsais gaiss atgrieza prātu un Mārcis atdabūja samaņu. Kaut gan viņš bija cauri slapjš, drebuļi tomēr vairs nekratīja. Sirdi un visu būti pārņēma neizteicams prieks, kas palīdzēja atgriezties spēkam, drosmei, ticībai un pienākuma apziņai. Locekļos pamazām atgriezās vingrums, tāpat kā zivij, kas laiciņu bijusi sausumā, pēc tam ielaista ūdenī.

Mārcis sāka skriet uz to pusi, kur sprakšķēja šāvieni, reizēm apstādamies, klausīdamies un vērodams. Kārļa ložmetis vēl dažas reizes ierējās, tad apklusa. Bermontietis turpretim vienmērīgi rēja vienā laidā, kā sirdīgs suns. Varēja jau apmēram nojaust abu pretinieku pozicijas. Tie bija kaut kur viens otram pretim nocietinājušies un tumsā laikam neuzdrošinājās savstarpēji tuvoties, pietikdami ar šaudīšanu vien. Bet ausa jau gaisma un apkārtējie priekšmeti kļuva arvien redzamāki.

Priekšā iezīmējās sagrauto ēku puduris, ko Mārcis pazina no agrākiem izlūku gājieniem. Tur sētsvidū bija pagrabs; no viņa jumta paugura labi varēja novērot visu Daugavas kreisā krasta klajumu, kas sadevās kopā ar meža zilgmi pamalē. Mārcis uzskrēja pagraba jumtā, cerēdams tur atrast savējos. Bet tie bija ierīkojušies attālāk vecajos pasaules kara ierakumos.

Brīnums — salīdzinādams šauteņu un ložmetēju sprakšķienus Mārcis nojauta, ka Kārļa mašinai vajadzēja būt te kaut kur tuvāk, ja arī citi bija tālāk, to varēja spriest pēc trokšņa. Bet te Kārļa posteni nekur neredzēja, lai gan Mārcis apskatija visus drupu stūrus, cik to atļāvā vājā rīta gaisma. Gribēdams paziņot savu klātbūtni, Mārcis raidija divus šāvienus ienaidnieka poziciju virzienā, pēc kam izkliedza norunāto kliedzienu.

«A-u-tū!»

Draugi saprata. Un it kā jautrāk sāka sprakšķēt viņu šāvieni. Bet tūlīt Mārcis bija spiests atstāt neaizsegto pagaraba virsu un nolaisties zemāk, jo pretinieka ložmetējs bija ņēmis graudā viņa posteni.

Kļuva arvien gaišāks. Vienā brīdī bermontieši sāka šaut veselām salvēm un arī viņu ložmetēji rēja vienā riešanā. Pēc tam tikpat pēkšņi viss apklusa. Tad Mārcis atkal parāpās augstāk, apskatija apkārtni un šausmās ieraudzija vairākus zilganus stāvus, kas viņpus mūru drupām zagās mūsējo labā spārnā, virzienā uz to vietu, kur Mārcis bija izvēlies krastā.

«Kārli, šauj ... Kārli, laid darbā savu mašinu ... Friči apiet labo spārnu ... Skaties pa labi ...» Tādus saucienus padzirdēja Mārcis, jo arī citi mūsējie bija pamanijuši draudošās briesmas.

Bet Kārlis klusēja. No viņa paša un viņa ložmetēja ne zīmes, ne skaņas. Beidzot Mārcis saskatija kaut ko līdzīgu un tik pazīstamu. Aiz kāda drupu akmeņa bija Kārļa postenis. Pareizi. Un stobrs vērsts pret tiem bermontiešiem, kas gulēja mūsējiem pretim. Bet kur Kārlis pats?

Zibeņātrumā Mārcis norausās pagrabam otrā pusē un salīcis skriešus devās uz to vietu. Ja, tas bija viņu mazais Luiss, bet Kārlis ... ja, Kārlis arī turpat gulēja uz mutes un viņa galvai blakus krāsojās krietna asiņu peļķe.

«Vienu šurp ar pārsienamiem,» viņš aizkliedza savējiem, bet pats tikai pataustija drauga galvu un sānus. Tie bija vēl mīksti un silti. Tad Mārcis satvēra ložmetēju un tāpat skriešus devās atpakaļ aiz pagraba. Tur viņš ieņēma tādu vietu, kas pārvaldija ij sētu un pagalmu, ij Daugavas krastu lejup. Viņa kustības bija ievērojuši tie bermontieši, kas gaidija mūsējiem pretim, bet apejošie gan nebija manijuši nekā. Sakārtojis ložmetēju nu novietojis posteni, Mārcis drīz vien pamanija vairākus stāvus, kas, slapstīdamies, pa vienam līda šurp.

«Nāciet vien tuvāk un visi kopā,» domāja Mārcis, zobus sakozdams. Viņam atkal uznāca drebuļi, varbūt no aukstuma, varbūt no satraukuma.

Neredzēdami te neviena un negaidīdami pretestību, bermontieši kļuva drošāki un jau stāvus nāca tuvāk, cerēdami mūsējos apiet. Droši gāja pat vairāki kopā, kaut ko runāja, un Mārcis saskatija pavisam sešus.

«Nu, zemes tīkotāji ... tūlīt būs ...»

Jautri iesprakšķējās ložmetējs, un bermontiešos sabira negaidīta krusa. Caur dūmu strūklām Mārcis vēl manija krītošus stāvus, tad tūlīt virzija savas mašinas stobru pret citiem drupu stūriem.

«Tas jums vispirms par Kārli ... un tas par izpostīto Zemgali un Kurzemi ... saņemiet ...» Mārcis izkliedza balsī. Tad paķēra atkal savu mašinu un nevaldamas trauksmes dzīts devās atpakaļ pāri pagalmam aiz ēkām, apmēram uz to vietu, kur cerēja nonākt ierakumos palikušo bermontiešu kreisajā spārnā.

«Kad pārsiesi, seko man līdz,» viņš garām skriedams uzkliedza kādam draugam, kas nometies sēdus, turēja Kārļa galvu. Pats aiz drupām slēpdamies, Mārcis izlīda klajuma malā un segtā vietā nolika savu mašinu. Kad pēc šāvieniem sazīmēja ienaidnieka pozicijas un ložmetēja atrašanās vietu, kļuva atkal drošs un mierīgs.

«Derēja gan vēl soļus divdesmit tālāk, bet nekas ... tur ir pārāk klajs un līdzens ... būs tepat labi aiz šitā akmens. Tā ... nu, bermontiņi, kā nu būs? . . » Mārcis domāja, un viņam kļuva jautri. Sakārtoja mašinu un vērsa to naidnieka ložmetēja virzienā; gribēja jau šaut, kad sadzirdēja troksni un paskatijās sāņus pa labi. Kādus simts soļus pa klajo lauku skrēja divi salīkuši zili stāvi atpakaļ savos ierakumos. Tie bija pārpalikušie no apejošās grupas. Negribēdams vairs mainīt ložmetēja virzienu, Mārcis norāva šauteni un nobēra abiem pakaļ visus piecus šāvienus. Pielādēja no jauna, bet neviens vairs nerādijās. Tad nekavēdamies sāka sprakšķināt savu uzticamo ložmeti, pārmaiņus nosēdams gan ierakumus, gan to vietu, kur vēl rēja pretinieka Maksis. Tas drīz vien apklusa un beidzās arī šāvieni ierakumos.

Mārcim pielīda Rubenis, kas tikko bija pārsējis Kārli.

«Smagi ievainots gan, bet vēl dzīvs ... Pārsists pieres kauls blakus labai acij. Laikam nemirs vis ...» viņš ziņoja.

Mārcim pielīda Rubenis.

Mārcis neteica ne vārda, tikai sakoda zobus.

«Es skriešu atpakaļ ziņot seržantam,» piebilda Rubenis.

«Ja, un saki, lai nāk kādi četri vai pieci šurp. Izkūpināsim tos velnus. No šejienes iet labāk. Kamēr jūs pārskriesiet, es ņemšu tos uz grauda un neļaušu šaut.»

Bet šaut vairs nenācās daudz. Kamēr Rubenis aizskrēja pie citiem un no pozicijas ieradās seržants Sutra ar četriem vīriem, bermontieši jau bija sākuši atkāpties. Šo kustību mūsējie pilnīgi saskatija un nojauta tikai tad, kad zilie stāvi jau sāka salieties ar mežu zilgmi tālumā. Paretam viņi gan atšaudijās, bet kad mūsējie nobēra pakaļ vairākas zalves un Mārcis izlaida dažas kārtas, tie pazuda mežā.

Rotas komandieris no Daugavas labā krasta bija atsūtijis palīgspēkus leitnanta vadībā. Tie viegli pārnāca jau cieti aizsalušai Daugavai, aizrāva smago ložmetēju un aiznesa smagi ievainoto Kārli.

Mārcis bija dienas varonis. Bet visas uzslavas un jautājumi it kā aizslīdēja kaut kur garām, neskārdami satrauktās jūtas. Sirds sāpēja par Kārli. Vēlāk vakarā Mārcim sākās drudzis. Brīžiem kratija drebuļi un tad šķita, ka pieci kažoki nespētu to sasildīt. Brīžiem atkal sākās tādi karstumi, ka visu apģērbu un segas gribējās sviest projām. Temperatura sacēlās tuvu četrdesmitiem, un sanitāri palika domīgi.

«Žēl, ka vilciens jau projām, tūlīt būtu jāsūta slimnīcā,» bēdājās rotas komandieris. Bet aizsūtīt Mārci izdevās tikai otrā dienā, un jau pilnīgā murgu stāvoklī. Ziemelis tanī drausmā naktī bija gan pūtis savu elpu, sasaldējis Daugavas ūdeni un izglābis Mārci, bet uzpūtis viņam arī plaušu karsoni.

*

Rīgas kara slimnīca arī ir tāda ziedokļa vieta, kur mūsu pēcteči kādreiz uzliks piemiņas plāksnes un iekals apmēram tādu tekstu: «Šeit cietuši un miruši tūkstoši brīvās, vienotās Latvijas izkarotāju. Bet tūkstoši te arī atguvuši dzīvību un veselību.»

Mēs vēl dzīvosim, Kārli!

Ievainoto vai slimnieku tur saņem maigas rokas, noģērbj un nomazgā, novieto tīrā gultā, un no šā brīža sākas it kā dievkalpojums. Kopēja gādā par siltumu, tīrību un mieru, ēdina slimnieku, slapina viņa karstumā sprēgājošās lūpas un pārvieto ledus pūšļus, vai karstas kompreses. Viņas sejā mirdz līdzjūtība un mātes rūpes.

Žēlsirdīgā māsa nāk ar zāļu trauciņu, vai adatu, noglāsta slimnieka pieri un novieto pārsienamos pareizāk, ja drudzī kaut kas saspiedies. Viņas sejā it kā sastindzis miers un bezgala dziļa ticība, kas redzami atplaukst sērā smaidā.

Ārsts nāk kā virspriesteris, maz runā, gandrīz nedzirdamiem soļiem apstaigā slimniekus un, ja tie jau atrodas pie samaņas, tad viņi jūt, ka šā cilvēka gaitas it kā ievītas neredzamā dzīvības - nāves noslēpumā.

Kārli un Mārci kara slimnīcā novietoja dažādās palātās, kaut gan viņu slimības norise bija puslīdz vienāda: abi gulēja nesamaņas drudzī un murgoja.

Kārlim nesamaņa izbeidzās ātrāk, jau trešajā dienā, sešas stundas pēc atkārtotās sekmīgās operācijas. Stiprais ķermenis izturēja nevien lielo asiņu zaudējumu, bet pārvarēja arī draudošo nāvi. Kopēja izstāstija visu, ko viņa zināja no tā brīža, kad Kārli ienesa slimnīcā un nodeva rūpīgās rokās. Kāds bija slimības cēlonis un kā viss norisinājās līdz samaņas zaudēšanas mirklim, to Kārlis pamazām atcerējās pats. Ievainotā galva bija rūpīgi pārsieta un apsaites starpā drudžaini spīdēja kreisā acs. Ka viņa labā acs nekad vairs neskatīs gaismu, to Kārlis vēl nezināja. Svētie cilvēki pagaidām slēpa no viņa šo smago patiesību.

Mārcis nogulēja nesamaņā un lielā karstumā divpadsmit dienu. Pēdējā, krizes naktī, viņa veselība karājās ļoti tievā pavedienā, un ārsts pavēlēja dot stiprinošas zāles un skābekli elpošanai. Krize svērās uz slikto pusi. Bija dots rīkojums atbrīvot vietu līķu kambarī . . .

Šinīs dzīvības - nāves cīņu stundās Mārča zemapziņā notēlojās kāda aina, ko viņš gaiši atcerējās visā vēlākā mūžā.

Viņš sēdēja slēgtā pajūgā un traucās sniega klajumā. Pajūgs bija līdzīgs šaurai apgaismotai istabiņai, logiem sānos. Aiz logiem lidoja platas sniega pārslas un sijājās gar stikliem. Zirgi traucās lielā ātrumā. Telpa bija stipri karsta un tik šaura, ka kājas bija jāizbīda ārpusē, kur tās neganti sala. Kautkur skanēja savāda muzika, — likās, ilkšu zvani, — kas it kā ieaijāja miegā. Tad vienā mirklī viss pajūgs it kā pacēlās gaisā, sniega pārslas aiz logiem pajuka virpulī, Mārcis sajuta tādu kā sitienu un smagu spiedienu, visa apkārtne saplūda miglā un brauciens beidzās. Viņš it kā gulēja kaut kur citā, plašā telpā, nejuta vairs ne karstuma visā miesā, ne aukstumu kājās.

Kad Mārcis atdarija acis, bija saulaina ziemas diena. Vispirms viņš ieraudzija sevim pievērstu gaiši - priecīgu sievietes seju; tad saskatija augstus griestus, gludas sienas un gultu rindu. Vārgām rokām zem segas sataustija pats sevi un noprata īstenību.

«Nu, kā jūtaties?» maigi jautāja smaidošās lūpas.

«Paldies, labi,» nočukstēja slimnieks.

Smaidošā pielika viņa lūpām skābu dzērienu, Mārcis kāri ievilka dažus malkus.

«Bet kā, sakiet ...» viņš mēģināja runāt. Taču runāt bija grūti un skaņas neradās. Smaidošā traucās stāstīt:

«Te ir kara slimnīca. Jūs atveda no frontes nesamaņā, smagā plaušu karsonī. Murgojāt divpadsmit dienas un naktis. Pagājušā nakts bija vissmagākā. Uz rīta pusi jūs strauji sakustējāties, tad sākāt neparasti stipri klepot un beidzot izspļāvāt lielu pelēku krēpu kamolu. Tad laikam aizmigāt dabiskā miegā, sākāt elpot vienmērīgi un nupat pamodāties. Mēs visi priecājamies: tagad krize ir pāri un jūs paliksiet vesels.»

Mārcis saprotoši palocija vārgo galvu. Tad kautko atcerējās, sakustējās un izdvesa:

«Kur Kārlis?»

«Kāds Kārlis?»

«Dižkareivis Kārlis Atvase ... bija smagi ievainots galvā ... atsūtijām šurp ...»

Smaidošā kļuva nopietna.

«Apmierinieties ... jums aizliegts runāt un uztraukties. Es uzzināšu un pastāstīšu visu.»

Nākošās dienas un naktis ritēja kā bērnam šūpulī. Mārci ēdināja izmeklētiem gardumiem. Viņu apkopa, sedza, mazgāja, guldināja un pat mācija no jauna staigāt. Kopēja izstāstija visu par Kārli. Un tad pienāca arī stunda, kad viņus pārvietoja atveseļojošos palatā vienotram blakus. Izstāstija viens otram visu pārdzīvoto un pārciesto.

«Mēs vēl dzīvosim, Kārli.»

«Dzīvosim, dzīvosim, Mārci. Man jau vēl viena acs gluži vesela. Rokas un kājas tikpat stipras kā agrāk ...»

*

Divdesmit pirmā gada aprilī bija otrreizējā apbalvošana, kad Valsts Prezidents personīgi piesprauda Lāčplēša kara ordeņa zīmes Latvijas brīvības cīnītājiem par izciliem nopelniem kaujās. Apbalvojamo vidū bija arī par kaprāli paaugstinātais dižkareivis Kārlis Atvase un dižkareivis Mārcis Līdumnieks.

Ordeņa diplomus izsniedza vēlāk, un tur bija šādi teksti:

«... kaprālis Kārlis Atvase apbalvots par to, ka 1919. g. 9. novembra naktī, būdams ložmetēja vadītājs, kopā ar citiem laivās pārcēlās pāri Daugavai ienaidnieka krastā, kur uzdūrās pretinieka pārspēkam. Nevērodams nāves briesmas, viņš izdevīgi nostādija savu ložmetēju, sekmīgi apšaudija ienaidnieka pozicijas, nedodams tam iespēju uzbrukt, un turpināja cīņu tik ilgi, kamēr smagi ievainots galvā, sabruka blakus savam ložmetējam ...»

«... dižkareivis Mārcis Līdumnieks apbalvots par to, ka 1919. g. 9. novembra naktī, steigdamies savējiem palīgā, viņš mazā laiviņā metās pāri Daugavai, kur jau peldēja vižņi. Iesalis Daugavas ledū, viņš zem ienaidnieka uguns, divkāršas nāves briesmas nicinādams, pārvēlās plānajam ledum un nonāca otrā krastā. Redzēdams blakus mūsu ložmetējam smagi ievainoto dižkar. Atvasi, viņš satvēra ložmetēju, zem ienaidnieka uguns to pārvietoja jaunā pozicijā, satriecа pretinieka apejošo grupu un nekavējoties vērsa uguni ienaidnieka poziciju spārnā un piespieda to atkāpties, ar ko savējiem deva iespēju izglābties un sakārtoties ...»

*

Pagājuši gandrīz divi gadu desmiti. Kārlis un Mārcis kopj jaunās saimniecības dzimtā pagastā. Kārli pagastā gan mazāk sauc īstā vārdā, bet vairāk par Vienaci. Tomēr šo pavārdu visi izrunā godbijīgi un ar cieņu.

Viņi ir lielāku ģimeņu tēvi. Vecākie bērni jau beiguši un beidz pamatskolu un skatās pāri tam slieksnim, aiz kura sākas lielā dzīve.

Richards Ērglis

Melnsiles labieša dēka

1.

Melnsiles apcietinājums — neliela pils, jau gadiem stāvēja atstāta novārtā. Apvidus bija maz apdzīvots un Melnsilei trūka lielākas nozīmes. Viņa atradās mežainā apvidū, pie pašām Žemaites robežām, nomaļus no galveniem satiksmes ceļiem. Melnsile varēja tikai noderēt kā atbalsta punkts Zemgales karos ar Žemaiti. Bet Žemaiši un zemgaļi nekaroja jau vairāk kā desmit gadus, un likās, ka nākotnē abas ciltis dzīvos saticīgi. Arī tad, kad leiši gāja karot uz Igauniju, Lībiju vai Krieviju, Melnsile neredzēja kaimiņu karavīrus, jo ieroču gaitas veda viņus pa citiem ceļiem. Tamdēļ nebija ko brīnīties, ka nevajadzīgie apcietinājumi bija tikuši nolaisti. Vārtu tornis bija sapuvis un sašķiebies. Zemes vaļņi bija vietām nobrukuši. Koka žogs, kas celts no stāvus zemē ieraktiem un augšgalā noasinātiem stabiem, bija vietām apgāzies, vietām vēl stāvēja, bet tikko divpadsmito vasaru pieredzējis zēns spēja nolauzt vēl neapkritušos stabus.

Tāda Melnsile izskatijās vēl nesen. Tad viss pārveidojās. Tērvetes virsaitis Viesturs no jauna sāka piegriezt vērību pamestai pilij. Viesturs pūlējās nodrošināt visas savas zemes malas un kaktus, gribēja atdzīvināt arī mazāk apdzīvoto nomali un pievienot to uguns signalu tīklam, ko viņš bija ierikojis ienaidnieka iebrukumu paziņošanai. Bez tam Zemgales vidiene vietām jau palika pārāk apdzīvota, un Melnsiles apvidū varēja vēl nolīst daudz līdumu, ierīkot daudz druvu. Zeme tur bija auglīga. Šis apvidus dienās varēja pārvērsties par bagātu labības apcirkni. Arī pils te varēja noderēt, ja ne tik daudz kara vajadzībām, tad satiksmes nodibināšanai un sakaru atvieglināšanai ar Lietuvu. Bez tam, kas turēja savās rokās Melnsiles pili, tas šo apvidu saistija tuvāk pie sevis. Tamdēļ Viesturs bija nolēmis Melnsili atjaunot un no tās izveidot pastāvīgi apdzīvotu apcietinājumu.

Par pils pavēlnieku tika iecelts Dailis, uzņēmīgs, drošs un virsaitim padevīgs jauneklis, cēlies no kādas Tērvetes bajāru dzimtas, kas stāvēja tuvās radniecīgās attiecībās ar pašu virsaiša ģimeni. Dailis bija sācis kalpot Tērvetes pilī jau zēna gados.

«Tā kā par jaunāku gan viņš ir pils pavēlnieka lomai,» Viesturs nodomāja, Daili sūtīdams uz Melnsili. «Bet tam puisim to tiesu vairāk jaunekliīgas uzņēmības. Melnsilē būs daudz ko strādāt un rīkoties, Tur viņš derēs. Sabojāt ar pārsteidzību viņš tur neko nevar: vieta nav tāda. Pils arī niecīga. Bez tam skatīšos pats visur pakaļ un jaunekli jau varēšu rīkot pēc sava prāta. Ar stūrgalvīgu padzīvojušu vīru tas kādreiz tik viegli neveicas».

Dailis attaisnoja virsaiša domas. Tikko bija pagājušas divas vasaras un viena ziema pēc jaunā pavēlnieka ierašanās Melnsilē, bet pili vairs ne pazīt nevarēja. Virsaitis nekādus sevišķus līdzekļus Dailim nebija piešķīris. Arī pils ļaužu nebija daudz, kā jau šā-

dā maz nozīmīgā apcietinājumā. Apkārtējos iedzīvotājus ar virsaiša klausām pie pils atjaunošanas nevarēja par daudz nopūlēt, lai neatrautu zemes darbiem. Tomēr Dailis bija paspējis nelielo pili savest pilnīgā kārtībā, tā kā pat piedzīvojuša karavīra acis tur neatrastu trūkumus vai nolaidības. Zemes vaļņu nobrukumi bija izraboti. Slēgtā lokā aizstiepās jaunais noasinātо stabu žogs. Katrs stabs bija skaisti apstrādāts, gludi notēsts un stipri savienots ar pārējiem. Virs zemes žogs pacēlās tādā augstumā, ka pārsniedza pusotra cilvēka augumus. Grāvis pār zemes pāržņaugu, pa kuŗu veda ceļš uz pilskalnu, bija istīrīts un padziļināts. Tilts pār šo grāvi bija uzcelts jauns, pie tam pielietojot dažus ceļamo sviru uzlabojumus un jauninevedumus, ko Dailis bija novērojis citur. Arī jaunais vārtu tornis stāvēja tik lepni, ka nedarītu kauna ja nu ne pašai Tērvetei, tad mazākais — Mežotnei vai Sidrabei.

«Ja nu arī šīm,» tā sprieda pie sevis Dailis, «Melnsiles vārtu tornis būtu tā kā drusku par mazāku, tad pārējām pilīm viņš ir kā likts. Tikai varbūt vēl Raktei un Dobelei...»

Jā! Lepns bija Dailis uz savu roku darbu, un kādu dienu no jauna aplūkoja pils nocietinājumus, gudrodams, kas vēl būtu darams. Te vārtu sargs tornī sāka taurēt. Taures pūtieni skanēja jautri, lai nebūtu grūti saprast, ka pieteiktais viesis ir draugs.

Dailis devās uz vārtiem, kuriem no otras puses tūvojās atjājējs. Tā kā nekāds uzbrukums nebija pat iedomājams, tad tilts pār pils grāvi dienu bija pastāvīgi nolaists; tikai nāktīs to uzcēla, arī tad vairāk kārtības, nekā nedrošības dēļ. Jātnieks jau bija pie vārtiem.

Dailis ieraudzīja labi pazīstamu Tērvetes pils kareivi. Tikko atjājējs bija apsveicinājis Melnsiles pavēlnieku, kad uzsāka savu ziņojumu.

Tas nebija garš, bet, acīmredzot, svarīgs. Virsaitis Viesturs pavēlēja Melnsiles pavēlniekam Dailim nekavējoši ierasties Tērvetē.

Tur nevarēja kavēties. Tikko atjājušais kareivis bija novietojis nosvīdušo zirgu atpūtā, tikko viņš paspēja ķerties pie kausa, kurā bija pasniegts miestiņš, kad jau Dailis izjāja pa pils vārtiem. Zirga soļi nodimdēja uz tilta, un jātnieks steidzīgos rikšos drīz vien pazuda tuvējā mežā uz Tērvetes pusi.

Pēc divām dienām Dailis sasniedza Tērveti. Ilgi šoreiz Viesturs apspriedās ar savu apakšnieku. Saule tikko bija pārgājusi pusdienai, kad virsaitis iesauca pie sevis Daili, un viņa slīdēja pāri palaunadzim, kad saruna beidzās.

2.

Nebija ne tik daudz dienu pagājis, cik var saskaitīt pirkstu pie abām rokām, kad trīs jātnieki šķērsoja Žemaites robežu, nākdami no Zemgales puses. Gabaliņu priekšā diviem pavadoņiem jāja grezni bruņots kareivis. Gotlandē izgatavotā bruņu cepure kā arī smalki izrotātais smagā zobena rokturis liecināja, ka jātnieks augstas kārtas. Tikai vairogs un šķēps bija ikdienišķs, visā Zemgalē parastā veida. Abi pavadoņi bija vienkārši kara kalpi, tērpti baltās linu drānās, apbruņoti vairogiem, šķēpiem, milnām-vālēm un lokiem līdz ar pienācīgo bultu skaitu.

Priekšējais jātnieks bija Dailis, virsaiša Viestura sūtnis pie kunigaiksta Dauņaiša. Abi pārējie viņa pavadoņi un sargi, Melnsiles pils kareivji. Taisnību sakot, Dailim nekādu pavadoņu un sargu nemaz nevajadzētu, ja tikai to neprasītu virsaiša sūtņa cieņa.

Sākot ceļš veda pa neapdzīvotiem mežājiem, kur tikai paretam redzējās kāda iebūvieša vai līdumnieka būdiņa. Tad sāka parādīties nelielas sādžiņas un kad saule uzkāpa līdz pusdienai, jātnieku priekšā pacēlās lielāks ciems. Viņam blakus uzkalniņā redzējās apcietinājums, gan ne kāds stiprais: tikai koka žogs cilvēka augstumā ieslēdza savā vidū diezgan plašas dzīvojamās un saimniecības ēkas. Vārti bija taisīti no bieziem ar cirvi šķeltiem dēļiem. Citādu nekādu nocietinājumu neredzēja. Žogā Daiļa kareivja skats pat novēroja dažu nolaidību un stabu sašķobīšanos. Te dzīvoja kunigaiksta vietējais varas vīrs bajārs Kaiņis, kuŗš pārvaldīja un ar saviem ļaudīm sargāja apkārtni.

Sūtnis te vienkārši garām jāt nedrīkstēja. Bez tam zirgiem vajadzēja dot pēc jājiena karstā laikā diendusas atpūtu. Pašiem jātniekiem arī tāda nevarēja neko kaitēt. Tādēļ Dailis pavēlēja vienam no saviem pavadoņiem piedauzīt pie vārtiem. Tos atvēra tikai pēc laba brīža. Acīmredzot iekšā sagatavojās saņemt apbruņotos svešniekus, no kuŗu izskata vien vēl nevarēja spriest, kādi viņu nolūki.

Sētsvidū divi kara kalpi saņēma Daiļa zirgu pie iemauktiem, trešais palīdzēja jātniekam nokāpt no zirga. Kāds mājas uzraugs lūdza ciemiņu uz dzīvojamām telpām. Pie ieejas uz lieveņa Daili saņēma pats bajārs, kura priekšā viesis cienīgi palocījās un izteica savu sveicinājumu:

«Lai slavēti dievi, kas manas gaitas novadījuši zem tava jumta.»

«Lai slavēti dievi, kas man atveduši tādu cienījamu viesi,» — skanēja atbilde. «Tikai nekad neesmu tevi līdz šai dienai redzējis un nezinu tava ceļa mērķi, lai es varētu palīdzēt to sasniegt.»

«Esmu visaugstākā slavenā virsaiša un mana visvarenā kunga Viestura sūtnis pie visaugstākā un varenā kunigaiksta Dauņaiša.»

Bajārs zemu palocījās sava viesa priekšā un atteica:

«Lai mūžīgie dievi dod varenajam visaišam Viesturam piedzīvot simtu vasaru.»

«Lai Laima pavada katru varenā kunigaiksta Dauņaiša soli,» skanēja atbilde, un šoreiz Dailis zemu palocījās bajāra priekšā. «Es esmu Dailis, Melnsiles pils pavēlnieks, viens no niecīgākajiem sava kunga — virsaiša kalpiem.»

«Kaut slavenajam Zemgales virsaitim būtu daudz tik cienijamu kareivju kā tu! Būsi mīļš viesis manā mājā, kuru līdz ar sevi nododu tavā rīcībā. Es, augstā kunigaiksta Dauņaiša niecīgs kalps, esmu priecīgs uzņemt pie sevis sūtni, kas jāj pie mana kunga un pavēlnieka».

«Pateicos, augsti godājamo bajār, par piedāvāto viesmīlību. Kaut tavam varenajam kungam, kunigaikstim, būtu daudz tik saprātīgu padoma devēju un palīgu, kā tu».

Pēc svinīgās apsveikšanas nama tēvs un viesis devās iekšā, kur runas palika vienkāršākas un ikdienišķākas. Abi trieca katrs savā valodā, bet sapratās ļoti labi, jo zemgaļu un zemaišu ciltīm toreiz vēl bija liela valodu līdzība.

Tikko viesis bija ievadīts namā, kad kāds jātnieks izjāja pa vārtiem ārā un aizauļoja Zemgales robežai pretējā virzienā. To bajārs sūtīja ar paziņojumu kunigaikstim par virsaiša Viestura sūtņa ierašanos.

Sākot Dailis domāja uzkavēties pie viesmīlīgā bajāra vienīgi tik ilgi, kamēr dienas karstums daudz maz pāriet, bet nama tēvs negribēja par to ne dzirdēt. Tik godājamu un mīļu viesi dievi reti atsūtot. Daili viņš nelaidīšot ne par ko projām tai pašā dienā. Lai jātnieki atpūšoties un dodot atpūtu zirgiem. No rīta jājiens būšot paveicīgāks. Velti Dailis atrunājās, ka nojātais ceļš nemaz vēl neesot tik garš. Grūti bija noraidīt sirsnīgo viesmīlību. Sākot Viestura sūtnis bija sevī neapmierināts par veltu kavēšanos, bet drīz vien nebija ne nieka ko iebilst.

Iemesli ātrai domu maiņai bija dažādi. Bajāra miestiņam netrūka stipruma un medum salduma. Dzērieni padarīja kājas smagas, bet gara stāvokli uzjautrināja. Bez tam bajāra meita bija īsta skaistule. Kad godinot cienījamu viesi, viņa pate, grezni ģērbusies, ar sudraba saktīm un dzintara krellēm rotāta, pasniedza pirmo kausu Dailim, jaunеklis pārsteigumā stāvēja kā apmāts. Pateicības vārdus viņam izdevās tikai ar mokām sadabūt kopā sakarīgā teikumā.

Pēc svinīgas kausa pasniegšanas jaunava cēli, ar lepni paceltu galvu, atstāja telpas un parādījās līdz vakaram vēl tikai uz pāris acu mirkļiem, un vienīgi tādās reizēs, kad to prasija viesmīlības noteikumi. Katru viņas parādīšanos Dailis gaidija ar nepacietību.

Otrā rītā saule jau bija uzlēkusi un nostaigājusi gabaliņu virs koku galiem, zirgi apsegloti stāvēja sētvidū, kara kalpi gaidija savu priekšnieku, bet pēdējais bija ļoti aizņemts bajāra meitas Maiģītes rožu dārzā. Viss darbs gan pastāvēja no triekšanas ar skaistuli, bet darbs paliek darbs un tas jādara nopietni un pamatīgi. Dailis bija redzējis daudz daiļu meiču, bet ne viena laikam nebija īstā, neviena līdz šim nebija atstājusi uz jaunekli daudz maz dziļāku iespaidu. Tagad viņam bija jābrīnas pašam par sevi. Tiešām, vai tas nebija dīvaini? Dailis ar pūlēm un tikai ar piespiešanos bija spējīgs šķirties no rožu dārziņa. Visu tālāko ceļu Maiģīte tam jaucās pa galvu un «traucēja prātīgi domāt», kā viņš pats pie sevis sprieda. Tikai ar kunigaikstа pils sasniegšanu jaunie pārdzīvojumi izspieda skaisto bajāra meitu iz Daiļa domām. Bija arī daudz jauna ko novērot.

Pati kunigaiksta pils bija liela, stipri nocietināta, no trim pusēm ūdeņiem apskalota un atradās uz stāvas kraujas. Augšā veda tikai šaurs kara ceļš pār dziļai gravai.

Kunigaikstis saņēma Viestura sūtni ar lielāko laipnību un goda parādīšanām. Viņš bija milzīga auguma virs pāri pusmūžam, ar gudrām, pat viltīgām acīm, jautras dabas, liels dzīru mīļotājs. Arī šoreiz Viestura sūtņa ierašanos kunigaikstis izlietoja kā iemeslu sarīkot dzīres par godu Zemgales valdniekam un viņa sūtnim.

Trīs dienas un trīs naktis tika ēsts un dzerts. Pirmajās divās dzīru dienās kāva treknus aunus un cepa, tos veselus uzdurtus uz dzelzs iesmiem pils pagalmā, virs lieliem ugunskuriem. Lielas miesta mucas un sīkāki stiprā saldā medus trauki viens pēc otra pilni parādijās iz pils pagrabiem un vēlāk tukši tika nogādāti pie malas. Dzīroja visi pils un apkārtnes iemītnieki, vienkāršos kara kalpus neizņemot. Trešajā dienā uz iesma cepa gadu vecu briedi, kuru kunigaikšta ļaudis dienu iepriekš uz sevišķu sava kunga pavēli samedija dzīru noslēgšanai.

Tikai ceturtajā dienā, labi pēc brokastlaika, kad visi bija kārtīgi izguļējušies, kad galvas bija atkal skaidras un mēles nešļupstēja, kunigaikstis Dauņaitis aicināja pie sevis Daili.

«Ko mans labais draugs un mīļais brālis, varenais Zemgales virsaitis man liek ziņot?» Kunigaikstis vaicāja.

«Mans kungs un valdnieks, diženais virsaitis Viesturs liek sveicināt tevi, slavenākais kunigaiksti, kāda otra vairs nav visā Lietuvā, ne Augstaitē, ne Žemaitē. Mans augstais pavēlnieks ar manu muti novēl tev panākt neskaitamas uzvaras pār ienaidniekiem svešās zemēs un pār nelabvēļiem un pretiniekiem paša mājās — plašajā Lietuvā.»

«Lai dievi atmaksā Zemgales valdniekam par labo vēlējumu tūkstoškārtīgi. Lai Laima pavada katru viņa soli un likteņu lēmējs Pērkonis lai vaiņago ar slavu Zemgales ieročus.»

«Mans kungs un pavēlnieks», turpināja Dailis, «zinādams tavas rokas stiprumu un tavu karavīru lielo skaitu, sūta mani pie tevis piedāvāt tev Zemgales mūžīgu draudzību un kara sabiedrību».

Dailis izstāstija savas ierašanās īsto iemeslu. Stāstija viņš gari un sīki, minēja visu, ko virsaitis bija licis, pūlējās nekā neizlaist, kas pašam bija teikts un aizrādīts.

Dauņaitis ilgi un uzmanīgi klausijās. Tad viņš sāka no savas puses izvaicāt sūtni, cēla iebildumus un likas nemaz nepiekrītot priekšlikumam.

Kunigaikstis vairākas reizes atkārtoja: «Ko nu es spēju? Tāds varens virsaitis, kā Viesturs viens ar saviem kara pulkiem panāks vairāk kā kopā ar mani», jeb — «Man grūti izšķirties. Jāapspriežas ar vecajiem. Tie droši vien nepiekritīs tādam grūtam kara gājienam».

Dailis jau sāka domāt, ka nekā nepanāks pie kunigaikšta, bet viņš bija maldijies. Pēc pamatīgas izprašņāšanas un iztaujāšanas, Dauņaitis uz pāris acumirkļiem apklusa, kā pārdomādams, tad strauji piecēlās, nostājās sūtņa priekšā visā savā milzīgā augumā un noteica:

«Jāj mājās, sveicini no manis savu kungu un pavēlnieku un pasaki viņam, ka kunigaikstis Dauņaitis pieņem viņa priekšlikumu un ieradīsies uz kaujas lauka ar tādu kareivju skaitu, ka Zemgales lielkungam nebūs jākaunas par savu sabiedroto».

Mājās jājot Dailim iznāca atkal apstāšanās pie bajāra Kaiņa. Maiģīte tik pat lepni un cienīgi rīkojās mājas mātes lomā. Tas pats atkārtojās, kad Dailis visā drīzumā no jauna tika sūtīts pie kunigaikšta un atkal iegriezās pa ceļam pie bajāra atpūsties pats un atpūtināt zirgus. Maiģīte arī šoreiz bija svinīgi viesmīlīga, bet ar aukstu lepnību izrādija savu pārākuma apziņu pret Zemgales augstmani. Varbūt taisni šī noraidošā nepieejamība sakurināja Daili, kuŗš jau galīgi sāka zaudēt galvu. Sirdi viņš jau bija pazaudējis laikam pie pirmās redzēšanās ar Lietuvas skaistuli.

Otrā jājienā pie kunigaikšta Dauņaiša Viesturs bija uzdevis Dailim nokārtot dažādus vēl nenoskaidrotus jautājumus attiecībā uz priekšā stāvošo kara gājienu pret Livoniju, sīkāki norunājot arī uzbrukuma laiku un ceļu. Visus uzdevumus Dailim izdevās veiksmīgi izvest galā, kaut arī prāts un domas jauneklim bija galīgi aizņemtas ar Maiģīti. Mājās jājot, arī šoreiz Viestura sūtnis iegriezās bajāra Kaiņa namā un nociemojās tur vairākas dienas. Dailis tā iekarsa, ka beidzot bildināja Maiģīti, bet saņēma noraidošu, pat izsmejošu atbildi. Maiģīte papurināja savu skaisto galviņu, zobgalīgi pasmaidija un nicinoši noteica cietus un ledainus vārdus. Vai lai viņa precot svešnieku, zemgali? Ja tik viņa pasvilptu, tā varot paņemt lepnu lepno, skaistu skaisto un visu dižciltīgāko tēva dēlu turpat Lietuvā, bet ne diezin kādas pasaules malas klejotāju. Nē! Lai Dailis savas domas par viņu metot no galvas laukā. Viņa, Maiģīte, jau esot bagātā leišu bajāra Kaiņa, paša kunigaikšta drauga un radinieka meita. Viņas nelaiķe māte bijusi varenā kunigaikšta meita. Ko gan Dailis iedomājies? Ja viņai tāds tautu dēls būtu noderīgs, tad Maiģīte jau desmit reizes būtu apprecējusies, pat vēl ar pārāku, dižāku vīru.

Dzīroja visi pils un apkārtnes iedzīvotāji.

Šoreiz apvainots un sašutis Dailis šķīrās no bajāra mājas, nozvērēdamies nekad vairs ir nedomāt par augstprātīgo leitieti. Tomēr Dailis nespēja izmest Maiģīti no sirds un galvas. Visur viņa tam stāvēja priekšā kā dzīva. Jo nesasniedzamāks ir kas, jo kārojamāks tas mums liekas. Nabaga Dailis sāka gandrīz vai prātu zaudēt. Gulēdams naktī, viņš nevarēja aizmigt, jo pat ar aizvērtām acīm redzēja iz tumsas izpeldot spītīgo, bet tik mīlo galviņu. Ja kādreiz jauneklis arī nonāca miega varā, tam tūliņ uzmācās murgi. Te viņam likās, ka mīkstas, mīļas rociņas tam apvijas ap kakku; te kāras un pašam kārotas lūpiņas tam uzspieda svelmīgu skūpstu, vienu, otru; te vijīgs, maigs, kairs stāvs pieglaudās klāt gulētājam. Miegs bija projām un Dailis līdz dienai, valstīdamies no vieniem sāniem uz otriem, dega kā lēnās, nemitīgās ugunīs. Ne kauss, ne kumoss vairs negaršoja. Brašais, jautrais karavīrs īsā laikā izdēdēja un likās, ka viņš aizmirsis, kas ir smiekli. Nevienam nebija vairs šaubu, ka viņš ir apburts. Draugi sāka rūpēties par jaunekli un aizrādija, ka jāšper soļi, lai atsvabinātos no ļauniem pesteļiem, lai atgūtu mieru, dzīves prieku un veselību. Sākot Dailis tikai atmeta ar roku, bet drīz vien arī viņš bija spiests atzīt, ka tiešām ir apburts un ka jāmeklē glābiņš.

3.

Daudz mežonīgu vietu, daudz necaurejamu biezokņu toreiz bija Zemgales mežos, bet nekur gan nevarēja būt tumšāka, baigāka kakta, kā Melnā strauta malā, sevišķi tanī vietā, kur mājoja varenais burvis, sirmais visu zinātājs burtnieks Rūsmetis. Tas pats vairs neatminējās, cik tam vasaru aiz muguras. Tēvu tēvi teicās redzējuši viņu ar tikpat garu bārdu, kā dēlu dēli. Par viņa mūžu droši zināja tikai to, ka pretim savienotiem krievu kņaziem, toreizējās Zemgales virsaitis apspriedies ar Rūsmeti, kurš noteikti paregojis zemgaļu uzvaru. Šī uzvara bija tiešām izcīnīta, bet pirms vairāk kā 100 gadiem. Rūsmetis gadiem jau dzīvoja vientulībā, milzīga ozola tukšajā vidienā Melnā strauta mežā. Tur viņš uzturējās kā ziemu, tā vasaru, jo ozola stāvs bija ļoti resns, un koka tukšajā stumbenā vecais Rūsmetis varēja izstiepties visā savā garumā uz mīkstas sūnu un sausu lapu guļas vietas. Aukstums nesaldēja, karstums netveicēja vareno burvi, kaut gan ozolā bija arī ierīkoti it kā griesti, ieejas caurumu varēja aizvērt ar krijām, pie tam vēl aizklājot šķirbas un zaru caurumus zvēru ādām. Mīksto, sildošo ādu Rūsmetim pietika arī paša apsegšanai. Gadijās gan, ka burvis uz laiciņu atstāja savu ozolu un ieradās padzīvoties pie kāda krietna cilvēka. Šāda viņa atgriešanās ļaužu mājokļos mēdza sakrist ar sevišķi aukstām ziemām. Tomēr ne jau aukstuma dēļ dievu draugs pameta uz laiciņu savu ozolu. Aukstums jau viņam nespēja klāt ķerties. Rūsmetis iegriezās pie vienkāršā mirstīgā tikai tādēļ, lai ar savu ierašanos atnestu izcilus krietnam cilvēkam dievu svētību un laimi. Tamdēļ katrs, kam šāds gods tika piešķirts, bija priecīgs un uzņēma sirmgalvi, cik labi vien spēja. Arī pie burvja ozola padomu lūdzēji un cienītāji mēdza sanest visādus gardumus, ko Rūsmetis labvēlīgi pieņēma līdz ar citādām balvām, sudrabu un zeltu neizņemot. Saprotams, pieņēma viņš visu tikai tamdēļ, lai izrādītu dāvinātājam savu labpatiku, jo visas pasaules mantas dievu draugam nemaz nebija vajadzīgas. Bez ēšanas un dzeršanas viņš varēja tīri labi iztikt, cik ilgi pats vēlējās. Arī zelta, sudraba, vara mantu un citādu bagātību, Rūsmetim bija neaptverams daudzums. Viss tas glabājās apakšzemes telpās dažādās nomaļās vietās, kuras varenais burvis šad tad apmeklēja,

ceļošanas vajadzībām izlietodams līdz pat attālākām zemēm rūmāku vietā mākoņus. Mākonis bija Rūsmeša parastais pārvietošanās līdzeklis. Ne viens vien cilvēks to bija redzējis pats savām acīm. Tā, par nelaiķi Tērvetes pils pārvaldītāju Tautgodi tika stāstīts, ka tam, jājot paša Viestura uzdevumā, par precinieku pēc virsaites Smuidrītes, pa debesīm līdzi jājis Rūsmetis, sēdēdams uz pelēka mākoņa, kas tik zemu peldējis jātniekam pa priekšu, ka gandrīz skāris koku galus.

Pie Rūsmeša, šī varenā visziņa, citu pierunāts, nolēma griezties Dailis. Baiga sajūta pārņēma drošo karavīru, kad viņš atstājis zirgu mežmalā, apdomīgi soļoja gar Melnā strauta malu pa tikko redzamu taciņu, kura brīžam gandrīz pazuda mīkstajā sūnā vai nu kāda eglāja biezoknī, vai strauta malas zāļainā purvāja pusnokaltušajā grīslī. Brīžam taciņa ieliecās ar biezziem kārkliem un vilku vālēm aizaugušā dūkstī, kur cauri tikt nebija viegli. Brīžam nācās iet pa daudz maz cietāku vietu, kur auga pa kādam melno aveņu krūmam. Reizēm iz grīšļa no ūdens dobuļa gājējam pie pašām kājām izbrīnējusies uzšāvās gaisā meža pīle, kurai sekoja visa viņas ģimene, pie tam ar tādu troksni, ka gājējs negribot sarāvās un apstājās, jo viss notika piepēži un negaidīti. Tad sākās egļu biezoknis. Te pa reizei gājēja acis vareno koku ēnas pustumsā ieraudzija milzīgu lūsi aizslīdot gar koka milzeni un bez mazākā trokšņa pazūdot mūža mežā. Dzeltenajās lielā kaķa acīs savukārt varēja saskatīt izbrīnu par gājēja pārdrošību ielauzties šinīs vietās, kur visur varēja uzdurties uz burvībām un pārdabīgām lietām.

Beidzot mežs palika drusku klajāks. Skuju koku vietā parādijās lapu milzeņi. Pa Melnā strauta krastu aizstiepās ozolu rindas. Vēl daži desmiti soļu, un Dailis stāvēja pie caurā milzeņa, kur vajadzēja mājot lielajam burvim. Pa atvērto ieejas caurumu jauneklis ieskatijās koka iekšienē, bet nevarēdams pustumsā nekā saredzēt, bija spiests ieiet dobumā. Kad acis pierada pie krēslas, Dailis pārliecinājās, ka ozolā neviena nav. Jauneklis devās atpakaļ ārā, bet pie izejas sarāvās. Taisni blakus durvīm uz koka stumbeņa sēdēja Rūsmetis un uzlūkoja atnācēju. No visa varēja spriest, ka burvis tur sēdējis jau ilgāku laiku. Vai nu jauneklim spožās acis bija tikušas apmātas, vai Rūsmetis bija ietinies nesaredzamības plīvuros, tikai Dailis, ieejot ozolā burvi nebija varējis redzēt. Tagad atnācējs pārsteigts apstājās un nezināja, ko teikt. Nepatīkams aukstums skāra viņa pieri un muguru. Tad burvis sāka runāt lēni, svinīgi katru vārdu paklusā balsī izveidodams skaidri saprotamu:

«Melnsiles pavēlniek! Mani tu līdz šai dienai neesi redzējis, bet tevi sen jau redzu. Redzēju jau tad, kad leišu raganas burvība ielēja indi tavās spēcīgajās miesās; redzēju Piena ceļa zvaigznēs, ka tu pie manis nāksi; redzēju tevi arī šodien šurp dodoties. Redzēju to visu un zinu, kādēļ tu pie manis nāc, jo viss ir atzīmēts mūžības rakstos, kuru atslēgu dieviem labpaticis man piešķirt. Dēls, tev vajaga palīga, un es tev palīdzēšu. Leišu raganas inde ir briesmīga, bet gan jau, gan. Saki tikai vienu. Vai tu gribi ņemt par sievu Maiģīti?»

«Un kā vēl!» Iesaucās Dailis. «Bez viņas man labākā maize nav maize, kaut tā būtu cepta no rūpīgi izvētītu graudu smalki izsijātiem miltiem. Bez Maiģītes man cepta irbe ir rūgta.»

«Zinu jau, zinu,» pasmaidīdams teica vecais. «Zināju to arī agrāk bez tavas teikšanas. Prasīju tikai tādēļ, ka tev pašam to vajaga apliecināt un mūžības priekšā apstiprināt, lai viss nāktu atzīmēts zvaigznēs. Es tev palīdzēšu. Tavam glābiņam vajadzīgas divas lietas: tevi jāizārstē no leišu raganas saindējuma, lai tu būtu vesels un atsvabinātos no burvībām, un tev jādabūn Maiģīte, lai tu kļūtu laimīgs un priecīgs. Tad saules stari atkal tevi sildīs, tad mēness atkal tev sudrabos nakts tumsu, tad maize tev labi garšos pat tad, ja tā būs kaut puse uz puses no pelavām cepta.»

«Maiģīte tev jāiegūst pašam.»

«Paldies tev. Mūžam būšu tev pateicīgs.» Teica Dailis. «Tu man būsi kā īsts tēvs. Ko vien vēlies, to došu tev, ja man noņemsi burvības un vēl palīdzēsi tikt pie Maiģītes.»

Rūsmeša ģīmis kļuva auksts un ciets. Balss skanēja ledaini, kad viņš noteica:

«Ko tu man spēji dot? Visas pasaules mantas man ir nevajadzīgas. Visas viņas es arī pats spēju iegūt bez tavas labvēlības. Tomēr, lai nenoraidītu labo sirdi un lai dotu tev iespēju parādīt atzinību dieviem, pēc tam, kad viss būs piepildijies saskaņā ar maniem vārdiem, atsūti man šurp savas balvas kopā ar tiem trijiem ragiem, kurus tev šodien iedošu līdzi. Tagad klausies. Maiģīte tev jāiegūst pašam.»

«Kā lai es to panāku, kad viņa negrib mani ne redzēt?» Stomijās Dailis.

«Kā diženais virsaitis Viesturs ieguva cildeno virsaiti Smuidrīti?» Savukārt vaicāja burvis. «Vai viņš nenolaupija sev sievu? Paņem divus krietnus kara kalpus un aizjāj līdz leišu bajāra ciemam. Tikai nevienam tur nerādieties, bet noslēpjaties mežā, uzglūniet tavai iecerētai, nolaupiet to, atvediet Melnsilē, un pārējo jau tu visu pratīsi iekārtot bez pamācības. Tikai divas lietas ievēro! Nevajaga pārsteigties pie nolaupīšanas, ka jums neatņem meiteni. Un nevajaga izvairīties no bardzības, pat no pātagas, ja meitene ir tepīga un tītīga. Sievieši sākot tādi mēdz būt, vēlāk tev Maiģīte būs laba sieviņa. Tā stāv iezīmēts zvaigznēs. Ja kas neveicas, atnāc vēl pie manis pēc padoma. Bet pa priekšu tev jāatsvabinas no leišu raganas burvībām, lai tu atgūtu veselību un sparu izvest savus nodomus līdz labam galam. Tava nobūrēja ir ļoti ļauna ragana. Tu viņu gan nekad neesi redzējis, bet man bieži nākas glābt ļaudis no viņas burvībām. Tagad ieej ozolā un apskaties virs guļas galvgala. Tur uz koka tapām un vadžiem karājas daudzi kausi. Paņem no tiem trīs, tikai tādus, kuriem ir vāki un kuri cieši aiztaisami, ka nekas no tiem nevar izlīt. Atnes tos man.»

Dailis paklausija un drīz vien atgriezās pie Rūsmeša ar trim sumbru ragu kausiem. Burvis paņēma tos un, nogājis pie Melnā strauta, piesmēla vienu avokšņainā ūdens. Pacēlis pilno kausu uz augšu, burvis murmināja dažus nesaprotamus vārdus un lika Dailim bez elpas atvilkšanas izdzert prāvo trauku sausu. Dailis paklausija, un drīz kauss bija tukšs, kaut arī dzērājs gandrīz palika bez elpas. Tad Rūsmetis lika Dailim pašam visus trīs kausus piesmelt pilnus, pie tam ņemot ūdeni dažādās strauta vietās. Kausiem vāki tika aiztaisīti ciet. Beidzot Rūsmetis paņēma pilnos traukus un devās pie upuru akmeņa, kas atradās zem atsevišķi augoša milzīga, bet vēl zaļokšņa ozola. Dailim nācās gaidīt turpat, kur viņš stāvēja. Jauneklis nedrīkstēja tuvoties svētajai vietai. Rūsmetis nolika visus trīs kausus uz akmeņa un klusi murmināja:

«Visuspēcīgie dievi! Paklausiet sava kalpa lūgšanu un palīdziet Dailim. Piedodiet man un nesodiet veco Rūsmeti par to, ka savu mākslu un no jums saņemtās zināšanas izpušķoju ar paša niekiem. Kaut neesmu cienīgs, tomēr dodiet man atbildi savā labvēlībā. Kaut jūsu ausis būtu dzirdīgas pret vecā Rūsmeša vārdiem!»

Burvis apklusa un ar paceltām rokām, gandrīz elpu aizturēdams, novēroja ozolu. Brītiņu viss bija klusu, tad nezin kur cēlusies vēja pūsma strauji sakustināja koka lapas. Rūsmetis saprata, ka dievi vēl bija žēlīgi pret viņu. Burvis priecīgi satvēra visus trīs kausus un ātriem soļiem, gandrīz ar jaunekļa žirgtumu, atgriezās pie Daiļa.

»Ņem šos kausus!» Teica burvis jauneklim. «Pārnes tos uzmanīgi mājās. Lielāko iztukšo tūliņ šovakar, vidējo tanī dienā, kad jāsi laupīt savu tautu meitu, un mazāko tad, kad būsi jau pārvedis skaistuli mājās. Tad ragana nespēs vairs tev kaitēt. Es izlūdzos no dieviem tev svētību. Pats Pērkontēvs pateica man, ka tev viss labi izdosies. Tamdēļ nekavējies, bet esi arī uzmanīgs. Tikai pats tu vari sabojāt ar nepareizu soli savas spožās izredzes. Atminies manus vārdus un izpildi uz mata visu tā, kā es tev to teicu. Nesamaini arī kausus, tad es ne par ko vairs negalvoju, jo dažādi pārdabīgi spēki un stipras burvības tad var sajukt un rīkoties viena pret otru. Kad kausi būs tukši, pasteidzies atsūtīt tos man atpakaļ, lai dievu sods nenāk pār tevi. Tagad ej un nekavējies darīt, kas tev ir darams. Lai dievi tevi pavada!»

Izdzertais svētītā ūdeņa kauss un Rūsmeša buršanas spēks tūlīt sāka iedarboties. Jau atgriežoties mājās un pārdomājot par Maiģītes iegūšanas iespējamību, Dailis juta sevī spēku pieplūdumu. Gara stāvoklis vēl vairāk uzlabojās, kad jauneklis vakarā vienā paņēmienā izdzēra īsti prāvā kausa saturu un likās uz auss. Sen viņš nebija tik labi gulējis, kā to nakti. Otrā rītā Dailis skaidri juta, ka nezināmās, briesmīgās leišu raganas burvības bija gandrīz pavisam zaudējušas savu varu pār viņu. Jauneklis jau svilpoja vien un gatavojās doties ceļā. Par palīgiem Dailis izvēlēja sev jaunu, brašu kara kalpu Mudiķi, ar kuru pats bija kopā uzaudzis tēva mājā, un pavecu, norūdītu karavīru Šmaugo, kas jau pašu Viesturu bija pavadījis dažādos jaunekļa jājienos. Šmaugais garajos kara gaitu gados bija izveidojies par īstu karotāju. Šmaugā sieva un bērni bija aizgājuši bojā kāda leišu iebrukuma laikā. Pats viņš pēc tam bija pārvērties par drūmu cilvēku, ļoti maz runāja un zināja tikai kara darbus: cirst, durt, zvelt, kapāt. Nāve, ļaunākie ienaidnieki, neizbēgamas briesmas, nekas nespēja likt Šmaugam nodrebēt pat ne acu skropstām.

(Turpmāk beigas.)

Arnolds Jansons

Mākoņos

(Lidotāja atmiņu stāsts.)

1916. gada pavasarī mūsu VIII lidotāju divizionam Galicijas frontē piekomandēja divas franču lidmašīnu eskadriļas. Atbraukušo, daudzās gaisa kaujās rūdīto vīru vidū bija arī divi latvieši. Vienu no tiem — Eduardu Pulpi mēs tūliņ pazinām. Viņa slavenās gaisa kaujas pie Lježas, Marnas un Ipras zināja toreiz visas lidotāju saimes. 1915. gada rudenī franču armijas vadība viņam bija piešķīrusi «La Croix de guerre avec Palmes» par to, ka pie Antverpenes viņš bijis drošsirdīgs un varonīgs, steidzoties palīgā otram franču lidotājam. Pus gadu vēlāk — pēc trim sīkstām cīņu nedēļām pie Verdenas, pats Francijas armijas komandieris bija rakstījis Pulpem pateicības vēstuli, apliecinādams, ka viņš būšot viens no tiem lidotājiem, par kuru teikšot: «viņš aizsprostoja vāciešiem ceļu uz Verdenu!» — Mēs, jaunākie lidotāji, Pulpi vērojām kā leģendāru varoni — ar bijību un cieņu.

Otrs latvietis — Gustavs Serde bija vēl jauns gados un arī lidotāja gaitās. Viņš nevarēja vēl dižoties ne ar slavenām gaisa kaujām, ne pārdrošiem izlūku lidojumiem. Tūliņ atbraukšanas dienā viņu piedalīja manam iznīcinātājam L 7 kā ložmetējnieku. Kopējos lidojumos — mākoņu jūrās un kopējā darbā angaros mēs pamazām kļuvām vislabākie draugi.

Gustavs Serde bija Daugavas laivinieka dēls, uzaudzis trūkumā un svešos ļaudīs. Bet varbūt tieši tādēļ viņam bija atklāta, plaša, labsirdīga un gaiša dvēsele, kurā it kā atspoguļojās Daugavas viļņu spožums. Gustam bija sirds, kāda var būt tikai cilvēkiem, kas nāk no pašas tautas dziļumiem. Brīvajos vakaros bieži es viņu atradu darbnīcā, salīkušu pār skrūvgaldu. Viņš darināja vijoles. Šī bija viņa iemīļotākā nodarbošanās. — Un kaut gan daudzas viņa pirkstu darinātās vijoles skanēja jau tik labi kā dižmeisteru darinājumi, viņš tomēr nebija apmierināts ar tām. Viņš gribēja izveidot kaut ko līdzīgu daudzinātai Stradivāriusa vijolei. Dažreiz dienām ilgi Gusts klejoja gar dievnamiem un klosteru ēkām, meklēdams kokus, kas izdod labāku skaņu. Sevišķi viņš sajūsminājās par Galicijas purvu priedi, kas lēni aug un lēni darina savas smalkās šķiedras, it kā ticēdams nabadzībai, kas bieži audzina smalkākās dvēseles.

Ne tikai vijolēm, arī savai pelēkai karavīra dzīvītei viņš centās atrast gaišāku skaņu. Varbūt to viņam palīdzēja meklēt arī žēlsirdīgā māsa Astra, jo vakaros es bieži redzēju viņus abus klejojam pa ēnainajām gatvēm. Astra bija kāda mūsu, nelaimīgā kārtā bojā gājuša, kolēģa atraitne. It kā godādama sava nelaiķa vīra piemiņu, viņu bieži redzējām lidotāju vidū. Viņa kopa ievainotos, apšuva un apadīja tos, kam nebija tuvumā piederīgo, drošināja un mierināja mūs nelaimes brīžos un prata atrast laimīgas izejas pat no kļūmākām situācijām. Mums visiem viņa izlikās kā laba māsa. Bet Gustam viņa šķita vēl tuvāka. Astra bija latviete un tādēļ mūsu pārsteigums nebija dižais, kad jūnija beigās Gusts kautri atzinās, ka esot nodomājis precēties. Kāzas... Tas nu bija mūsu pelēkajā dzīvītē kaut kas jauns! Mēs sirsnīgi spiedām Gusta roku un vēlējām labāko. Vienīgi Pulpe, kā vienmēr, domu rievotu pieri, sāņus nokremšļojās:

«Lidotājs un sieviete... Nē, nē... Tas nesaskan... Vai gan tādam vīram, kas mūžīgi mākoņos un briesmās, ir kāda nozīme precēties?»

Gusts tomēr savu nodomu vairs nemainīja. Pret rudeni viņš posās ar Astru mīt gredzenus.

*

Nav tālu vairs augusta sākums. Diena pelēka. Debess aizzilējusi mākoņu tulznām. Brīžiem līst. Lidotāju prāti saīguši. Vienīgi Gusts pa pielijušo aerodromu staigā svilpodams. Viņa sirds palo saldā skurbumā un priekā. Tā nav aplaistīta ne vīna, ne citāda noreibuma. To skurbinājusi viņa paša skaistā dzīve...

«Šodien pēcpusdienā ar sanitārvilcienu Astra aizbrauc uz Rīgu. Pēc nedēļas arī es mēģināšu izdabūt atvaļinājumu,» Gusts nozīmīgi pavīpsnā. Es saprotu viņa laimi... Tomēr tā man mazliet jāskumdina:

«Pēc stundas mums jāpaceļas izlūklidojumam,» es saku. «Steidzies atvadīties jau tagad no Astras. Nes viņai arī manus košākos sveicienus!»

Mazliet sadrūmis, Gusts aizsteidzas uz pilsētiņas pusi.

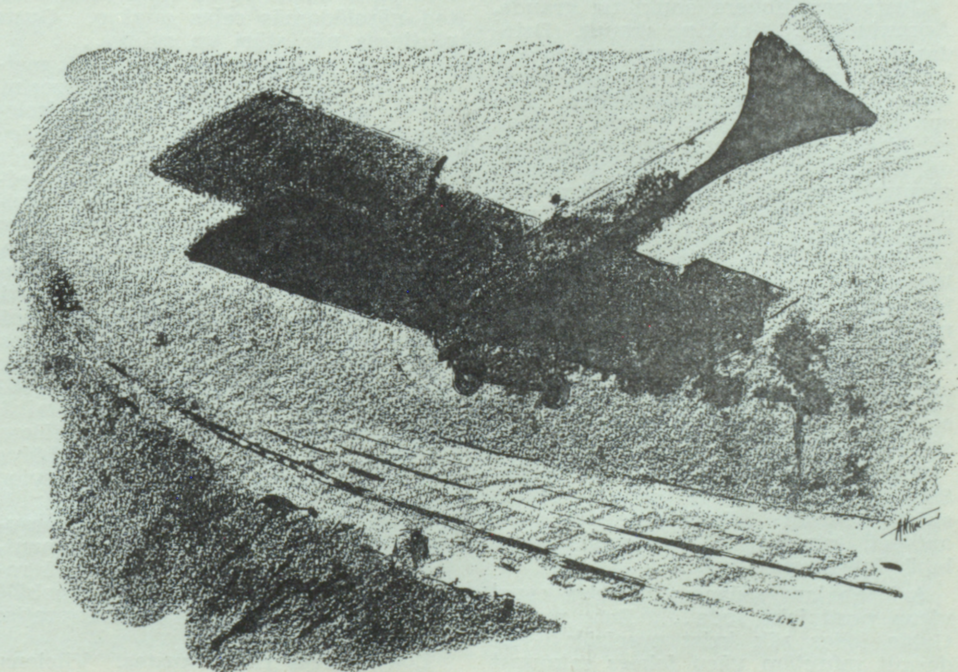
Pēc stundas mēs sēžam iznīcinātājā L 7 — katrs savā sēdeklī. Mūsu montieris paceļ mašīnas galvu.

«Vaļā!» Motors sāk darboties.

«Nost bremzes klučus! Vaļā! Gāzi!»

Smagais iznīcinātājs gaudodams atdalas no zemes. Palūkojos lejup — Pulpe stāv un vicina dūres. — Tāds ir lidotāju sveiciens...

Pretim trauc pelēka lietus migla. Katrs lidotājs to sagaida laipni, jo tā neslēpj sevī bojas un gaisa bedres. Mēs slīdam kā pa parketu. Tikai laiku pa laikam jāizdara kāds nieka sānu stūres pagrieziens, lai lidmašīna nenosprauktos no kompasa kursa. Un tad varu atkal vērot žirorektoru, pārbaudīt benzīna pulksteņus un apgriezienu skaitītāju. Ar simts kilometru ātrumu

Gusts sāk stūrēt pretim vilcienam.

mēs spraucamies cauri mākoņu kupenām. Zem mums guļ Galicijas purvu un mežu jūklis. Kā mazas sliekas pa dzelzceļu stigām lokas vilcieni... Mēs ienirstam atkal mākoņos. Lejup lūkojoties var saskatīt tikai augstāko pakalnu skaustus kā mazas salas plašā miglas jūrā. Piedodu gāzi, paskatos benzīna spiediena rādītājā un sāku celties augstāk.

Gusts pakaļējā sēdeklī svilpo... Pēkšņi viņš paceļ roku un rāda uz leju. Pretim mirgo Stiras ūdeņs klājs kā sidrabs saules gaismā. Tagad visa mana uzmanība pievēršas tikai mašīnai. Brīdi paklausos, vai motors strādā ar visiem cilindriem, un tad pa spirāli slīdam lejup. — Pretim mums drāžas dzelzceļa tilts pār Stiru. Gusts strādā ar fotokamerām. — Mājiens: — Pilnu gāzi, augšup! Mēs pagriežamies pret vakariem. Mašīna ieslīd mākoņu dūmakās un trauc pāri neitralai joslai. Tagad nav laika vērot ne tāluma kompasu, ne augstuma rādītāju. Visa uzmanība aizplūst pelēkajās mākoņu tālēs, kurās katru mirkli var parādīties vācu fokeri.

Gusts pieplok ložmetējam un svilpo...

Pēc brīža izslēdzu gāzi. Desmit sekundes krītam uz leju... Tad atkal uz priekšu un vēlreiz uz leju. Gusts rosīgi cilā fotoaparātu. Nepilnu divi simts metru augstumā mēs pārjoņojam kādu vācu kastellu. Sarauju lidmašīnu uz augšu un traucam tālāk. Pēkšņi mūsu priekšā pazib sīki punkti, kas gaisā sasprāgst baltos mākonīšos. Gusts apšaudīti šrapneļiem! Fotoaparāta plātes pildas uzņēmumiem. Pārbrāžamies pāri vācu municiju pagrabiem un tad sākam atkal celties mākoņu dūmakās.

Izlūkošanā uzdotie uzdevumi līdz krēslas stundai veikti. Griežamies atpakaļ Trīs tūkstoši metru augstumā — mākoņu spraugās pēkšņi parādas melns krusts.

«Vācu fokers!» Gusts ieķeras ložmetēja rokturos. Ceļu mašīnu augstāk. Kāpj arī pretinieks. Viņš negrib vairīties cīņas...

Gusts ņem fokera snuķi uz grauda. Aprauju gāzi. Gaisā ne skaņas. Dzirdama tikai skarba pretvēja svilpošana spārnu trosēs un vados. Un tad pēkšņi... Gusts nospiež vairodziņu. Nosprakšķ kārta... otra... trešā, Fokers atbild un sāk kūleņot. Celdamies slaidā lokā, pretinieks mēģina noturēties virsuguns pozicijās. Lai tas nenotiktu, mums jāmanevrē ļoti ātri. Brīžam mašīna ar sparu jārauj uz augšu un jāsagriež sāniski uz spārna. Tādās reizēs lidojuma ātrums tiek gadrīz pilnīgi nobremzēts. Dažas pretinieka lodes ker mūsu mašīnas kreiso spārnu. Dažas grūtākās figūras.

«Kaut tikai propellers un motors palikt neskarts!» Uz manas pieres svīst sviedri... Es veidoju visātrākās un grūtākās figuras.

Brīžam man zūd orientēšanās spējas. Sānu stūri sāku lietāt par augstuma stūri un otrādi... Brīžam nespēju vairs aptvert, kur augša, kur apakša, kur labā, kur kreisā puse...

Arī labajam spārnam izdzeļas cauri viena pretinieka lode... Bet nu arī Gusta lodes sāk krist precīzāk. Pēc desmit minutēm vācu fokers sakņupst ar snuķi uz leju, pāriet grīstē un žilbinošā ātrumā tuvojas zemei. Aiz viņa gaisā paliek balta dūmu aste kā kāpurs. Samazinu ātrumu. Atskatos. Gusts pacēlis roku sveicienam. Šis ir pirmais fokers, kuŗu viņš notriec. Arī es paceļu labo roku un tūlīņ pamanu, ka no tās pil gaišs sārtums.

«Ievainots...» man roka nevarīgi nošļūd uz stūres rata. Tas aprecē asinīm. Acis tumst. Spēki sīkst kā seklas tērces straume tveicē... Mašīna pārlido neitralo joslu. Gusts māj:

«Mums jānolaižas!» Mana labā roka kļuvusi pilnīgi nejūtīga.

Mums patiešām jānolaižas...

Lejā — mežu lokā pavīd maza pļava. Izslēdzu benzīnu. Pļava gan neiznāk pret vēju, tādēļ nosēžamies mazliet par strauju. Lidmašīna vēl brīdi ripo un tad apstājas pie platas ūdens bedres...

Gusts izvelk mani no sēdekļa siksnām, pārsien manu ievainojumu marles saitēm un atdzesina motoru. Kad tas padarīts, viņš saka:

«Mums jātiek atkal gaisā...»

«Jātiek gan...» es atsmaidu. «Bet neiespējami! Mašīnai nav ieskriešanās vietas!»

«Būs!...» Gusts pārliecinoši attrauc un sāk rīkoties . Ar lielām pūlēm atvelkam mašīnu dažus soļus atpakaļ no platās bedres.

«Mēs iesim stāvus gaisā!» viņš piezīmē.

«Stāvus?» es ieplēšu acis, uzvelku galvas aizsargu, cepuri, brilles un kāpju pakaļējā sēdeklī.

Gusts iegriež propelleru. Motors sāk dūkt. Ar rokas pumpi piedodu benzīnam spiedienu . Gusts nosēžas pie stūres.

Pa labi no mums — aiz meža tumšās muguras, nodun vairāki bumbu sprādzieni. Gaisā uz mirkli spēji parādas un atkal nozūd pelēks vācu bumbmetējs.

«Mums jāizdibina bumbu krišanas vietas...» Gusts baigi iekrekšķinas un piedod gāzi. Piesis iespiežas pļavas velēnās.

«Vaļā!» Kaut kas noņaukš. Pāri mūsu galvām aizlido velēnu dripsnas. Mašīna sašūpojas, ar spēju grūdienu pārlido plato ūdens bedri, ripo, palecas un tad gāzelēdamās ceļas augšup. Gusts pārliecas pār stūri un svilpo...

Mašīna joņo nepilnus divdesmit metrus virs egļu galotnēm. Pazib ezeriņi, purvi, grāvji, beidzot — Stira, dzelzceļa tilts un stiga. — Šeit kritušas vācu bumbmetēja bumbas? Uz dzelzceļa dambja melnojas piltuvveidīgas bedres. Gulžņi izsvaidīti. Sliedes savijušās kā auklas. Viena bumba ķērusi arī tilta galu. Sargu mājiņa sagŗauta. Paši sargi, liekas, nonāvēti vai kontuzēti. Telefona līnijas vadi saraustīti.

Gusts drūmu skatu atskatās manī. — Nu vairs ilgāk nevaram kavēties. Līdz aerodromam ir krietnas stundas lidojums. Baigā ziņa par tilta un stigas izpostīšanu jāaiznes visātrākā laikā.

Mākoņu tulznas satūkst tumšākas. Pāri mežiem un purviem klājas blāva migla. Mūsu lidmašīna kāpj arvien augstāk.

Gusts sāk svilpot, bet pēkšņi apraujas. Tālumā uz stigas viņš pamanījis vilcienu. Gusts palūkojas savā rokas pulkstenī, atceras kaut ko, nobālē un brāzmainā ātrumā sāk stūrēt pretim vilcienam.

Lokomotives riteņi kustas. Vilciens, neviena nebrīdināts, brāžas arvien tuvāk bumbu izārdītajai vietai.

Uz vagonu jumtiem sārtojas sarkani krusti — baltos lokos.

«Sanitarvilciens! Tajā atgriežas savā dzimtenē Astra...» es pēkšņi ??ceros un jūtu sirdī ieurbjamies baiļu iesmus.

Gusts sāk rādīt visu savu lidošanas prasmi. Sirenai gaudojot, mūsu iznīcinātājs brāžas pāri melnajai lokomotīvei, apmet loku un joņo atkal pretim vilcienam. Bet ne mašīnists, ne arī kurinātājs mūsu signalus nepamana. Izšauju dūmu raķeti. Bet arī tā nespēj apturēt vilciena gaitu . Lokomotīve, garaiņus pūsdama, sāk auļot vēl steidzīgāk. Pāri dzelzceļa stigai līst blāva migla Zobus lūpās iecirtis, vēroju vilcienu un vītņoju domas: — Lādiņu izpostītā vieta atrodas līkumā. Tagad to maskē arī vēl migla... Mašīnistam nebūs iespējams vilcienu nobremzēt laikā.

Tādas pat domas vītņo arī Gusts. Vēlreiz izšauju vienu dūmu raķeti. Bet arī tā izkūp nepamanīta. Vilciens brāzmainā steigā rauj baigā nāves ēnā simtiem pasažieru, to vidū arī Astru. Gusts atskatas: — Ko darīt? — Viņš paceļ labo roku un nolaiž vairākas reizes uz leju. Es atbildu tādiem pat mājieniem.

Vienīgais glābiņš vilcienam un tā pasažieriem būtu, ja mēs ar savu iznīcinātāju mēģinātu nosēsties tieši uz stigas.

«Lai iet!» Gusts vēlreiz paceļ labo roku. Mēs saprotamies.

Iznīcinātājs sēžas zemāk, kaut zinam, ka nolaižoties uz šaurās stigas, mūs abus apraks lidmašīnas drupas.

Tomēr... Lai iet! — Gusts ieraujas sēdeklī.

Es pārliecos pāri lidmašīnas malai, aizveru acis un gaidu baigo mirkli. — Sirenai baigi kaucot, mēs brāžamies lejup. Dzesinātājs vāras, motors klab... Vienalga...

Pēkšņi nodreb dzelzceļa stiga... Iznīcinātāja snuķis ieurbjas starp sliedēm un gulžņiem . Varena gaisa strāva izrauj mani no sēdekļa siksnām un ietriec dambja uzbērumā. Sejā, rokās iegriežas grants un akmeņu lauskas. Uz brīdi paveŗu acis, klausos.

Aklā lokomotīve beidzot nu kļuvusi redzīga. Dzirkstelēm zibsnot, bremzes smagie kluči piespiežas riteņu mugurām. Vilciens vēl brīdi slīd, tad notrīs un apstājas. No vagoniem izsteidzas ļaudis un trauc uz mūsu pusi. Visiem pa priekšu skrien kāda slaida sieviete — žēlsirdīgās māsas ģērbā...

«Vai tā nav Astra?» Manas acis apvilgst asins cīpstalām... Es nepazīstu vairs neviena...

*

Tajā pašā dienā (tas bija 1916. gada 20. jūlijā), kad mani kontuzētu ievietoja slimnīcā, mazajā kapličā, līdzās Gusta šķirstam novietoja arī leģendārā kaŗa lidotāja Pulpes šķirstu. Pēkšņā nāve viņa dzīves plūdumu padarija vēl leģendārāku. — Avārijas aktā gan bija minēts, ka Pulpes lidmašīna «Pois Utile, 10 K» pēc stundas ilgas gaisa kaujas ar trim vācu fokeriem, notriekta no tūkstoš metru augstuma, bet vai šīs ziņas patiešām sakrita ar tiešamību, to droši nespēja apgalvot pat pulkvedis Nozimovs, kas pirmais bija piesteidzies nelaimes vietai.

29. jūlijā abu drošsirdīgo lidotāju zārkus pārveda uz Rīgu līdz ar cīņas biedru vaiņagiem un pussakaltušiem Galicijas egļu un bērzu zariem...

Aizsargu šaušanas sacīkstes 1938. gadā

Aizsargu štāba rīkotās internās un eksternās šaušanas sacīkstes, 1938. g. 30. un 31. jūlijā.

Š. g. 30. jūlijā, Asaru šaujlaukā notika aizsargu internās šaušanas sacīkstes ar mazkalibra ieročiem. Divas sacensības bija ar mazkalibra šautenēm un trijas ar mazkalibra pistolēm. Piedalīšanās sacīkstēs šogad bija sevišķi dzīva un, salīdzinot ar iepriekšējo 1937. gadu, dalībnieku skaits bija audzis vairāk kā par 100%.

Kā pirmā sacensība tika izvesta šaušana ar mazkalibra šauteni stāvošā mērķī 50 m attālumā. Katrs šīs sacensības dalībnieks šauj 60 šāvienus 12 serijās (5 šāvieni serijā). Šaušana notiek trijos stāvokļos — stāvus, no ceļa un guļus. Katrā stāvoklī 20 šāvieni. Šogad šajā sacensībā ņēma dalību 55 šāvēji (33 iepriekšējā gadā). Salīdzinot šai gadā sasniegtos rezultatus ar iepriekšējā gada rezultātiem ir redzams, ka mūsu labākie šāvēji t. i. pirmo vietu ieguvēji nekādu progresu nav uzrādījuši. Pagājušā gadā pirmo vietu izcīnija 16. Jelgavas aizsargu pulka aizsargs Butkus Ž. ar 540 punktiem (no iespējamiem 600), bet šogad pirmās vietas ieguvējs 4. Jēkabpils aizsargu pulka aizsargs Pormalis sasniedza tikai 527 punktus. Vienīgi lielākais dalībnieku skaits un arī tas apstāklis, ka zemāko vietu ieguvēji ir izrādījuši labākus rezultatus (šogad 33. vietā 476 punkti 1937. g. — 388 p.), norāda uz to, ka aizsargu vispārējais šaušanas mākslas līmenis ir kāpis uz augšu.

Līdzīga aina bija novērojama arī nākošā sacensībā. Šajā sacensībā katrs dalībnieks šāva 25 šāvienus 5 serijās uz 10 dal. mērķi (somu parauga) 50 m attālumā. Laiks katram šāvienam 3 sekundes. Pirmo vietu izcīnija 4. Jēkabpils aizsargu pulka aizsargs Karabanovs N. ar 233 punktiem, no iespējamiem 250 (1937. g. — 241 p.).

Citāda aina bija vērojama šaušanā ar mazkalibra automatiskām pistolēm. Pirmkārt jau stiprā mērā bija audzis dalībnieku skaits (1938. g. — 61; 1937. g. — 22) un arī sasniegtie rezultāti bija labāki kā iepriekšējos gados.

Sacensībā šaušanā ar automatisko mazkalibra pistoli 6 figūru mērķī, pirmo vietu izcīnija 13. Bauskas aizsargu pulka aizs. Priedītis, E., izpildot vingrinājumu bez soda punktiem. Vingrinājumu bez soda punktiem izpildīja arī otrās vietas ieguvējs 10. Cēsu aizsargu pulka Rusovs Pēteris. Izpildot vingrinājumu saīsinātā laikā (3 sekundēs). 13. Bauskas aizsargu pulka Priedītis sašāva visas 6 figuras, bet 10. Cēsu aizsargu pulka Rusovs Pēteris tikai 5 figuras, tādējādi paliekot 2. vietā. Trešās vietas ieguvējs 10. Cēsu aizs. pulka Harju Mārtiņš izpelnijās 8 soda punktus. Salīdzinot šos rezultātus ar iepriekšējā gada rezultātiem, tie atzīstami par ļoti labiem, jo pagājušā gadā pirmā vieta tika iegūta ar 20 soda punktiem.

Vispārīgi šajās sacīkstēs bija novērojams, ka ir pienācis laiks arī mazkalibra ieroču šāvējus iedalīt klasēs, līdzīgi kā tas jau ir izdarīts ar kara šauteņu un pistoļu šāvējiem. Iedalot šāvējus vairākās klasēs arī jaunākiem šāvējiem būs dota iespēja tikt pie godalgām, kas stiprā mērā pacels šaušanas sporta interesi jaunāko šāvēju starpā.

Aizsargi - riteņbraucēji apmācībās.

Š. g. 31. jūlijā Asaru šaujlaukā notika Aizsargu štāba rīkotās eksternās šaušanas sacīkstes ar kara šautenēm un automatiskām kaujas pistolēm. Šajās sacīkstēs tika izpildītas pavisam 3 sacensības. Divas ar kara šautenēm un viena ar automatiskām kaujas pistolēm.

Kā pirmā tika izpildīta sacensība ar kara šautenēm 150 m. Šajā sacensībā piedalās 164 šāvēji (1937. g. 41). Sacensība risinājās ļoti spraigi un pirmo vietu izcīnija 15. Liepājas aizsargu pulka Veiss Arturs ar 85 p. no iespējamiem 100. Otrā vietā 8. Valmieras a. p. Tolle Kārlis ar 85 p. un trešā vietā 5. Rīgas a. p. Veiss Arturs ar 81 p. Sasniegtie rezultati uzskatami par ļoti labiem. Otrajā sacencībā ar kara šautenēm — 300 metros starptautiskajā mērķī, rezultati bija vēl labāki. Šajā sacensībā pirmo vietu izcīnija 5. Rīgas aizsargu pulka Andrejevs Nikolajs ar 487 p. Ar šo sasniegumu tika labots līdzšinējais Latvijas rekords par 6 punktiem. Otru vietu ieguva polic. Mednis Osvalds ar 474 p. un trešo vietu — 5. Rīgas a. p. Valters Rūdolfs ar 442 p.

Atzīmējams, ka rezultati šaušanā ar kara šauteni šogad bija sevišķi labi un jāvēlas, lai turpmāk tie neietu atpakaļ, bet vēl uzlabotos.

Visumā novērojot šīs sacīkstes rezultatus, tie atzīstami par ļoti labiem. Pilnīgi par aizsargu šaušanas mākslas līmeni varēs spriest no aizsargu vispārīgām šaušanas sacīkstēm š. g. 24. un 25. septembrī, jo šajās sacīkstēs ņems dalību visu klasu šāvēji.

1938. g. 30. un 31. jūlija sacīkšu rezultati:

Ar mazkalibra šauteni stāvošā mērķī.

Nr. Nr.	Uzvārds, vārds	Pulks	Punktu skaits
1.	Pormalis, A.	4.	527
2.	Valters, R.	5.	523
3.	Butkus, Ž.	16.	517
4.	Lasis, J.	5.	516
5.	Priedīts, E.	13.	515
6.	Tolle, K.	8.	513
7.	Frickauss, F.	6.	510
8.	Mednis, Vold.	4.	507
9.	Strēlnieks, H.	15.	503
10.	Roze, R.	17.	502
11.	Stūrmanis, V.	5.	500
12.	Andrejevs, N.	5.	500
13.	Ķemers, A.	8.	496
14.	Ābele, E.	5.	495
15.	Jēkabsons, J.	8.	494
16.	Birkavs, K.	Dz.	494
17.	Harjū, M.	10.	493
18.	Freijs, F.	16.	491
19.	Strazdiņš, A.	Dz.	490
20.	Švānfelds, R.	8.	490
21.	Zemītis, J.	5.	489
22.	Čops, A.	19.	489
23.	Lejmalnieks, L.	13.	489
24.	Bērziņš, O.	5.	489
25.	Grīnvalds, Ž.	6.	487
26.	Kaužens, H.	8.	487
27.	Grīslis, R.	14.	486
28.	Pūtelis, V.	16.	480
29.	Bērziņš, J.	16.	479
30.	Knostenbergs, R.	4.	479
31.	Ozols - Ozoliņš, E.	Dz.	478
32.	Šmits, E.	10.	478
33.	Brīvulis, J.	17.	476
34.	Zanders, F.	2.	476
35.	Dāvus, V.	11.	472
36.	Pfafrots, O.	16.	470
37.	Karabanovs, N.	4.	469
38.	Valters, E.	6.	466
39.	Harjū, A.	10.	464
40.	Vēzītis, F.	Dz.	462
41.	Pinnis, J.	8.	460
42.	Dobulāns, A.	4.	458
43.	Čikste, H.	15.	458
44.	Jansons, A.	1.	456
45.	Cerbulis, V.	Dz.	454
46.	Spalviņš, P.	Dz.	447
47.	Dubrovskis, J.	17.	443
48.	Briška, A.	18.	441
49.	Kušķis, K.	Dz.	429
50.	Zaķis, K.	6.	426
51.	Bāliņš, D.	10.	426
52.	Siliņš, V.	4.	424
53.	Leimanis, J.	6.	422
54.	Vilsons, K.	6.	398
55.	Cildermanis, M.	6.	357
56.	Pāvils, H.	15.	312

Ar mazkalibra šauteni parād. mērķī.

Nr. Nr.	Uzvārds, vārds	Pulks	Punktu skaits
1.	Karabanovs, N.	4.	233
2.	Ozols - Ozoliņš, E.	Dz.	233
3.	Pormalis, A.	4.	233
4.	Lasis, J.	5.	232
5.	Butkus, Ž.	16.	232
6.	Čops, A.	19.	231
7.	Frickauss, Fricis	6.	230
8.	Pfafrots, Haralds	16.	230
9.	Veiss, Artūrs	5.	229
10.	Andrejevs, Nikol.	5.	228
11.	Jēkabsons, Jānis	8.	227
12.	Kaužens, H.	8.	226
13.	Harjū, A.	10.	225
14.	Harjū, M.	10.	225
15.	Stūrmanis, V.	5.	224
16.	Tolle, Kārlis	8.	224
17.	Priedītis, Ed.	13.	223
18.	Jansons, A.	1.	223
19.	Šmits, E.	10.	221
20.	Valters, R.	5.	221
21.	Bērziņš, O.	5.	221
22.	Bāliņš, D.	10.	221
23.	Dobulāns, A.	4.	220
24.	Zanders, F.	2.	219
25.	Birkavs, K.	Dz.	219
26.	Ābele, E.	5.	219
27.	Cerbulis, V.	Dz.	216
28.	Spalviņš, P.	Dz.	215
29.	Zaķis, K.	6.	214
30.	Lejmalnieks, L.	13.	214
31.	Ķemers, A.	8.	213
32.	Zemītis, J.	5.	213
33.	Čikste, H.	15.	212
34.	Knostenbergs, K.	4.	212
35.	Strazdiņš, A.	Dz.	211
36.	Šūsters, V.	19.	211
37.	Strēlnieks, H.	15.	210
38.	Vēzītis, J.	Dz.	208
39.	Grīslis, R.	14.	207
40.	Pinnis, J.	8.	205
41.	Freijs, F.	16.	203
42.	Valdmanis, K.	19.	203
43.	Bērziņš, J.	16.	202
44.	Pūtelis, V.	16.	198
45.	Pekšenis, J.	Dz.	197
46.	Grīnvalds, Ž.	6.	197
47.	Švānfelds, R.	8.	194
48.	Leimanis, J.	6.	193
49.	Lamberts, A.	Dz.	189
50.	Porietis, J.	4.	180
51.	Mednis, V.	4.	173
52.	Valters, Ed.	6.	130
53.	Cildermanis, M.	6.	110
54.	Pāvils, H.	15.	91
55.	Briška, A.	18.	84

Ar mazkalibra pistoli, 7 šāvieni 20 sekundēs.

Nr. Nr.	Uzvārds, vārds	Pulks	Ložu skaits	Punktu skaits
1.	Pormalis, A.	4.	7	59
2.	Vilks, A.	17.	7	57
3.	Indriksons, J.	5.	7	57
4.	Pfafrots, O.	16.	7	56
5.	Priedītis, E.	13.	7	56
6.	Brīvulis, J.	17.	7	56
7.	Švānfelds, R.	8.	7	55
8.	Bērziņš, J.	16.	7	55
9.	Roze, R.	17.	7	54
10.	Freijs, F.	16.	7	54
11.	Ķīsis, A.	Dz.	7	53
12.	Bērziņš, O.	5.	7	53
13.	Valters, R.	5.	7	52
14.	Pinnis, J.	8.	7	52
15.	Andrejevs, N.	5.	7	51
16.	Dubrovskis, J.	17.	7	51
17.	Pfafrots, H.	16.	7	51
18.	Pancers, J.	5.	7	51
19.	Mednis, A.	5.	7	51
20.	Butkus, Ž.	16.	7	51
21.	Ozoliņš, B.	17.	7	51
22.	Lejmalnieks, L.	13.	7	51
23.	Rusovs, J.	10.	7	50
24.	Zanders, F.	2.	7	49
25.	Grīslis, R.	14.	7	47
26.	Jansons, A.	1.	7	47
27.	Tolle, K.	8.	7	46
28.	Treijs, E.	5.	7	45
29.	Frickauss, F.	6.	6	45
30.	Lasis, J.	5.	6	45
31.	Gulbis, A.	Dz.	7	44
32.	Harjū, M.	10.	7	44
33.	Šūsters, V.	19.	7	43
34.	Pūtelis, V.	16.	6	43
35.	Jēkabsons, J.	8.	6	43
36.	Lavents, E.	5.	6	43
37.	Picalcelms, T.	2.	7	41
38.	Rozenbergs, I.	4.	7	41
39.	Ķemers, A.	8.	7	41
40.	Ozols-Ozoliņš, E.	Dz.	6	40
41.	Spalviņš, P.	Dz.	6	40
42.	Valdmanis, K.	19.	7	38
43.	Garbants, K.	2.	7	38
44.	Krūklis, J.	2.	7	38
45.	Rosovs, P.	10.	6	37
46.	Zemītis, J.	5.	6	35
47.	Karabanovs, N.	4.	6	34
48.	Lindemanis, A.	1.	7	33
49.	Stūrmanis, V.	5.	5	25
50.	Juzups, A.	Dz.	4	21
51.	Putnis, K.	Dz.	1	6
52.	Dāvus, V.	11.	1	3

Ar mazkalibra pistoli 50 metros.

Nr. Nr.	Uzvārds, vārds	Pulks	Ložu skaits	Punktu skaits
1.	Lasis, Jēkabs	5.	30	240
2.	Pfafrots, H.	16.	30	229
3.	Valters, R.	5.	30	228
4.	Frickauss, F.	6.	30	223
5.	Indriksons J.	5.	30	222
6.	Mednis, A.	5.	30	212
7.	Pormalis, A.	4.	30	210
8.	Bērziņš, J.	16.	30	206
9.	Stūrmanis, V.	5.	29	201
10.	Freijs, F.	16.	29	198
11.	Jansons, A.	1.	29	195
12.	Butkus, Ž.	16.	29	190
13.	Lejmalnieks, L.	13.	30	184
14.	Pūtelis, V.	16.	26	119

Ar automatisko mazkalibra pistoli 6. fig. grupā.

Nr. Nr.	Uzvārds, vārds	Pulks	Trāpij. skaits
1.	Priedītis, Ed.	13.	18
2.	Rusovs, P.	10.	18
3.	Harjū, M.	10.	18
4.	Butkus, Ž.	16.	18
5.	Pinnis, J.	8.	18
6.	Freijs, F.	16.	18
7.	Krūklis, J.	2.	18

Nr. Nr.	Uzvārds, vārds	Pulks	Trāpij. skaits
8.	Valters, R.	5.	18
9.	Frickauss, F.	6.	18
10.	Dubrovskis, J.	17.	18
11.	Pfafrots, H.	16.	17
12.	Pūtelis, V.	16.	17
13.	Bērziņš, Ā.	Dz.	17
14.	Brīvulis, J.	17.	17
15.	Dāvus, V.	11.	17
16.	Andrējevs, N.	5.	17
17.	Ķīsis, A.	Dz.	17
18.	Garbants, K.	2.	17
19.	Roze, R.	17.	17
20.	Ozols - Ozoliņš, E.	Dz.	17
21.	Strazdiņš, A.	Dz.	17
22.	Mednis, A.	5.	16
23.	Karabanovs, N.	4.	16
24.	Grīslis, R.	14.	16
25.	Rusovs, J.	10.	16
26.	Porietis, J.	4.	16
27.	Jansons, Ā.	1.	16
28.	Indriksons, J.	5.	16
29.	Ozoliņš, B.	17.	16
30.	Šmits, E.	10.	16
31.	Bērziņš, J.	16.	16
32.	Tolle, K.	8.	15
33.	Valdmanis, K.	19.	15
34.	Rozenbergs, I.	4.	15
35.	Lasis, J.	5.	15
36.	Švānfelds, R.	8.	15
37.	Čops, A.	19.	15
38.	Lejmalnieks, L.	13.	14
39.	Picalcelms, T.	2.	14
40.	Pormalis, A.	4.	14
41.	Spura, V.	13.	14
42.	Lindemanis, A.	1.	14
43.	Cerbulis, V.	Dz.	14
44.	Harjū, A.	10.	14
45.	Juzups, A.	Dz.	13.
46.	Pancers, J.	5.	13
47.	Putns, K.	Dz.	13
48.	Šusters, V.	19.	13
49.	Pfafrots, O.	16.	13
50.	Spalviņš, P.	Dz.	13
51.	Vilks, A.	17.	13
52.	Bērziņš, O.	5.	13
53.	Zemītis, J.	5.	13
54.	Lavents, E.	5.	12
55.	Stūrmanis, V.	5.	12
56.	Bāliņš, D.	10.	12
57.	Zanders, F.	2.	12
58.	Veiss, A.	5.	11
59.	Pfafrots, M.	4.	11
60.	Šiliņš, V.	4.	9

(Turpinājums sekos.)

CHRONIKA

* Valsts 20 gadu svētkos lauku pašvaldību un organizaciju svinīgajos aktos visā valstī paredzēts sarīkot arī svinīgu izrādi. 3 cēlienu lugu šai svinīgai izrādei sarakstījis rakstnieks Aleksandrs Grīns. Lugā darbojas neliels personu skaits, kādēļ lugu var izrādīt arī uz mazākām lauku skatuvēm. Izrādes ilgums nepārsniegs stundu. Lugas grāmata iznāks septembra otrā pusē.

* 8. un 9. oktobrī visā valstī notiks pretalkohola dienas. Tā kā alkohola pārmērīga lietošana mūsu tautai nodara daudz ļauna, tad aizsargu saime visiem līdzekļiem atbalstīs šo dienu sekmēšanos. Uz vietām paredzēti piemēroti priekšlasijumi, izstādes u. t. t. Alkohola lietošanu var ievērojami samazināt arī labs piemērs un vajadzīgā takta ieturēšana sabiedrībā. Tāpēc alkohola jautājums ir arī visu sabiedriskās dzīves vadītāju jautājums. Mēs nedrīkstam vienaldzīgi noskatīties, kā nezināšanas, paraduma, nesavaldības vai atsevišķu cilvēku rakstura vājuma dēļ alkohola lietotāji ikdienas pazudina garīgas un materialas vērtības! Pretalkohola dienu rīcības komitejas goda priekšsēdētāja pienākumus uzņēmies sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš.

* Salaspilī, 4. Valmieras kājnieku pulka nometnē, 12. augustā noslēdzās aizsargu komandieru kursi. Aizsargu štāba priekšnieks plkv. ltn. J. Ķikulis kursus beigušajiem 28 aizsargu komandieriem nodeva sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa un aizsargu priekšnieka pulkv. K. Praula sveicienus, izsakot pateicību par veikto darbu. Kursanti, atvadoties no nometnes, aizsargu un karavīru draudzību izteica, pasniedzot balvu 4. Valmieras kājnieku pulka komandierim.

* Aizsargu štāba izdevniecība «Žurnals Aizsargs» arī 1939. gadam paredzējusi izdot aizsargu kalendaru, ar papildinātu saturu un divējādos iesējumos par Ls 0,50 un Ls 1,— gabalā (parastos reglamenta vākos un kabatas portfeļa veidā). Aizsargiem un aizsardzēm, kas vēlas kalendaru iegādāties, nekavējoties jāpieteicas pie nodaļas priekšnieka, kas par nodaļai vajadzīgo eksemplaru skaitu ziņos pulka štābam.

1. Talsu pulks.

* Ar Valsts Prezidenta pavēli par pulka kom. palīgu iecelts aizsargu organizacijai piekomandētais 8. Daugavpils kājn. pulka kapteinis Vilis Liepiņš.

* Par pulka fiziskās audzināšanas instruktoru iecelts Fricis Cibis.

* 7. augustā Valsts Oktes zirgaudzētavā notika 1. eskadrona rīkotās jāšanas sacīkstes, ko atklāja pulka kom. pal. kapt. Liepiņš. Sacīkstēs pirmās vietas ieguva: VV klasē — aizs. Žubītis ar ķēvi Nātru, 0 s. p., 1 min. 9 sek.; V klasē — vada kom. Kalniņš ar ķēvi Rotu, 0 s. p., 1 min. 15 sek.; Vi klāsē — vada kom. Kalniņš ar ķēvi Rotu, 4 s. p., 1 min. 20 sek.

* 14. augustā Sabiles nodaļa brīvdabas izrādē uzveda J. Raiņa «Pūt vējiņi». Lugu bija sagatavojis režisors B. Šmits un izrāde skatītājus aizkustināja. Sarīkojums notika Abavas krastā.

2. Ventspils pulks.

* 7. augustā Ventspils aerodromā pulcējās ap 3000 apmeklētāju, lai piedalītos aviacijas svētkos, ko pulks rīkoja kopā ar LAK Ventspils nodaļu. Svētkus ievadīja lidotāju parāde, ko pieņēma pulka kom. J. Priede. Atklāšanas runu teica LAK priekšsēdētāja biedrs R. Vilks. Pēc tam sākās interesantie lidotāju demonstrējumi. Rādija arī gaisa kauju, notika lēcieni no lidmašinas, publikas vizināšana u. t. t. Svētkos piedalijās 6 aizsargu un 1 LAK lidmašina.

* 14. augustā Vārvē svinīgo solījumu deva Vārves un Usmas aizsargi. Pēc garīgā akta aizsargu un aizsardžu solijumu pieņēma pulka kom. palīgs kapt. A. Bilmanis. Šajā pat dienā svinīgo solijumu deva arī Užavas aizsargi un aizsardzes.

* Pulka jāšanas sacīkstes notika 21. augustā Ventspilī, Luna parkā. Noti-

Aizsardzes - sportistes meistarsacīkstēs.

ka sacensības VV, V un Vi klasēs šķēršļu pārvarēšanā, bez tam laimes pārkurā. Sacīkstes vadija pulka kom. pal. kapt. Bīlmanis. Uzvarētājiem pulka kom. J. Priede pasniedza vērtīgas balvas.

3. Ludzas pulks.

* Pulka sporta klubs ar pilsētas valdes atbalstu ierīkojis Ludzas mazā ezerā peldētavu, kas pieejama visiem iedzīvotājiem. Peldētavā sarīkotas apmācības pareizā peldēšanā št. rotas vada kom. J. Jendzes vadībā.

* 6. augustā Briģu nodaļas rīkotā kūdras diena ar vērtīgiem agr. L. Rītera un vec. mežz. am. kand. P. Kaņepa priekšlasijumiem bija pulcinājusi plašākas apkārtnes iedzīvotājus.

* 13. augustā, Zilupē — robežsargu sporta laukumā — bija pulcējušies 105 labākie pierobežas sportisti un sportistes — gadskārtējās vieglatletikas sacīkstēs. Sacensības rādija, ka sportistu saimē ar katru gadu vairāk ieplūstot jauniem spēkiem, labāki top arī sacīkšu rezultati — pagastu aizsargu nodaļās veiktā darba panākumi. No sasniegumiem jāatzīmē: 100 m — 1. v. Zilupes nod. sport. A. Kaprano — 11,7 sek. — jauns pulka rekords. Diskā — jaunu pulka rekordu uzstādija Nirzas nod. sport. J. Vonda — 37,58 m, kas ieguva arī 1. v. lodes grūšanā — 11,72 m. Volejbola spēlē pulka meistara nosaukumu un pulka komandiera A. Kārkliņa dāvāto ceļojošo balvu ieguva I bataljona meistars — Kārsavas nodaļa. 3×1000 m maiņskrējienā — pulka ceļojošo balvu arī ieguva Kārsavas nodaļa — 7 min. 49,8 sek. Labākie sieviešu sasniegumi: 100 un 60 m skriešanā jaunus pulka rekordus uzstādija Zvirgzdenes nod. aizsardze V. Tutina — 14,3 un 8,7 sek. Arī tāllēkšanā Tutina laboja pulka rekordu, sasniedzot 4,31 m liniju un kā labākā sportiste ieguva tautskolu inspektora I. Paķuļa dāvāto ceļojošo balvu. 4×100 metru maiņskrējienā — jaunu pulka rekordu uzstādija un ceļojošo balvu — pūra lādīti ieguva Kārsavas sportistes — 1 min. 2 sek. Visi pirmo vietu ieguvēji saņēma balvas. Sacīkstes vadija pulka fiz. audz. instruktors A. Melderis.

* 28. augustā Nautrēnu nod. sarīkojums Rogovkā bija pulcinājis ap 200 apmeklētāju. Sabiedr. lietu min. lektors Bernāns saistošā referatā iepazīstināja apmeklētājus ar mantošanas tiesībām pēc Dr. K. Ulmaņa civillikuma. Pēc referata ar dziesmām un muzikas priekšnesumiem nautrēniešus pārsteidza dzied. Bernāne un daiļrunātāja Stepulāne.

* Tai pašā svētdienā Zilupes nodaļas rīkotie svētki ar tautiskām dejām un sporta priekšnesumiem deva nodaļai iespēju nosūtīt arī savu artavu Ludzas ugunsgrēkā cietušiem aizsargiem un aizsardzēm.

* 28. augustā pulka labākie šāvēji sacentās garnizona šautuvē pie Cirmas ezera. Šaušanā ar šautenēm otro gadu Valsts Prezidenta balvu «Labākajam aizsargu pulka šāvējam», iekšlietu ministra dāvāto ceļojošo balvu — sudraba kausu — arī otro gadu pēc kārtas un personīgā īpašumā Ludzas pilsētas valdes dāvāto sudraba pulksteni ieguva Kārsavas nod. p-ks J. Matīss. 2. v. — Mērdzenes nod. vada serž. E. Miza — Zvirgzdenes pamatskolas pārz. J. Rudoviča dāv. pulksteni. 3. v. — Kārsavas nod. gr. k. J. Akmens — Ludzas apr. lauku pašv. sadarbes dāv. sudraba etviju. 4. v. — Brigu nod. vada k-ris A. Mūrnieks — pašvald. vec. V. Sloskāna dāv. pulksteni. 5. v. — Nirzas n. aizs. A. Gržibovskis — Ludzas krājaizd. sab. dāv. pulksteni. Ar patšautenēm — 1. v. — Mērdzenes n. aizs. A. Dubrovskis — notāra O. Krusta dav. portsigaru. 2. v. — T. p. n. aizs. A. Rikteris — Ludzas slimn. dir. A. Sarmas dāv. sudraba pulksteni. Ar pistolēm — 1. v. — Kārsavas n. p-ks J. Matīss — mauzera pistoli. 2. v. — Nautrēnu n. gr. k. J. Ivulāns — pulka tieslietu pārz. E. Šmitchena dāv. pulksteni. Pulka ārstu un farmaceitu dāvāto ceļojošo balvu labākai nodaļai šaušanā ar šautenēm ieguva Kārsavas nodaļa. Balvas pulkam bija ziedojuši labvēļi un tās saņēma visi savas klases normas šāvēji. Sacīkstes noslēdza pulka komandieris A. Kārkliņš ar uzrunu un klātesošie, arī sacīkstēs ieradušies apkārtnes zemturi un balvu dāvātāji sumināja savas organizacijas dibinātāju un gādnieku Valsts Prezidentu Dr. K. Ulmani un valdību.

4. Jēkabpils pulks.

* 21. augustā Viesītes Siņķeļu kalnā Biržu nodaļas aktieru ansamblis uzveda brīvdabas izrādē Al. Grīna «Kalēja līgavu». Izrāde bija pulcinājusi lielu ļaužu pieplūdumu, jo visiem interesēja kaimiņu novada dzīves tēlojums. Skatītāji sajūsminājās gan par Nikolaja laika zaldātu Indriķi, gan par ākstīgo saimnieku Dodeli u. c., kas kā izteiksmīga tipu galerija bija redzama skatītājiem. Lugu bija iestudējis aizsargu štāba režisors Valdis Hermanis.

5. Rīgas pulks.

* Arī augustā, neskatoties uz lauku darbu steidzamību, pulks uzrāda krietnus sasniegumus kulturali — sabiedriskās dzīves celšanā lauku novados, apmācībā, šaušanā un sportā.

* 7. augustā Slokas pilsētas nodaļa ugunsdzēsēju parkā bija rīkojusi brīvdabas izrādi, uzvedot A. Alunāna «Seši mazi bundzinieki». Sarīkojums izdevās teicami un bija labi apmeklēts.

* 7. augustā Ogrē notika pulka jātnieku diviziona gadskārtējās jāšanas sacīkstes, kurās izcīnija vairākas vērtīgas balvas. Sacīkstēs piedalijās 17 aizsargi un 2 aizsardzes. Sacensības ritēja spraigi, izcīnot Rīgas pilsētas ceļojošo kausu, Zemkopības ministrijas un lauksaimniecības kameras dāvātās balvas, kuras uzvarētājiem pasniedza pulka komandieris M. Treijs. Labu veiksmi jāšanas sportā uzrādija arī aizsardzes. Tā, Mores aizsardžu pulciņa aizsardze Zenta Ezerroze izcīnija Rīgas apgabaltiesas prokurora A. Karčevska vāzi.

* 14. augustā aizsargu nodaļas bija rīkojušas un piedalijās brīvības cīnītāju piemiņas godināšanā. — Šai dienā 10 gadu atceri svinēja Rembates aizsardžu pulciņš. Pulciņu vada Valentīne Zakenfelde. — Asaru šautuvē pulka šāvēju komanda sacentās korespondencšaušanā ar Somijas «Etelā Hämeon» pulka šāvēju komandu, izcīnot mūsu aizsargu priekšnieka pulkv. K. Praula ceļojošo goda balvu jau otro gadu. Pulka komandā šāva sekojoši komandieri, instruktori un aizsargi: A. Tauniņš, A. Veiss, Indriksons, Valters, Andrejevs, Lasis, Gertsons, Ozols, Stūrmanis un Ābele. Pagājušā gadā pulka šāvēju komanda uzvarēja ar 929 punktiem. Šogad sasniegumi bija krietni labāki. 150 metru distancē kaujas figuras mērķī mūsu šāvēji uzrādija 434 punktus, bet somi 426 p. Individuāli labāko sasniegumu guva aizsargs Andrejevs ar 94 p., bet somu komandā Elomaa ar 93 p. Aizsarga Andrejeva sasniegums ir jauns Latvijas rekords šinī šaušanas disciplinā. 300 m šaujot patronpadevēja figuru, pulka komanda, no iespējamiem 500 p., izšāva arī 500 p., somi 470 p. Sacensību kopējie rezultati mūsu komandai dod 934 p., bet somiem, kas ir vieni no labākiem šāvējiem pasaulē — 896 p. Pulka saniegums ir par 38 p. labāks. Nākošā gadā uz šīm sacīkstēm somu komanda ieradīsies Rīgā, kad arī izšķirsies goda balvas tālākā izcīņa. Sacīkšu gadijumā Rīgā ieradās somu aizsargu pulka pārstāvis kapt. Reinemens, ko pieņēma arī aizsargu vadība. Pulka komandiera M. Treija pavadīts, viesis apmeklēja Ķegumu, Rīgas jūrmalu, Ķemerus un Siguldu. Somijā pulku pārstāvēja rotas komandieris Stūrsteps.

* 14. augustā aizsargu sporta svētki notika Līgatnē un Zaubē. Līgatnē bez vietējiem aizsargu sportistiem, piedalijās, arī Siguldas, Mores, Mālpils, Straupes un Nītaures aizsargu sportisti. Sacīkstes turienes sporta laukumā atklāja II bataljona komandieris Vītols. Pēc sportistu parādes sākās sacensības. No rezultatiem atzīmējami: augstlēkšanā: Billis — 1,75 m, 1500 m skrējienā Skuja — 4 : 44 min. No aizsardzēm 60 m skrējienā labākā bija Lacare — 9,2 sek., augstlēkšanā — Buša un Upmale, abas sasniedzot 1,15 m. — No jaunajiem sportistiem 60 m skrējienā pirmā vietā Kļaviņš — 8 sek., otrā — Rīdingers — 8,1 sek. Volejbolā uzvarēja Siguldas nod. sportisti. Zaubē sporta svētkos Madlienas nod. volejbola komanda izcīnija rūpnieka V. Ķuzes ceļojošo kausu. Tāllēkšanā labākos sasniegumus guva Siliņš (Madliena), šķēpā — Kristapsons (Zaube), lodē — Blūms (Madliena), augstlēkšanā — Graudiņš, 50 m peldēšanā — Undulis (Madliena). Pēc sacīkstēm aizsargi un aizsardzes parakstija svinīgo solijumu.

* 27. un 28. augustā Asaru šautuvē notika pulka gadskārtējās šaušanas sacīkstes, kuru vadība bija uzticēta pulka komandiera pal. kapt. N. Ošiņam. Piedalijās pāri par 200 labākie šāvēji. Šaušanā ar patšautenēm piedalijās 30 aizsargi. Pirmā vietā: Sakaru bat. 2. rotas ieroču instr. J. Indriksons — 8 fig. un 16 lodes. Sacensībās ar mazkalibra ložu bisi angļu parauga starptautiskā mērķī no 3 stāvokļiem, piedaloties 20 dalībniekiem: 1. v. Sakaru bat. 2. rotas grupas kom. R. Valters — 526 punktiem. Ar mazkalibra automatisko pistoli olimpiskās figurās no 42 dalībniekiem: 1. v. II rotas gr. kom. K. Ozoliņš — 18 fig. Ar mazkalibra neautomatisko pistoli stāvošā mērķī, 13 dalībnieki: 1. v. Sakaru b. 2. r. gr. kom. R. Valters ar 119 p. Ar kara šauteni 200 jardos, 10 punktu kaujas mērķī, 1 minūtē, piedaloties 52 dalībniekiem, pirmā klasē: 1. v. Sakaru b. 2. r. ieroču instr. J. Indriksons, 10 lodes 77 punkti, 2. v. 2. riteņbraucēju rotas kom. A. Tauniņš — 10 lodes 76 p., 3. v. Mārupes nod. aizs. E. Ābele 10 l. 75. p. Otrā klasē: 1. v. Skrīveru nod. gr. kom.

A. Mednis ar 9 lodēm 57 p., 2. v. Vidrīžu nod. priekšnieks J. Eglītis 8 — 57. Trešā klasē: 1. v. Ķeguma vada serž. K. Graudiņš 10 — 60, 2. v. — Vidrīžu nod. vada serž. J. Dimze. Tai pašā mērķī 1 min. 15 sek. laikā 3 klases šāvējiem, piedaloties 55 dalībniekiem: 1. v. Ogresgala nod. aizs. J. Silkalns 10 — 61, 2. v. Birzgales nod. gr. kom. K. Kalniņš 10 — 52, 3. v. Jumpravas nod. aizs. J. Kalniņš 10 — 49. No vecāko gadu aizsargiem labāko sasniegumu uzrādija jūras divīziona 1. rotas aizsargs A. Vilciņš, ar 9 lodēm sašaujot 53 punktus. Snaiperu sacensībās piedalijās 15 pirmās klases šāvēji. Te izcilu rezultatu sasniedza 1. riteņbraucēju rotas vada kom. A. Veiss — 300 jardos ar 3 trāpijumiem 25 punktus un 200 jardos 2 trāpijumus. Ar kara šauteni 300 m starptautiskā aplī: 1. v. štāba r. vada serž. N. Andrejevs — 472 p. Olimpiskās figurās ar automatisko kaujas pistoli: 1. v. štāba r. aizsargs E. Ķite — 6 fig. Valsts Prezidenta K. Ulmaņa balvu labākajam pulka šāvējam ieguva Sakaru b. 2. rotas ieroču instr. J. Indriksons, uz vienu gadu saņemot arī Sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa ceļojošo kausu. Latvijas republikas auto kluba «Meistara kausu» jau otro gadu saņēma štāba rotas vada serž. N. Andrejevs. Zviedrijas armijas kapt. Heines ceļojošu balvu labākam komandierim — 2. riteņbraucēju rotas kom. A. Tauniņš. Atsevišķās šaušanas disciplinās komandas un individuali vislabākās sekmes uzrādija sakaru bataljons ar 33 punktiem, no iespējamiem 36 p., saņemot Rīgas pilsētas ceļojošo sudraba kausu. Rīgas kājnieku pulka balvu labākai rotai šaušanā ar kara šauteni saņēma 2 bataljona 6. rota. Somu inž. Urho Ijās sudraba kausu labākai rotai šaušanā ar pistoli — Jūrmalas bat. 13. rota. Balvas pasniedza pulka komandieris M. Treijs.

6. Aizputes pulks.

* Pulka gadskārtējās meistarsacīkstes vieglatletikā notika Aizputē 7. augustā, jaunajā sporta laukumā. Sacīkstes ievadija sportistu gājiens no Aizputes latviešu biedrības. 100 m skrējienā pirmo vietu guva Sieksātes nod. sportists E. Jakobsons ar 11,9 sek,. 400 m skrējienā štāba rotas V. Brūveris ar 1 : 00 min., 800 m skrējienā Dunalkas nod. J. Sudmalis ar 2 : 10,2, 1500 m skrējienā Dzērves nod. K. Ķints ar 4 : 35,0, 500 m skrējienā Dunalkas nod. K. Sudmalis ar 18 : 20,0, 3000 m soļošanā K. Sudmalis ar 13:50,0, tāllēkšanā E. Jākobsons ar 6,26 m, augstlēkšanā Dzērves nod. E. Balodis ar 1,161 m, kārts lēkšanā tas pats ar 2,60 m, lodes grūšanā Kazdangas nod. J. Vēveris ar 11,42 m, diska mešanā Kazdangas nod. J. Kumpis ar 34,90 m, šķēpa sviešanā Klosteres nod. A. Strazdiņš ar 42,19 m un vesera sviešanā štāba rotas K. Kaktiņš ar 22,35 m. Sacīkšu noslēgumā uzvarētājiem izdalija balvas.

* Jūras rotas I vads 14. augustā sarīkoja Pāvilostā plašus jūras svētkus, kurus jūtami atbalstija vietējie zvejnieki, demonstrēdami zveju jūrā un uzvezdami zvejnieku tradicionālo sagaidīšanu malā. Pastāvot jaukam laikam, sarīkojums bija pulcinājis daudz tautas.

* Svinīgo solijumu kā pirmie pulkā deva Jūrkalnes aizsargi un aizsardzes līdz ar Jūras rotas III vadu, pulcēdamies Jūrkalnē 15. augustā. Pēc dievkalpojuma un svinīgā solijuma, pie brīvības cīņās kritušo pieminekļa pulka k-ra palīgs J. Zvirbulis teica runu un nolika vaiņagu. Vakarā aizsargi uzveda V. Lāča lugu «Tālais ceļš». Jūrkalnes novadā aizsargu kulturalais darbs guvis visas sabiedrības siltu atsaucību.

* No pulka atvadijās kulturalās nozares vadītājs, Aizputes ģimnazijas direktors P. Pakalniņš, kurš aiziet pensijā. Sarīkotā atvadīšanās vakarā pulka kom. palīgs J. Zvirbulis izteica pulka komandiera pateicību par veikto darbu un pasniedza piemiņas balvu.

* No jauna noorganizēti pūtēju orķestri Jūrkalnes un Rudbāržu aizsargu nodaļās. Par kapelmeistariem iecelti Jūrkalnē — P. Priedoliņš un Rudbāržos — J. Urstiņš.

* Aizsardžu dienas paredzētas pulka mērogā Aizputē 1. un 2. oktobrī.

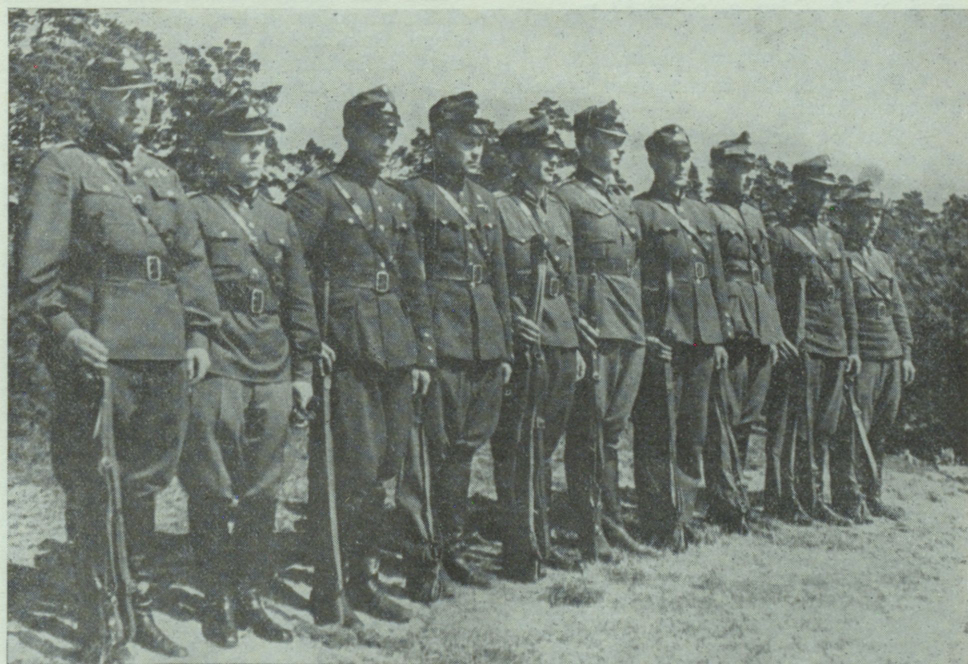
7. Valkas pulks.

* Alūksnē 7. augustā notika divkāršas svinības: Alūksnes luterāņu baznīcas 150 gadu pastāvēšanas svētki un pēcpusdienā — 7. Siguldas kājnieku pulka un 7. Valkas aizsargu pulka rīkotā 5. Malienas dziesmu diena. Plkst. 17 dziedātāji gājienā devās no Glika ozoliem uz Alūksnes Senču silu Alūksnes ezera krastā. Dziesmu dienu ievadija inscenējums no Alūksnes senatnes, pēc kam uzrunu teica 7. Valkas aizsargu pulka komandieris K. Briedis. Dziesmu dienu atklāja preses un biedrību departamenta direktors M. Jansons. Dziesmu dienā piedalijās 35 apkārtnes kori ar pāri par 1.000 dziedātājiem. Svinības un lielais sarīkojums Alūksnē bija pulcinājis tūkstošiem apmeklētāju.

* 14. augustā, pateicoties skaidram un saulainam laikam, Apes sporta laukumā pulcējās daudz sporta cienītāju. Sporta svētkos Apē piedalijās Igaunijas Vana - Roosa sporta kluba sportisti un pieci aizsargu sporta pulciņi: Alūksnes, Korvas — ar Latvijas rekordistu soļošanā A. Liepkalnu priekšgalā, Jaunlaicenes, Grundzāles un Pededzes.

* Valkas pagasta nodaļa 21. augustā pagasta mājas zālē sarīkoja teatra izrādi, izrādot E. Zālītes un Deglava tautas lugu «Vecais pilskungs». Lugu, dejas un dziesmas iestudēja un izrādi vadija režisors K. Čakars.

* 4. septembrī Trikātas sporta stadionā notika Vidzemes apgabala aizsargu pulku vieglatletikas sacīkstes, kurās tika izcīnīta kara ministra ģenerāļa J. Baloža dāvātā ceļojošā balva. Sacīkstes atklāja 7. Valkas aizs. pulka komandieris K. Briedis, uzsvērdams savā runā, ka uzvaras jāpanāk godīgā cīņā, bet tie, kuri tiek uzvarēti, lai nezaudē ticību un sparu zaudēto atgūt citā reizē. Pēc uzrunas sākās sacensības. Atsevišķās disciplinās tika sasniegti šādi rezultati: Diska mešanā: 1. E. Jēkabsons, 5. Rīgas a. p. — 42,93 m, 2. P. Actiņš, 9. Madonas a. p. — 36,88, 3. Bērziņš, 7. Valkas a. p. — 36,77. Tāllēkšanā: 1. A. Hakelis, 9. Madonas a. p. — 6,04 m, 2. J. Vēveris, 10. Cēsu a. p. — 6,00, 3. P. Rubenis, 7. Valkas a. p. — 5,98. Kārtslēkšanā 1. E. Vesmanis, 9. Madonas a. p. — 3,60 m, 2. Pālens, 5. Rīgas a. p. — 3,50, 3. Reimanis, 8. Valmieras a. p. — 3,21; 100 metru skriešanā: 1. A. Ūdris, 8. Valmieras a. p. — 11,5 sek., 2. V. Jordans, 8. Valmieras a. p. — 11,6, 3. un 4. vietā Zauers un Ronis (abi Rīgas a. p.) — 11,7. 1500 metru skriešanā: 1. E. Tirners, 8. Valmieras a. p. — 4:20,7, 2. J. Bubucis, 9. Madonas a. p. — 4:23,8, 3. Asmanis, 7. Valkas a. p. — 4:23,9. 3000 metru skriešanā: 1. E. Tirners, 8. Valmieras a. p. ar laiku — 9:17,5, 2. V. Straume, 5. Rīgas a. p. — 9:35,1, 3. Pūlītis, 5. Rīgas a. p. — 9:40,8. Lodes grūšanā: 1. J. Cināts, 7. Valkas a. p. — 14,35 m (jauns 7. Valkas a. p. rekords un 2. labākais sasniegums Latvijā), 2. E. Jēkabsons, 5. Rīgas a. p. — 14,30, 3. Baumanis, 5. Rīgas a. p. — 14,18. Šķēpa sviešanā:

5. R. a. p. šāvēju grupa, kas uzvarēja korespondencšaušanā Somijas «Etelä Hämeon» komandu.

Igaunijas Vilandes aizsargu pulka vadības un šāvēju sagaidīšana Cēsīs.

1. A. Hakelis, 9. Madonas a. p. — 62,06 m, 2. J. Stendzinieks, 5. Rīgas a. p. — 57,48, 3. Jasis, 10. Cēsu a. p. — 53,52. Augstlēkšanā: 1. J. Baumanis, 5. Rīgas a. p. — 1,70 m, 2. J. Pālens, 5. Rīgas a. p. — 1,70, 3. A. Šķiņķis, 7. Valkas a. p. — 1,70 (Rekorda lēc. sasniedza jaunu 7. Valkas a. p. rekordu 1,75 mtr.) 5000 metru soļošanā: 1. A. Liepkalns, 7. Valkas a. p. ar laiku 23:12,5, 2. J. Alliks, 8. Valmieras a. p. — 24:10, 3. Cīrulis, 10. Cēsu a. p. — 25:51. Stafetes skrējienā 400+300+200+100 uzvarēja 5. Rīgas aizsargu pulka vienība, 2. vietā 10. Cēsu a. p., 3. v. Madonas a. p. Pēc punktu kopskaita ierindojās: 1. vietā 5. Rīgas aizsargu pulks ar 135 p., izcīnot kara ministra ģen. J. Baloža ceļojošo balvu; 2. vietā 9. Madonas a. p. ar 127 p., 3. v. 8. Valmieras a. p. ar 123 p., 4. v. 7. Valkas a. p. ar 114 p. un 5. v. 10. Cēsu a. p. ar 87 p.

8. Valmieras pulks.

* Par 3. rotas komandieri iecelts Eduards Zariņš.

* Daudz sarīkojumu pulkā rīko sporta pulciņi. Ikkatrā sporta pulciņa sarīkojumā ierodas vairāku citu nodaļu sportisti, lai savstarpējās sacensībās rādītu sasniegumus dažādās sporta disciplīnas. Sporta sarīkojumi notiek gan pa nodaļām un rotām, gan pa bataljoniem. Vislabāk līdz šim noorganizēti sarīkojumi pa bataljoniem, jo tie notiek biežāk apdzīvotās vietās un labākos laukumos. Sporta svētki augustā notika Brenguļos, Jaunvālē, Kokmuižā, Puikulē, Vilzēnos, Dikļos, Valmierā u. citur.

* Augustā notikuši arī cita rakstura sarīkojumi. Katvaru nodaļa 14. augustā rīkoja brīvdabas izrādi — E. Zālītes «Vecais Pilskungs»; Svētciema nodaļa 21. augustā rādija E. Zālītes «Svešas asinis», Limbažu teātra izpildijumā. Tad pat Ternejas nodaļā notika praktisks sarīkojums par lauksaimniecību ar pieskaņotu kino un referatu, bet Jaunburtnieku nodaļai bija brīvdabas izrāde, kur īpaša ceļojošā aktieru trupa R. Zemmera vadībā izrādija lugu «Siguldas pilskungs». 28. augustā 6. rotai notika parāde un svinīgais solijums, bet vakarā izrādija Fr. Gulbja 3 cēlienu lugu «Caur sidraba birzi gāju».

* Aizsargu štāba rīkotās Vidzemes apgabala aizsargu jāšanas sacīkstes notika 14. augustā Valmierā. Sacīkstes ievadija dalībnieku parāde, ko pieņēma Aizsargu štāba apmācības daļas priekšnieks kapt. J. Sāns. VV klasē piedalijās 25 jātnieki un 2 jātnieces; V klasē 32 jātnieki un 3 jātnieces, bet Vi klasē komandas pa 4 jātniekiem sastādija 5. Rīgas, 7. Valkas, 9. Madonas un 10. Cēsu aizsargu pulks. VV klasē I vietu ieguva 10. C. a. p. grupas k-ris L. Rode ar zirgu Blesis; II v. 5. Rīgas a. p. aizsardze L. Eggerte ar zirgu Ikars; III v. 5. R. a. p. aizsardze Z. Ezerroze ar ķēvi Cīpa. Visi pārkūru veica bez sodu punktiem. V klasē 5. R. a. p. gr. k-ris A. Circenis ar zirgu Princis; II v. 9. M. a. p. sportists Ž. Lazdiņš ar zirgu Figa un III v. 8. V. a. p. aizsargs J. Bērziņš ar ķēvi Mira (saņēma Valmieras pilsētas balvu Ls 50,— kā labākais pulka jātnieks). Arī visi bez soda punktiem. Vi klasē, izcīnot kara ministra ģen. J. Baloža ceļojošo balvu «Sudraba šķivis», I vietu ieguva 7. Valkas a. p. Šai klasē kā labākais jātnieks bija 7. V. a. p. aizsargs E. Reinsons uz ērzeļa Princis. Viņš pārkūru veica bez soda punktiem. Naudas balvas kopsumā par Ls 2250,—. Sacīkstēs ap 4000 apmeklētāju. Sacīkstu organizacija ļoti laba (informacija ātra, preciza, kārtība noteikta, iekārtojums pārskatams). Sacīkšu organizātorisko un saimniecisko pusi veica īpaša komisija, pulka komandiera J. Vērpeļa un viņa palīga kapt. N. Ozoliņa vadībā.

* Pulka šaušanas sacīkstes notika 28. augustā. Izcīnija ap 50 balvas. Labākais pulka šāvējs pulka ieroču meistars A. Upenieks (79 p.); ar patšauteni v. k-ris Leimanis (7 fig. ar 14 lodēm); ar pistolēm aizsargiem — aizsargs H. Švānfelds, komandieriem — II b. k-ris J. Zeidmanis (abi 6 figuras).

9. Madonas pulks.

* Varoņu piemiņas dienā, 14 augustā, Meirānu aizsargiem un aizsardzēm bija svinīgā solijuma diena. Pirms solijuma notika gājiens un dievkalpojums Visagalas kapos, pie pirmā Latvijas armijas virspavēlnieka pulkv. O. Kalpaka kapa. Dievkalpojumu vadija aizs. mācītājs Hincenbergs un līdzdalību ņēma mācītājs Briedis no Sabiles. Dziedāja Meirānu apvienotie kori. Svētceļojumā bija ieradušies karavīri no aviacijas pulka 4. eskadriļas un Krustpils - Jēkabpils arodbiedrības ekskursantu grupa ar karogu. Tālie viesi nolika vaiņagus. No aizsargiem, pagasta pašvaldības un sabiedriskām organizacijām vaiņagu ar uzrunu nolika rotas kom. E. Kalpaks. Pēc dievkalpojuma notika kopējs gājiens uz izrīkojuma laukumu, kur aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solijumu.

* 21. augustā pulks Madonā rīkoja brīvdabas izrādi. Viesojās Lubānas nodaļa, uzvedot M. Liepiņas dramatizējumu no Janševska romana «Dzimtene». Režiju vadija režisors K. Blumbergs, kurš bija pielicis daudz pūļu lugas sagatavošanai. Lugā dziesmas izpildija Lazdonas draudzes koris pulka koru diriģenta H. Medņa vadībā un muziku — pulka orķestris. Luga bija sagatavota labi un varēja redzēt vairākas labi uztvertas un tēlotas lomas. Izrādē noskatijās prāvs apmeklētāju pulks.

* 28. augustā Praulienas Gustavskolas laukumā aizsargu un aizsardžu svinīgo solijumu pieņēma pulka kom. N. Jansbergs. Savā uzrunā pulka komandieris aizrādija uz aizsargu organizacijas lielo nozīmi valstu, sabiedrības un ģimenes dzīvē un reizē ar to arī atbildību. Tuvāk pakavējās pie aizsargu gaitām sevišķi vēsturiskās maija dienās. Aicināja aizsargus arī turpmāk attaisnot ar saviem darbiem to paļāvību, kādu aizsargiem veltijis Valsts Prezidents un valdība. Sekoja koncerts ar dziedātājas V. Fricnovičas un A. Vanaga piedalīšanos. Sarīkojums bija kupli apmeklēts.

* 28. augustā notika pulka šaušanas sacīkstes, kuras vadija pulka komandiera palīgs Krēvics. Pēc sacīkstēm pulka kom. N. Jansbergs uzrunāja šāvējus, uzsvērdams šaušanas mākslas izkopšanas lielo nozīmi valsts un organizacijas dzīvē, un uzvarētājiem izdalija balvas. Vērtīgas balvas šaušanas sacīkstēm bija ziedojušas Madonas pilsētas un lauku pašvaldības, Madonas kreditbanka u. c. Šāvēji saņēma kopsumā 30 balvas personīgā īpašumā un bez tam ceļojošas balvas. Labākais pulka šāvējs ar šauteni — Cesvaines nodaļas aizsargs P. Krūmiņš, 10 lodes 76 pkt. Ar karabinu — Mārcienas nodaļas grupas komandieris A. Vaskis, 10 lodes 74 pkt. Ar patšauteni — 5. rotas komandieris Lācis, 8 figuras 18 lod. Snaiperu šaušanā — Lubānas nod. grupas komandieris E. Švika, 5 lodes, un ar pistolēm pulka ieroču pārzinis Verģis, 6 figuras. Balvu labākai šāvēju rotai pulkā ieguva štāba rota un jātnieku ceļojošo kausu šaušanā — 1. eskadrons.

* Liezeres lauks. biedrības un aizsargu kopeji rīkotā dziesmu diena Liezerē bija pulcinājusi ap 3000 apmeklētāju no plašas apkārtnes. No 17 koriem ar 400 dziedātājiem lielā daļa bija aizsargu koru. Piedalijās arī 6. Rī-

gas kājn. pulka orķestris pilnā sastāvā. Dziesmu dienu atklāja sabiedriski-kulturalā dep. dir. v. i. J. Labsvīrs.

* Vējavas nodaļa 28. aug. rīkoja nodaļas gada svētkus, savienotus ar svinīgā solijuma došanu. Līdz ar to nodaļa atskatījās uz 19 pastāvēšanas un darba gadiem. Svētki sākās ar garīgu aktu. Nodaļu un svētku dalībniekus uzrunāja IV btl. komandieris Reineke. Sekoja aizsargu un aizsardžu svinīgais solijums un Vadoņa un valdības sumināšana. Priekšnesumu daļā bija Vējavas, Vestienas un Lubejas nodaļu koru koncerts.

* 28. augustā pulka sporta kluba Gulbenes nodaļa rīkoja eksternas vieglatletikas sacīkstes Gulbenē. Sacīkstes atklāja pulka kom. palīgs Krēvics. Sacīkstēs izcīnija Gulbenes pilsētas pašvaldības un sabiedrības dāvāto ceļojošo balvu — sudraba kausu. Izcīņā piedalijās Rīgas A. S. K., U. S., 19. Abrenes aizsargu pulka un pulka sportisti. Kausu ar 118,5 punktiem jau otro gadu ieguva A. S. K. Otrā vietā palika pulka sporta klubs ar 63 punktiem un trešā vietā U. S. 60,5 p.

* Uz aizsargu nodaļas ierosinājumu, Sausnejas 6 kl. pamatskola pārdēvēta par Jāņa un Valda Zālīšu pamatskolu.

* Augusta mēnesī pulka vienības ir rīkojušas dažāda veida sarīkojumus — koncertus, bazarus, sporta svētkus, brīvdabas izrādes — Tirzā, Aduliēnā, Beļavā, Mēdzulā, Gulbenē, Cesvainē, Meirānos, Litenē, Dzelzavā, Patkulē, Oļos, Vējavā, Sarkaņos un Ļaudonā.

10. Cēsu pulks.

* Varoņu piemiņas svētkos 14. augustā pulka vienības apdzīvotos centros rīkoja svinīgus aktus. Pulka štāba bataljons piedalijās piemiņas dievkalpojumā Cēsu Brāļu kapos, bet I bataljons bija pulcējies uz svinīgu aizlūgumu pie Atbrīvošanas pieminekļa Plācī. Pēc māc. Langes svētrunas, pulka kom. J. Pubulis, godinot kritušos varoņus, nolika pie pieminekļa krāšņu vaiņagu. Svinīgi dievkalpojumi notika arī Liepā un citās vietās.

* Pulka kom. J. Pubulis 14. augustā Mazstraupes lauksaimniecības biedrības namā atklāja I bataljona aizsardžu dienu. Aizsardžu saimi apsveica Cēsu apriņķa lauku pašvaldību vecākais J. Ringmanis un lauks. kameras pārstāvis. Par aizsardžu pienākumiem runāja aizsardžu instruktore L. Torgani. Referatus vēl nolasija: Dr. phil. J. Students, Drabežu aizsardžu pulciņa pr-ce A. Skalberga un Dr. E. Krūms. Noslēdzot aizsardžu dienas oficialo daļu, bataljona k-ris E. Gulbis izteica pateicību visiem, kas veicinājuši dienas sarīkošanu. Sekoja sarīkojums ar aizsardžu priekšnesumiem.

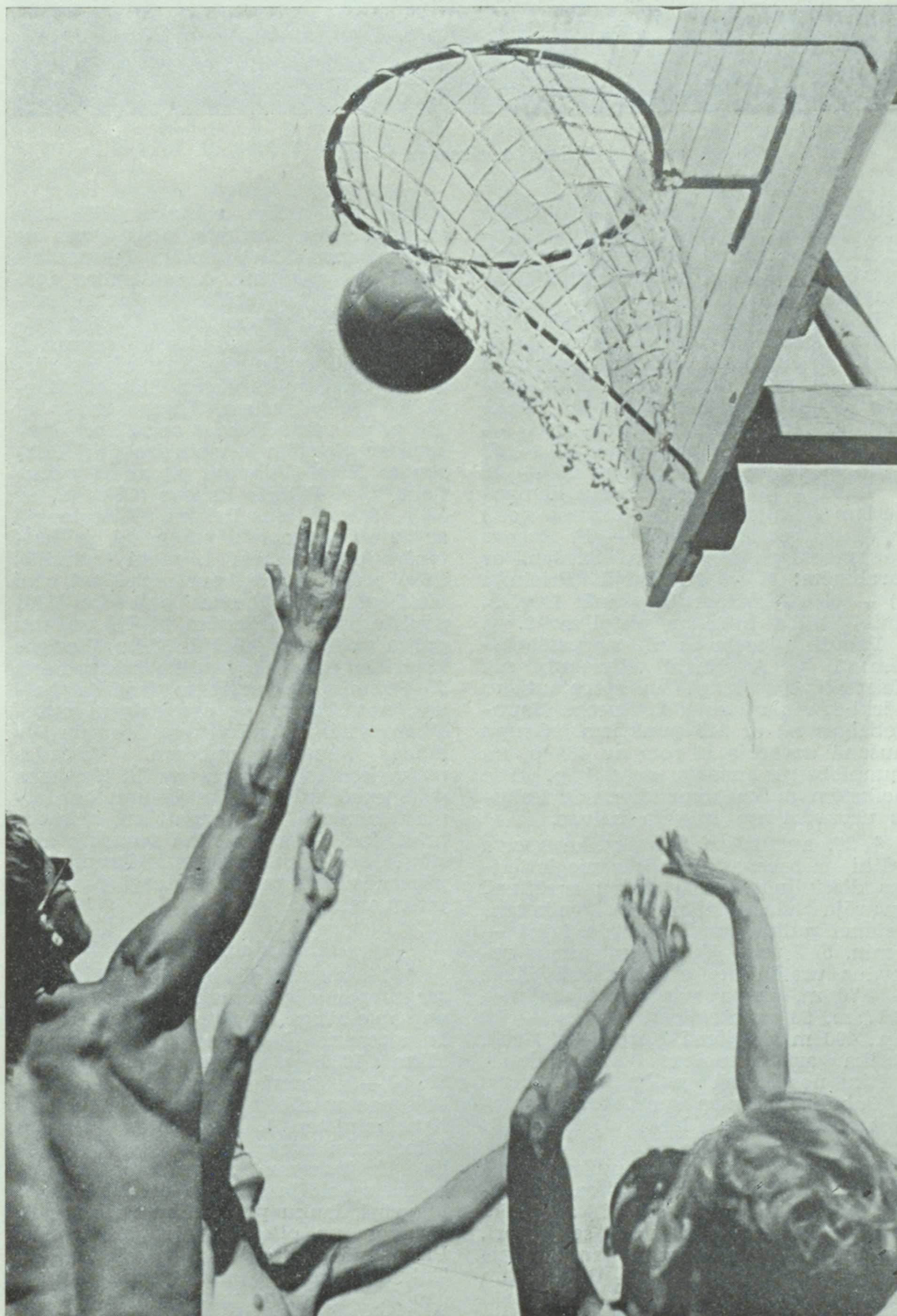
* 14. augustā Jaunpiebalgā notika III bataljona aviacijas un sporta svētki, kurus atklāja pulka fiziskās audzināšanas instruktors R. Ķirkums. Svētki bija pulcinājuši ap 2000 skatītāju, kas ar lielu interesi sekoja lidmašinu demonstrējumiem. Notika sacīkstes vieglatletikā, volejbolā, basketbolā un futbolā. 1. vietas izcīnija: trīssoļlēcienā — Loze (Drustu nod.), 100 m skrējienā — Loze (Drustu), diska sviešanā — Sīka (Piebalgas), lodes grūšanā — Apinītis, šķēpa sviešanā — Gusts, augstlēkšanā — Loze un kārtslēkšanā — Dziedātājs.

* Taurenes nodaļa Bregžu kalnā rīkoja brīvdabas izrādi. Uzveda Ad. Alunana «Seši mazi bundzinieki». Luga bija rūpīgi sagatavota Jelgavas teatra aktiera - režisora V. Streipas vadībā un skatītāji to uzņēma atsaucīgi. To pašu lugu 21. augustā viesizrādē atkārtoja Skujenē.

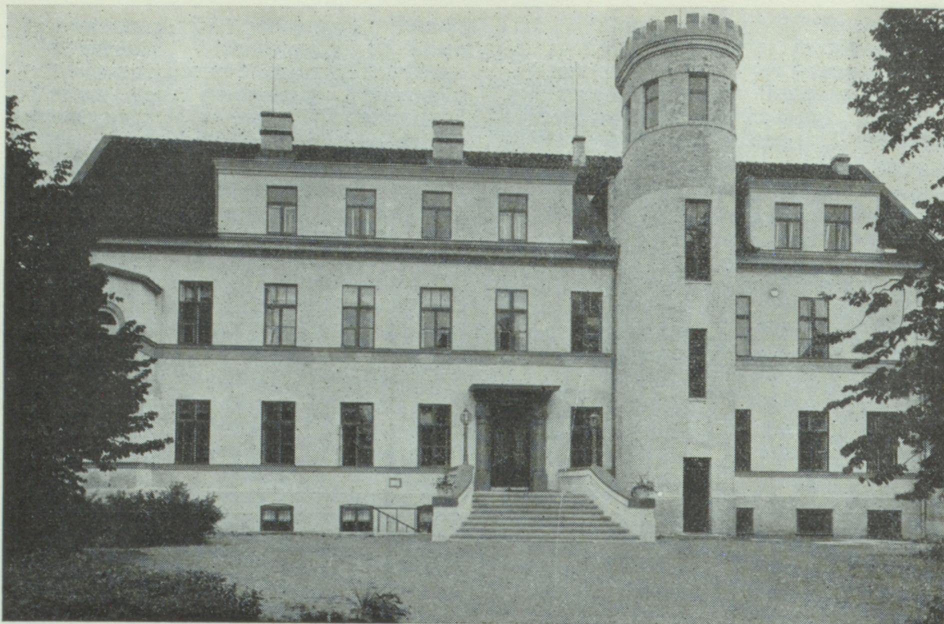
* 20. augustā Cēsu aizsargu namā bija sarīkots atvadīšanās vakars bij. pulka k-ra palīgam kapt.-ltn. R. Freibergam, štāba bataljona k-rim kapt. V. Liepiņam, ārstam Āboliņam un fiziskās audzināšanas instruktorei Veidei. Pulka kom. J. Pubulis izteica aizejošiem darbiniekiem dienesta vārdā pateicību par pulka labā ziedotām pūlēm.

* Pulka jātnieku eskadrons 20. augustā Raunā bija sarīkojis savus pirmos sporta svētkus. Svētkus ievadija jātnieku sacensības, eskadrona komandiera N. Zaksa vadībā. Šķēršļu pārvarēšanā V klasē 1. vietu izcīnija Laimons Rode (Raiskuma nod.) ar zirgu Blesis, bet VV klasē — Arvīds Ozoliņš (Raiskuma nod.) ar zirgu Bucis. Vicu ciršanā pirmo vietu ieguva Kārlis Krievs (Baižkalna nod.). Uzvarētāju godalgošanai balvas bija dāvinājuši Cēsu apriņķa lauku pašvaldību vecākais J. Ringmanis, Cēsu pilsētas galva R. Kauce u. c. Pēc sacīkstēm Jumurdas aizsargu nodaļas dramatiskais pulciņš, režisora A. Zommera vadībā, Raunas pilskalnā uzveda A. Alunāna «Vanemu Imantu».

* Cēsu, Drabežu un Kārļu pagastu aizsargi un aizsardzes 20. augustā bija sapulcējušies Kārļu muižā, kur deva

Tuvu mērķim.

Liepājas aizsargu nams.

svinīgo solijumu. Garīgo aktu vadija māc. J. Meisters. Pēc svinīgā solijuma Drabežu nodaļas dramatiskais pulciņš brīvā dabā uzveda «Veco pilskungu».

* Pulka gadskārtējās šaušanas sacīkstes notika 28. augustā pie Niniera ezera. Individualā šaušanā ar kara šauteni pirmās vietas izcīnija: P. Rusovs (Jaunpiebalgas nod.) ar 87 punktiem, A. Gražanskis (Drabežu nod.) — 65 p., O. Klepers (Jaunraunas n.) — 72 p. un O. Dambrovs (Lizuma n.) — 56 p. Labākā šāvēja nosaukumu komandieriem izcīnija J. Leitis (Lizuma nod.) ar 78 p., bet aizsargiem — P. Rusovs (Jaunpiebalgas n.) ar 87 p. Šaušanā ar karabinēm: 1. v. A. Harjū (Priekuļu n.) — 69 p., snaiperu šaušanā: 1. v. E. Šmits (štāba btl.), ar pistolēm: 1. v. J. Pogulis (Veselavas n.), ar patšautenēm: 1. v. A. Harjū (Priekuļu n.). Meistaršāvēju klasē ar starptautisku mērķi 1. vietu ieguva P. Rusovs (Jaunpiebalgas n.) ar 215 punktiem. Grupu šaušanā uzvarēja 9. rota ar 489 p. un Jaunpiebalgas nodaļa ar 231 p. Pēc sacīkstēm pulka komandieris J. Pubulis uzvarētājiem izdalija balvas.

* 28. augustā notika pulka sporta svētki ar sacensībām visās vieglatletikas disciplinās. 3000 metru skrējienā uzvarēja Šulcs (štāba btl.), veikdams distanci pulka jaunā rekorda laikā — 8 min. 52,2 sek. Vēl pulka jaunus rekordus uzstādija: augstlēkšanā Lūsis — 1,70 m, šķēpa sviešanā Mednis — 53,17 m, 60 m skrējienā Vēvers — 7.2 sek., 400 m skrējienā Ķerpe — 53 sek. Notika arī sacensības tautas dejās. Svētku noslēgumā pulka komandieris J. Pubulis apsveica sportistus, pasniedzot uzvarētājiem labvēļu dāvinātās balvas.

* 4. septembrī notika pulka šaušanas sacīkstes ar Vilandes aizsargu pulku. Vilandes pulka šāvēji ar pulka vadību Cēsīs ieradās jau 3. septembrī. Viesus pie Cēsu aizsargu nama sagaidija pulka komandieris J. Pubulis un pulka vecākie virsnieki. No aizsargu nama viesi ar sagaidītājiem devās uz Vienības laukumu, kur Vilandes pulka komandieris R. Tarmaks pie Uzvaras pieminekļa nolika vaiņagu. Pēc tam viesiem bija sarīkots izbraukums uz atbrīvošanas cīņu vietām Raunas un Veselavas apkārtnē. 4. septembra agrā rītā abu pulku labāko šāvēju komandas izgāja uz uguns līniju Cēsu garnizona šautuvē. Individuālā sacensībā ar kara šautenēm pirmās trīs vietas izcīnija Cēsu pulka šāvēji Mārtiņš Harjū ar 304 punktiem, Edgars Šmits ar 298 p. un Jānis Rusovs ar 292 p. Šaušanā ar pistolēm 1. vietu izcīnija Aleksandrs Hīva (Vilandes p.) ar 57 punktiem, 2. v. Pēteris Rusovs (Cēsu p.) ar 52 p., 3. v. Alfons Rebane (Vilandes p.) ar 50 p. Komandu sacensībā ar šautenēm un pistolēm 1. vietā izvirzijās Cēsu pulks ar 2702 punktiem, bet otrā vietā palika Vilandes pulks ar 2701 punktu. Pēc sacīkstēm šāvēji un abu pulku vadība sapulcējās Cēsu Viesīgās biedrības namā, kur pulka komandieris J. Pubulis uzvarētājiem izdalija balvas, norādīdams uz draudzīgām attiecībām, kādas pastāv starp Cēsu un Vilandes aizsargu pulkiem. Vilandes pulka komandieris majors R. Tarmaks savā runā uzsvēra, ka igauņu un latviešu aizsargi būs vienoti arī briesmu brīdī, kad ieročiem rokā vajadzēs aizstāvēt abu tautu brīvību. Draudzīgās pārrunās abu pulku aizsargi pavadija jauku vakaru.

11. Tukuma pulks.

* 14. augustā Tukumā atklāja aizsargu sporta laukumu, kuru ar pilsētas un sabiedrības atbalstu izbūvējuši pulka aizsargi. Laukuma būve, kas iesākta 1935. g., izmaksājusi ap Ls 10.000,—. Jaunā sporta laukuma atklāšanas svinībās ieradās sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš un aizsargu štāba priekšnieks pulkv. ltn. J. Ķikulis. Uz Tukuma apriņķa robežām ministru sagaidija apriņķa priekšnieks A. Mauriņš, lauku pašvaldību vecākais R. Bringers un pilsētas galva T. Zīverts. Pie jaunā sporta laukuma vārtiem 11. Tukuma aizsargu pulka vecākā aizsardze Ž. Blumberga pasniedza ministram skaistu ziedu velti. Atklājot sporta laukumu, sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš uzsvēra, ka mūsu zemē vēl iesakņojies nepareizais uzskats, ka sports ir tikai atpūta un veltīgs laika zaudējums. Patiesībā sports ir tas, kas ļauj ķermenim harmoniski attīstīties. Sports attīsta ne tikai fiziskās spējas, bet arī disciplinu. Sports izaudzina fiziski stiprus un garīgi vērtīgus pilsoņus. Tādēļ arī katrā pilsētā ir nepieciešams iekārtot sporta laukumu. Sekoja sportistu parāde un vieglatletikas un vingrošanas sacensības, kurās izcīnija vairākas balvas. Pulka komandieris pasniedza sabiedrisko lietu ministram ceļojošās balvas — standarta atveidu.

Sacīkstēs pirmās vietas ieguva: lodes grūšanā — R. Ozers (Annenieku n.), 13,5; tāllēkšanā — A. Siliņš (Annen. n.); 5,68; kārtlēkšanā — Ž. Andersons (Zantes), 2,8; 800 m. skrējienā — A. Zīle (Lestenes), 2:12,3; diska mešanā — Spēlmanis (št. rt.), 34,91; 5000 m skrējienā — O. Melderis (Milzkalnes), 17:16,6; 3×1000 m maiņas skrējienā — Annenieku nodaļa ar 9:04,0; 100 m skrējienā — Štāls (št. rt.), 12,1; 60 m skrējienā jaunatnei — Rozenbergs, 8,4; 60 m skrējienā sievietēm — Rozenberga (Aizupes), 9,8; augstlēkšanā — Pastnieks (Annenieku), 1,65; šķēpa mešanā — Baltvilks (Smārdes), 53,88; 5 km soļošanā — A. Ardens (Irlava), 23:21,6; 1500 m skrējienā — A. Zīle (Lest.), 4:37,4; 4×100 m maiņas skrējienā — štāba rota ar 49,2; 400 m skrējienā — A. Linde (št. rt.), 56,2; tautas deju sacensībā — Remtes nod.; futbolā — štāba rota.

12. Ilūkstes pulks.

* Prodes, Rubeņu, Bebrenes, Dvietes, Pilskalnes un Lašu nodaļu aizsargi un aizsardzes 15. augustā Bebrenē deva svinīgo solijumu. Pulka kom. A. Bērziņš uzrunāja aizsargus un nolika pie kritušo karavīru pieminekļa vaiņagu. Pēc tam pulka komandieris pieņēma aizsargu un aizsardžu parādi. Aizsargu rīkoto 9. dziesmu svētku atceres koncertu atklāja sabiedriski-kulturālā dep. direktora v. i. J. Labsvīrs, nododot sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa sveicienus. Dziesmu dienā piedalijās 10 kori ar apm. 150 dziedātājiem diriģenta J. Stērstiņa vadībā. Dziesmu diena bija kupli apmeklēta.

* 21. augustā Aknistē notika pulka sporta svētki, kuros piedalijās ap 80 sportistu. Notika arī voleibola sacensības, kuru finalā štāba pulciņa vienība, iegūstot pirmo gadu Ilūkstes apriņķa pilsētu — Ilūkstes, Subates un Grīvas dāvāto balvu. 2. vietā Aknistes, 3. vietā Dvietes vienības. Basketbola spēles demonstrējumā Dēmenes pulciņš uzvarēja štāba pulciņu ar 30:14. Ļoti labi rezultati tika sasniegti skriešanā, kur 100 m Kuļinovs veica 11,7 sek. Sievietēm izcilākā vieglatlete bija St. Spruženiece, kura visās disciplinās ierindojās 1. vietā. Arī citās sacensībās un disciplinās tika sasniegti visai iepriecinoši rezultati.

* Bebrenē pulks 28. augustā rīkoja jāšanas sacīkstes, kurās noskatīties bija ieradies arī pulka komandieris K. Bērziņš ar savu palīgu K. Vilciņu. Pulka komandieris K. Bērziņš, uzrunājot sacensību dalībniekus, norādija, ka sacīkstēm ir liela nozīme, jo tas ir treniņš tam uzdevumam, kam gatavojas aizsargi. Sacensības apkārtējos iedzīvotājos modinājušas lielu interesi. V. V. klasē 1. vietu ieguva Laucesas nod. priekšnieks J. Dūdelis, 2. v. aiz-

sargs E. Geida, 3. v. aizsargs V. Rimelis. V. klasē 1. vietā aizsargs E. Geida, 2. vietā aizsargs A. Dirbulis, 3. v. Rubeņu nod. vada k-ris J. Lācis. Pēc sacīkstēm notika veiklības demonstrejumi.

* 28. augustā Lašu nodaļas sporta laukumā pulcējās vairāku nodaļu sportisti, lai rādītu savus sasniegumus dažādās sporta disciplinās. Svētkus atklāja nodaļas pr-ks A. Skuja un sporta priekšnesumos noskatijās apm. 800 apmeklētāju. Sacīkstes noritēja ļoti dzīvi un publika ar interesi sekoja sacīkšu gaitai. Labākus rezultatus uzrādija 5000 m soļošanā Jukšinskis, lodes grūšanā sievietēm St. Spruženiece, tāllēkšanā Kuļinovs, Driķītis un c.

* 3. septembrī Zemgales divizijas šaujlaukumā pulcējās pulka labākie šāvēji, lai noslēgtu šaušanas apmācību kursu ar sacīkstēm, kuras vadija pulka k-ra palīgs K. Vilciņš. Sacīkstes noskatīties ieradās pulka k-ris K. Bērziņš. Pēc sacīkstēm pulka komandieris izdalija balvas. Pulka labākā šāvēja nosaukumu un Valsts Prezidenta balvu — krūšu zīmi ieguva Laucesas nod. pr-ks J. Dūdelis ar 73 p. Grupu šaušanā uzvarēja štāba nod. ar 162 p. (K. Krievāds, A. Krieviņš, un K. Bedrīte).

* Gadskārtējās šaušanas sacīkstes starp 12. Bauskas kājnieku pulku un 12. Ilūkstes aizsargu pulku notika Daugavpilī jaunajā divizijas šaujlaukā. Izcīņā nāca ceļojošā balva — sudraba kauss, kuru pagājušā gadā pirmo reiz izcīnija aizsargi. Arī šoreiz veiksmīgākā izrādījās aizsargu šāvēju komanda, kas ar 14 punktu pārsvaru uzvarēja Bauskas kājnieku pulku. Spraigās sacensībās noskatijās Bauskas kājnieku pulka kom. pulkv. Zēniņš-Dzenītis un Ilūkstes aizsargu pulka komandieris K. Bērziņš.

13. Bauskas pulks.

* 28. augustā pulks Bauskā rīkoja Rūd. Blaumaņa lugas «Skroderdienas Silmačos» izrādi brīvā dabā, Mežotnes aizsargu nodaļas dramatiskās trupas izpildijumā. Kā viešņa Antonijas lomā piedalijās Lilija Štengele. Izrāde bija modinājusi vietējās sabiedrības uzmanību.

* 27. un 28. augustā pulka šautuvē Vecsaules silā notika pulka šaušanas sacīkstes. Sacīkšu noslēgumā aizsargu namā pirmiem trim uzvarētājiem visās disciplinās pasniedza vērtīgas balvas, ko šogad jo atsaucīgi bija ziedojušas pašvaldības, organizacijas, uzņēmumi un privatas personas, kopvērtībā par Ls 1000,—. Pulka k-ris A. Blanka visiem ziedotājiem izteicis pateicību par aizsargu organizacijas atbalstīšanu.

* Bauskā, Vienības ielā 17, pulks atklājis slēgtā telpā šautuvi ar automatiskām pistolēm un mazkalibra bisēm. Šautuves gaitenis ap 40 mtr. garš un apgaismots ar griestos slēptām spuldzēm. Mērķi apgaismoti maziem prožektoriem. Pateicoties lietpratīgi iekārtotam apgaismojumam, šaušanas vingrinājumi izdarāmi arī tumšā laikā un naktīs.

* Sākot ar 25. sept. pulka dramatiskā trupa, režisora K. Grīnberga vadībā, uzsāk viesizrāžu ciklu pulka nodaļās ar J. Sārta lugu «Gredzens». Pirmā izrāde notiks Vecsaulē 25. sept., Skaistkalnē 2. okt. un sekos tālāk Mežotnes, Rundāles un citās nod. 13. nov. trupa piedalīsies Misas aizsargu nama atklāšanā. Oktobra sākumā trupa uzsāks mēģinājumus valsts 20 g. pastāvēšanas svētku svinīgai izrādei.

* Pulka jaunajā sporta laukumā 3. un 4. sept. notika Zemgales aizsargu meistarsacīkstes vieglatletikā, kurās piedalijās 80 dalībnieki no 4. Jēkabpils, 11. Tukuma, 13. Bauskas, 16. Jelgavas un Dzelzceļu aizsargu pulkiem. Sacīkstes atklāja 13. Bauskas aizs. pulka k-ris A. Blanka, kurš sportistiem norādija uz Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa lielo materalo atbalstu laukuma izveidošanai. Daudz līdzekļu ziedojusi arī Bauskas pilsēta. Sportisti sumināja Valsts Prezidentu, kara ministru, sab. lietu ministru un aizsargu priekšnieku. Sekojošo sportistu parādi pieņēma pulka k-ris A. Blanka. Tālākā gaitā risinājās sacensības 15 vieglatletikas disciplinās. Katras disciplinas pirmie trīs uzvarētāji saņēma vērtīgas balvas. Galīgā klasifikacijā 1. vietā ierindojās Dzelzceļu aizsargu pulks ar 114 punktiem, 2. vietā 16. Jelgavas a. p. — 95 p.; 3. vietā 11. Tukuma a. p. — 54,5 p.; 4. v. 13. Bauskas a. p. — 51,5 p. un pēdējā vietā 4. Jēkabpils a. p.

* 30. oktobrī Bauskā notiks aizsargu svinīgā solijuma akts, kurā solijumu dos visi pilsētā dzīvojošie komandieri, aizsargi un aizsardzes.

14. Kuldīgas pulks.

* Skrundā 7. augustā pulcējās kuplā skaitā aizsargi un aizsardzes. Notika II bataljona aizsargu un aizsardžu gadskārtējie svētki un svinīgā solijuma došana. Svētkus ievadija svinīgs dievkalpojums Skrundas baznīcā. Dievkalpojumu vadija pulka mācītāji J. Kangars, R. Vanags, Buģis un A. Grīnbergs. Svinīgo solijumu pieņēma pulka komandieris J. Kalve, pēc kam aizsargi un aizsardzes to parakstija. Baznīcā dziedāja apvienotais bataljona aizsargu koris un solisti. Pēc dievkalpojuma Skrundas tirgus laukumā notika parāde, ko komandēja kapt. Alucis un pieņēma pulka kom. J. Kalve. Pulka komandieris teica arī svētku runu. Pēc kopēja azaida Skrundas aizsargu dārzā notika aizsargu sacīkstes, sporta priekšnesumi un koncerts. Koncerta programu izpildija apvienotais aizsargu koris un pulka štāba orķestris, bet kopīgi ar aizsardzēm aizsargi demonstrēja tautiskas dejas. Virves vilkšanā uzvarēja Pampaļu nodaļa, granatas sviešanā — Saldus un volejbolā — Skrundas nod. Balvas — sudraba kausus un volejbola bumbu — uzvarētājiem izsniedza pulka komandiera palīgs kapt. Smiltens. Svētki bij pulcinājuši daudz apmeklētāju un izdevās teicami.

* Varoņu piemiņas dienā Kuldīgas sabiedriskās organizacijas kopīgā gājienā no pilsētas valdes nama devās uz kritušo brīvības cīnītāju atdusas vietām Kuldīgas kapsētās, kur nolika vaiņagus, bet pulka kom. J. Kalve no rīta izbrauca uz Airītēm, kur aizsargu pulka vārdā nolika vaiņagu pie pulkv. O. Kalpaka pieminekļa. Plkst. 11 Kuldīgas baznīcā notika svinīgs dievkalpojums, kurā ieradās arī aizsargu pulka I bataljons ar karogu. Bataljons šajā dienā svinēja arī savus gadasvētkus. Svinīgā dievkalpojumā sprediķi sacija aizsargu pulka vec. mācītājs J. Kaugurs. Dievkalpojumu kuplināja aizsargu koris un orķestris. Plkst. 15 Kuldīgas aerodromā notika I btl. parāde, ko pieņēma pulka kom. J. Kalve. Aizsargi sumināja Valsts Prezidentu, kara ministru, valdību un aizsargu priekšnieku. Aizsargus viņu gada svētkos vietējo iedzīvotāju un apriņķa pašvaldību vārdā sveica apriņķa vecākais F. Vilks, Kuldīgas pilsētas pašvaldības vārdā — A. Auģis. Tad notika dažādas sacensības. Granātu mešanā mērķī uzvarēja štāba rota, bet virves vilkšanā — Kuldīgas pagasta nodaļa. Aizsargi un aizsardzes demonstrēja tautiskās dejas. No Liepājas bija atlidojusi aizsargu lidmašina, kas vizināja loterijā brīvbiļeti laimējušos.

* 3. septembrī notika pulka sacīkstes šaušanā. Sacīkstēs pulka labākie šāvēji izcīnija 4 ceļojošas un 39 personīgas balvas, ko bija ziedojušas pašvaldības, sabiedriskas organizacijas, firmas un privatpersonas. Laika apstākļi šaušanas sacīkstēm bija ļoti labvēlīgi un sasniegtie rezultati visai apmierinoši. Pēc sacīkstēm pie balvu izsniegšanas pulka kom. J. Kalve uzru-

Aizsargi veido 18. D. a. p. sporta laukumu.

Sportistu gājiens 18. D. a. p. sporta svētkos Daugavpilī.

nāja sacīkšu dalībniekus, izsakot prieku par šāvēju gūtajiem sasniegumiem un novēlot turpmāk vēl labākas sekmes. Sacīkstes notika pulka šaujlaukā un tās vadīja pulka kom. palīgs kapt. E. Smiltens. Šaušanā ar šautenēm 1. šķiras 1. klasē pirmo vietu izcīnija Alfreds Emoliņš (Vārmes nod.) ar 10 lodēm un 77 punktiem, tā otru gadu paturēdams iekšlietu ministra dāvāto ceļojošo kausu. Otrā vietā Fricis Fogels (Kurmales nod.) ar 10 l. — 75 p., otru reizi pēc pārtraukuma iegūdams Kuldīgas apriņķa lauku pašvaldību ceļojošo kausu. Rotu grupu šaušanā pārākā izrādijās štāba rota ar 435 punktiem, 2. vietā 8. rota ar 388 p.

15. Liepājas pulks.

* Par pulka vecāko ārstu iecelts Klāvs Ķepars.

* Pulka 5. rota Bārtā 4. sept. deva svinīgo solijumu. Aizsargi un aizsardzes pulcējās Bārtas baznīcā, kur dievkalpojumu noturēja pulka mācītājs prāvests V. Sanders. Pie pulka karoga baznīcā aizsargi stāvēja goda sardzē. Pēc dievkalpojuma visi kopīgā gājienā devās uz svētku vietu Bārtas upes krastā. Aizsargu un aizsardžu ierindas apstaigāja II bataljona komandieris K. Eikerts un pēc tam uzrunā aicināja vienmēr augstu turēt savus aizsargu idealus un pienākumus. Tad 5. rotas aizsargi un aizsardzes parakstija svinīgo solijumu. Sekoja koncerts, kurā, tāpat arī dievkalpojumā baznīcā, piedalijās vīru koris «Dziedonis».

16. Jelgavas pulks.

* Uz gadskārtējām aizsardžu dienām Jelgavā no visa apriņķa pulcējās ap 900 pulka aizsardžu. Gājienā no hercoga Pētera ģimnazijas aizsardzes ieradās Latviešu biedrībā, kur notika lielās sanāksmes atklāšana. Garīgo aktu noturēja māc. J. Romanis. Tad aizsardzes uzrunāja pulka komandieris A. Ausmanis. Aizsardžu dienā lekcijas nolasīja aizsardžu instruktore L. Torgani, LLK mājturības nodaļas vadītāja T. Mežsēta, prof. L. Bērziņš un ģimnazijas direktors J. Lapiņš. Notika arī aizsardžu rokdarbu izstāde. Vakarā Jelgavas teātrī aizsardzēm izrādija J. Sārta komediju «Gredzens». Otrā dienā referatus nolasija Jelgavas-Bauskas tautskolu inspektors J. Gregors un doc. Stepermanis. Pēc tam notika svinīgs dievkalpojums Sv. Annas baznīcā. Dievkalpojumā piedalijās mācītājs J. Ķullītis un māc. V. Gulbis, to kuplināja dziedātāji R. Celms, M. Lamberga un aizsardžu ansamblis A. Pavlovskas vadībā. Pēc dievkalpojuma aizsardzes kopīgā gājienā devās uz Atbrīvotāju pieminekli, kur aizsardzes nolika vaiņagu. Aizsardžu dienu noslēguma akts notika hercoga Pētera ģimnazijas laukumā, kur pulka vec. aizsardze Ķullīte aicināja aizsardzes izlietot gūtās atziņas savā organizacijas darbā un ikdienas dzīvē un būt mūžam modram par mūsu tautu, valsti un Vadoni. Aizsardzes uzsauca «Lai dzīvo» Valsts Prezidentam, kara ministram, sabiedrisko lietu ministram un aizsargu priekšniekam. Pēc tam aizsardzes vēl apskatija Viestura pieminas pili. Lielu pretimnākšanu aizsardzēm izrādija 3. Jelgavas kājnieku pulks, uzņemdams savās telpās aizsardzes azaidu reizēs u. c.

* Pulka šaušanas sacīkstes notika 28. augustā 3. Jelgavas kājn. pulka šautuvē pie «Romas». Sacīkstes vadija pulka komandiera palīgs kapt. Briedis. Sacensībās izcīnija Valsts Prezidenta K. Ulmaņa dāvāto mūžīgi ceļojošo balvu — sudraba kausu, kuru Prezidents dāvinājis Bērzmuižas, Džūkstes, Līvbērzes, Sīpeles, Šķibes, Dobeles un Auru aizsargu nodaļām. Sacensībās ar punktu pārsvaru kausu pirmo gadu ieguva Dobeles nodaļa. Šaušanā ar patšautenēm 1. vietu ieguva Auces nod. aizsargs V. Bleķis; ar pistolēm 1. v. štāba btl. aizsargs J. Lazdiņš, iegūdams pirmo gadu ceļojošo balvu — vairogu; Sacensībā snaiperiem 1. v. ieguva Tērvetes nod. sporta pulc. pr-ks Ž. Butkus, Ar mašīnu pistolēm pirmā vietā Jēkabnieku nod. aizsargs F. Kalacis. Ar šautenēm 1. v. Tērvetes n. gr. kom. V. Kochs, iegūdams iekšlietu ministrijas ceļojošo balvu — vairogu, 2. v. — Auru nod. vada kom. A. Goša un 3. v. — štāba bataljona aizsargs A. Kronbergs. Veco vīru klasē pirmo vietu ieguva Vadakstes nod. aizsargs A. Bardevičs. Grupu šaušanā 1. vietu izcīnija štāba btl. 1. rota, iegūdama ceļojošo balvu — pulka sudraba kausu, 2. v. štāba btl. 7. rota — Jelgavas apriņķa policijas ceļojošo balvu — augļu vāzi un 3. vietu — 4. eskadrons — Krimūnas krājaizdevu sabiedrības ozola kausu. Uzvarētāji personīgā īpašumā saņēma vērtīgas balvas.

* 4. septembrī Glūdas nodaļa svinēja savus gada svētkus. Svinības sākās ar dievkalpojumu Glūdas baznīcā. Pēc dievkalpojuma biedrības namā aizsargus un aizsardzes apsveica pulka komandiera palīgs kapt. Briedis. Viņš pasniedza nodaļas priekšniecei V. Šulcei piešķirto medaļu «Par centību». Pulka vecākā aizsardze L. Ķullīte aicināja turēt svētus Vadoņa vārdus: «Mūsu domas, cenšanās un darbus Latvijai». Sarīkojumā viesojās Sīpeles saviesīgās biedrības «Vaiņags» dramatiskais pulciņš J. Nagliņa vadībā ar J. Sārta 3 cēlienu komediju «Gredzens».

17. Rēzeknes pulks.

* 31. jūlijā, Bukmuižas nodaļas aizsargiem bija liela diena: notika aizsargu un aizsardžu svinīgais solijums un bez tam guldija pamatakmeni Bukmuižas pamatskolai. Svinības ievadija dievkalpojums Bukmuižas R. K. baznīcā. Pēc jaunās pamatskolas pamatakmeņa iesvētīšanas, turpat notika aizsargu un aizsardžu svinīgais solijums. Svinīgo solijumu pieņēma izglītības viceministrs Čamans. Solijumu devušos uzrunāja ministrs Čamans, tautskolu dir. Soste, Rēzeknes garnizona priekšnieks plkv. Ceplīts, pulka komandieris V. Zarāns u. c. Solijumam sekoja aizsargu un aizsardžu parāde, pēc kam viesi vēl pakavējās kopā pie tautiskā galda. Vakarā notika aizsargu sarīkojums.

* 28. augustā Ozolmuižas aizsargiem un aizsardzēm notika svinīgais solijums. Svinības ievadija dievkalpojums Ozolmuižas R. K. baznīcā. Pēc tam visi devās uz solijuma vietu — Ozolmuižas muižas parkā. Uz svinīgo solijumu bija ieradies pulka kom. V. Zarāns, pulka vec. aizsardze V. Zarāne, Rēzeknes apr. lauku pašvaldību vecākais u. c. Garīgo aktu vadija un solijumus devušos uzrunāja rotas mācītājs V. Urblis. Sveicienus nesa Ozolmuižas draudzes mācītājs, Rēzeknes apr. lauku pašvaldību vecākais savā un Rēzeknes garnizona priekšnieka vārdā, pulka komandieris u. c. Pēc svinīgā akta sekoja parāde, ko pieņēma pulka komandieris. Svinības noslēdza aizsargu sarīkojums, kas bija kupli apmeklēts.

* 27. augustā pulka šaušanas sacīkstes vadija pulka kom. palīgs J. Samiņš. Sacīkstēs piedalijās pulka 115 labākie šāvēji. Jāpiezīmē ka šīgada sacīkstēs sasniegtie rezultāti tālu pārsniedza iepriekšējā gada sasniegumus, kas norāda, ka šinī gadā šaušanas mākslas izkopšanai piegriezta sevišķi liela vērība. Uz šaušanas sacīkstēm bija ieradies aizsargu štāba apmācības daļas priekšnieks kapt. Sāns, pulka kom. V. Zarāns, Rēzeknes apriņķa lauku pašvaldību vecākais Fr. Kozuļ-Kaža un Rēzeknes garnizona priekšnieka v. i. kara apriņķa priekšnieks plkv.-ltn. Līcis. Sacīkšu noslēgumā aizsargu štāba apmācības daļas priekšnieks kapt. Sāns norādija aizsargiem uz labas šaušanas nepieciešamību. 29 uzvarētāji saņēma vērtīgas balvas. Sa-

cīkstēs pirmās vietas ieguva: I klasē — btl. adj. J. Dubrovskis, 10 l. 70 p., II klasē — aizs. J. Brīvulis, 10 l. 71 p., III klasē — aizs. K. Nikitins, 10 l. 59 p., vec. aizs. kategorijā — vada kom. R. Roze, 10 l. 71 p. Grupu šaušanā ar šautenēm uzvarēja I btl. ar 394 p., iegūstot savā īpašumā bij. Tautas labklājības ministra V. Rubuļa ceļojošo sudraba kausu.

18. Daugavpils pulks.

* Par sakaru bataljona 2. rotas komandieri iecelts Arvids Veidners.

* 7. augustā Indrā noslēdzās pulka rīkotā sporta nometne, kura ilga 7 dienas. Sporta nodarbības nometnē vadīja valsts treneris Rinne un pulka fiz. audz. instruktors Rudzītis. Nometnes noslēgumā notika plaši sporta svētki robežsargu sporta laukumā ar 180 dalībniekiem. Sporta svētkus atklāja bataljona komandieris Sūcis, bet sportistu parādi pieņēma pulka komandiera palīgs kapteinis Lagzdiņš. Parādei sekoja vieglatletikas sacensības. Labus rezultatus sasniegt kavēja sliktais skrejceļš, kura izbūve vēl pilnīgi nav pabeigta. Tika sniegti arī vingrošanas demonstrējumi un tautas dejas. Ar krāšņajiem tautas tērpiem izcēlās Izvaltas nod. dejotāji.

* Naujenes nodaļas brīvdabas izrādei 7. augustā bija ap 500 apmeklētāju. Uzvedums guva neliekuļotu piekrišanu un skatītāji izteica vēlēšanos jo biežāki noskatīties šādās vērtīgās izrādēs. Notikušā loterija deva ienākumus, kas palīdzēs aizsargiem celt savu namu.

* Līvānu pagasta pašvaldība, gadu no gada, noslēdzot savu budžeta gadu, neaizmirst ziedot Daugavpils aizsargu pulkam, lai pulks sekmīgāki varētu veikt savus pienākumus Tēvzemes drošības labā. Arī šogad pagasta pašvaldībā šim nolūkam ziedojusi Ls 50.—.

* Pulka šaušanas sacīkstes notika 21. augustā jaunajā divizijas šaujlaukā, kurās šogad pirmo reizi piedalījās arī aizsargu sportisti, kas uzrādija visai iepriecinošus panākumus. Sacīkstes vadija pulka komandiera palīgs kapt. Lagzdiņš, klāt bija arī pulka komandieris D. Silavs. Grupu sacensībā ar šautenēm uzvarēja sakaru bataljona komanda; 2. v. 1 bataljona komanda; 3. v. 2. bataljona komanda. Ar patšautenēm 1. vietā aizsargs P. Liepiņš; ar pistolēm grupas komandieris A. Sproģis; snaiperu klasē aizsargs V. Avotiņš; senioriem aizs. V. Timermanis, bet aizsargu sportistiem ar mazkalibra bisi N. Arščenovičs.

* 28. augustā Daugavpilī notika plašie pulka rīkotie sporta svētki. Tos ievadija ar gājienu pa pilsētas ielām. Pie Vienības nama gājiena skati pieņēma pulka komandieris D. Silavs. Kā pirmie gājienā soļoja viesi — Ventspils un Aizputes aizsargu pulku dejotāji, bet tālāk Daugavpils aizsargu pulka sporta pulciņi, katrs ar sava novada īpatnējiem darba rīkiem vai sporta piederumiem. Atklājot svētkus jaunajā sporta laukumā uzrunu teica pulka k-ris D. Silavs, bet mazpulku dalībnieki palaida 30 krāsainus baloniņus. Sekoja dalībnieku parāde un masu vingrojumi, viesu aizputiešu un ventspilnieku dejas, futbolistu stafete un citi priekšnesumi. Sacensībā ačkupa dejošanā pārākais izrādījās II bataljons. Tika godalgoti arī glītākie un pareizākie tautas tērpi. Izvaltas nodaļa saņēma godalgu par lielāko tautas tērpu skaitu. Svētkus noskatījās ap 3000 skatītāju.

* Kalupes nodaļas sporta propagandas diena notiks 29. septembrī.

19. Abrenes pulks.

* Pulka šaujlaukā — Balastkalnā 4. sept. notika pulka šaušanas sacīkstes, kurās piedalijās ap 80 aizsargu Sacīkstēs ieradās pulka komandieris G. Mežulis, Abrenes apriņķa lauku pašvaldību vecākais H. Kimerāls, Abrenes pilsētas galva E. Ozols, Balvu pilsētas galva K. Lācis u. c. viesi. Šaušanā ar pistolēm uzvarēja V. Eglītis (Kacēnu); šaušanā ar šautenēm pirmā klasē pirmo vietu ieguva A. Reinvalds (Abrene) ar 10 l, 81 p.; šaušanā ar mazkalibra šautenēm I v. A. Čieps (Rugāju). Ar mazkalibra šautenēm iesācēju klasē uzvarēja E. Ādminis (Balvu). Grupu šaušanā ar patšautenēm un šautenēm starp bataljoniem I v. izcīnija II bataljons. Valsts Prezidenta, iekšlietu ministra un citas labākajam pulka šāvējam dāvātās balvas ieguva A. Reinvalds (Abrene). Sacīkšu noslēgumā pulka komandieris G. Mežulis uzvarētājiem izsniedza daudz vērtīgu balvu, kuras ziedojušas pašvaldības, organizacijas un sabiedrība. Balvu kopvērtība pārsniedz Ls 1000. Sacīkšu rezultati labāki par iepriekšējos gados sasniegtajiem rezultatiem.

Dzelzceļu pulks.

* 13. un 14. augustā pulks atzīmēja savu 10 gadu pastāvēšanu ar iespaidīgām svinībām galvaspilsētā un Svētē. Pulka plašā aizsargu un aizsardžu saime, kas Rīgā pulcējās no visas Latvijas, svinības pirmajā dienā ievadija ar gājienu uz Brāļu kapiem, kur godināja kritušo brīvības cīnītāju piemiņu. Svētbrīdi vadija pulka mācītājs prof. V. Maldonis, piedaloties mācītājiem Šaurumam un Osim. Pulka komandieris J. Ozoliņš kapos nolika krāšņu vaiņagu. Vaiņagus nolika arī Lietuvas un Igaunijas dzelzceļu aizsargu pārstāvji. Vakarā vecā Ģertrūdes baznīcā notika svinīgs dievkalpojums, ko ar solo dziesmām kuplināja Liepājas operas soliste aizsardze N. Valdovska un M. Gulbe. Pirmās dienas priekšpusdienā risinājās arī pulka sacīkstes vieglatletikā.

14. augustā pulka aizsardzes un aizsargi pulcējās Armijas sporta laukumā, lai nodotu svinīgo solijumu. Ieradušies bija arī Igaunijas un Lietuvas aizsargu pārstāvji. Kuplo aizsargu saimi uzrunāja pulka komandieris J. Ozoliņš. Viņš uzsvēra, ka aizsargiem, parakstot svinīgo solijumu, jādomā par to, kā labāki pildīt pienākumus, kādus viņiem uzliek svinīgais solijums. Dzelzceļu aizsargu pulka 10 gadu pastāvēšanas laikā no aizsargu rindām aizsaulē aizgājuši 55 aizsargi. Klusā svētbrīdī aizsargi pieminēja savus mirušos biedrus. Sekoja svinīgā solijuma nolasīšana un parakstīšana.

Pulka parādē, kas notika pēc solijuma, ieradās sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš aizsargu štāba priekšnieka pltn. J. Ķikuļa pavadībā un satiksmes ministrs B. Einbergs ar sekretaru Eglīti. Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš uzrunāja parādes dalībniekus un nodeva aizsargu augstākā vadoņa Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa sveicienus un labāko sekmju novēlējumus pulka tālākās gaitās. Ministrs savā uzrunā izcēla dzelzceļu aizsargu īpatnējos darbības apstākļus un nobeidza to vārdiem: «Šodien, sabraucot kopā no visas zemes malām mūsu galvaspilsētā, jūs redziet, ka esat ar sekmēm veikuši savu darbu, ejot tur, kur jūsu darbs jūs nolicis. Mana sirsnīgā vēlēšanās ir, lai arī uz priekšu dzelzceļu aizsargu pulkam būtu darbā tikpat labas sekmes un panākumi, kā līdz šim. Tad būs priecīgi tie, kas vada dzelzceļu aizsargu pulku. Tad būs apmierināts ar jūsu darbu satiksmes ministra kungs, satiksmes resora augstākais vadītājs, kurš tik bagātīgi ir atbalstijis dzelzceļu aizsargu darbu. Bet svarīgākais — tad drošs varēs būt tautas Vadonis, mūsu kara ministrs, nacionalā valdība un droša varēs būt Latvijas valsts

Kara ministrs ģenerālis J. Balodis 19. A. a. p. aizsardžu vidū Balvos.

un latviešu tauta, ka tie visi, kuri ir nesuši brīvprātīgi ieročus savās rokās, pratīs vienmēr stāvēt modri un droši par vienotu, stipru Latviju. Dievs, svētī Latviju!» Aizsargi sumināja Valsts Prezidentu, kara ministru, sabiedrisko lietu ministru, satiksmes ministru, nacionalo valdību, armijas komandieri un aizsargu priekšnieku. Sumināja arī Igaunijas un Lietuvas aizsargus. No Igaunijas aizsargiem sveicienus nesa Igaunijas aizsargu delegacijas vadītājs btl. kom. A. Pihlaks un nodeva dzelzceļu aizsargu pulka komandierim naglu — pulka karogam. Orķestris nospēlēja Igaunijas himnu. No Lietuvas aizsargu organizacijas sveicināja Lietuvas aizsargu delegacijas vadītājs plkv.-ltn. A. Balsis. Orķestris atskaņoja Lietuvas himnu. Tam sekoja aizsargu parāde. Pēc parādes aizsargi devās uz Aizsargu namu, kur tiem bija rīkots kopīgs azaids.

Noslēdzot svinības. pulka vadība ar Igaunijas un Lietuvas aizsargu delegatiem izbrauca uz Svētes pieturu, kur dzelzceļu aizsargu pulks uzcēlis piemiņas akmeni ar plāksni 1919. g. 22. novembra Ziemeļlatvijas partizanu grupas piemiņai, kas notrieca no sliedēm bermontiešu bruņoto vilcienu. Piemiņas plāksnes atklāšanas svinībās ieradās satiksmes ministrs B. Einbergs, dzelzc. virsvaldes direktors K. Bļodnieks, tehniskais dir. Dravnieks un citi augstākie dzelzceļu darbinieki. Goda sardzē stāvēja dzelzceļu aizsargu rota un mazpulku dalībnieki. Aktu ievadīja pulka kom. J. Ozoliņš, izceļot tos varoņdarbus, ko Latvijas atbrīvošanas karā veikuši partizani un lūdza satiksmes ministru atklāt pieminekli.

Ministrs B. Einbergs atklāšanas runā starp citu, teica: «Visi mūsu pašu tautas celtie pieminekļi runā uz mums valodā, kura skan no pagātnes cauri tagadnei uz nākotni. Tā ir valoda, kas visiem mums tuva un saprotama, tā aicina mūs būt arvien modriem un stāvēt nomodā par valsts drošību, tā atgādina latvju tautas senās labklājības un smago ciešanu laikus, tā aicina mūs sargāt un kuplināt brīvības ciņu sasniegumus kā dārgu mantojumu. Tā runā uz mums visiem un sauc mūs kopējā darbā, sauc, lai visa mūsu tauta apvienojas vienā domā, vienā mērķī. Atklājot šo pieminekli, es to nododu tautas cieņai un godāšanai.» Tad satiksmes ministrs B. Einbergs atsedza pieminekli. Pieminekli iesvētīja dzelzceļu aizsargu pulka mācītājs prof. V. Maldonis, asistējot mācītājiem Šaurumam un Osim. Svinībās bija ieradušies kuplā skaitā apkārtnes iedzīvotāji.

* Pulka desmit gadu svinību gadijumā Rīgā ieradās arī Lietuvas un Igaunijas dzelzceļu aizsargu pārstāvji. Naktī uz 13. augustu no Lietuvas Rīgā iebrauca Lietuvas dzelzceļu aizsargu delegacija, kuru vadija pulka komandieris plkv.-ltn. A. Balsis un Lietuvas aizsardžu savienības locekle Ona Prekiviene. Igaunijas delegaciju vadija Tallinas dzelzceļu aizsargu bataljona komandieris A. Pihlaks un Igaunijas aizsardžu pārstāve Jūlija Šteimane. Valkā Igaunijas pārstāvjus apsveica aizsardžu pulciņa priekšniece B. Mikale. Ārzemju viesi apmeklēja arī aizsargu priekšnieku, satiksmes ministru un iepazinās ar mūsu zemi.

Aizsargu aviacija.

* 30. jūlijā aizsargu lidotāji devās uz Liepāju un Valku, kur piedalijās aviacijas svētkos. Liepājas eskadriļas lidotāji — k-ri Ozoliņš, Vilnis un Žanis Valts izdarija sekmīgus nolēcienus ar izpletni, bet pārejie aizsargu lidotāji izpildija plašo svētku programu.

* 5. augustā piecas aizsargu lidmašinas ar desmit lidotājiem kapt.-ltn. Dimzas vadībā aizlidoja uz Ventspili, kur atklāja nometni un izveda programā paredzētos gaisa šaušanas vingrinājumus. Līdztekus tika izvesti vairāki lidojumi pa Ventspils apriņķi. 7. aug. Ventspilī tika rīkoti plaši aviacijas svētki, kuros aizsargu lidotāji rādija sevišķi rūpīgi izveidotus grupas un figurlidojumus; atmugurisko lidojumu izveda v. kom. Rudzītis, bet figurlidojumu ar apstādinātu motoru — lid. mech. Gailītis. Arī pārējie lidotāji pierādija lielu prasmi, veidojot sarežģītus figurlidojumus. Svētki noslēdzās ar Liepājas eskadriļas lid. kom. Janševica lēcienu ar izpletni. 8. augustā aizsargu lidotāji atvadījās no viesmīlīgiem Ventspils aizsargiem un aizlidoja atpakaļ uz saviem aerodromiem Rīgā un Liepājā.

* 14. augustā aizsargu lidotāji kopā ar aeroklubu rīkoja aviacijas svētkus Bauskā, uz kurieni devās vairākas lidmašinas ar lidotājiem, aizs. aviacijas pr-ka pal. kapt.-ltn. Dimzas vadībā. Aizsargu lidotāji pildija svētku programu ar figurlidojumiem, bet lid. kom. Ploše sekmīgi nolēca ar izpletni. Tanī pašā dienā aizsargu lidotāji devās propagandas lidojumā uz Matišiem un uz Piebalgu, kur lidoja virs vietējo organizaciju rīkoto svētku laukuma.

* 15. augustā aizs. av. štābs pārvietojās no Aizsargu nama uz aizsargu aviacijas mītni aerodromā.

* Lasītāji jau zinās no dienas preses un personīgiem iespaidiem, kā noritēja aviacijas svētki un kādā mērā tos traucēja lietus un pērkona negaiss.

Tomēr, runājot par aizsargu lidotāju lomu svētku programas veidošanā, jāatzīst, ka tie veica savu uzdevumu ar atzīstamu neatlaidību.

Individualos figurlidojumos ar apstādinātu motoru sevišķi augsti vērtējamu lidojumu rādija aizs. av. lid. mechaniķis T. Gailītis. Par viņa lidojuma nevainojamo stilu atzinīgi atsaucās arī igauņu lidotāji, kas noskatijās aviacijas svētku programā. Ļoti saskaņoti un precizi lidoja arī pazīstamā figurlidotāju «trio» — aizsargu lidotāji — mech. Gailītis, v. kom. Bandenieks un v. kom. Reichmanis, kas slēgtā grupā reizē veidoja gan cilpas, gan apmetienus. Lietus un negaiss nespēja izjaukt viņu saskaņotās kustības un evolucijas gaisā. Zemo negaisa mākoņu dēļ bija jāatliek tik rūpīgi sagatavotais kopējais grupas lidojums — gaisa parāde, uz ko visi lidotāji bija gatavojušies nedēļām ilgi. Tāpat nevarēja notikt lēciens ar izpletni, uz kura arī bija pieteikušies aizsargu lidotāji.

Cerams, ka nākamajos aviacijas svētkos aizsargu lidotāji izpildīs programu ar uzviju un nodos tautai liecību par savu gatavību.

Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš ierodas Dzelzceļu a. p. svinībās.

R. Celms

Lidotāja Krūzītes piedzīvojumi

Aizsargu lidotājs Krūzīte sevišķi labi pārzināja Kurzemi. Lidojot augsti gaisā, viņš no galvas varēja pateikt, kā sauc katru upi, varēja nekļūdīgi nosaukt māju vārdus. Tāds bija lidotājs Krūzīte.

Uz savām spējām viņš bija vareni lepns un lielījās ar to, ka nekad lidojumos neņēma līdz Latvijas karti.

«Ko līdz karte, — viņš mēdza izsaukties, — uz zemes taču tā kā tā nestāv rakstīts, kas tā par vietu vai kas tas par pagastu!»

Krūzīte bija vecs un tāpēc stūrgalvīgs lidotājs. Viņš neatzina pat kompasu, un ja kāds viņam pārmeta šādu civilizācijas trūkumu, Krūzīte dusmīgi sabāza rokas kabatā un atsaucās:

«Jūs visi gudri runājiet — kompasu, kompasu! Bet pamēģiniet kādreiz lidot ar kompasu virs Aknistes pagasta, tad jūs velnu redzēsiet!»

Un Krūzītei taisnība — arī citi lidotāji labi zināja, ka virs tā novada kompass grozijās uz visām pusēm, kā negudrs. Laikam zeme tur slēpa vērtīgus rūdas slāņus.

Lidotājs Krūzīte bija stūrgalvīgs, bet pārgalvīgs gan nē. To viņam nevarēja pārmest. Piemēram, miglainā laikā viņš nelidoja ne sitams. Un ja ceļā viņu kādreiz pārsteidza tumsa, viņš ātri saskatija ābolīņa lauku un laidās zemē, lai pārgulētu nakti siena šķūnī. Uz labu laimi viņš nekad nelidoja. Pad citi lidotāji viņam pārmeta mazdūšību, viņš uztraucās:

«Ko jūs gribiet, lai es miglā gāžu apkārt Pētera torni? Ko? Nekā. Es labāk pārguļu pie zemniekiem, sadzeros piena un otrā rītā mierīgi lidoju tālāk.»

Ilgus gadus klejojot pa Latvijas gaisiem, Krūzīte ar savu ērgļa skatu bija iekalis atmiņā visus kaut cik prāvākus laukumus, kādi vien Kurzemē bija atrodami. Gadijās, ka Krūzīte vasaras brīvlaikā apstaigāja tos laukumus, kurus viņš bija izraudzijies lidojot. Viņš rūpīgi aplūkoja laukumus, novāca lielākos akmeņus, izārdija kurmju kaudzes un klusībā priecājās, ka motora klizmas gadijumā viņam jau atkal nodrošināta nolaišanās vieta. Bet dīvaina lieta — visus ilgos gadus, kāmēr Krūzīte drebināja Latvijas gaisus, nevienu vienīgu reizi viņam nebija gadījies nolaisties uz izraudzītā laukuma. Motora klizmas gadijās vienmēr tādās vietās, kur desmitiem kilometru apkaimē nebija Krūzītei pazīstamu laukumu. Bet motors stājās, un Krūzītei neatlika nekā cita, kā steidzoši meklēt kautkādu nolaišanās vietu.

Bet Krūzīte ir slīpēts. Planējot viņš zmanto katru sekundi un ātri nosaka, kurš laukums der, kurš nē. Viņš, lidotājs, pazīst zemi, šo viltīgo elementu. Dažs labs jauns lidotājs, ieraudzijis lielu zaļu laukumu, tūliņ laidīsies zemē, bet Krūzīte tā nedara. Viņš zina — šie lielie laukumi ir staigni kā ķīselis. Krūzīte izraugas sev šauru, garu aploku. Bet ko nozīmē izraugas? Vai tad Krūzītei ir daudz laika? Bet ne pavisam nē. Krūzītei ir tikai sešas sekundes laika, bet viņam vairāk nevajaga. Viņš jau izšķīries nolaisties uz tā aploka, kur ganas divas brūnraibas govis. Viņš vēl pamet skatu uz mājas skursteņa, lai redzētu, no kurienes pūš vējš un tad, pāri žogam, par mata platumu gar govs ragiem un zemē gan! Lidmašina apstājas Krūzīte nesteigdamies atsprādzējas un svilpodams kāpj ārā. Vispirms viņš uzpīpo (tā tas bija šo reizi), tad atiet desmit soļus iesāņus un ar nicināšanu noskatas vainīgajā motorā: «Ak tad tu man atkal jau streikosi?», viņš norūc un straujiem soļiem tuvojas propeleram. Sagrābj propeleru un nikni apsviež apkārē. Motors nesaka ne un. Jau sāk lasīties lauku puikas.

Armijas un aizsargu lidotāju draudzība.

Krūzīte nesaka ne četri. Viņš mēģinās ar labu. Uzsitīs motoram pa plecu: «Nu, kas ir vecais? Noguri?» Motors it kā iesmilkstas. Krūzīte saprot — motoram pietrūkušas auzas — šķidrās auzas. Kaut kur benzina caurulē būs sakrājušies netīrumi, nogulšņi. Krūzīte noskrūvē cauruli — kā tad! «Caurule aizķepējusi!» iesaucās viņš un trenc prom uzbāzīgos zēnus. Bet tie nav tik viegli iebaidami. Viens tāds pavisam drošs, pat noprasa: «Paņemiet mani līdz. Es ar' gribu pabraukties pa gaisu»

Krūzītei patīk droši zēni. Viņa cietie vaibsti atplaiksnojās smaidā. Viņš iztīra piesērējušo cauruli un tikai tad atbild:

«Vai tu pats nevēlies izmācīties par lidotāju?»

«Kā nē! Vēlos gan. Dod tik šurp!» atsaucas drošais, bet arī citi viens par otru atsaucas: «Es ar! Es ar!»

Krūzīte plati smaida. Viņš tic, ka šie paši zēni, basām kājām, izspūrušiem matiem, kādreiz būs iznesīgi un, varbūt, tāpat kā viņš, nolaidīsies svešos aplokos un sarunāsies ar zēniem, kas šobrīd vēl nav nākuši pasaulē. Bet caurule beidzot iztīrīta, pieskrūvēta. Nu var lidot tālāk. Krūzīte noslauka pie biksēm rokas un uzsauc:

«Abet nu lasās prom! Tūliņ laidīšu vaļā!» Zēni palēkdamies un smiedami atskrien sāņus. Krūzīte ilgi pūlās palaist motoru — vienam tas ļoti grūti, bet tuvumā nav neviena pieauguša cilvēka. Un apkārt lēkā zēni un nekaunīgi smejas. Ko viņi īsti domā? — brīnās Krūzīte un nosvīdis griež propeleri. Beidzot motors iedārdās un Krūzīte pa kaklu pa galvu skrien uz lidotāja vietu. Ierāpjas sēdeklī, un, palaidis motoru uz pilnu jaudu, traucas uz priekšu. Lidmašina paskrien desmit soļus un gaisā gan! Apakšā skraida zēni un sajūsmā kliedz pilnā kaklā:

«Aizbrauca, aizbrauca!»

Pēc divdesmit minūtēm Krūzīte nolaižas Rīgas aerodromā. Viņš izkāpj un noslauka pieri, taisas uzpīpot, bet kad atver savu muti, tā ilgi, ilgi paliek vaļā kā angara durvis — jo no pasažieru sēdekļa lēnītiņām paceļas gaišmataina galva ar spulgojošu acu pāri un diezgan slapju degunu. Beidzot, aiz apkakles tiek izvilkts arī slapjā deguna īpašnieks.

Krūzīte sastingst: Tas taču viens no tā zēnu bara! Viņš grib teikt ko draudošu, briesmīgu, kaut ko tādu, kas mazo nebēdni uz visiem laikiem atbaidītu no lidošanas, bet vārdi nenāk pār lūpām. Krūzīte noglāsta zēna gaišos mateļus un nomurmina:

«Un vēl basām kājām!»

A. Francis

Arveds Švābe

Šā gada vasaras sākumā visa latviešu prese atzīmēja 1888. gada 25. maijā dzimušā Arveda Švābes 50 gadus, veltot svinībniekam daudzus atzinīgus vārdus.

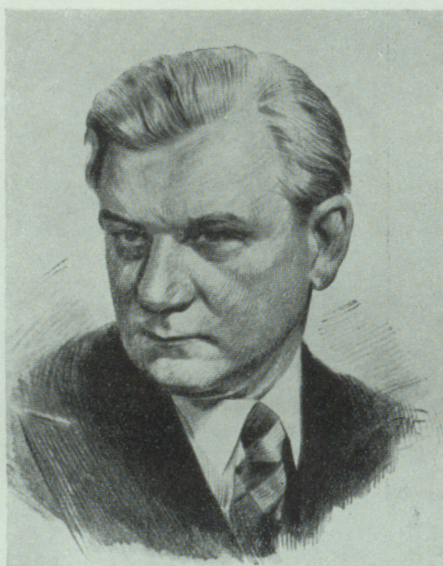
Tiem līdzi pievienojās daudzi latviešu grāmatas draugi, kuriem šis rakstnieka un zinātnieka vārds sen vairs nav svešs. Tiešām, tikai retais rakstnieks un zinātnieks var atskatīties uz līdzīgi sekmīgu un panākumiem bagātu pagātni. Tas jāatzīst, aplūkojot visu Švābes darbu, kas nav bijis tikai pašmērķis vai arī autora dažādu centienu apmierinātājs, — tas vispirmā kārtā bijis veltīts pašas tautas aktivitates, pašapziņas un lepnuma celšanai, gara diženības un varenības nostiprināšanai.

Īsās rindās runājot par Švābes dzīvi un darbu, redzam to no garā muižas kalpu ērbeģa aizejam pirmās skolas gaitās. Paiet gadi, A. Švābe pats ir skolotājs, tad students, ierednis, sabiedrisks darbinieks, blakus tam rakstnieks un dzejnieks, kas pēc tam pievēršas nopietniem apcerējumiem, atkal students, tiesību profesors, Konversacijas vārdnīcas virsredaktors, visbeidzot arī Latvijas vēstures profesors. Darbojoties visās nozarēs, atzīmējama Švābes nenogurstošā literarā rosība — viņš saraksta citu pēc citas gan daiļliteraturas darbus, gan nopietnus zinātniskus pētijumus un apcerējumus, kuru svars arvienu kļūst lielāks un valoda noteiktāka.

Savu pirmo literata darbību Švābe sāk ap 1910. gadu, rakstīdams galvenokārt prozu, vēlāk arī dzejoļus. Pirmie stāsti asi polemiska rakstura, tajos Švābe uzbrūk laukos valdošam gara apsīkumam. Tādi pat arī viņa dzejoļi, kas pauž sajūsmu par dzīvi un attēlo gan rāmas lauku ainavas, kā daži dzejoļi Klusos ciemos, gan arī straujo pilsētas dzīvi grāmatās Pilsēta un Bulvari. Visbeidzot, parādas Švābes sīkās dziesmiņas krājumā Gong-Gong, pēc kam Švābes dzejnieka darbība pārtrūkst. Šā gada pavasarī gan vēl iznāk krājums Sajonara, taču tā ir tikai agrāko gadu dzejas izlase. Pēc šīs grāmatiņas arī vislabāki redzama Švābes daudzpusīgā un daudzveidīgā dzeja.

Arī prozā Švābe ir ražīgs un sarakstа piecas stāstu grāmatas. Tām seko divi romani Darbs un Vārds. Arī prozā Švābe sasniedz atzīmējamu pilnību — gaist pirmo darbu publicistiskais saturs un dariņājums, dodot vietu labam stāstijumam, izteiksmīgam cilvēku un dabas vērojumam un tēlojumam. Švābi interesē cilvēku likteņi, kā tie saistas un šķiras. Abiem romaniem arī autobiografiska pieskaņa un ievērojama kulturvēsturiska nozīme. Tā romans Darbs vistiešāki mūsu rakstniecībā rāda muižas gaitniekus un viņu grūtības. Sasniedzis laba prozaiķa panākumus, Švābe šo nozari atstāj, piegriezdamies tikai zinātnieka darbībai. Gan pēc tam viņš vēl saraksta lugu Piebalgas audēji, taču tas arī ir tikai epizode turpmākā darbā.

Jau drīzi līdztekus daiļdarbiem bija parādijušās arī Švābes folkloristiskās, vēsturiskās un kulturvēsturiskās apceres. Tajās vērojama jauna, līdz tam laikam nedzirdēti droša pieeja latviešu senatnes pētīšanai. To A. Švābe atrod daudz pāräku, nekā līdz tam laikam viņu aprakstijuši sveštautiešu vēsturnieki un publicisti. Pētīdams dainas un citus tautas sacerējumus, Švābe viņos atrod bagātīgus avotus senvēstures noskaidrošanai. Pēc īsiem, šaurākiem jautājumiem veltītiem rakstiem parādas plaši apcerējumi, kas iezīmēja pavisam jaunus ceļus attiecīgajās nozarēs. Tūdaļ pēc Latvijas nodibināšanas parādijās Latvju Kulturas vēstures I sējums, par seno latviešu sabiedrisko kulturu dzimts satversmes laikā. Tai sekoja II daļa par feodalo satversmi. Vēlāk pievienojās plašā Pagasta vēsture un pēc tam ievērojamais darbs par Zemes attiecību un zemes reformu vēsturi Latvijā. Šiem darbiem sekoja daudzi citi par šaurākas, tīri zinātniskas aprindas skarošiem jautājumiem, kā Kurzemes muižas tiesības, Livonijas senākās bruņinieku tiesības vai Vecākā zviedru revizija Livonijā. Blakus tam radās Latvijas tiesību vēsture, kas aptver šo priekšmetu universitates kursa apmēros.

Prof. A. Švābe.

Pieminētās grāmatas ir tikai maza daļa Švābes zinātnieka darba. Viņš savācis un izdevis arī vēstures avotus, starp kuriem atzīmējams kā ārkārtīgi svarīgs Seno Latvijas vēstures avotu I sējums, kam visā drīzumā sekos turpmākie. Vēl jāpiemin Švābes raksti par folkloru, gan atsevišķās grāmatās, gan rakstu un tautas sacerējumu krājumos. Bezgalīga ir Švābes rakstu rinda Latviešu konversacijas vārdnīcā par vēstures jautājumiem, tāpat nesaskaitami raksti, kas parādijušies laikrakstos un mēnešrakstos. Pirmā laikā savu radikali latvisko vēstures skatijuma dēļ dažkārt neatzīti, tagad, kad godā celta latviešu patiesā senatne, Švābe guvis gandarijumu par savām pūlēm. Viņa nodibinātā Latvijas vēsture, kurai pirmsākums meklējams pirms 15 gadiem izdotajā Latvijas vēstures grāmatā pamatskolām, guvusi nedalītu piekrišanu un cieņu. Reizē tā arī paplašinājusies un izveidojusies par jaunu universitates priekšmetu, kurā turpmāk Švābe vēl jo vairāk varēs sekmēt savas tautas un zemes cildenās pagātnes pētīšanu un iepazīšanu. Šīs latviešu vēstures atklātie noslēpumi par senām ķēniņu valstīm turpmāk mūsu tautai stāstīs par to brīnišķīgo senatni, kuru sagrāva visas vakaru Eiropas šurpu raidītie krustneši un dēku un mantas kārotāji.

Vēl daudz atzinīgu vārdu jāsaka par dažiem Švābes tulkojumiem. Tā viņš iepazīstinājis latviešus ar japāņu liriku, pasaules tautu krāšņākām pasakām kā arī ar ievērojamo Longfellona epu par indiāņu dzīvi — Dziesmu par Hajavatu.

Pēdējā Švābes grāmatu virknē ir Straumes un avoti I daļa. Tai visas Švābes zinātniskā darba un rakstnieka dāvanu labās puses. Grāmatā pieci apcerējumi, no kuriem plašākas lasītāju aprindas sevišķi interesēs Latviešu tautas tiesiskie uzskati, Senā Kursa, Kuršu ķoniņi un novadnieki, kā arī Jelgavas pilsētas satversme treju hercogu laikā. Apcerējumiem pievienoti arī dokumenti, darot krājumu sevišķi dzīvu arī plašākām lasītāju aprindām.

Tā Arveds Švābe ir pamazām ieņēmis to izcilo un tālu redzamo latviešu vēstures zinātnieka vietu, kas viņu padara par sava laikmeta cienīgu apliecinātāju. Visiem spēkiem pats pildīdams savu devīzi — Latvijas vēstures zinātnes uzdevums — atdot latvju tautai viņas zaudēto pagātni, viņš gan radijis tautā interesi par to, gan arī sagatavojis jaunus zinātniekus un publicistus, kas šo darbu turpina plašumā un dziļumā. Un visiem tiem pa priekšu iet pats, vēl arvienu ļoti rosīgais un jauneklīgais profesors Arveds Švābe, rūpēdamies, lai tauta, kurai tik bagāta un varena senvēsture, arī tagad, to pazīstot, kļūtu kulturali bagāta, lepna un varena.

Profesors Arveds Švābe pazīstams žurnala «Aizsargs» lasītājiem arī pēc tiem rakstiem, kas laiku pa laikam parādijušies mūsu žurnalā. Novēlēsim apdāvinātajam zinātniekam jo raženu mūža turpmāko posmu.

Apskati un recenzijas

Tauta un valsts mūžības ceļos.

8.

Stāsti.

Ražena pagājušā gadā bijusi arī stāstinieku darbošanās, ko iezīmē vairāk kā desmit grāmatas. Starp tām kā pirmais jāatzīmē Kulturas fonda godalgoto pastāstu krājums. Pastāsts ir maza apmēra darbs, kas vēsta par kādu īpatnu notikumu. Šo literaturas darba nozari pēdējā laikā iemīlējuši un izkopuši, pateicoties laikrakstu un Kulturas fonda atbalstam, kupls rakstnieku skaits. Šajā pastāstu krājumā tad arī spilgti izteicas šā žanra īpatnības kā vielas izvēles, tā arī tās apstrādājuma ziņā. Arī daudzu citu prozaiķu vairāki darbi, kas ievietoti tālāk apskatītos krājumos, nav stāsti un noveles šo formu vecā izpildijumā, bet arī tiecas uz pastāstu pusi.

Tā īpatnēja miniaturu grāmata ir Kulturas fonda godalgotā J. Sudrabkalna — Viena bezdelīga lido. Tajā atjautīgais dzejnieks ar dabas apbrīnotāja un mīlētāja acīm raudzijies pasaulē un tā radijis klusas ainavas, kurās cilvēks un apkārtne sakūst lielā un saskaņotā vienībā. Tās ir, kā kādreiz dēvētie dzejoļi prozā, autora sajūtu koši atspīdumi.

Bez tam kulturas fonds godalgoja A. Sprūdža noveļu un pastāstu krājumu — Daugavas vēji. Lasītājs te iepazīstas ar Latgales dzīvi, tās sētām, ļaudīm un jaunā laika pārveidībām, kas nāk neatvairami un pārvērš arī viņu par ziedošu mūsu Tēvzemes novadu. Daugavas vēji nes šīs pārveidības, citiem apgabaliem tie rāda viņas īpatnējo skaistumu un pārveidošanās varenību.

Spilgtus raksturus, īstus varoņus, kas neliecas savā ceļā, vai ja pretvara pārāk spēcīga, lauzti ļimst, rāda Aīda Niedra savā grāmatā Vanagu ligzda. Viņas stāstus lasot tiešām šī zeme liekas drosmīga un veiklu vanagu ligzda, kas vicina spārnus, lai gatavotos atstāt to, pārvarot nebrīvības smagumu, kas viņus vēl saista uz vietas. Klaušu laiki un ļaudis tā vēl reizi atraduši spilgtu un īpatnēju viņu attēlotāju. — Ne pārāk liela līdzība saturā, toties liela radniecība garā ir Viļa Lesiņa tēlotiem ļaudīm grāmatā Milži. Tie ir atbrīvošanas cīņu varoņi, kas ar saviem darbiem paceļas augstu pāri pār savu apkārtni kā milži, rādīdami ceļu, kas ejams ikvienam drošam un apzinīgam latvietim.

Pārējie stāstinieki galvenokārt nodevušies saistošu anekdotu literarai atrisināšanai vai arī īpatnēju paņēmienu meklēšanai. Kā šo stāstu iekšējai uzbūvei, tā arī to tēlojumam. Viņu sasniegumi bieži var ļoti interesēt lasītājus pēc to tīri literariem panākumiem, turpretīm dziļākas, dzīvi virzošas nozīmības tiem mazāk. Te jāpiemin P. Rozīša pēcnāves noveļu izdevums Pēdējā tikšanās, kurā sakopotas viņa raksturīgākās noveles, jo raksturīgi rādot Rozīša prozaiķa dāvanas, reizē arī dzīves skatijumu un māksliniecisko veidojumu. Savrūpējs īpatnis ir arī P. Ērmanis grāmatā Paziņu portreti. Te viņš rādijis īpatnēju cilvēku tēlus, kas, pretēji daudzu citu rakstnieku attēlotiem, nav vis izcēlušies ar savu ārējo skaļumu un atšķirībām, bet tādi bijuši ar savām dziļākām dvēseles sajūtām, ārēji pavisam vērotājam likdamies vienādi un vienmuļīgi. Knuts Lesiņš grāmatā Zīmes tumsā un E. Ādamsons — Smalkās kaites tēlo apmēram vienādus ļaudis, zināmā mērā līdzīgā uztverē. Viņu iemīļotie tēli ir galvenokārt pilsētas inteliģenti un pusinteliģenti, kurus sabeigusi izdzīve, māc dzīves apnikums un dīvainas iedomas un parādības. Smalkās kaites viņus sagrauž un salauž, tā kā tie lielāko tiesu iet bojā. Lasītāju iepriecināšanai jāpiebilst, ka tādi nav visi pilsētu iedzīvotāji, ne arī viņu mazā daļa, — tie tomēr ir retumi, kurus autori saskatijuši klīstam pilsētas ielās un savā mākslinieciskā tēlojumā ietvertus nodevuši visai lasītāju pasaulei. Nenoliedzama radniecība ar iepriekšējiem rakstniekiem ir arī Fridricham Gulbim, īpaši stāstu un noveļu krājumā Garāmgājēji un H. Vīkas novelēm Mūzu vaimanas. Tikai Lesiņa un Ādamsona inteliģento tipu vietā Gulbis un Vīka biežāk kavējās pie vidējo, turīgo aprindu tēlu rādīšanas, kas parasti pazīstami ar mietpilsoņu vārdu. Tā šo rakstnieku darbos samērā spilgti parādītas divas pilsētnieku grupas ar to dažādām pārspīlētajām manierēm un dīvainībām. Taču, kā jau teikts, ne tādas ir mūsu pilsētas, ne visi pilsētnieki tādi.

Vēl atzīmējamas grāmatas izdevuši: E. Prūsa — Sūneklī, Rutku Tēvs — Sumpurņu ciems un V. Žībelis — Siltā zeme. Krājumos ievietoti stāsti par dažādiem cilvēkiem un temām, kas minētiem autoriem radušies pēdējā darba posmā un rāda viņus kā īsu prozas darbu māksliniekus. Taču šīs pēdējās grāmatas neiezīmē nekādu jaunu virzienu vai sasniegumu mūsu rakstniecībā.

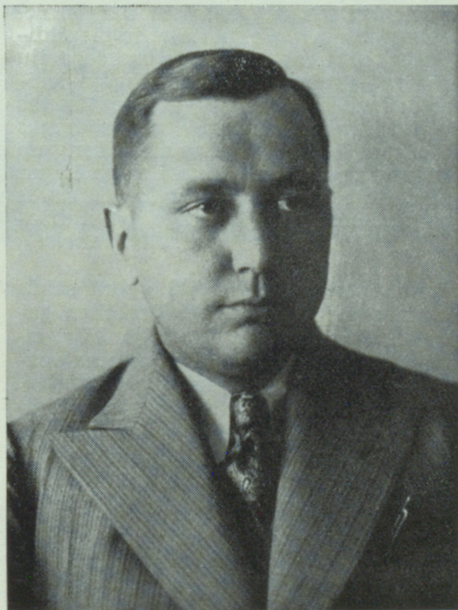
Jaunatnes grāmatas sarakstījuši A. Sprūdžs — Zelta lietus, A. Mežsēts — Saulainā pagalmā un V. Veldre — Seni stāsti par manu māju. A. Sprūdžs rāda Latgali un tās bērnu dzīvi un gaitas, kas dažbrīd atšķiras no viņu gados esošo gaitām un dzīves pārējos Latvijas novados. Līdzīga pēc tās gaišā pasaules skatijuma ir arī A. Mežsēta grāmata, kas vēsta par bērnības dienām lauku sētā. Abas grāmatas godalgojis Jaunatnes sarkanais krusts. V. Veldres grāmata turpretim vēsta par pagājušiem laikiem, kuršu iespiešanos ziemeļu Kurzemē, ordeņa un sirotāju laikiem un muižu celšanu, pret ko visu arvien droši pastāvējis latviešu zemes arājs. Visas šīs grāmatas patiesi iepriecinās jauno lasītāju.

Tā redzam, ka prozā vērojam lielu dažādību kā sižetu izvēlēs, tā apstrādājuma ziņā. Rakstītāju savdabīgums šajā žanrā izpaudies, varbūt pat dzeju ieskaitot spilgtāki, kā jebkur. Radīti daži īsti meistardarbi, kas neapšaubami iegūs paliekamu nozīmi latviešu rakstniecībā uz gadu gadiem.

9.

Beidzot pagājušā gadā iespiesto grāmatu apskatu, lai šis apskats būtu norādijis uz vērtīgāko, vēl jāpiemin vairāki dažāda satura krājumi un izdevumi, kam tāpat sava nozīme mūsu rakstniecības, kulturas un mākslas dzīvē.

Te vispirms jāpiemin vairāki ceļojumu apraksti, ko snieguši tālu ceļu braucēji. Tā, piem. Ēģiptes ceļojuma vērojumus izdevuši F. Balodis — Ēģiptē viss citādi un E. Zālīte — Saules zemē Ēģiptē. Tālāk J. Kārkliņš aprakstijis Palestīnu, bet ceļojumus citās zemēs grāmatā Trejdeviņās valstīs. Taču vistuvākas mums tās grāmatas, kas pauž ne tālo svešo zemju eksotiku, bet gan rāda mūsu pašu dzimtenes mierīgās un gaišās ainavas. Pie tādām grāmatām pieskaitama V. Veldres — Ceļi un cilvēki, kur pazīstamais dzejnieks rāda mūsu pašu zemes dažkārt nepazītos jaukumus viņa īpatnējā uztvērumā un attēlojumā. Šo grāmatu lasīdams, lasītājs ātri un viegli apceļo

Redaktors Heinrichs Zariņš, kas uzņēmies laikraksta «Brīvā Zeme» vadību.

Redaktors Arveds Klāvsons, kas uzņēmies laikraksta «Rīta» vadību.

daudzus mūsu novadus, bet reizē ar to gūst arī ierosinājumu, visu to skatīt paša acīm. — Tāpat spilgtas un raksturīgas ainas par apmeklētām zemēm rāda arī pārējo grāmatu autori.

Savrūpu te pieminams krāšņais Latvijas skatu izdevums ar I. un M. Sleiņu priekšvārdiem un īsu Latvijas ģeografisko novadu aprakstu — Dzintarzeme — dzimtene.

Apskatamā gadā tika pabeigta P. Šmita kārtoto tautas pasaku un teiku iespiešana. Šis piecpadsmit sējumu biezais darbs ir blakus tautas dziesmām izcils apliecinājums mūsu senču gara bagātībai un apdāvinātībai, it sevišķi tālab, ka līdzīgu krājumu nav pat daudz lielākām tautām. No otras puses, tas apliecina enerģiju, ar kādu latvieši savākuši kopā savu mantojumu. Šim izcilajam darbam turpmāk nevarēsim paiet garām, runājot par mūsu kulturas sasniegumiem un vērtībām. Tās papildina arī P. Šmita redakcijā iznākušie divi latviešu tautas dziesmu monumentālie sējumi, kas ir tiešs Kr. Barona sakārtoto krājumu turpinājums. Ar viņiem plašajai tautas garamantu cienītāju saimei atkal nodotas atpakaļ tās dziesmu bagātības, kas līdz šim glabājušās vecu māmiņu atmiņā un Folkloras krātuves drošajos skapjos. Šis darbs vēl turpināsies, līdz kamēr tauta visu savu dziesmu neizmērojamo bagātību būs atkal saņēmusi savā ziņā, šoreiz nu jau nezūdīgajā melns uz balta un ne gaistošā atmiņu rakstā.

Te blakus vēl pieminamas P. Šmita rediģētās Jāņa dziesmas, šo iemīļoto svētku dziesmu izlase visplašāko līgotāju aprindu vajadzībām.

Runājot par tautas gara bagātības pūriem, jāpiemin vēl P. Birkerta apcerējumi — Ievads latvju tautas prātniecībā, Latvju sakamvārda filozofija un Latvju tautas dzīves gudrība. Pieminētajās grāmatās to autors iztirzā latviešu pasaules uzskatu, balstoties uz tautas sacerējumiem, un atrod, ka tas ir gaišas rosmes, dzīves un darba prieka pilns, ka laime ir paslēpusies raženā un saskanīgā mūžā. Tāpat te pieminama J. A. Jansona — Maģija latvju tautas tradicijās, kur attēlota senā latviešu ticējumu un izdarību pasaule un mēģinājumi ietekmēt dzīvi un dabu. Redzam, ka tie nav nekādi dēvētie «māņi», bet sava laika pasaules uzskata ietvērums dzīvē un ka mūsu dienu modernie cilvēki bieži ir vēl māņticīgāki par šiem saviem pagājušo dienu priekštečiem.

Vēl pieminams, ka pagājušā gadā sāka iznākt Ed. Vulfa un P. Rozīša kopoti raksti, bet turpinājās Pērsieša un E. Birznieka — Upīša literāro darbu iespiešana. Tālāk atzīmējams Kronvaldu Ata pilnīgais kopotu rakstu un runu iespiedums divos lielos sējumos, ar ko ievērojamā tautas modinātāja un nākotnes pareģoņa darbs kļuvis pieejams plašajai latviešu lasītāju saimei, turpinot vēl arvien ar to pašu jūsmu saukt tautu iet pa dižās nākotnes ceļu.

Blakus apskatītajiem oriģinaldarbiem parādījies milzīgs tulkojumu vairums. To aplūkot nav ne iespējamības, ne vajadzības. Šo darbu drošas trīs ceturtdaļas nepelna ne mazāko ievērību, un ja pelna, tad tikai tikdaudz, lai aizdzītu to mazvērtīgumu. Taču viņu pulkā ir arī pasaules slavenu autoru darbi, ko ar prieku varam lasīt un novietot savos grāmatu plauktos. Te jāpiemin lielo ziemeļnieku K. Hamsuna, Z. Undzetes un Z. Lagerlefas kopoto rakstu plašie izdevumi. Tāpat varam atzīmēt arī F. Dostojevska un A. Turgeņeva kopotu rakstu, kā arī N. Tolstoja romana Karš un miers iespiedumus. Dažu labu lasītāju vēl arvienu iepriecinās Dž. Londona kopotie raksti. No citiem tulkojumiem atzīmējams lielākais igauņu rakstnieka T. Tavnāres romans četros sējumos Zeme un mīlestība, kā arī leišu rakstnieka L. Dovidēna Brāļi Domeikas. Šie mūsu kaimiņzemju literaturas darbi jo saistošāki tādēļ, ka tie rāda mums tuvas un radnieciskas tautas ļaudis dzīvē un darbā. Tāpat attēlotie tipi un apstākļi ir ļoti līdzīgi tiem, ko vērojam savā zemē. Te pieminams vēl B. Keizerlinga romans par senām prūšu cīņām pret teutoņu ordeni — Vadonis Munte, kas šo aizmirstībā nogrimušo seno baltu cilti mums dara tuvu un mīļu. Tās cīņas lielā mērā arī līdzinas mūsu pašu cilšu varonīgajām brīvības cīņām.

Vispēdīgi, nevar paiet garām diviem pasaules slaveniem literaturas darbiem, kas iznākuši jau otrā iespiedumā. Tie ir Servantesa Lamančas atjautīgais idalgo Don Kichots un somu tautas eps Kalevala. Pirmie iespiedumi vairāk kā desmit kopš iespiešanas pagājušos gados bija pilnīgi izpārdoti, tos nu atvieto jaunie, kas, blakus minot, iznākuši sevišķi grezni ar daudzām attiecīgo zemju mākslinieku ilustracijām. Don Kichotu pie tam no jauna no spāņu valodas tulkojis K. Raudive. Ar šiem darbiem latviešu lasītājiem kļuvusi no jauna pieejami pāris pasaules rakstniecības izcilāko darbu.

Īsās rindās nu aplūkota pagājušā gada grāmatu raža. Bija arī pēdējais laiks to beigt, jo ar rudeni sāks parādīties jaunie, 1938. gada grāmatu iespiedumi. Dīvainā kārtā iegrozījies, ka mūsu druvu un mūsu grāmatu zelta graudi visvairāk parādījušies tieši rudenī. Šai sakarībai tomēr ir gluži reali pamati. Vispirms, rakstītāji pavadījuši raženu darba laiku un var nodot apgādātājiem jaunākos darbus, otrkārt, lasītāji guvuši līdzekļus šo darbu pirkšanai no tās pašas vasaras ražениbas un devības. Un tikai tad, kad šis loks noslēdzies, grāmata no tās sarakstītāja nonākusi pie lasītāja, ir piepildījušies nolūki, kas uzaug visu šo triju aprindu — rakstītāju, izdevēju un lasītāju sadarbībā. Tie ir — visas tautas garīgā līmeņa celšana, vienas domas veidošana, dvēseles spēku attīstīšana un kopšana, kopus darba uzsākšana savas tautas lielo mērķu sasniegšanai, savas tautas sūtības mūžības ilgu piepildīšanai.

A. Francis.

Jauna sezona Nacionālā operā sākās 23. augustā. Divdesmitā darbības gada sākumam operas direkcija bija izraudzījuši pirmo latviešu oriģinaloperu — Alfrēda Kalniņa «Baņutu». Pirms izrādes operas inspektors Lielmanis teica īsu uzrunu, pateicoties apmeklētājiem par parādīto uzmanību un izteicot cerības, ka publika arī turpmāk neliegs operai savas simpatijas. Uzrunai sekoja Valsts himna. Izrāde ritēja dzīvi un labā saskaņā. Lomu tēlotāji visi agrākie. Diriģeja Jānis Kalniņš.

Kā pirmā ārzemniece operā viesojās mūsu ziemeļu sabiedroto igauņu operešu dziedone Milvija Laide, uzstājoties Abrahama operetēs «Pavasara mīla» un «Grāfiene Mārica». Māksliniecei pateicīga skatuviskā āriene un kulturala, labi skolota balss, ar spožām atraisītām augšām un līdzenu kantilenu arī vidus un zemākajā reģistrī. Pietiekoši rutinas arī dramatiskajā plāksnē; ja tēlojuma ziņā brīžiem šķita, ka mazliet vairāk varēja būt sirsnības un siltuma, tad daudz te vainojams tas apstāklis, ka viešņa dziedāja igauņu valodā, kādēļ arī valodas nepratējiem iespaids nebija pilnīgs. Ļoti teicami savu uzdevumu veica arī pārējie izrādes dalībnieki. Muzikālo daļu vadija Teodors Reiters. Kā pirmās novitātes šinī sezonā paredzamas operas «Zemnieka gods» un «Pajaco» ar Priednieku-Kavaru un M. Vētru titullomās.

Vold. Upenieks.

«Aizsarga» redakcijai piesūtītas grāmatas.

A. Gulbja grāmatu apgādniecības izdevumi: Tautas vēsturei, veltījums profesoram Arvēdam Švābem, 25. V 1888. — 25. V 1938. Rediģējuši B. Ābers, T. Zeids, T. Zemzaris. Prof. Dr. P. Dāle, L. U. psiholoģijas instituta direktors — Vai Ilga Ķ. spēj lasīt domas? Senators Kārlis Ducmanis — Kara un miera jautājumi pēc veclaiku un jaunlaiku starptautiskām tiesībām. Ansis Gulbis — Kopoti raksti, Rūdolfa Egles redakcijā un sakārtojumā, otrais sējums. Āronu Matīss — Manas dzīves atmiņu grāmata. Cand. paed. M. Liepiņa — Rakstura tipi un rakstura audzināšana. Gustavs Jurevičs — Aleksandrs Dauge savā dzīvē un gara pasaulē. B. Vipers — Džoto. Angelika Gailīte — Vecpiebalgas draudzes skola, vēstures apcerējums. Vilis Lācis — Vecā jūrnieku ligzda, romans II. Kārlis Ieviņš — Dvēseļu nemiers, stāstu izlase. Horātijs Kviroga — Mūža meža stāsti, no franču valodas tulkojis Medards Olis.

Dažādi izdevumi: Draugs un palīgs, praktiska rokas grāmata latviešu valodas mācībai, sarakstījis L. U. profesors Dr. Stanislavs Kolbuševskis. (Izd. LLK). Latviešu dziesmu svētku izstāde, sastādījuši R. Šnore un H. Riekstiņš (Rīgas pilsētas valdes izdevums). Ievads administrativo tiesību zinatnē, administrativo tiesību kursa vispārīgā daļa, prof. Dr. iur. K. Dišlers. (Izd. Latvijas Universitate). Georgs Brants — Latviešu balets. (Izd. Tāle.) Skolu celtniecība Latvijā, no 1934. g. 15. maija līdz 1936. g. beigām. Rediģējis K. Ozoliņš (Skolu departamenta izd.). Augu slimības — Dr. agr. sc. nat. Maksis Eglītis, Latvijas Universitates profesors («Zemnieka Domas» izd.). Latvijas vēstures instituta žurnals, 2. gads, Nr. Nr. 1. un 2. (Latvijas vēstures instituta izd.). Pagātne un tagadne, II. Latvijas Vēstures skolotāju biedrības rakstu krājums. Prof. Dr. theol. L. Adamovičs un Dr. phil. N. Vīksniņa redakcijā, (Latvijas Vēstures skolotāju biedrības izdevums). Lauksaimniecības leksikons 7. burtnīca («Zelta Graudś» izd.). Vitauts Plienis — Zemes gars, poema par empirisku pasaku (P. Ostrovska izd.). Harijs Tranzējs — 9 mēneši Spānijas pilsoņu karā (izd. «Gaisma»). Vilis Mednis — Karš un cilvēki (izd. J. Roze).

A. Kroders

Mēneša apskats

Jauns izglītības resora vadītājs. 18. augusta ministru kabineta sēdē Valsts un Ministru Prezidents Dr. K. Ulmanis ziņoja, ka uz paša lūguma pamata no izglītības ministra amata viņš atbrīvojis prof. Dr. A. Tenteli un ar 22. augustu viņa vietā uzaicinājis Profesiju kameras pilnvarnieku prof. Dr. J. Auškāpu. Prof. A. Tentelis, kuru esam mācījušies pazīt kā darbīgu, vienmēr visu apsverošu, patriotisku un neapnicīgu tautas un valsts darbinieku, tagad grib strādāt tikai zinātnisku darbu, kā pārņemot izglītības ministra amatu atbildes runā prof. Dr. A. Tentelim teica jaunais izglītības ministrs prof. Dr. J. Auškāps. Saprotams, ka izglītības ministra amatam viskvalificētākā persona no visiem mūsu kulturas darbiniekiem varēja būt tikai prof. J. Auškāpa persona. Sevišķi ievērojot viņa politisko aktivitāti taisni pēc 15. maija, kas liecina viņa dziļu solidarizēšanos ar 15. maija nacionalo programu un tām nacionali-politiskām idejām, kādas liktas jaunās Latvijas celšanas un jauno latviešu audzināšanas pamatā. Prof. Auškāps taisni kā gaidijis 15. maija pārvērtības, jo pirms tam viņš politiskā dzīvē maz piedalijās.

Zinatnei un Tēvijai, — tā prof. Auškāps nosaucis savu runu un rakstu sakopojumu atsevišķā grāmatā, kas uzskatama par vienu no dziļākām, aptverošākām un visvairāk problemas un uzdevumus ierosinošām grāmatām par jaunā laika ideoloģiju. Bet tāpat varētu formulēt vispāri prof Auškāpa attiecības pret sabiedrību, viņa kalpojumu un viņa ticības apliecinājumu.

Jaunā ministra personībā varbūt vislabāk ļauj ieskatīties vārdi, ko viņš teica savā 25 gadu darbības atcerē: «Tas Dievs, kam es ticu, ir tāds Dievs, kas nav radijis cilvēku ļaunu no mazām dienām. Viņš radijis labu cilvēku, virza cilvēku uz augšu, katram cilvēkam, katrai tautai nolicis savu vietu zemes virsū. Dievs nolicis vietu arī latviešu tautai. Tā ir latviešu tautas vēsturiskā misija, kuru vārdā saukt vēl nevar neviens. Viens no ceļa stabiem ceļā, pa kuru jāiet latviešu tautai, ir gara kultura. Es ticu, ka latvietis spēj dot lielus sasniegumus.»

Šis ticības apliecinājums mums jauno izglītības ministru rāda kā humanu latviešu patriotu, kura Dievs katram cilvēkam nolicis savu vietu virs zemes.

Bet vēl pārliecinošākas ir prof. Auškāpa atziņas par audzināšanas un izglītības uzdevumiem, kas mums sevišķi svarīgas, ievērojot viņa jauno amatu. Viņš saka, ka nākamība pieder tām zemēm un valstīm, kas pratīs pacelt vajadzīgā kulturas līmenī lauku dzīvi. Par laimi, mums tas iespējams daudz vieglāk, nekā vecajām rūpniecības zemēm. Bet mums tas ir arī dzīvības jautājums. Dzīvojot starp pārindustrializētiem vakariem, ar kuriem mēs nespējam sacensties rūpniecības attīstībā, un starp austrumiem, kuru dabas bagātība ir neapzinama, varam pastāvēt tikai paceļot savu kulturu tādā augstumā, ka tā spēj dot visaugstvērtīgākos, visizsmalcinātākos ražojumus, kuri nav tikai masu patēriņa un masu produkcijas priekšmeti: vērtīgas barības šķirnes, kultivētas sēklas, sugas lopi, mākslas amatniecība, dekorativie audumi, amatniecības izstrādājumi, kam nevajaga ne pilsētu, ne citu apdzīvotu centru. Tam jāpielaiko arī visa cita dzīves kārtība: satiksme, dzīvokļu nokārtošana, ērtības, inteliģences koncentrēšana uz laukiem. Tā tad pacelt lauku garīgās dzīves tempu un līmeni, lai jaunatni vairs nevilinātu pilsēta, kur 3—4 paaudžu laikā dzimtai jāiznīkst. Bet šādām pārvērtībām cilvēki jāgatavo, lai jaunatnes skati nevērstos tālumā, bet uz dzimto sētu. Heroisms var izpausties nevien kaujas laukā, bet tā vajaga vēl vairāk, lai neļautu izdzist idealisma dzirkstelei, lai neļautu sevi nogremdēt pelēkās mietpilsonības purvā un jaunības sajūsmu sadrupināt maziskās interesēs. Tādēļ inteliģences koncentracija laukos ir priekšnoteikums tam, cik būsim spējīgi pastāvēt, augt un pildīt savu vēsturisko uzdevumu.

Kara ministrs ģenerālis J. Balodis Balvos atklāj pieminekli Latgales partizaniem.

Ar tādiem pamatuzskatiem vadīta izglītības un jaunatnes audzināšanas lieta tiešām veidos pamatos jaunu Latviju un jaunu latvieti, patiesi spējīgu pastāvēt un augt, darīt augstu latviešu kulturu un celt latviešu tautas labklājību tagad vēl nenojaužamā augstumā.

Šīs domas piepildīt ar dziļu paļāvību vēlam jaunam izglītības ministram, kuram pieder visas mūsu tautas nedalīta uzticība.

Lauku pārstāvju domas un centieni.

Jau daudzkārt šajā vietā esam sacijuši, ka viens no tagadējās valdības valsts vadības principiem ir pastāvīgas, dzīvas saites ar dzīvo dzīvi, ar visu aprindu darbu un vajadzībām. Šim nodomam kalpo dažādi iestādijumi, piem., apriņķu zemnieku dienas, amatpersonu sanāksmes, kameru pilnsapulces, lauku biedrībās ievēlēto pilnvarnieku sanāksmes u. t. t. Š. g. 9. augustā Jelgavā sanāca Lauksaimniecības kameras pilnsapulce, ar lauku biedrību vēlētiem kameras locekļiem. Vispirms, saprotams, kameras priekšsēdētājs ziņoja par kameras darbību, aizrādot uz galveniem jautājumiem, kādus kamera kārto: 1. Lauku dzīves komiteja noskaidro, kādēļ Bauskas apriņķī sevišķi vairojas bezģimeņu un bezsaimnieku saimniecību skaits. 2. Iesākts darbs, lai atzīmētu ilggadīgās lauksaimnieku

dzimtas, kuras vairāk kā simtu gadu saistītas ar pastāvīgu dzīvi un darbu savā saimniecībā. Jau pieteikušies kādi 6000 ilggadīgie veco dzimtu pārstāvji. Šiem lauksaimniekiem pasniegs īpašas zīmes. Lūk, mūsu zemes īstie dižciltīgie, ar skaidrām asinīm un skaidriem tikumiem, skaidrām domām un darbiem. 3. Lauku ražu celšanai radīti agronomiskie rajoni, pavisam 100, ar atbalstu saimniecībām katrā rajonā, kādu patlaban ir 486. Iesākti augsnas uzlabošanas darbi smilšainos apgabalos. 4. Nekad laukos nav bijusi tik plaša mechanisko darba līdzekļu iegādāšana un lietošana, kā tagad, kas ir labas propagandas panākums, bet liecina arī par mūsu lauksaimnieku apzinību un spēju sekot visiem jaunievedumiem un pieņemt jaunas atziņas, tās realizēt.

Pag. gadā izdots likums par lopkopības veicināšanas fondu, ar ko lopkopībai nodrošināti agrāk pilnīgi neiedomājami plaši līdzekļi. 6. Patlaban ir 1055 mazpulki ar 34.714 dalībniekiem. Mazpulki iesāk jaunu darbības posmu, jo viņu organizācija sadalīta rajonos, ar rajona vecāko priekšgalā, kas darbību darīs intensivāku, bet arī pārskatamāku, vienotāku. Lauksaimniecība krizi pārcietusi un iet atkal uz augšu, meklējot jaunus daba veidus un organizējot jaunus līdzekļus savu vajadzību apmierināšanai un uzdevumu veikšanai. Ļoti rosīgas bija lauku pārstāvju debates, kurās atskanēja patiesās dzīves vajadzības un vēlēšanās, kas valdībai ir īstenais pamats likumdošanas un administrativam darbam. Piemēram, lauku pārstāvji sniedza interesantas un vērtīgas ziņas par ārzemju laukstrādniekiem (kuri, starp citu, tik neattīstīti, ka vasaras laikā nevar iemācīties pat zirgu aizjūgt) un ka vajadzētu padomāt par pensiju piešķiršanu mūsu pašu laukstrādniekiem, kas vairotu viņu skaitu; ierosināja melioracijas dienas rīkošanu; jaunos agronomus nevajagot sūtīt uz vietām, kur vēl zems attīstības līmenis, jo šiem jaunajiem sākumā ir tikai teoretiskas zināšanas, bet nav prakses; trūkst laukos biškopības pārraugu; kameras darba birojiem vajadzētu uzņemties atbildību par pierakstīto strādnieku krietnumu, lai lauksaimniekiem nebūtu jāpiedzīvo smagas nepatikšanas; trūkst kulturtechniķu; jāuzlabo lauksaimniecības mašīnu kvalitate u. t. t. Visi šie ierosinājumi un norādījumi ir lietišķi un vērā ņemami.

Tāds pats raksturs bija š. g. 30. augustā sanākušai Labības biroja un akc. sab. Latvijas centr. sēklu eksports pilnvarnieku apspriedei. Šī apspriede, kur vispirms zemkopības ministrs J. Birznieks runāja par pilnvarnieku uzdevumiem būt lauku ļaužu uzticības vīriem, šī apspriede guva sevišķu nozīmi ar to, ka viņā piedalījās Valsts Prezidents un sanākušiem teica ļoti svarīgu runu par lauksaimniecības celšanu un par to, ka lauksaimniekiem, un mums visiem, jāsargas no vienas lielas kļūdas — visu gaidīt no ārpuses, no valdības, no iestādēm, no citiem, jo «ko tagad lauksaimnieki bauda kā palīdzību, kā atbalstu, ir tikai priekš tam, lai saprastu un atminētu, ka viss tas ir mudinājums augt un izaugt, lai varētu droši un stipri uz savām kājām nostāties atsevišķais lauksaimnieks un visi lauksaimnieki kopā.» «Ja lauksaimnieki par saviem ražojumiem saņem cenu, kas ir 2—3 reizes augstāka kā citur, tad lauksaimnieki to nedrīkst pārprast. Viņiem vajaga saprast, ka ar to tiek dota iespēja rast pamatu zem kājām, lai izaugtu stipri un lai kādreiz,

Izglītības ministrs prof. J. Auškāps.

ja kaut kas grozītos un būtu jācīnas, būtu spēks to izdarīt.»

Cenas par lauksaimniecības ražojumiem tiek maksātas apmierinošas. Bet vidējās ražas pie mums ir samērā zemas, un daudzkārt ražojumu pašizmaksa, zemās kulturas dēļ, ir tik liela, ka nekāda normala cena to nevar atlīdzināt. Dānijā, kur ražas divi un trīs reizes lielākas kā pie mums, iztiek ar pusi mazāku strādnieku skaitu. To dod lauksaimniecības mechanizacija, mašīnu ievešana, kam jāpiegriež jo lielāka vērība. Vajaga izvērtēt, cik katrs laukaugs prasa cilvēku darba spēka uz ha, tam ir svarīga nozīme racionalā saimniekošanā. Vispāri lauksaimniekiem pašiem kopdarbības ceļā un kopā ar valdību ir jācenšas apstākļus labot, — labāku darīt laukstrādnieku dzīvi, ievest mašīnas, lai vieglāk un lētāk varētu strādāt, u. t. t. Labos laikos augsim stipri un izturīgi, celsim lauksaimniecību, tad arī grūtos laikus vieglāk panesīsim. Prezidenta norādījumi kā svarīgas atziņas caur šiem uzticības vīriem aizplūdīs uz lauku sētām un tur atstās savu svētīgo iespaidu, pamazām augšup ceļot lauku saimniecību un vispāri lauku dzīvi. Taisni šādā ziņā līdzīgām sanāksmēm un apspriedēm ir ļoti svarīga nozīme, jo te valsts vadība nāk dzīvā sakarā ar pašu strādājošo tautu.

Jaunais latviešu valodas likums.

Par jauno valodas likumu noteikti var saukt š. g. 30. augustā ministru kabineta sēdē pieņemtos izglītības ministrijas pareizrakstības komisijas atzinumus par latviešu pareizrakstības un dažu valodas gramatisko formu pārveidojumiem, jo ar šo lēmumu tiek nodibināta noteikta likumība un kārtība latviešu valodas rakstībā un gramatisko formu lietošanā, kas pēdējos gados sāka iet pārāk līkumotus ceļus. Mūsu valodas rakstību un gramatikas formu sāka tik patvaļīgi radīt un ar tik teoretiskiem motiviem, ka vislielāko latviešu valodas zinātāju un lasītāju prāti sāka kļūt satraukti un dažkārt pat ļoti noraizējušies, jo dzīvo, augošo un tik skaistu formu dažādību radījušo latviešu valodu sāka pārvērst par teoretiski sakonstruētu, sadomātu valodu. Jau labu laiku mūsu sabiedrībā gāja gan atklātas, gan slēptākas cīņas starp gramatiķiem — zinatniekiem un starp rakstniekiem, literatiem par latviešu valodas tīrību un skaidrību. Īstenībā tas bija un ir strīds par to, vai valodai ļaut organiski augt, un veidoties, (viņa jau to dara tāpat, arī bez mūsu ļaušanas vai neļaušanas, tikai mums nevajaga kavēt un sarežģīt šo organisko augšanu), vai arī tā mechaniski jārada, kā, piemēram, jau sen bez kādām sekmēm mokas esperantisti, gribēdami mechaniski radīt jaunu valodu. Ar mūsu valodu sāka notikt tas pats, ka sevišķi rakstībā tā jau kļuva par jaunu valodu, kuru pareizi prata tikai niecīga tautas locekļu daļa, pārāk niecīga, lai viņiem ļautu joprojām turpināt mūsu dzīvās valodas mechanizēšanas iedomas.

Valdība, paldies Dievam, nostājusies valodas organiskās augšanas idejas aizstāvju pusē, kurā pusē stāv arī lielākā daļa rakstnieku, literatu, kas ir īstie valodas radītāji (Juris Alunāns, Kronvalds, Auseklis, Rainis, Skalbe), un kas visu laiku bija noraizējušies par mūsu valodas likteņiem. Valodas «labošanas» pārspīlējumi nu ir pārtraukti un latviešu valoda atvesta atpakaļ savā skaidrā un mierīgās augšanas tecējumā, kur tā smeļas no tautas dzīves un gara visapslēptākiem avotiem, kas vienīgie var un drīkst būt valodas attīstības un veidošanās pamats.

«Brīvai Zemei» jauna vadība.

Septiņpadsmit gadu «Brīvo Zemi» vadija Jūlijs Druva, savu laikrakstu izveidodams par politiski un kulturali vadošu preses organu nevien tagad, pēc 15. maija, bet no pat sava darba sāku-

ma. Cik vien mūsu preses aprindās notikušas domu maiņas par to, kādai avīzei jābūt un kādi viņas uzdevumi, tik allaž Jūlijs Druva bijis tajā pusē, kas atzīst, ka avīze var un drīkst būt tikai idejas karotāja un kalpotāja augstākam uzdevumam — savas tautas vadīšanai pa patiesības un gara gaismas ceļiem, un nekad viņš nav piekritis tam uzskatam, ka laikrakstam jābūt ļaužu domu, sajūtu un viņu dzīves spogulim, bet ne cilvēku vadītājam. Pie šī pēdējā uzskata ērti turas tie, kam laikraksts ir veikals šādā vai citādā nozīmē. Laikraksts nedrīkst būt tikai spogulis, kas rāda tikai, kādi mēs esam. Vispirms laikraksta uzdevums — un īstenais avīžnieka aicinājums — ir teikt, kādiem mums jābūt, un tas, kādi mēs esam, var būt tikai izejas stāvoklis un materials, no kura laikrakstam jāveido ideja par nākošo dzīvi. Šī pēdējā tipa laikraksts visu laiku bijusi «Brīvā Zeme», kā nopietnās, idejiskās avīzes tradiciju turpinātāja un tālāk kopēja. Un Jūlijam Druvam aizejot no «Brīvās Zemes», — kas patiesi jānožēlo no avīžniecības labāko tradiciju viedokļa, kā arī no Jūlija Druvas kā šefredaktora personīgo īpašību viedokļa, — varam tikai izteikt dziļas pārliecības pilnu vēlēšanos, lai viņa darba turpinātājs Heinrichs Zariņš, līdzšinējais redakcijas sekretars un Druvas galvenais palīgs, uzticīgi un ar visu pārliecību sekotu sava audzinātāja un šefa ceļiem un domām. Lai gan Zariņš ir jaunās paaudzes preses darbinieks, taču, cik mums zinami viņa uzskati un spriedumi, varam mierīgi paļauties, ka «Brīvā Zeme» neklūs par upuri lētās gaumes, vieglās lektiras, bengalisko virsrakstu un liela idejiska tukšuma avīžniecībai, kurai mūsu preses vēsturē tik maz priekšgājēju vai līdzgaitnieku, izņemot pēckara laikmetu, kad arī pie mums sāka ieviesties laikraksta tips, kas nemaz nevar atbildēt jautājumam, kādēļ tas iznāk un kāds viņa uzdevums, izņemot to, ka viņš iznāk un var privati vienam otram pakalpot ar bildēm, ziņām u. tml., bet kam nav nekādas vispārīgas vērtības.

Jūlijs Druva, no «Brīvās Zemes» šķiroties, par savas aiziešanas iemesliem saka, ka «jaunie pienākumi Rakstu un mākslas kamerā liek man šķirties no «Brīvās Zemes» redaktora pienākumiem.» Tā tad arī jaunajā amatā viņam tomēr paliks virsuzraudzība nevien par «Brīvo Zemi», bet tāpat par visu presi. Un mēs stipri ticam, ka tas sekmēs latviešu avīžniecības idejiskumu, sekmēs mūsu preses uzdevumu un aicinājuma pareizu izpratni un sirdsapziņīgu kalpošanu šim aicinājumam, lai drīzāk mēs sasniegtu to nākošo mērķu piepildīšanu, par kuriem runā Jūlijs Druva atvadīšanās rakstā, proti, ka pēc tam, kad sasniegta Latvija nacionala, lai cenšamies sasniegt Latviju daiļu un varenu. Un gars lai ir mūsu vadītājs, ne materialas iemantošanas vai godkārības nolūki. Tam kalpos arī Heinricha Zariņa vadītā «Brīvā Zeme», jo viņš ir audzis vislabākās latviešu avīžniecības tradicijās.

Piemineklis 1919. gada partizaniem.

Tautas pašpaļāvības un pašapziņas celšanai, mūsu nākošo paaudžu audzināšanas uzdevumu veikšanai nekas nedod tik diženus paraugus, kā mūsu brīvības cīņu laiks, būdams neizsīkstošs tikumisko un patriotisko spēku augšanas avots. Un pieminekļi ir šis dzīvais ceļš, kas tautu tagad un visās nākošās paaudzēs vedīs pie brīvības cīņu laikmeta lielajiem notikumiem un dzīviem cilvēkiem, kas šos notikumus darināja, visiem nākošiem mūžiem atstādami cēlāko paraugu, kādiem liktenīgā brīdī jābūt īstiem Tēvzemes dēliem.

Latvijas pirmo brīvprātīgo karavīru vēsturē valdzinošas un dziļa patriotisma, lielas ziedošanās paraugu pilnas ir lappuses, kas stāsta par Latgales partizanu rašanos un viņu cīņām. Jau kopš 1918. gada pavasara pret lieliniekiem sāk sacelties atsevišķi Latgales ļaudis, tie pulcējas mežos, sākumā pa trīs, pa četri grupās, tad, sadodamies kopā, tie rada arvien lielākus partizanu pulciņus, līdz pulks izaug 2000 vīru stiprumā. Latgales partizani ievērojami palīdzējuši Latvijas atbrīvošanā, sevišķi, kad pulks jau bija pilnīgi organizēts un ietilpa nacionalā armijā kā atsevišķa kaujas vienība, pulkveža Skujiņa komandēts. Brīvības cīņu virspavēlnieks ģen. Balodis, runādams pie partizanu pieminekļa atklāšanas, par šo laiku teica tā: «Kad pulkv. Skujiņa vadībā 1919. g. 3. oktobrī pulks pieauga līdz 2.000 vīriem 4 bataljonu sastāvā, es vēlāk kā armijas virspavēlnieks varēju mierīgs būt par Ziemeļlatgales 70 km garo fronti, kad Kurzemē mums bija jāizcīna jaunas, vēl grūtākas par iepriekšējām cīņām ar Bermontu.»

Labāku uzslavu karavīram grūti piedzīvot, un partizanu nozīme ar to dabujusi augstāko vērtējumu.

Un tādēļ partizaniem tiek celts piemineklis Balvos, ko iesvētīja brīvības cīnītāju piemiņas dienā, 14. augustā. Ģen. J. Balodis ļoti pareizi izsaka partizanu nozīmi arī politiski - nacionalā ziņā: «Partizani bija tie, kas ar saviem darbiem un upuriem piepildija Latgales dzīvē to, kas idejiski bija apliecināts Latgales darbinieku sanāksmē 1917. gadā Rēzeknē: viņi gāja cīņā par to, lai Latgale uz mūžīgiem laikiem paliktu vienotās Latvijas klēpī.»

Taču partizanu upuri nav bijuši velti, jo Latgales sasniegumi ir lieli. Atkal to visskaidrāk pasaka ģen. Balodis, kuram Latgale pa laikam bijusi tuva un kuru viņš arī vienmēr labi pazinis. Viņš saka: «Kā gaiša diena pret tumšu nakti ir Latgales tagadne pret toreizejo pagātni.»

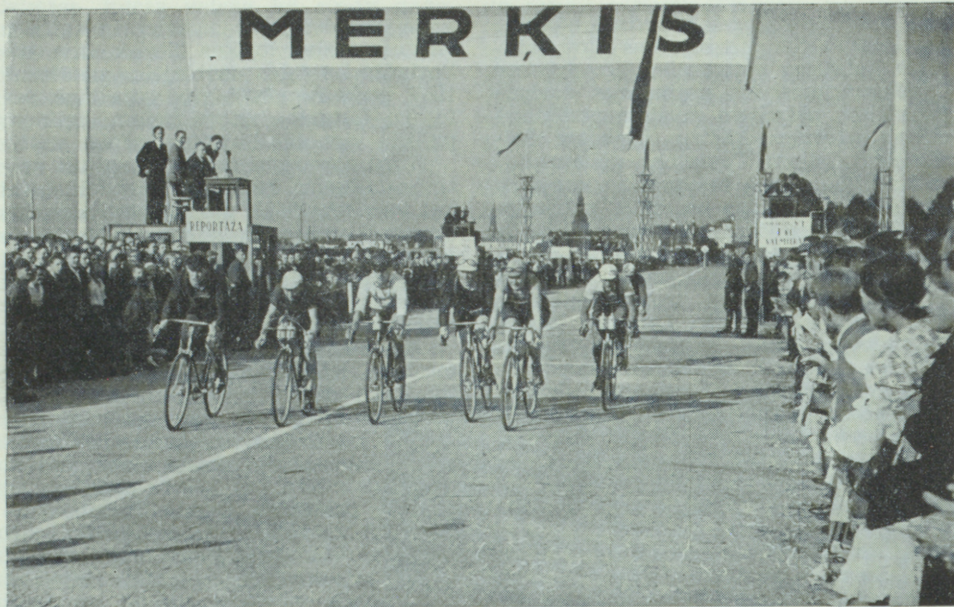
Arī šie sasniegumi ir viens no iemesliem, kādēļ Abrenes apriņķa ļaudis tik čakli deva ziedojumus, lai pieminekli varētu uzcelt, kas tagad izdarīts. Un nu jau visiem ir zinams partizanu pieminekļa spraiguma un cīņas gatavības pilnais tēls, kas Balvos paceļas slavēdams partizanu darbus brīvības cīņu laikā un solīdamies, ka grūtā brīdī partizani būs atkal gatavi cīņā iet.

Un var novēlēt visplašāko izplatību ģen. Baloža vārdiem — «lai jūs paši, sevišķi jaunatne, uzzinātu par šiem varoņdarbiem, uzzinātu katrs savā pagastā, savā tuvākā apkaimē.» Lai visa tauta, bet sevišķi jaunatne meklē ceļus pie brīvības cīņu laikmeta. Tikai tad viņa būs spējīga celt nākotnes Latviju, ja jaunatnei tagad un arī tuvā un tālā nākotnē būs īpašības, kādas pierādija brīvības cīnītāji. Bet varonība vajadzīga arī tagad, miera darbā, varonība, lai mēs varētu būt vienmēr tuvi idealismam, labākām domām un skaistākiem mērķiem, cenšoties nenovērsties no tiem un saskaņā ar viņiem celt mūsu tautas dzīvi.

Tā varonības cildinājums ir mūsu pašu augšana krietnumā un cēlumā.

Tautas Vadonis K. Ulmanis, gavilēm apsveikts, ierodas riteņbraucēju Vienības brauciena noslēgumā.

Pēc daudzu kilometru veikšanas.

Jaunas idejas karavīru mācībās un tautas līdzdalība valsts aizsardzībā.

Nevien jaunās Latvijas celšana un izveidošana saskaņā ar latviešu tautas labākiem nodomiem un gaišākiem idealiem, ir tagadējās mūsu valdības rūpju un darba mērķis un saturs, bet tikpat lielā mērā arī šī jauncelšanas darba un pašas Latvijas aizsardzība pret iespējamiem ārējiem uzbrukumiem un sarežģijumiem. Aizsardzības spēka nozīmība un stiprums ir ļoti ciešā sakarā ar armijas, aizsargu, policijas un citu valsts sargu vadītāju un komandieru sagatavotību izglītības, moralās audzināšanas, garīgā spēka un spēju ziņā. Un, kā redzam, armijas vadība ir arvien domājusi, kā vēl pacelt augstākā līmenī komandējošo karavīru un valsts sargu spēkus. Tādā nolūkā izdoti arī papildinājumi likumā par kara mācības iestādēm, kas nosaka, ka turpmāk īpašu vērību piegriezīs tam, lai labāk sagatavotu armijai un flotei vajadzīgos (līdz ar to arī citām valsts aizsardzības spēka vienībām) specialistus — ārstus, inženierus, juristus u. t. t. Tādēļ jaunie likuma noteikumi paredz, ka turpmāk šos specialistus sāks sagatavot nevis vairs no ierindas virsniekiem, bet tieši jau no kadetiem, līdz ar ko panākta plašāka un pamatīgāka nodošanās taisni savai specialitatei, kuras iegūšanai kadetiem būs jāmācas universitatē. Reizē ar to atvieglota arī mācīšanās materialā puse, jo turpmāk mācības maksu universitatē par specialās nodaļas virsniekiem segs kara resors. Nosacīts arī šo mācībā esošo karavīru atalgojuma lielums. Vispāri cieši un stingri organizēta nākošo komandieru garīgā sagatavošana savam atbildīgam uzdevumam, kas ievērojami cels mūsu valsts aizsardzības spēka garīgo, intelektualo un moralo svaru un spējas. Par šo modrību un rūpību pilsoņi var tikai sajust un izrādīt dziļāko atzinību un pateicību.

Saprotams, ka tāda neatlaidīgu rūpju un idejiskas modrības pilna darba panākumiem jānāk, un tos arī saredz galvenā kārtā iebraucēji Latvijā no ārzemēm, neliekuļojot atzīdami mūsu aizsardzības spēku krāšanas un stiprināšanas ceļus un to darbu, ko neesam taupijuši, lai ar pieminekļiem un Brāļu kapiem izteiktu savu godbijību un pateicību tiem, kas mums deva valsti, mieru un darbu. Tā, piemēram, nupat atzinības pilnus vārdus par to izteica starptautiskās kara invalidu un bijušo frontes cīnītāju biedrības «Ciamac» prirkšsēdētājs Delaboss.

Šo mīlestību un rūpes redzējām un sajutām arī pēdējā jauno virsnieku izlaidumā mūsu karaskolā nupat, 30. augustā. Vispirms kara skolas priekšnieks pulkvedis Kripens pateica, ka jaunie leitnanti ir auguši brīvības cīņu laika svētāko tradiciju garā un viņi, jaunie virsnieki, zvērēja: «Mūsu domas, jūtas un darbus mēs ziedosim tikai atjaunotās un vienotās Latvijas varenībai. Jūsu varoņgars šai darbā lai svētī un vada mūs,» kadeti nobeidza savu zvērastu Brāļu kapos, uzrunājot tur dusošos varoņus. Un sniegdams zobenus jauniem virsniekiem, Valsts Prezidents teica, ka šie viņu zobeni ir asi un spoži, jo zobens izcīnija mūsu valsti, zobenam arī nākas aizstāvēt mūsu valsti. Un kara ministrs uzsvēra pamatprincipu, ka ikkatram no viņiem, tāpat, kā vispāri ikvienam karavīram arī katram par sevi, atsevišķi jābūt augstvērtīgam un vinos nedrīkst nekad mājot mazvērtības apziņa.

Saprotams, ka tik modrs valsts aizsardzības darbs rada visdzīvāko atbalsi visās mūsu tautas aprindās, ko galvenā kārtā pierāda tautas plašā un sirsnīgā atsaucība ziedojumu vākšanā kara aviacijas fondam, kas nodibināts 1934. gada 1. februārī un kurā līdz šim bija uzkrāti jau 5.203.930 lati, no kādiem līdzekļiem jau iegādātas 29 modernākās kaujas lidmašinas. Ir patiesi tā, kā aviacijas svētkos teica kara ministrs ģen. J. Balodis, ka «mēs karu negribam. bet savu tautu un valsti sargājot pret visiem, kas to apdraudēs, mēs nežēlosim neko,» un stipra aviacija ir viens no spēcīgākiem aizsardzības ieročiem pret ienaidnieku uzbrukumiem. Šo tautas dāvanu karavīriem šogad nodeva aviacijas svētkos, kādēļ ģen. J. Balodis ar pilnu tiesību varēja sacīt, ka «šī diena arī paceļas pāri to aviacijas svētku dienu nozīmei, kādas mēs esam svinējuši iepriekšējos gados; es gribu teikt, ka šī diena ir nevien aviacijas, bet arī visas armijas svētku diena.» Un šogad aviacijas svētki izvērtās par armijas un tautas saderības, vienības un dziļas, lielas draudzības dienu. Un taisni tas dod lielāko drošību, ka mūsu valsts aizsardzības spēki aug un attīstas pozitivā virzienā.

Monumentalās celtnes.

Līdz 1934. gada 15. maijam mums īstenībā nav bijis nacionali - politisku mērķu politikas un mēs tikai veģetējām, vilkām dzīvību. Tādēļ arī visa mūsu dzīve — kā no ārpuses, tā iekšēji — bija pelēka, neradoša, nekas jauns, Latviju kā īpatnu zemes stūri pasaulē raksturojošs nepacēlās, un arī nevarēja pacelties, jo viss tika nolīdzināts, nivelēts, ikdienas aprēķiniem un kombinejumiem pakļauts. Nebija arī nekādu objektivu pazīmju, kas liecinātu, ka tas kādreiz varētu citādi būt, jo parlamentarisma laikmets pelēko nolīdzināšanos arvien padziļināja un arvien vairāk izdeldēja mūsu īpatno raksturu un īpašības. Tādēļ šim jautājumam sevišķu vērību piegrieza nacionalā valdība un 1935. gada 30. apriļa sēdē ministru kabinets pieņēma lēmumu par nacionalo celtniecību. Uz šī lēmuma pamata šovasar, 9. augusta sēdē, ministru kabinets tad arī pieņēma likumu par monumentalo celtņu fondu, kas būtu tas bagātīgo līdzekļu avots, kas dotu iespēju aizpildīt sen sajusto sāpīgo robu. Likums nosaka, ka fonda mērķis ir uzkrāt līdzekļus monumentalu celtņu un pieminekļu celšanai, šim nolūkam vajadzīgo īpašumu iegūšanai, pārbūvēm u. t. t. Fonda līdzekļi rodas no valsts budžeta sumām, no Kulturas fonda iemaksām un no dāvinājumiem un novēlējumiem. Pie finansu ministrijas pastāv sevišķa fonda padome ar finansu, izglītības, iekšlietu ministriju, valsts kontroles un Kulturas fonda domes pārstāvjiem, kuri pārbaudīs iesniegtos projektus, sagatavos priekšlikumus u. t. t.

Tie būs ievērojami līdzekļi, jo sākot ar 1935. gadu, monumentālām celtnēm valsts budžetā ikgadus paredzēti 100.000 lati un Kulturas fonds rezervējis 200.000 latus.

Ar šādiem līdzekļiem ar laiku arī būs iespējams radīt vienu ievērojamu celtni pēc otras, kas pilnīgi pārveidos Latvijas seju un raksturu, un rādīs viņu pašas latvju tautas stilā, gaumē un izjūtā. Tā būs latviskā Latvija, jo taisni celtnēs visgaišāk un citiem saredzamāk izpaužas kādas nacijas gaume un gars.

Finansu ministrs savos paskaidrojumos pie pieņemtā likuma runā par to, ka fonda sumas izlietojamas monumentalu kulturas celtņu un pieminekļu celšanai. Tas var likt domāt un saprast, ka celtnes jēdzienā neietilpst ēku un ēkveidīgu būvējumu celšana vien, bet ka ar celtni var saprast arī citādus kulturas darbā uzceltus un mūžam pieminamus kulturas vērtību krājumus. Piemēram, pastāvīgu muzeju ierīkošana (ar visu muzeju iekšēju saturu), kādu privatiem ļaudīm ne pa spēkam esošu bagātīgu un augstvērtīgu plašāku grāmatu izdošana un vēl kas cits, kas var būt celts un būvēts latviešu nacionalai kulturai par slavu un par godu un latviešu tautai par atdzimšanas un mūžības liecinājumu.

Ražas novākšanas talka.

Šovasar, tuvojoties ražas novākšanas laikam mūsu laukos, atskanēja pilsētās aicinājums pilsētniekiem — ierēdņiem, studentiem, skolēniem, vispāri daudzmaz atbrīvoties varošiem pilsētniekiem — doties palīgā lauku saimniecībām novākt ražu, lielas un plašas, visu zemi aptverošas talkas veidā. Šis aicinājums ir ļoti svarīgs taisni savu pozitivo iespēju dēļ, kādēļ tas nopietni jāapsver arī no tāda viedokļa, vai nebūtu iespējams no šādas pilsētniekiem brīvprātīgas un vienreizīgas talkas šovasar radīt pastāvīgu kārtību, jo tikai kā pastāvīga kārtība, šāda pilsētu iedzīvotāju palīdzēšana lauku saimniecībām var dot kaut ko svarīgu un nozīmīgu tautsaimnieciski, tikai tad lauksaimnieks jau savas saimniekošanas sākumā ikgadus var izrēķināt, uz cik pilsētnieku piedalīšanos ražas novākšanas vai arī citos steidzamos darbos viņš var noteikti un droši rēķināt un par cik tādā gadijumā viņš var samazināt ārzemju vai citu pastāvīgo laukstrādnieku skaitu. Tādā gadijumā arī lauksaimniecības mechanizacija var padoties pavisam citādai kalkulacijai, nekā tādā kārtībā, kad jāalgo laukstrādnieki visiem darbiem, necerot ne uz kādu palīdzību ne talkas, ne citā veidā. Jautājums nav viegls, un varbūt Lauksaimniecības kameras darba sekcija, ņemot šādu ierosinājumu vērā, varētu izstrādāt kādus konkretus priekšlikumus.

Lai gan jau šogad pilsētnieku atsaucība ir nopietna un plaša, taču pagaidam tam ir vairāk nejaušības raksturs. Tādēļ būtu jāpanāk, lai no labas idejas izaug laba, pastāvīga kārtība, radīta uz brīvprātīgas, pašu pilsoņu atzīšanas un vēlēšanās pamata, cenšoties piešķirt iespējamās priekšrocības tiem, kas šādu svarīgu un tautsaimnieciski, kā arī valsts politiski nepieciešamu iestādijumu, ka ražas novākšanas talka, kas to apzinīgi atbalsta un palīdz realizēt. Nav izslēgta tāda stāvokļa radīšana, ka dažām pilsoņu kategorijām (studentiem, dažu skolu skolēniem, dažu attiecīgu amatu tīkotājiem), šādas talkas būtu obligatoriskas, ar iepriekš tādā veidā nosacītu visiem zinamu kārtību.

Nav gandrīz neviena pilsētnieka, kam nebūtu kādi pastāvīgāki sakari ar laukiem, un uz šo sakaru pamata varētu izaugt talkas kārtība. Bet tad šādai kārtībai jāpieskaņo darba iedalīšana pilsētās, lai atvaļināšana lauku talkai būtu racionali iespējama un organizējama. Bet šīs talkas nedrīkst arī dibināties uz sentimentalu jūsmošanu par palīdzēšanu laukiem, tai jādibinās uz pārliecību, ka darba spēks laukiem pastiprinātā veidā ir jādod tādos un tādos gadijumos tādēļ, ka lauki ir mūsu dzīves pamats ļoti daudzejādā, vienā svarīgā ziņā. Un jārada pastāvīga iestāde, kas pēta un kārto talku lietu.

Blakus lauksaimniecības mechanizacijai labi organizētas talkas var kļūt par vērā ņemamu, nozīmīgu faktoru darba spēka trūkuma novēršanā lauku saimniecībās. Un reizē tas būs svētīgs tautas vienības stiprināšanas darbs, jo lauku un pilsētu ļaužu brīvprātīga un draudzīga satikšanās darbā būs visdabīgākā un vistuvākā savstarpēja iepazīšanās un ieskatīšanās vienam otra dzīvē, kas abas tad izlīdzināsies visas tautas vienībā.

Lauksaimniecības muzejs.

Ļoti vērtīgs un svarīgs iestādijums atkal paceļas nacionalā Latvijā: lauksaimniecības pastāvīga izstāde — muzejs. Šāds muzejs var būt ievērojams un gandrīz neatvietojams lauksaimniecības kulturas propagandas līdzeklis, jo apmeklējot īslaicīgās izstādes un tur redzot visu labo, derīgo un vērtīgo, tomēr redzēto lielā mērā aizmirstam un, kad gribam praksē ko mēģināt, to vairs nevaram paveikt. Turpretim pastāvīga izstāde — muzejs, dod iespēju ilgāku laiku un vairākkārt apskatīt visu, kas izstādīts. Tur var jau ar studiju nolūku un gara stāvokli iet pie darba, kamēr parastās izstādes ir vairāk kā parādes. Pie tam Jelgavā projektētais muzejs solas būt tiešām plašs un interesants. Tam pamatu dod Zemgales apgabala izstāde, kurai ēkas ceļot jau domāts par izstādi un viss celts stingri, pastāvīgai lietošanai. Izstādi atklāja š. g. 11. septembrī. Cik tā būs lauksaimniekiem, un arī katram Latvijas pilsonim svarīga, to pierāda pārskats par to, kas izstādē būs redzams. Vispirms materiali ņemti no apgabalu un specialu izstāžu materialiem un Zemkopības min. muzejiem. Viena no lielākām būs zemkopības nodaļa, kur rādīs ražu celšanu: sēklas izvēle, zemes apstrādāšana, mašinas, lauksaimniecības ražojumu izvērtēšana tirgum. Izstādē būs daudzi eksponati, kas uzskatami rādīs racionalas saimniekošanas veidus; tāpat būs parādīta mūsu ievērojamā agrarā reforma. Lopkopības nodaļa rādīs piensaimniecību un tās produktus. Ap 10.000 eksponātu būs nodaļā «Zeme»: augsnu paraugi, zemes bagātības — kūdra, kaļķakmens, māls, citi izrakteņi. Saimniecības nodaļa rādīs dārzkopību, puķkopību, mājturību, zivkopību, zvejniecību (parauga dīķsaimniecības modelis). Mašinu un celtniecības paviljonā būs mašinu paraugi un modeļi ar pareizi novietotām saimniecības ēkām un laukstrādnieku divģimeņu paraugmājām. Būs arī jaunatnes un idejiskā nodaļas.

Lielā Vienības brauciena dalībnieki Vienības laukumā.

Svarīgi vēl atzīmēt, ka izstādi paredzēts izveidot un noorganizēt vairāku gadu laikā, līdz tā kļūs par bagātīgu un vērtīgu ceļa rādītāju lauksaimniekiem un par ievērojamu lauksaimniecības propagandas līdzekli, kas daudz pozitiva dos neviеn pašiem lauksaimniekiem, bet katram Latvijas pilsonim un svešu zemju draugiem, kam interese par mūsu zemi.

Sevišķu vērību mašinu ievešanai lauksaimniecībā.

Jau daudz ir runāts par to nenormālo parādību, ka mūsu zemē katru vasaru no ārzemēm jāieved ap 35.000 laukstrādnieku. Daudzu iemeslu dēļ, ko šajā īsā piezīmē pat pieminēt nevaram, ārzemju laukstrādnieku ievešana un ilgāka atrašanās mūsu zemē nav vēlama arī no ļoti svarīgu valsts un nacionalās politikas interešu viedokļa, nemaz neprotamām lietām, kā valutas aizplūšanu uz ārzemēm, kā šo ārzemju strādnieku ne visai lietderīgu piemērotību mūsu zemes apstākļiem, par viņu daudz zemāko kultūras līmeni un mazāk izveidotiem darba tikumiem un ieradumiem. Tādēļ valdība ļoti intensivi domā un gādā par to, kā šo nenormālo parādību izbeigt pavisam, bet jau tūdaļ pamazām ierobežot. Un viens no šo rūpju panākumiem ir tas, ka strādnieku trūkumu var aizvietot arī mašinas. Tā kā strādnieku trūkumam ir arī visai ciešs un pastāvīgs sakars ar ražas celšanas uzdevumu, ko uzņēmusies mūsu lauksaimniecība, tad sapratīsim, ka labi atrisināts jautājums par mašinu lietošanu lauksaimniecībā atvieglos arī ražas celšanu.

Tādam nolūkam nodibināja akciju sabiedrību «Tosmāre», kas pārņēma visas agrākās Liepājas kara ostas darbnīcas, ieskaitot arī kuģu būvētavu. Ar š. g. 1. augustu jaunais uzņēmums sāk oficiali strādāt uz jaunā pamata.

Par vienu no saviem galveniem uzdevumiem «Tosmāre» uzskata lauksaimniecības mašinu ražošanu, kas būtu daudz labāk piemērotas mūsu lauksaimniecības īpatnējiem apstākļiem, nekā daudzkārt to varētu panākt no ārzemēm ievestās mašinas. Bez tam vietējās mašinas būs arī lētākas un izdevīgāki iegādāšanās noteikumi.

Izmēģinājumi ar tādām mašinam un darba līdzekļiem, kā graudu sējamā rindmašina, 18 colligais pļavu arkls, darba rati ar gumijas riteņiem, kartupeļu racējs, vēja motori u. c. devuši atzīstamus panākumus. Šo mašinu ražošana notiek ļoti intensivi, lai nākošā pavasarī varētu apmierināt lauksaimnieku vajadzības.

Sevišķu piekrišanu guvušas arī tādas mašinas, kā kūlīšu sējējs (ar kūlīšu nesēju), salmu vācēji u. c., bet pagaidām tās vēl ārzemju mašinas.

«Tosmāres» mērķis ir panākt tādu stāvokli, lai iespējami drīzā laikā Latvijā savu zemi apstrādātu tikai ar Latvijā būvētām lauksaimniecības mašinām un darba rīkiem.

Mūsu dabas bagātību apzinīga izmantošana.

No ārzemēm 1937. gadā mēs esam ieveduši akmeņogles un koksu par 22,8 miljoniem latu; kokmaterialus eksportam un vietējam patēriņam, kā arī malku apkurināšanai pēdējos gados esam izcirtuši daudz vairāk, nekā to atļauj mežu gadskārtējais pieaugums. Tādi ir ne visai iepriecinošie objektivie fakti. Mežu izciršana jāierobežo, un valdība to dara; valuta jātaupa, un par to vienmēr un dažādā veidā tiek domāts. Un viens no ceļiem, kā to panākt, ir mūsu pašu dabas bagātību izpētīšana un izmantošana. Piemēram, no mūsu zemes platības — 6.579.140 ha — apm. 10 proc. ir purvi, kas sevī glabā mūsu valsts lielāko apakšzemes bagātību — kūdru, kas savukārt glabā sevī ļoti lielus enerģijas krājumus. Aprēķināts, ka mūsu lielākie purvi ar 347.225 ha platību satura 1.666 miljonus tonnu gaisa sausas kūdras. Tas ir tāds enerģijas daudzums, kā paskaidro specialisti, kuru visi techniski izmantojamie ūdens spēki un dabiskais mūsu mežu koksnes pieaugums kopā spēj dot tikai 300 gados. Izmantojot šīs bagātības, šos enerģijas krājumus, novērsīsim mūsu mežu izskaušanu, kļūsim neatkarīgāki no svārstīgā ārzemju degvielu tirgus un cenām, aiztaupīsim vairākus miljonus latu valutas ikgadus, izveidosim jaunas rūpniecības nozares, kas dos darbu latviešiem un cels mūsu zemes labklājību.

Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš un Igaunijas socialo lietu ministrs O. Kasks, kas augustā apmeklēja Latviju.

Kūdras izmantošana var būt ļoti plaša, jo kūdru var dažādi izmantot, un viņas ražošana ir pa spēkam arī pašiem lauksaimniekiem savām vajadzībām.

Kūdras izmantošana kļuvusi diezgan plaša un arī lauksaimnieku interese, jo 150 vietās visā zemē ir paziņota vēlēšanās sarīkot kūdras dienas. 7. augustā bija centrālā kūdras diena Ventspilī, kas no jauna ierosināja plašāku interesi par mūsu dabas bagātību izmantošanu.

Tāpat Latvijā patlaban notiek intensiva šifera un ķieģeļu ražošana, ko arī dod mūsu zeme no savā klēpī glabātām bagātībām.

Tā mēs, neatlaizdamies un uzticīgi savai nacionālās politikas programai, savu zemi pilnīgi pārveidosim visās nozarēs un kļūsim daudz patstāvīgāki, daudz bagātāki un celsimies arvien augstāk materialā un garīgā labklājība.

Vēl jau ir tikai mūsu dabas bagātību izmantošanas sākums, bet panākumi tiešām labi. Sekmēm, un labām sekmēm jānāk.

Joprojām saimnieciskā rosība.

Jau labu laiku prese sniedz dažādas ziņas par saimniecisko grūtību iesākšanos te vienā, te otrā no citām valstīm. Bet Latvijā šajā ziņā ir viena no retām valstīm, kur saimnieciskai dzīvei joprojām ir augšup kāpjoša tendence. Nodarbināto algoto darbinieku skaits pieaudzis no 196.736 cilvēkiem 1936. g. uz 212.312 šājā gadā. Ietaupijumi un noguldijumi pieaug, aug arī dzelzceļu pasažieru skaits, aug tautas ienākumi un pirkšanas spējas. Ārējo maksājumu bilance labvēlīga: salīdzinot ar 1936. gadu ieņēmumu apgrozijumi auguši par 140,7 milj. ls vai 80,1 proc., izdevumu — par 122,1 milj. ls vai 78 proc. Ārējo maksājumu aktivais atlikums palielinājies par 16,6 milj. ls, sasniedzot tagad 37,7 milj. ls, kas ir lielākais atlikums visā laikā, kopš maksājumu bilance uzstādīta (1925. gadā). To rakstu̇rīgi apstiprina Latvijas bankas tekošie nedēļas pārskati, ka saimnieciskā rosība aug, jo bilances kopsuma pieaugusi, zelta krājumi pavairojušies, valsts kases zīmju un metala naudas, kā arī sudraba naudas krājumi u. c. aktivi vairojušies, bet aizdevumi mazinājušies un auguši noguldijumi. Arī vispārīgais valsts saimnieciskās dzīves pārskats apstiprina to pašu: naudas apgrozība aug; valsts budžeta ieņēmumi lielāki, kā pag. gadā, izdevumi — mazāki; noguldijumi aug, bet protestēto vekseļu, ūtrupju, maksātnespējīgu pilsoņu u. c. nelaimīgo gadijumu skaits mazinājies. Naudas noguldijumi pieaug arī laukos, sevišķi pēc kopdarbības likumu revizijas. Tāpat Latvijas rūpniecības ražojumu vērtība augusi no 473.171.000 milj. ls 1936. gadā uz 636.829.000 milj. ls šogad. Iepriecinoši pieminēt, ka lielā mērā mazinājušies lauksaimnieku parādi un uzlabojušās viņu maksāšanas spējas. Lauksaimnieku pagastu nodokļu parādi no 7,5 milj. ls 1934. g. 1. aprilī mazinājušies līdz 4,1 milj. ls 1936. g., šogad tikai 1,8 milj. ls. Arī sēklas parāds mazinājies no 4,9 uz 3,6 milj. ls. Uzplaukums sevišķi amatniecībā.

T. Veicherts

Mēneša apskats

Šīgada augusta mēnesis apzīmējams kā dziļu bažu un stipra satraukuma posms starptautiskajā dzīvē, kad vienu otru brīdi pat šķita, ka Eiropa jau atrodas kara un asiņainu sadursmju priekšvakarā. Kara draudošie mākoņi savilkās nevien pie mūsu kontinenta apvāršņiem, bet jauna cīņa taisījās uzliesmot arī Tālajos austrumos. Ja Rītāzijā virsroku galu galā ņēma saprāts un realitates izpratne, kas turienes konfliktu laimīgā kārtā apslāpēja, tad, diemžēl, Eiropas vidiena joprojām vēl dzīvo spraigā sasprindzinājumā un lielā nedrošībā par rītdienu. «Ko diena austošā mums dos?» — vaicā katrs, kas lasa nervozās un pretrunīgās ziņas, kuras ik rītus un vakarus sniedz laikrakstu slejas. Mūslaiku starptautiskās dzīves pārlieku sarežģītais aparats, kā arī valstu savstarpējā saimnieciskā atkarība neatstāj nevienu tautu bez atbalsa un ietekmes no tā, kas notiekas viņas tuvo un pat tālo kaimiņu robežās. Tādēļ tagadējās Eiropas sadzīves apstākļos lokali konflikti grūti iedomājami, un ikviena bruņotā sadursme te spēj, līgumsaistību un interešu automatiskā spēlē, izvērsties plaša vēriena asiņainā katastrofā.

Šāds apsvērums, acīmredzot, vada Anglijas patreizējo rīcību, jo Čechoslovakijas un Vācijas strīdū Londona saskata nopietnu apdraudējumu vispārējam mieram. Cik noprotams, tad sudetieši prasa absolutu autonomiju vācu minoritatei, sava apgabala patstāvīgu parlamentu, kā arī atlīdzību par «zaudējumiem», ko čechi nodarījuši vāciem kopš 1918. gada. Līdz ar to viņi pastāv uz Čechoslovakijas ārējās politikas maiņu, lai atraisītu Prāgu no franču un krievu draudzības un sadarbības. Prāga, protams, atsakas pieņemt tamlīdzīgas prasības, kas radītu «valsti valstī» un novestu pie Čechoslovakijas pakļaušanas Vācijas diktatam un iespaidam. Bez tam sudetu kalnainā apgabalā, šai dabīgajā nocietinājumu valnī, kas šķir Bavāriju, Saksiju un Silēziju no Čechoslovakijas, čechi ierīkojuši savas valsts aizsardzības sistemu un līniju, kuru atstājot vai neitralizējot Bohemijas līdzenums atrastos pilnīgi zem ielenceju draudiem. Sudetijā koncentrēta arī Čechoslovakijas rūpniecība un viņas kalnu bagātības, kādēļ šī apgabala nokļūšana citu noteiceju rokās, iedragātu visu līdzšinējo republikas saimniecisko līdzsvaru.

Lai panāktu izlīgumu starp sudetu vāciešiem un čechiem, kā arī lai novērstu bruņoto konfliktu starp Prāgu un Berlīni, kas nepārprotami atbalsta henleiniešu prasības, Anglija sūtīja augusta sākumā uz Čechoslovakiju savu neoficialo šķīrējtiesnesi, agrāko tirdzniecības ministru lordu Rensimenu. Viņa misija izrādas visai grūta un sarežģīta, bet šķiet, ka zinamu nomierinājumu turienes sakarsētajā un aso kaislību atmosferā angļu lordam tomēr izdosies panākt. Daudzās sarunās un apspriedēs, kādas viņam bijušas ar prezidentu Dr. Benešu un valdības galvu Dr. Hodžu, noskaidrojies, ka čechi izrāda tālejošu pretimnākšanu sudetu vāciešiem. Un šinī sakarībā jau runā par iespējamu piešķirt vācu tautības pārstāvjiem atbildīgus posteņus valsts pārvaldes aparatā, kā arī grozīt republikas satversmi uz federativiem principiem pēc Šveices parauga. Turpretim ne visai apsveicamu pretimnākšanu un iecietību izrāda sudetu lideri, kas pakļauti padomiem un direktivām no aizrobežas. Šo lideru musinošās runas un sudetu jaunatnes bruņotās militarās demonstracijas tā sakāpinājušas naida noskaņas pret čechiem, ka vācieši negrib neko dzirdēt par piekāpšanos un kompromisu.

Viņu pretestību lielā mērā stiprina un karsē arī notikumi Vācijā. Augusta mēneša vidū visa Vācija tika nostādīta kara stāvoklī — iesaukti rezervisti, slēgta robeža ar Franciju, mobilizēta kara rūpniecība, satiksmes līdzekļi u. t. t. Šinī sakarībā Berlīne paskaidro, ka minētie soļi sperti nolūkā izvest vācu armijas plaša vēriena manevrus, kas ilgšot kādas 10 nedēļas un prasīšot nostādīt zem ieročiem apm. vienu miljonu vīru. Franču un angļu prese sākumā atsaucās ar lielām bažām un stipru uztraukumu pret tamlīdzīgu Vācijas nostādīšanu trauksmes stāvoklī. Arī Ziem. Amerikas savienoto valstu prezidents Ruzvelts bija spiests izteikt brīdinājumu, pasvītrojot, ka kara gadijumā aizokeana republikas simpatijas vai atbalsts būšot to valstu pusē, kas vēlas mieru un cenšas tādu visiem spēkiem un līdzekļiem uzturēt. Ārzemju prese uzsver, ka Vācija ar savu rīcību gribot tiešā virzienā ietekmēt sudetu problemas atrisināšanas gaitu, uz kuras, kā draudošs Domokla šķēps, tāpat gulstoties vācu armijas bruņotā masa.

Šis Berlīnes eksperiments nelabvēlīgi atsaucies visā Vācijas saimnieciskā dzīvē, bet pamudinājis uz pretsoļiem kā Franciju, tā arī Angliju. Strādnieku un darba roku plašā mobilizacija sagādājusi sāpīgus traucējumus Vācijas rūpniecībā, bet kara psichozē un nezinā par rītdienu Berlīnes birža reaģēja ar vācu vērtspapīru kursu straujo krišanos. Arī Francija uzsāka savu sauszemes spēku manevrus, bet Anglija tam pašam nolūkam sapulcināja Ziemeļjūrā savu floti. Spriežot no laikrakstu ziņām, Rietumeiropa augusta mēnesī bija pārvērsta īstā kara nometnē, kur pietiktu vissīkākās dzirksts, lai piepeši uzliesmotu kara sārts...

Šo draudu apziņā Anglija pieliek visas pūles, lai panāktu sudetu problemas izšķiršanu miera ceļā, un reizā ar to viņas finanču ministrs sers Džons Saimons oficialā runā pasvītroja, ka tagadējos apstākļos nevarot domāt par lokaliem konfliktiem: ja Viduseiropā notiktos bruņotā sadursme, tad viņā neizbēgami tiktu ierautas arī citas valstis. Šādā gadijumā Lielbritanija, neuzņemdamās jaunas saistības, pildīšot pienākumus, kurus tai uzliekot līdzšinējā sadarbība ar Franciju. Tā tad, Vācijai bija dots saprast, ka viņas uzbrukumam Čechoslovakijā sekotu vispārējs karš, kurā Francija, Anglija u. c. valstis nostātos viņas pretinieku rindās. Domājams, ka minētā Anglijas deklaracija astājusi savu iespaidu Berlīnē, jo šķiet, ka uz pēdējās mājienu sudetu vācieši jau atmetuši savu līdzšinējo krasumu un skarbumu. Kaut gan atmosfera Viduseiropā joprojām ir sasprindzināta, tomēr nav zudušas cerības uz turienes strīdus atrisināšanu kompromisa ceļā.

*

Savu bruņoto varu Vācija tagad cenšas demonstrēt pie katras izdevības. Tā, piem., augusta mēnesī, kad Berlīnē viesojās Libijas gubernators maršals Balbo, notikās vācu gaisa flotes iespaidīgās parādes, kuras pavadija kareiviskas runas, kas cildināja vācu-itaļu draudzību un ieroču brālību. Daudz apvaldīgākas un mērenākas demonstracijas iezīmēja Francijas aviacijas ministra ģen. Vijemena vizite augusta vidū. Viesis tika uzņemts Berlīnē ar sirsnību un pasvītrotu draudzību, bet runas, kas tika teiktas par godu franču ģeneralim, bija pilnas miermīlības apliecinājumiem.

Tad, mēneša beigās Vācijā ieradās Ungārijas pavaldonis admiralis Hortijs, ap kura viziti vijās visdažādākās baumas. Vieni apgalvoja, ka vāci gribot saistīt Ungāriju savā savienībā, tomēr Budapestas valdības galva Imredijs vēlāk paskaidroja, ka nekādi līgumi vai pakti Berlīnē neesot noslēgti, un ka Ungārija nevēlas iekļauties nekādās aliancēs, bet grib joprojām palikties neitrala un patstāvīga savā ārējā politikā un savu sabiedroto izvēlē. Tai pašā laikā, kad adm. Hortijs viesojās Vācijā, «mazās antantes» valstu ārlietu ministru konference Dienvidslavijas pilsētā Bledā nolēma piešķirt Ungārijai pilnīgu bruņošanās līdztiesību, atceļot tādā kārtā Trianonas mierlīguma attiecīgo paragrafu, kas minētai valstij šo tiesību liedza. Tā kā augusta sākumā līdzīgas tiesības saņēma arī Bulgārija no Balkānu antantes puses, tad tagad Ungārijas un Bulgārijas sadarbībai ar saviem tuvajiem kaimiņiem un rietumu lielvalstīm ir pavērts plašāks ceļš. Līdz ar to aprādītie lēmumi ievērojami vājina vācu politisko iespaidu šais zemēs.

Ar manamu nemieru arī Polija sāk raudzīties uz militaro Vāciju, kuras spēks iedrošina nevien Dancigas, bet arī Augšsilēzijas vāciešu naidīgo izturēšanos pret poļiem. Tā, augusta mēn. laikā šais apgabalos notikušas vairākas sadursmes un manifestacijas, kas liecina, ka poļu - vācu attiecībās un sadzīvē jau vērojams novirziens uz skarbumu un nesaskaņām.

*

Spānijas kara laukos joprojām vēl valda nenoteiktība. Republikaņi, kas jūlija beigās un augusta sākumā bija uzsākuši plašu uzbrukumu Ebro upes labajā krastā, nolūkā dot triecienu tām frankistu daļām, kuras operē Saguntas un Valensijas virzienā, tagad cietuši galīgu neveiksmi. Viņu zaudējumi bijuši lieli un viņu plašais manevris nav varējis aizkavēt nacionalistu spēcīgos un sekmīgos uzbrukumus citos frontes sektoros, piem., Toledas rajonā un Estremadūras novadā. Sevišķu ievērību pelna pēdējā rajona kaujas, jo Estremadūras provinces kalnos rodamas lielas dzīvsudraba bagātības, kas noderīgas frankistu finansialo pozīciju uzlabošanai un nostabilizēšanai.

Attiecībā uz spāņu pilsoņu kara diplomatisko fronti jāsaka, ka nekas pozitivs te vēl nav panākts. Starptautiskā komisija, kurai uzdots novērot un izmeklēt neattaisnojamos gaisa uzbrukumus neaizsargātām pilsētām, ieradusies Pireneju pussalā un stājusies darbā abās spāņu cīnītāju nometnēs. Tad, jautājumā par brīvprātīgo evakuēšanu no nacionalistu frontes ģen. Franko atbildējis Anglijas valdībai augusta mēneša vidū. Savā notā nacionalistu virspavēlnieks principā gan nenoraida angļu izstrādāto plānu, bet neatzīst viņā paredzēto noteikumu, ka atsaucamo, brīvprātīgo skaits jāaprēķina atkarībā no kopējā ārzemju karavīru kontingenta, kas cīnas vienā vai otrā pusē. Tālāk ģen. Franko paziņo, ka viņš esot gatavs piekrist minēto karavīru evakuēšanai tikai pēc tam, kad abām pusēm būs piešķirtas karavedēju tiesības. Tā tad, šie iebildumi galīgi sagrauj Londonas neiejaukšanās komitejas izsrādāto projektu un, kā izsakas kāds amerikāņu laikraksts — «nodod brīvprātīgo jautājumu glabāšanai saldētavā...»

*

Sadursme, kas jūlija beigās notikās starp Japānas un Padomju Savienības robežapsardzību tā sauc. Čankufengas uzkalna dēļ, draudēja ar dziļiem militariem sarežģijumiem Tālajos austrumos. Līdz 11. augustam starp japāņiem un krieviem norisinājās īstas kaujas, kur darbā tika laisti tanki, lielgabali un lidmašinas. Japāņiem gan izdevās izsist krievus no strīdīgā uzkalna, bet turpmākās cīņas, t. i. krievu pretuzbrukumi un japāņu aizstāvēšanās, prasija ievērojamus upurus abās pusēs. Šai ieroču troksnī pārējā pasaule noraudzījās ar dibinātām bažām. jo minētā cīņa varēja izvērsties par īstu karu, kas bez šaubām atbalsotos arī mūsu Eiropā.

Cik tagad noskaidrojies, Japāna meklējusi savu sabiedroto — Vācijas un Italijas — atbalstu un gribējusi panākt šo pretkomunisma pakta parakstītāju palīdzību karā ar Padomju Savienību. Tomēr, šķiet, ka Berline ieteikusi japāņiem piekāpību, aizrādot, ka par Vācijas palīdzību šoreiz nevarot būt ne runas. Tā kā karš divās frontēs, t. i. pret ķīniešiem un krieviem, Japānai vienai pašai protams, nav pa spēkam, tad Tokija beidzot piekāpās iepretim Maskavai un abas puses pārtrauca kara darbību 11. augustā: Japāna atvilka savus spēkus no Čankufengas uzkalna un piekrita īpašas komisijas nozīmēšanai, kas noteiktu japāņu - krievu robežu.

Šo rīcību visur apsveica ar lielu gandarijumu, jo vienas kara briesmas laimīgā kārtā tomēr tika novērstas!

*

Ķīnas kaujas laukos cīņas tagad norisinas gar Zilo upi, pa kuru japāņi cenšas sasniegt un ieņemt Hankovu. Tomēr jāsaka, ka viņu spiediens atdūrās uz ķīniešu parasto pretestību, kas kļūst arvienu stiprāka un iespaidīgāka.

M A N A M Ā J A

Informacija un ierosinājumi

Pazeminātas šīfera cenas.

A/S Šīferis, pret vajadzīgo iemaksu Zemkopības dep-ta lauku būvniecības pasta tek. rēķ. 4590, mākslīgo šīferi izsniedz pēc atvieglotiem noteikumiem franko fabrika vai franko vagons Podragā vai franko vagons visās Latvijas dzelzceļu stacijās, izņemot Rīgas mezgla stacijas (ar kravu ne mazāk par 1,5 t kopsvarā) par šādu cenu (latos gabalā):

	Pelēkā krāsā	Sark. krāsā
Jumta plātnes, 40×40 cm lielas	0,12	0,14
Mazo plātņu čukuri . . .	0,12	0,14
Jumtu viļņplātnes, 250×97 cm lielas	3,50	3,90
Viļņčukuri, a un b veida .	1,20	1,40
„ U veida . . .	1,00	1,20

Sienu apšuvumu plātnes, 250×120 cm lielas un 6 mm biezas, A/S Šīferis izsniedz tikai par pilnu cenu: pelēkā krāsā Ls 5,70 un sarkanā krāsā Ls 6,30 gab.

Uz šīfera saņēmēja pieprasījumu pagasta valde šīfera izsniegšanas protokolā katras 20 gab. 40×40 cm pēc atvieglotiem noteikumiem saņemamo šīfera plātņu var aizstāt ar vienu 250×97 cm viļņplātni vai 4 viļņčukuriem.

Drenu cauruļu cenas.

Zemkopības ministrs noteicis šādas māla drenu cauruļu pārdošanas cenas no Zemkopības ministrijas krājumiem, latos par 100 gab.: 5 cm (2"): noņemot ceplī 3,50, ar iekraušanu vagonā 4,00, 7,5 cm (3") 5,30 un 6,00, 10 cm (4") — 9,30 un 10,50, 12,5 cm (5") — 13,00 un 14,70, 15 cm (6") 22,00 un 24,70. Lauksaimnieki var drenu caurules pirkt arī no tādiem cepļiem, kuri ar Zemkopības ministriju cauruļu piegādes līgumus nav slēguši, bet kuru mālu un cauruļu paraugi atzīti par derīgiem. Tādā gadijumā zemes ierīcības departaments izmaksās pircējam neatmasājamo pabalstu par katrām 100 gab. caurulēm: Ls 2,00, 3,00, 4,50, 6,00 un 8.00.

Veicina zirgu audzēšanu.

Zirgkopības veicināšanas un vērtīgu zirgu ieaudzēšanas nolūkos Zemkopības ministrija, Kara ministrija un Latvijas Lauksaimniecības kamera var izsniegt prēmijas vaislas ķevju īpašniekiem par vērtīgām Latvijā audzētām ķēvēm. Vaislas ķēvju godalgošanas komisija, kas sastāv no Zemkopības ministrijas zirgkopības lietpratēja, kā komisijas priekšsēdētāja, pa vienam pārstāvim no Kara ministrijas un Lauksaimniecības kameras, vietējā rajona agronoma un veterinārārsta.

Godalgošanas komisijai jārāda tikai tādas ķēves, kuras vaislas zirgu izlases komisija atzinusi par pielaižamām godalgošanas sacensībā un par to savlaicīgi paziņojusi ķēvju īpašniekiem. Prēmijas var izsniegt par 2—5 gadus vecām ķēvēm. Par katru ķēvi, kas apmierina noteikumos paredzētās prasības, tās īpašniekam var izsniegt prēmiju Ls 500,—.

Ikgadus valsts budžetā būs atvēlēti līdzekļi 30—40 ķēvju godalgošanai.

Noteiktas 1938. gadā linu stiebriņu, linu un kaņepāju cenas.

Linu apstrādāšanas uzņēmumi no 1938. gada 1. oktobra līdz 1939. g. 15. septembrim maksās ražotājiem par mērcētiem linu stiebriņiem un neapstrādātām pakulām 5—26 sant. par kg, atkarībā no šķirnes un linu šķiedru znākuma procenta, bet par nemērcētiem inu stiebriņiem 9—15 sant. par kg, atkarībā no šķiedras izmantojamā garuma.

Par 1938. g. ražas linu un kaņepāju šķiedrām, ko ražotāji nodos Linu monopolam no 1938. g. 1. okt. līdz 1939. g. 15. sept., maksās šādas cenas (Ls par kg): par linu garšķiedrām 0,43—1,40, par kaņepāju garšķiedrām 1,00—1,50 un par linu pakulām 0,50—0,90.

Šķiedras nododot, ražotāji iesniedz pagasta valdes apliecību, kurā uzrādīts attiecīgā saimniecībā 1938. g. ražotais linu un kaņepāju šķiedru daudzums kilogramos, un arī tas, ka nododamās šķiedras ir tiešām ražotāja īpašums un ražotas viņa saimniecībā. Tāpat apliecības ieraksta arī ražotāja nenomaksāto nodokļu un linsēklu parādu summas. Parādu deldēšanai no ražotājiem izmaksājamās summas ietur 40%. Linu un kaņepāju šķiedras atļauts nodot arī pa daļām.

A. Puriņa

Gatavosim garšīgus skābos gurķus un kāpostus

Skābēšana ir viens no lētākiem un labākiem gurķu un kāpostu uzglabāšanas paņēmieniem. Skābētie uzturlīdzekļi ir ne tikai garšīgi un atspirdzinoši, bet arī ļoti vērtīgi, jo pie skābēšanas neko nav zaudējuši no savas uztura vērtības. Ziemā un agrā pavasarī, kad svaigas saknes un dārzāji ir retums, skābi gurķi un kāposti ir neatvietojama piedeva gaļas ēdieniem un sviestmaizēm. Namamātes it labi to zina un tamdēļ ikvienā saimniecībā šos dārzājus bagātīgi iegatavo. Tikai vēl daudzām namamātēm šai darbā rodas nepatīkami pārsteigumi. Nereti ieskābētie uzturlīdzekļi pieņem nepatīkamu skābumu, sliktu puvuma garšu un dažreiz pat sapūst, nodarot saimniecībai zaudējumus.

Tamdēļ nebūs lieki īsumā pakavēties pie skābēšanas norises un skābēto uzturlīdzekļu bojāšanās iemesliem.

Skābēšanā galvenā loma piekrīt pienskābām baktērijām. Šīs baktērijas labvēlīgos apstākļos ātri vairojas un viņu darbības rezultātā rodas pienskābe, kas ir skābēto uzturlīdzekļu uzglabātāja. Tamdēļ ļoti svarīgi ir sagādāt šīm baktērijām patīkamus attīstības un darbības apstākļus. Pēdējā gadijumā, līdztekus pienskābai rūgšanai, spēcīgi norisinās vēl citas — tā sauktās blakus rūgšanas, kā piem. sviestskābā rūgšana, kas nereti ņem pārsvaru un skābējamais uzturlīdzeklis iznāk slikts vai pavisam nederīgs. Labvēlīgi apstākļi pienskābām baktērijām būs tad, ja skābēšanas darbā ievēros: vislielāko tīrību — (tīri paši uzturlīdzekļi, tīri trauki, tīra apkārtne u. t. t.) un pareizu temperatūru 15—18⁰ C. Arī skābējamam uzturlīdzeklim jābūt svaigam un nebojātam. Sevišķi rūpīgi jātīra trauki — koka mucas. Trauku tīrīšana jāsāk ne tikai rudenī, skābēšanas laikā, bet jau tūlīt ziemā vai pavasarī, kad trauka saturs izlietots. To nu vēl daudzas namamātes piemirst. Un tā trauka sienās bagātīgi savairojas pelējuma sēnītes un dažādi puvuma dīgļi, kurus ar vienreizēju, īsi pirms trauka lietošanas izvestu tīrīšanu, grūti iznīcināt. Traukus tīrot jālieto bez ūdens arī ziepes, sodā un asās sukas. Pēc mazgāšanas, trauks pamatīgi plaucējams karstā ūdenī vai sietā. Un tikai tad, kad tas saulē izžāvēts sauss, to novieto tīrās vēsās telpās līdz rudenim, kad tīrīšanu atkārto vēlreiz pirms skābēšanas. Pa vasaru traukus, kuri paredzēti gurķu vai kāpostu skābēšanai, nevar lietot citām vajadzībām. Tādos gadijumos, kad traukam kāda nepatīkama smaka, tos pielej ar karstu paegļu tēju, nosedz, atstāj līdz atdziest. Bez tam vēl tādos gadijumos trauku kvēpina ar sēra ziediem.

Gurķu skābēšana.

Skābēšanai piemērotāki ir vidēja lieluma, vēlāko šķirņu gurķi. Pāraugušie, dzeltenie un ļoti lielie gurķi pēc ieskābēšanas ir ar biezu mizu un cauriem vidiem.

Pirms pildīšanas traukā gurķus rūpīgi nomazgā un izšķiro pēc lieluma. Lielākos gurķus vienmēr kārto trauka dibenā un lai tie ātrāki ieskābtu, vairākās vietās sabada ar tīru kociņu. Trauka dibenā vispirms liek biezāku kārtu upeņu un ķiršu lapas, un virs tām cieši vienu pie otra liek gurķus. Vairāk gurķus var sakārtot, ja tos liek stāvus. Pēc katras gurķu kārtas kaisa garšas augus: estragonu, dilles, saēvelētus mārrutkus, ķiplokus, turku piparus. Nepieciešamas ir tikai dilles un estragons, pārējās garšas vielas katra nama māte izvēlas pēc patikas. Kad trauks piepildīts, virsu noklāj ar lapu kārtu, pārliek ar slogu un pārlej ar sāls ūdeni. Uz 1 spaini ūdens ņem ātrākai lietošanai 250—300 gr sāls, ilgākai uzglabāšanai — 400—450 gr. Lai veicinātu ātrāku un straujāku rūgšanu, salijumam var pievienot dažas karotes laba rūgušpiena vai medus. Sālijumu iepriekš uzvāra un atdzesē. Ļoti no svara, lai sālijums būtu vismaz 5—8 cm virs skābējamā uzturlīdzekļa.

Piemērotā temperatūrā (15—18⁰ C.) gurķi pēc apm. 14 dienām būs ieskābuši. Tad tos novieto vēsumā. Visā uzglabāšanas laikā, trauki jāuzmana. Ja virsū rodas pelējums, tas nekavējoties jāncsmeļ un trauka malas, tāpat arī vāks un slogi jānomazgā.

Kāpostu skābēšana.

Skābēšanai piemērotākas ir vēlās kāpostu šķirnes, jo tām ir cietākas galviņas, gaišāka krāsa un mazāk ūdens.

Kāpostu galviņām vispirms atņem ārējās zaļās lapas, izgriež kacēnu un saēvelē. Iztīrītā traukā liek vispirms kārtu tīru kāpostu lapu un virs tām ber sasmalcinātos kāpostus. Uz viena spaiņa kāpostu ņem sauju sāls (uz 100 kg kāpostu 1—1,5 kg sāls). Katru kāpostu kārtu stampā, kāmēr atdalas tik daudz sulas, ka kāposti apņemti. Kad trauks tā piepildīts, tam pārliek veselas kāpostu lapas, virs tām slogus un atstāj siltā telpā (15—18⁰ C.) kāmēr tie norūgst — nerodas vairs virsū putas. Tad trauku novieto vēsumā un apkopj tāpat kā gurķu traukus. Tikai kāpostiem vēlams zem sloga paklāt tīru linu drēbi. Jāuzmana arī, lai kāposti būtu vienmēr apņemti ar sulu. Ja gadijumā rūgstot sula būtu notecējusi, to papildina ar viegli sāļu ūdeni.

Pie skābēšanas, bez sāls kāpostiem liek arī vēl citas garšas vielas: ķimenes, paegļu ogas, ābolus. Šīm piedevām nav noteiktu samēru, bet katra namamāte tās ņem pēc savas garšas.

Skābēt var arī veselas kāpostu galviņas, izdevīgāki ir ņemt mazākas. Virs kārtas galviņu ber smalkus kāpostus un nostampā kā pirmā gadijumā.

Ražas novākšana.

Aizsargu meistarsacīkstes vieglatletikā

Ik svētdienas kādā no mūsu valsts novadiem risinas aizsargu sacīkstes, kurās pulcējas gan tuvāku, gan tālāku novadu aizsargi, lai pārbaudītu savas spējas un gatavotos lielajām meistarsacīkstēm.

Jau pagājušā gadā aizsargu meistarsacīkstes vieglatletikā bija lielākais vieglatletikas sporta sarīkojums mūsu valstī, jo tajās piedalijās vairāk kā 370 sportistes un sportisti. Plānveidīgais darbs lietpratēju vadībā — kursi ziemas mēnešos un nometnes vasarā, cēlis aizsargu sportistu sasniegumus un sportam piesaistījis daudz jaunu spēku. Šogad aizsargu meistarsacīkstēs vieglatletikā, kas notika Rīgā 21. un 22. augustā, piedalijās pavisam 501 sportists un sportiste. Ar to tālu pārspētas visas līdzšinējās sacīkstes kādas pie mums notikušas.

Sacensības sevišķi sīvas padarija tas, ka sportisti visās disciplinās bija sadalīti 4 klasēs un katras klases sasniegumus vērtēja Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa dāvātās ceļojošās balvas izcīņā.

Vislielākais dalībnieku skaits šajās sacīkstēs nāca tieši no jaunākās sporta paaudzes vidus. Bija vērojami daudz jaunu talantu, no kuriem jau tuvākos gados var izaugt jauni valsts vienības spēki.

Sacīkšu atklāšanā — 22. augustā pie aizsargu sportistiem ieradās valsts sporta vadītājs, sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš. Uzrunājot sportistus ministrs novēleja sekmīgi turpināt sākto darbu valsts sporta celšanā. «Lai aug nevien spēki un sporta spējas, — teica sabiedrisko lietu ministrs, — bet līdz ar to arī palīgi valsts drošības sargāšanā.»

Pēc divu dienu sacensībām Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa dāvāto ceļojošo balvu uz vienu gadu izcīnija Dzelzceļu pulks, kopsumā ar 157 punktiem. Otrā vietā ierindojās Valkas pulks ar 148 punktiem. Līdz pat pēdējai sacensībai Prezidenta balvas izcīņā priekšgalā bija Valkas pulks. Trešā rindā ierindojās Jelgavas pulks ar 125 punktiem, ceturtā un piektā — Bauskas un Rīgas pulki — 87 punkti, sestā un septītā — Cēsu un Madonas pulki ar 77 punktiem un astotā — Liepājas pulks ar 74 punktiem.

Ministru prezidenta biedra — kara ministra ģenerāļa J. Baloža dāvātās balvas par labākiem sasniegumiem saņēma Liepājas pulka sportistes Smiltniece un Jozepa. Valmieras pulka Tirners un Valkas pulka Liepaskalns.

Iekšlietu ministra V. Gulbja dāvāto balvu 3 reiz 1.000 metru stafetes skrējienā jau trešo gadu izcīnija Jelgavas pulks.

Laika apstākļi sacīkstēm bija stipri nelabvēlīgi. Tas stiprā mērā arī ietekmēja sacīkšu rezultatus. Jāatzīst, ka caurmērā rezultati bija zemāki par aizsargu parastiem sasniegumiem.

Aizsardžu sacensībās kā labākie sasniegumi atzīmējami: Smiltnieces rezultats diska mešanā — 37,05 m, kas ir labāks par līdzšinējo valsts rekordu un liepājnieces Jozepas jaunais aizsardžu rekords augstlēkšanā — 1,45 m.

Aizsargu sacensībās valmierietis Tirners 5.000 m veica 15 min. 25,8 sek. Tas ir jauns aizsargu rekords. Ļoti labs ir arī valcenieša Liepaskalna sasniegums — 45 min. 48,9 sek., 10.000 m soļojumā. Jāņem vērā, ka visu soļošanas laiku lija spēcīgs lietus, kas pārplūdināja skrejceļu. Labus rezultatus uzrādija arī pārējie soļotāji Sudmalis, Zeltiņš un Ardens. Tāpat augsti vērtējams Pālena sasniegums — 3,50 m kārtslēkšanā.

Grūtu uzdevumu — sacīkšu organizēšanu slavējami veica aizsargu štāba fiziskās audzināšanas instruktors P. Polis ar palīgiem — pulku instruktorēm un instruktoriem. Dažās sacensībās dalībnieku skaits pārsniedza 50. Tik liels dalībnieku skaits prasija jau iepriekš labi pārdomātu plānu, sevišķi mūsu sporta laukumos, kuros vēl visai maz labierīcību. Sacīkstes pierādija, ka aizsargiem ir plašs, labi sagatavotu instruktoru kadrs.

Sacīkšu rezultati aizsardžu sacensībās:

60 m skrējienā: 1. Grīnfelde (Daugavpils) — 8,5 sek., 2. Kacene — 8,7 sek., 3. Elerte — 8,8 sek.

100 m skrējienā: 1) Straute (Rēzekne) — 13,8; 2) Grīnfelde (Daugavpils) — 13,9; 3) Rūja (Dzelzceļu p.) — 14,2.

4×100 m stafetes skrējienā: 1) Ilūkstes pulks 57,5 sek., 2) Dzelzceļu pulks, 3) Daugavpils pulks.

Tāllēkšanā: 1) Jozefa (Dzelzceļu p.) — 4,61; 2) Kacēna (Rīga) — 4,61; 3) Straute (Rēzekne) — 4,47.

Augstlēkšanā: 1) Jozefa (Dz.) 1,45 m., 2) Sprudženiece St. (Il.) 1,35 m., 3) Freiberga 1,35 m.

Diska mešanā: 1) Smiltniece (Dzelzceļu p.) — 37,05; 2) Akmentiņa (Rēzekne) — 29,15; 3) Janševska (Ilūkste) — 25,50.

Lodes grūšanā: 1) Smiltniece (Dzelzceļu p.) 10,88 mtr.) 2) Mazūre 10,10 mtr., 3) Vilks 9,71 mtr.

Rezultati aizsargu sacensībās:

100 m skrējienā: 1. kl. 1) Jaunkalnietis (Valka) 11,7 sek., 2) Kušķis (Dz.) 11,9 sek., 3) Lukševics. 2. klasei 1) Kravinskis (Kuldīga) 11,5 sek., 2) Sarcēvičs (Jelg.) 11,6 sek., 3) Rubenis 11,8 sek. 3. klasei Ronis (Valm.) 11,7 sek., 2) Vītolts 11,8 sek., 3) Iļģis. Iesācējiem: 1) Zariņš 11,9 sek., 2) Bērziņš 11,9 sek., 3) Skujiņš 12,0 sek.

110 m barjerskrējienā: 1. kl. — 1) Mackaitis (Jelgava) — 18,5; 2) Masāns (Dzelzceļu p.) — 20,3; 3) Skubītis (Dzelzceļu p.) 2. klasē: 1) Zauers (Rīga) — 19,4; 2) Grābeklis (Ilūkste); 3) Kuģis (Jelgava); 3. klasē: 1) Pastnieks (Tukums) — 19,4; 2) Grābeklis (Ilūkste) — 19,7; 3) Okrušilo (Abrene) — 20,8. Labāko rezultātu tomēr sasniedza iesācēju grupas Zariņš (Jelgava) — 17,7; 2) Graudiņš (Valmiera) — 19,7.

800 m. skrējienā: 1. kl. 1) Krastiņš 2:00,3, 2) Pržialgovskis 2:05,2, 3) Asmanis 2:08; 2. kl. 1) Kalniņš 2:08,5, 2) Zutis 2:09,2, 3) Matvejs 2:09,6. Iesācējiem: 1) Stūrāns 2:21,9, 2) Ķelle, 3) Zostiņš.

1500 m skrējienā: 1. kl. — 1) Rītiņš (Liepāja) — 4:19,3; 2) Benefelds (Dzelzc. p.) — 4:23,2; 3) Asmanis. 2. kl. — Levics (Dzelzc. p.) — 4:19,4; 2) Freimanis — 4:20,4; 3) Zīle — 4:27,4; 3. kl. — 1) Meiris — 4:25; 2) Zutis — 4:25,2; 3) Bubucis — 4:26.

5000 metru skrējienā: 1. kl. — 1) Tirners (Valmiera) — 15:25,8 (jauns aizsargu rekords); 2) Benefelds (Dzelzc. p.) — 16:30,8; 3) Jansons (Valka) — 17:13,2; 2. kl. — 1) Lēvics (Dzelzc. p.) — 16:20,0; 2) Dundurs (Ludza) 16:21,7; 3) Pūlītis (Rīga) — 16:56,5; 3. kl. — 1) Zvejnieks (Jelgava).

80 metru skrējienā jaunatnei: 1) Lazdiņš (Jēkabpils) — 10,5; 2) Leonovs (Abrene) — 10,5; 3) Teterovskis (Valka) — 10,6.

4 reiz 100 m stafetes skrējienā: 1) Jelgavas aizsargu pulka vienība — 46,9; 2) Dzelzceļu aizsargu pulka vienība — 47,0 un 3. vietā Ilūkstes aizsargu pulka vienība — 47,4.

3 reiz 1000 m stafetes skrējienā vispārējā klasē uzvarēja Jelgavas aizsargu pulka vienība 8:07,1; 2) Dzelzceļu aizsargu pulka vienība — 8:12,8; 3) Rīgas aizsargu pulka vienība — 8:27,4. Iesācēju grupā — 15. Liepājas aizsargu pulka vienība — 9:31,9; 2) Bauskas aizsargu pulka vienība — 9:42,7; 3) Valkas aizsargu pulka vienība — 9:52,3.

Tāllēkšanā: 1. kl. — 1) Hakelis (Madona) 6,13 m, 2) Mackaitis 5,97 m, 3) Dambergs; 2. kl. — 1) Šterns (Liep.) 6,20 m, 2) Kravinskis 6,14 m, 3) Zauers 5,97 m; 3. kl. — 1) Mednis 5,87 m, 2) Kuļinovs 5,72 m, 3) Iļģis 5,71 m. Iesācējiem — 1) Zariņš 5,56 m, 2) Pēcs 5,51 m, 3) Liepnieks.

Augstlēkšanā: 1. kl. — 1) Mackaitis (Jelgava) — 1,70; 2) Liepa (Valka) — 1,60; 3) Kušķis (Dzelzceļu a. p.)

Šodien sacīkstē tu neuzvarēsi ar tiem lauriem, kurus tu ieguvi pagājušo reizi.

Kārlis Ulmanis.

— 1,60; 2. kl. — 1) Šķiņķis (Valka) — 1,70; 2) Bāris (Bauska) — 1,65; 3) Kuģis (Jelgava) — 1,60; 3. kl. — 1) Glāzers (Valmiera) — 1,65; 2) Dinsdorfs — Tukums) — 1,60; 3) Solovjovs (Dzelzceļu a. p.) — 1,60. Iesācēju grupā: 1) Liepnieks (Jēkabpils) — 1,55; 2) Gailītis (Madona) — 1.50; 3) Mežītis (Valka) — 1,45. Jaunatnes grupā: 1) Ločmelis (Abrene) — 1,50; 2) Dīkulis (Ludza) — 1,45; 3) Ronis (Abrene) — 1,40.

Kārtslēkšanā: 1. kl. — 1) Pālens (Rīga) 3,50 m, 2. kl. — 1) Sarčēvičs (Jelg.) 3,50 m, 2) Pūce (Liep.) 3,40 m, 3) Dišlers (Valka) 3,20 m. 3. kl. — 1) Lācis (Mad.) 3,20 m, 2) Pabērzs 3.20 m, 3) Solovjovs (Dz.) 3,20 m. Iesācējiem: 1) Dziedātājs 2,80 m, 2) Čerņevskis.

Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš ierodas aizsargu meistarsacīkšu atklāšanā.

Šķēpa mešanā: 1. kl. — 1) Hakelis (Madona) — 62,68; 2) Nirnbachs (Dzelzceļu p.) — 62,10; 3) Stendzenieks (Rīga) — 59,66; 2. kl. — 1) Grīnvalds (Liepāja) — 52,50; 2) Ņeza (Valmiera) — 50,80; 3) Dzenis (Dzelzceļu p.) — 50,70; 3. kl. — 1) Šķeteris (Ilūkste) — 49.71; 2) Solovjovs (Dzelzceļu p.) — 49,64; 3) Rokts (Bauska) — 48,01. Iesācēju grupā: 1) Jaša (Cēsis) — 48,46; 2) Kugrēns (Bauska) — 39,21; 3) Gaujēns (Madona) — 39,00.

Lodes grūšanā aizsargiem: 1) Baranovskis (Dzelzceļu p.) 14,49 m, 2) Cināts (Valka) 13,92 m, 3) Actiņš (Mad.) 13,16 m; 2. kl. — 1) Priede 12,34 m, 2) Blūms 12,10 m, 3) Zariņš 12,05 m; 3. kl. — 1) Vonda (Ludza) 12,13 m, 2) Boķis (Bauska) 11,85 m, 3) Gulle 11,81 m. Iesācējiem: 1) Zapoļskis 10,59 m, 2) Āboliņš 10,39 m, 3) Ķelce 10,37 m.

Diska mešanā: 1. kl. — 1) Baranovskis (Dzelzceļu p.) — 39,54 m, 2) Bērziņš (Valka) — 35,49 m, 3) Actiņš (Madona) — 34,82 m. 2. kl. — 1) Blūms (Rīga) — 37,24 m, 2) Zariņš (Valka) — 36,55 m, 3) Grienvalds (Liepāja) — 36,49 m. 3. kl. — 1) Purviņš (Jelgava) 39,17 m, 2) Boķis (Bauska) — 37,29 m, 3) Springa (Liepāja) — 36,02 m. Iesācēju grupā: 1) Stefanovičs (Dzelzsceļu p.) — 35,50 m, 2) Reucs (Ludza) — 33,03 m, 3) Zapoļskis (Cēsis) — 32,77 m.

10.000 m soļošanā: 1. kl. — 1) Liepaskalns (Valka) 45:48,9, 2) Zeltiņš (Daug.) 46:42,5, 3) Ardens (Tuk.) 47:38; 2. kl. — 1) Sudmalis (Aizp.) 46:08,9, 2) Zaļaiskalns (Jelg.) 48:05,9, 3) Juškinskis (Ilūkste); 3. kl. — 1) Auziņš (Valka), 2) Tirzītis Dz.), 3) Jerumanis (Dz.).

Būvēsim smailītes

Skaista ir tava dzimtā zeme. Skaisti ir tās lēzenie pakalni, gaišās birzis un pļavu zaļums. Tavu skatu saistīt saista druvu līganums un skanīgs tumšegļu mežs rāmā novakarē, bet vai tu pazīsti arī savas Tēvzemes ūdeņus? Vai tu zini, cik daudz nesalīdzinama skaistuma slēpj sevī klusi līči, putojošās krāces un klinšu krasti? Vai tu kaut reizi esi nobraucis pa kādu no Latvijas upēm no pat iztekas līdz jūrai, kaut arī tu zini, ka šāds ceļojums viegls jo viegls, un ka līdz pat sava mūža novakarei tu atcerēsies tās dienas, kad ar pirmo vilni cēlies un iemiegot vēl dzirdēji straumes burbuļošanu akmeņos.

Vai tavas mājas nav kādas upes krastā? Tad tu jau bieži esi domājis, kādu skaistu straumē iemezdams vai zēna dienās, kad laiviņas laidi, kurp gan aiztek šie ūdeņi? Uz jūru, tev teica. Varbūt, ka tev pašam reizēm uznāca ilgošanās līdz ar tādu skaidu laisties lejup pa strumi, ļauties, lai nerimstošā ūdens kustēšana aizvizina tevi pāri deviņiem novadiem, uz citu pusi, kur tu vēl neesi bijis. Ja tava dzimtā sēta ir pie lieliem ezeriem, ja tu sauli redzi lēcam un rietam pār ūdeņiem, vai tad tevi nav sagrābusi viņu burvība un vai tu neesi gribējis kļūt ar tiem pazīstams?

Tu esi. Tu tikai nezināji — kā. Ar kādu laivu, tu teici, gan es varētu braukt pa šo strautu, kas sprīdi dziļš, kaut arī tas tālāk ietek jo lielā upē. Kā lai es tieku pāri tām krācēm, kurām tik bagāta Pērse vai Gauja? Smagajā laivā, kas dziļi peld, nekad es netikšu tur, kur es gribētu.

Redzi, ir tomēr tāds ūdeņu braucams rīks, kam nevajag straumes dziļākas par sprīdi, kas viegli pārnesams visām krāču vietām un kuru airē, pats nemanot. Tā ir ērtākā no visām laivām, kas pamazām iekaro pie mums to stāvokli, ko tā ieguvusi visā pasaulē, un ar kuras iegūšanu tu varēsi piepildīt visas savas labākās vēlēšanās kļūt pazīstams ar savu skaisto dzimto zemi skaistākajā un tīkamākajā veidā, ko vien var iedomāties. Tā ir smailīte, viegla laiviņa, ko var pats sev uzbūvēt, kurai vajadzīgais koks un audekls maksā tikai dažus latus un kurā ceļojums pa upi vai ezeru kļūst neaizmirstama izprieca.

Mūsu sporta dzīves vadītājs un sekmētājs, sabiedrisko lietu ministrs daudz darījis, lai smailīte kļūtu par tikpat pazīstamu un ērtu satiksmes līdzekli ūdeņiem, kā uz sauszemes kļuvis divritenis. Jau tagad Latvijā vairāki tūkstoši smailīšu šūpojas mūsu upēs un ezeros. Šī vieglākā no visvieglākajām laivām, kurā braukšanas drošība nav mazāka, kā vislabāk būvētajā airu laivā, bet kuras vieglā gaita, izcilās manevrēšanas spējas un samērā lielā kravas nestspēja, daudzkārt pārspēj dārgo un neērto koka laivu.

Nesen darba kamera Rīgā ielaida ūdenī veselas 70 smailītes. Pilsētas strādnieki savās brīvajās stundās tās pagājušā ziemā uzbūvēja un tagad visos ūdeņos, kas apņem mūsu galvas pilsētu, novakarēs redzami braucēji, kas izmanto katru brīvu brīdi, lai izbrauktu krustām un šķērsām visas straumes un dziļumus, kļūdami spēka un prieka pilni.

Ceļojumam uz ūdens nesalīdzinamas priekšrocības. Vislielākā tveice

spirgtā vējā un viļņos kļūst tīkama. Upē vai ezerā nav ceļa putekļu, nav grambu un kratīšanās. Nav jānes plecos smaga ceļa soma vai jānoberž kājas tulznās. Ikvienā braucienā var paņemt līdzi visu ko vien vēlas — telti, segas un simtu citas labas un derīgas lietas, kas tādu braucienu pa upi vai ezeru padara vēl nesalīdzinami tīkamāku, kā sirojumu kājām vai uz divriteņa.

Latvijā daudz upju un ezeru. Nav gandrīz vietas Latvijā, kurp pa lielāku vai mazāku, dziļāku vai seklāku straumi vai arī rāmu ezera līmeni nevarētu nokļūt. Uzmanīgi papētot karti, redzam, ka no Alūksnes, Skaistkalnes vai pat Talsiem pa ūdens ceļu var nokļūt Rīgā. No Rīgas var aizbraukt uz Usmas ezeru, no turienes uz Roju vai Ventspili, no Saldus un Bārtas tāpat. Smailītei pat jūra nav bīstama. Ar šo niecīgo, bet viļņos ļoti stabilo laivu droši gar piekrasti var doties visgarākajos braucienos, un tikai tam, kas pats reiz šādu braucienu būs veicis, radīsies pareizs ieskats par to, cik skaisti krasti, cik brīnišķi dažādi un pretstatos bagāti ir Rīgas jūras līča vai Kurzemes jūrmalas skati.

Ir zemes, kur smailīti pazīst katrs. Tā ir Zviedrija, Vācija un Somija. Francijā sirojumos smailītēs dodas vairāk ļaužu, kā ar divriteņiem. Norveģijā dažus gadus veci puikas brauc savās smailītēs pa krāčainām kalnu upēm. Šis sports lieliski attīsta izveicību, vienmērīgi un ļoti pakāpeniski sagatavo roku un krūšu kurvja muskuļus, nepiepūlē sirdi un atraisa arī daudz garīga spraiguma un skaistuma izjūtas, jo to krāšņumu un valdzinājumu, kas piemīt ūdeņiem, nepārspēj nekas cits.

Latvijas upju straumes arī Jūs aicina.

Smailītes parasti būvē diviem braucējiem. Tās garums 4 līdz 5,5 m, platums 0,6 līdz 1,2 m. Tās nestspēja līdz 200 kg, bet pašas svars, atkarībā no materiāla un būves veida 20—60 kg. Modernākās saliekamās smailītes sver pat tikai 15 kg! Smailītes būvē divējāda tipa: saliekamās un stabilās. Pirmajām daudzas priekšrocības, bet tās vārīgākas un braucienu pa jūru ar ilgstošu šūpošanu un lauzīšanu pa viļņiem nepanes. Arī to būve drusku sarežģītāka, bet katram, ja vien ir, kas ierāda vajadzīgos paņēmienus, viegli veicama. Smailīšu būvei vajadzīgie materiāli atliku likām atrodami mūsu pašu zemē. Vieglā un izturīgā priede, nepūstošais ozols, un izturīgais osis Latvijā maksā smieklīgi maz, salīdzinot ar Vāciju vai Vakareiropu. Mūsu audekls un speciāli gumijotā drēbe daudz labākas kvalitātes, kā ārzemēs. Tikai pašai smailīšu būvei jākļūst daudz pazīstamākai un pieejamākai, kā tas ir līdz šim.

Te ļoti daudz var darīt un arī, cerams, darīs mūsu aizsargu organizacija. Aizsargu sportisti visur uzrādijuši teicamas sekmes. Kādēļ lai arī smailīšu braukšana, kas sevī slēpj tik daudz iespējamību, jau drīz jo drīz nekļūtu pati par sevi saprotama lieta?

Pirmām kārtām jāatrisina šo laiviņu būvēšanas jautājums. Darba kamera pagājušā ziemā noorganizēja Rīgā darbnīcas ar visiem vajadzīgiem rīkiem, ar piemērota materiāla krājumiem un attiecīgiem lietpratējiem, kuru piedzīvojumi un padomi ikvienam smailītes būvētgribētājam tās radīšanu paša spēkiem, padarija par tīkamu un pamācošu laika kavēkli, kas nes tik saldus augļus. Arī aizsargiem vajadzētu padomāt par šādas darbnīcas ierīkošanu Rīgā un lielākos provinces centros un cerams, ka šī ideja tiks arī realizēta. Bet ar to nebūtu viss atrisināts. Mūsu organizacija ir liela — tā apklāj visu valsti. Kā jau tagad sporta instruktori arī provinces sportistus sagatavo par teicamiem vieglatletiem, tā arī smailīšu būves meistari varētu mācīt aizsargus provincē, ierādot tiem vajadzīgos darba paņēmienus un vienkāršo konstrukciju. Ar to daudz būtu pakalpots arī tīri praktiskai dzīvei, jo, iemācoties veikli rīkoties ar ēveli un kaltu, mācoties pazīt līmi un līmēšanas paņēmienus, krāsas un koka impregnēšanu, mūsu aizsargi šos derīgos un dažkārt neatsveramos darba paņēmienus varēs pielietot arī neskaitamās citās vietās savās saimniecībās. Lai tikai atceramies, ko mūsu zemes Saimnieks teica amatnieku dienas atklājot, ka mūsu jaunajai paaudzei jāatgriežas pie iepriekšējās paaudzes tikumiem, kad katrs zemnieks bija vairāk vai mazāk arī labs amatnieks un meistars daudzās nozarēs.

Tā tad — savienosim lietderīgo ar patīkamo un jo drīzi sāksim domāt, kā noorganizēt un izveidot smailīšu būvēšanu, lai jau nākamā vasarā vairāki simti, varbūt pat tūkstoši, būtu paši sev uzbūvējuši šo ūdens divriteni. Tagad ir pats īstais laiks. Nāks garie rudens un ziemas vakari, kad saimniecībās būs mazāk darba, kad varēs vingrināt aci un roku pie ēveles un kalta, lai no sausas priedes, oša un rupja audekla, izveidotos brīnišķā smailīte.

Visus uz šo nodaļu attiecošos sūtījumus un korespondenci lūdzam adresēt K. Bētiņam, Rīgā, Ausekļa ielā 3, dz. 60.

Partija Nr. 75.

Parīzes olimpiadē 1924. gadā mirušais latvju meistars Matisons, kā zinams, ieguva pirmo vietu, bet Fr. Apšenieks otro. Šo spožo panākumu atcerei ievietojam sekošo Parīzes olimpiades partiju, kurā Apšenieks pieveica bij. pasaules meistaru M. Eivi.

Baltie: Fr. Apšenieks. Melnie: M. Eive.

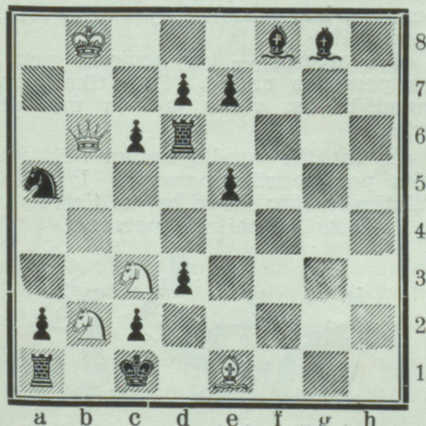
Četru zirdziņu spēle.

1) e2—e4, e7—e5. 2) Zg1—f3, Zb8—c6. 3) Zb1—c3, Zg8—f6. 4) Lf1—b5, Lf8—b4. 5) 0—0, 0—0. 6) d2—d3, d7—d6. 7) Lc1—g5, Lb4×c3. 8) b2×c3, Zc6—e7. 9) Zf3—h4! c7—c6. 10) Lb5—c4, d6—d5. 11) e4×d5, Zf6×d5 (stiprāk laikam bija c6×d5). 12) Dd1—e1! Kg8—h8. 13) d3—d4, f7—f6. 14) Lg5—d2, Ze7—g8 (melnie grib izmantot zirdziņa h4 stāvokli un jau tagad paredz kvalitates upuri uz f3). 15) d4×e5, f6×e5. 16) Zh4—f3, Tf8×f3 (daudz sološs upuris, kuru Apšenieks tomēr smalki atspēko. Ievērību pelnija 16) . . . e5—e4. 17) D×e4, Lf5 etc., vai 17) Zg5, Zgf6 u. t. t.). 17) g2×f3, Dd8—f6 (uz 17) . . . Lh3 sekotu D×e5). 18) Lc4—d3, Zg8—e7 (ja tagad Lh3, tad 19) De4 ar draudu uz h7). 19) c3—c4, Ze7—g6 (melniem nav citas izvēles, jo pēc 19) . . . Zf4 20) L×f4, e5×f4 melno uzbrukums būtu galā). 20) c4×d5, Zg6—h4. 21) De1—e4, Lc8—f5 (melno uzbrukums izskatas ļoti draudošs, bet baltie atrod asprātīgu izeju, uzupurējot savu dāmu). 22) De4×h4!! Df6×h4. 23) Ld3×f5, Ta8—f8 (labāk bija vēl c6×d5). 24) d5×c6! (šim sitienam ir iznīcinošs spēks). 24) . . . Tf8×f5. 25) c6×b7, Tf5—f8. 26) Ta1—b1, Tf8—b8. 27) Tb1—b4, Dh4—d8. 28) Ld2—e3, e5—e4. 29) Le3—f4 (vēl spēcīgāk būtu, kā gluži pareizi aizrāda pats Apšenieks, 29) L×a7! Da5, 30) Tc4!!!, Da6, 31) Tc8+, T×c8, 32) b×c8D, D×c8, 33) Tb1, ar vieglu uzvaru), 29) . . . Dd8—f8! 30) Tb4×e4! (saprotams, ka uz L×b8 sekotu D×b4). Melnie padevās. Eive piezīmē, ka uz 30) . . . T×b7 sekotu 31) Tfe1, Tf7! 32) Lg3! Dg8, 33) Te8, Tf8, 34) T×f8, D×f8, 35) Tb1! Skaista uzvara.

Uzdevums Nr. 48.

J. Šēla (Scheel).

I godalga «Arbeidermagazinet» turnīrā.

a b c d e f g h

Baltie: Kb8; Db6; Le1; Zb2, Zc3 (5).
Melnie: Kc1; Ta1, Td6; Lf8, Lg8; Za5; Ba2, c2, c6, d3, d7, e5, e7 (13).
Mats trijos (3) gājienos.

Partija Nr. 76.

Spēlēta Ķemeru meistarturnīrā. Piezīmes pēc Ķemeru turnīra grāmatas.

Baltie: V. Petrovs. Melnie: G. Stahlbergs, Slāvu aizstāvēšanās.

1) d2—d4, d7—d5. 2) c2—c4, c7—c6. 3) Zb1—c3, Zg8—f6 (kā šaubīgs izrādijies turpinājums 3) . . . d5×c4, sekojošā iemesla dēļ: 4) e2—e4, e7—e5. 5) Lf1×c4, e5×d4. 6) Zg1—f3!, ka Aļechins spēlēja pret Eivi savas revanša cīņas 6. partijā). 4) Zg1—f3 (ja baltie grib izvairīties no «slāvu aizsardzības» labi izpētītiem variantiem (4) . . . d×c. 5) a4, Lf5. 6) e3, e6, 7) L×c4, Lb4, 8) 0—0, 0—0. 9) De2, Ze4 vai 9) . . . Lg4! u. t. t. ar apm. līdzīgu spēli, vai 6) Ze5, Zbd7. 7) Z×c4, Dc7. 8) g3, e5. 9) d×e5, Z×e5. 10) Lf4, Zfd7. 11) Lg2, f6. 12) 0—0, Tad8. 13) Ddc1, Lfe6. 14) Z×e5, Z×e5 un partija ir apm. izlīdzināta — vai arī 14) Zc3—e4! [Eives jaunināţums otrā sacīkstē], tad viņiem jāspēlē 4) e2—e3. Melnie tad nedrīkst atbildēt Lc8—f5, 5) Db3 dēļ. Vispār pieņemts, ka 4) . . . Lc8—f5! pēc balto četriem pirmiem gājieniem ir iespējams, izņemot vienīgi 1) d4, 2) c4, 3) Zc3, 4) e3; par piem., ja baltie, 3) Zc3 vietā velk, 3) Zf3, tad Lc8—f5! jau ir pielaižams. Motivējums: Dd8—c8 vai Dd8—c7 sedz bandinieku b7 un uzbrūk tieši vai netieši nesegtajam laidnim c1. Ar to melnie iegūst laiku, sargāt d5 ar e6—e5). 4) . . . e7—e6 (melnie izvairās no pazīstamiem variantiem, tomēr viņu ar ceturto un piekto gājienu ievadītā sistema, kas gan nodrošina laidņu pāri, bet satricina līdzsvaru centrā, nav ieteicama. Tad jau ir labāk, ar teksta gājienu ievirzīt spēli vienā no ortodoksaliem variantiem (5) . . . Zbd7, 6) e3, Da5 — Cambridge-Springs — vai 5) . . . Le7 ar sekojošo Zf6—e4 — Laskera turpinājums). 5) Lc1—g5, h7—h6, 6) Lg5×f6 (gan piespiests, jo citādi melnie pēc d×c4 iegūst bandinieku, bet arī pilnīgi pietiekošs). 6) . . . Dd8×f6, 7) Dd1—b3! (daudz labāk par Aļechina mēģinājumu, uzbrukt tūliņ vājinātam centram ar 7) e2—e4?; par piem 7) . . . d×e4, 8) Z×e4, Lb4+, 9) Zc3, c6—c5! ar labu spēli melnājiem. Tagad baltie draud 8) e2—e4! un nākošais melno gājiens, ar kuru tie atdod centru, ir tiklab kā piespiests). 7) . . . d5×c4, 8) Db3×c4, Zb8—d7, 9) e2—e4, e6—e5! (saprotams pretsolis, jo citādi baltie par daudz izplešas centrā. Ja līdzsvaru centrā vairs nav iespējams turēt, tad jāmēģina centru bloķēt vai padarīt nekustīgu). 10) d4—d5, Zd7—b6, 11) Dc4—b3, Lf8—c5 (slikti būtu 11) . . . c6×d5, jo sekotu 12) Lb5+, Ld7, 13) Z×d5 un baltiem pārāka spēle), 12) Lf1—e2, 0—0, 13) 0—0 (neizdevīgi baltiem būtu, 13) d5×c6, radot vājo bandinieku c6, jo tādā gadijumā melnie iegūtu par daudz lielu kompensaciju labākā figuru spēlē. Pie nekustīgiem e— bandiniekiem, melnie pārvaldītu visus pārējos viduslauciņus d4, c4, d5, c5 u. t. t. —), 13) . . . Lc8—g4, 14) Ta1—c1, Tf8—d8, 15) Zc3—d1! Lg4×f3 (melnie ir spiesti atdot vienu no laidņiem, jo citādi pēc 15) . . . Lf8, 16) d×c6, b×c6, 17) Ze3 baltie būtu pārsvarā, centralizējot zirdziņu un viegli uzbrūkot vājajam bandiniekam c6), 16) Db3×f3! (pēc 16) L×f3, Ld4! 17) d×c, b×c ar sekojošo c5 stāvoklis drīz izlīdzinātos. Melnie tagad spiesti atdot bandinieku c6, lai gan pret drusku labāku spēli) 16 . . . Df6×f3, 17) Le2×f3, Zb6—d7, 18) d5×c6, b7×c6, 19) Lf3—g4, Lc5—b6, 20) Tc1×c6, (nepareizi būtu 20) L×d7, T×d7, 21) T×c6, jo tad baltiem vairs nebūtu laidņa, kas sedz zirdziņu d1). 20) . . . Zd7—f6, 21) Lg4—f3, Td8—d2, 22) a2—a4! (par zaudēto bandinieku melniem ir stiprs pozicijas pārsvars, kas izpaužas otrās līnijas ieņemšanā, spiežot uz bandiniekiem a2 un b2, kā arī uz punktu f2. Lai atbrīvotu zirdziņu d1, kas sedz b2, baltie realizē savu bandinieku pārsvaru dāmas spārnā). 22) . . . Ta8—d8, 23) b2—b4, Td8—d4 (lai dotu laidnim iespējamību atkāpties uz d8, jo draudēja a5. Ne labāk bija arī 23) . . . Td8—d3, 24) Zd1—e3 dēļ, L×e3, 25) f×e3, 26) Tc7 ar vislabākām izredzēm galotnē), 24) Tc6—c8+, Kg8—h7, 25) a4—a5, Lb6—d8, 26) Zd1—e3! (ievērību pelna ātrums, ar kuru baltie atbrīvojuši savu dāmas spārnu no melno sāpīgā apskāvuma). 26)... Td4×b4 (uz 26) . . . Z×e4 sekotu 27) Zf5! Raugoties uz draudu Ze3—d5, baltie spiesti atdot kvalitati, jo pēc 26) . . . Le7 27) Zf5, Td7, 28) Tb1 baltiem būtu taustams pārsvars) 27) Ze3—d5! Td2×d5 (ilgāk pretoties melnie varēja ar 27) . . . Ld8×a5, 28) Z×b4, L×b4, 29) Tc7, a5, 30) T×f7, a4, 31) Ta7, a3 un t. t.). 28) e4×d5, Ld8×a5, 29) Tf1—d1, Tb4—b2, 30) Kg1—f1! (Ļoti labi. Baltie likvidē visus sarežģījumus un baltais d— bandinieks ātri izšķir). 30) . . . La5—b6, 31) Lf3—e2, Zf6—e4, 32) Tc8—c6! (atkal stiprākais. Uz 32) . . . L×f2 sekotu, 33) Ld3, bet uz 32) . . . Z×f2, 33) Tc6×b6!) 32) . . . Lb6—d4, 33) d5—d6! Ze4—f6, 34) Tc6—c7, Tb2—b6, 35) Td1×d4!! e5×d4, 36) Le2—d3+, g7—g6, 37) Tc7×f7+. Melnie padevās. Laba partija. Baltie nospēlējuši beigas ļoti iespaidīgi.

Atrisinājums uzdevumam Nr. 45.

Baltie: Kb4; Ta7; Lf3 un h2; Zd3 un h5; Bg4 (7).

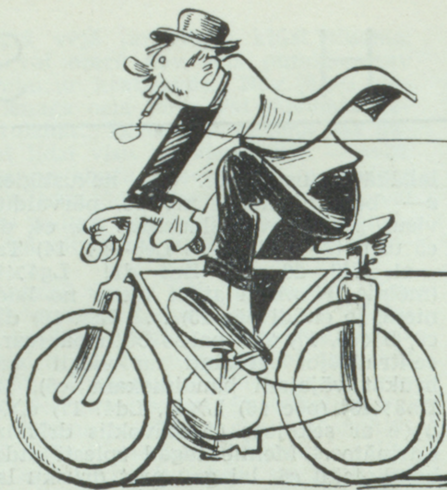
Melnie: Kd6; Tf4; Lf1; Bd4, e6 (5). Mats divos gājienos. 1) Zd3—e5, d4—d3+, 2) Zc4 mat; 1) . . . K×e5, 2) L×f4 mat; 1) . . . T×f3) 2) Td7 mat, 1) . . . Lf1 kā grib, 2) Zf7 mat.

Pareizus atrisinājumus iesūtījuši: A. Kalniņš, O. Teteris, J. Nāburgs, P. Linde, J. Kļaviņš Rīgā, A. Draugs Ventspilī, Džems Kazāks Viesītē, Sērmanis Salienā, Jūlijs Kalniņš Jēkabpilī, A. Turks Rēzeknē, A. Kuzmins Daugavpilī.

Drukas kļūdas izlabojums.

Pagājušā burtnīcā (Nr. 7./8.) uzdevuma Nr. 47. un galotnes Nr. 7. diagramas pie iespiešanas samainītas viena ar otru.

HUMORS

Ludvigs Šanteklers

Rudens panorama

Aiz kalniņa dūmi kūp,
Kuļamdampis kūļus ēd.
Omulīgi rūc kā dundurs —
Salmu kaudzes apkārt sēd.

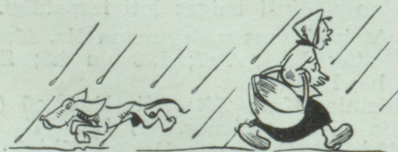
O, pēc smaga darba garšo
Labi jaunās maizes rieks;
Ēstgriba te visiem braša,
Parau, kā plok plāceņsieks...

Kūlējiem ir tā kā rautā
Auna cepets galdā celts,
Mašīnmeistaram smags cālis
Brūni apcepts šķīvī velts.

Mīļās, vēlās rudens puķes,
Kas vēl nava salnas skautas,
Pievelk pusdienā vēl bites,
Pļavas kad tik plikas pļautas.

Ne vairs katru dienu saule,
Jautram Krancim sānus silda;
Dažreiz lietus uzdod sukas —
Tad iet bekot gane Milda.

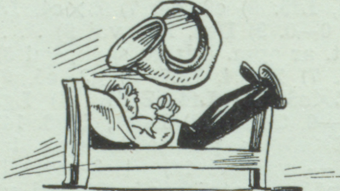

Ak, kur jaukas baravikas,
Izlīdušas kad no sūnām,
Lepni rindā sastājušas,
Visas cepurītēm brūnām.

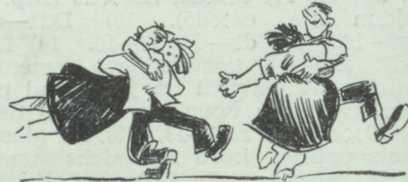
Suņi apstaigā vēl druvas,
Pārbauda vēl gubu vietas;
Ja kur jūt vēl peļu smaku,
Jākož zemes pikas cietas.

Aizmirstas jau tveices briesmas,
Upes, ezeri jau dziest,
Vairs pat niknāks izpeldētājs
Nevar dzelmē ilgi ciest.

Izbeigušās zaļumballes,
Galā muzikantu mokas;
Nu tie svētdienās var gulēt,
Atpūtināt plaušas, rokas.

Rudenim tak savi prieki,
Visās malās kad murd tirgi;
Cilvēkiem tik tērēt naudu,
Jaunās auzas uzgrauž zirgi.

Varbūt mēs ar tiksim kāzās,
Vecpuiši daudz precēsies;
Kad tā apdomā, patiesi,
Šoruden mums labi ies.

Ačuks

Čangkufengas un Sudetijas jautājums

Ar E. Rirdāna bildēm jautājums paliek skaidrs.

Braucām visi vienā vilcienā no Jūrmalas. Blakām man sēdēja kungs, pretim divas dāmas. Abas dāmas bija nogrimušas svarīgās pārrunās.

«Taisni dumjai jāpaliek no tādas galvas lauzīšanas!» jaunākā dāma iesaucās. «Tūliņ pat vakarā uz Žaņa laulībām jāiet, bet es vēl arvien nevaru izdomāt, kādu kleitu vilkt.»

«Tu velc to rozā,» vecākā dāma pamācīja.

«Bet baltā arī nav slikta.»

«Tad velc balto.»

«Jā, bet rozā kleita man labāk piestāv pie sejas.»

«Ja tā, tad velc rozā.»

«Akurāt viens Sudetijas jautājums,» man blakussēdošais kungs ierunājās. «Jeb vislabāk — viens Čangkufengas jautājums. Tur ar'... ak, kas tur bija!»

Paskatījos uz kungu.

«Jā, jā — nemaz neskatieties tā uz mani!» kungs apkalpoja degunu pukotā mutautiņā. «Tik sarežģītu jautājumu ar skatīšanos vien neatrisināsat; tur jābūt pašam klāt, lai to saprastu.»

«Vai jūs bijāt klāt?» ziņkārīgi ievaicājos.

No lielas lepnības kungs saliecās līks kā kliņģeris un sarāva platmali uz labo aci.

«Jūs vēl jautājat to?» viņš nicīgi pasmaidīja. «Kas tad bija tā neitrālā persona, kas piedalījās jauktajā robežkomisijā?»

«Cik atceros — tur nevienas neitrālas personas nebija. Bija tikai viens mandžūrietis, viens japānis un divi krievi.»

«Ā, tas tik tamdēļ netika nekā minēts par neitrālo personu, lai citām valstīm nebūtu skaudība, ka tieši es biju izvēlēts kā neitrālā persona!»

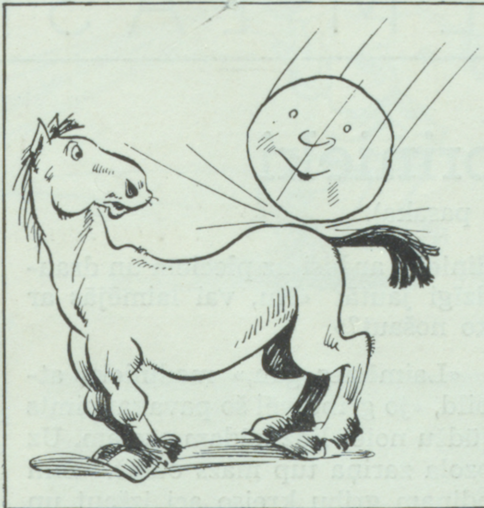
«Atvainojiet, bet...»

«Itnekāds «bet», mans kungs! Es Čangkufengā pats biju klāt, Sudetijā tāpat, tāpēc man abi šie jautājumi skaidri kā diena.»

Braukšanas apmācība ilustracijās

7. lpp. Jāgriež vērība uz braucēju ķermeņa uzbūvi un veiklību: priekšroka jādod vidēja auguma, ne pārāk smagiem kareivjiem.

112. lpp. Vieta skatei jāizvēlas tā, lai saule kristu uz zirgiem, bet nespīdētu priekšniekam acīs.

111. lpp. Aiz baterijas komandiera iet virsnieki, aiz tiem virsseržants un kalējs. Ejot priekšniekam garām, viņi pieliek roku pie galvas segas.

«Es saprotu,» izlikos gudrs.

«Bet ziniet ko?» svešais kungs un gudrais vīrs turpināja. «Es labprāt ieturētu mazas pusdienas kādā restorānā. Ja jums nav nekas pretim — laipni lūdzu. Tur es jums varēšu dažus interesantus sīkumus atstāstīt, jo jūs — es redzu — esat viens no tiem, kas daudz ko saprot no starptautiskās diplomātijas koncerta.»

Par tādu uzslavu paliku varen lepns un lielīgi noskatījos uz pārējiem pasažieriem.

Rīgā izkāpām no vilciena un sameklējām pieklājīgu restorānu. Kungs sev pasūtīja no visa kā bagātīgi. Es arī neliedzu sev mazas pusdienas.

Ieturēdams maltīti, kungs sāka attēlot man Čangkufengas konfliktu visos sīkumos.

«Tā lieta nemaz nav tik vienkārša, kā no sākuma šķiet,» kungs svarīgi iesāka «Labi, par pamieru abas puses izteikušās gan, bet ja nu, par piemēru, no vienas puses sāk spiesties virsū korejieši un no otras eskimosi, vai tad vairs ir iespējams ieturēt labvēlīgu neitralitāti, ko?»

«Atvainojiet, es nesaprotu...»

«Skaidrs, ka jūs to nesaprotat. — Ober, vēl vienu cāļa cepeti! — Redziet, patiesībā tā lieta tik viegli saprotama vis nav. Ņemsim, par piemēru, Austrāliju ar viņas mežoņiem, bumerangiem un vilnas koncerniem... Ja nu tā sāk teikt savu veto, kas tad nu ir?»

«Bet kas tad Austrālijai...»

«O, tūliņ var manīt, ka jums šī lieta pilnīgi sveša!» Gudrais kungs mani pārtrauca. «Nezinātājam tas patiešām izliekas dīvaini, sak': Kas gan Austrālijai kopējs ar Čangkufengu? Bet patiesībā, es jums teikšu, patiesībā — oi, oi, oi... Jūs labāk nemaz nerunājiet.»

Sāku domāt visai tai lietai nopietni līdz. Velns viņu zin! — varbūt Austrālijai ir gan kāda darīšana gar Čangkufengu. Vai nu tik gudrs kungs ies niekus melst!

«Tāpat ņemsim Sudetijas jautājumu,» kungs pa to laiku turpināja. «Līdz šim vienmēr brēca un sauca: vairāk gaismas! Bet kāpēc tagad, tieši Sudetijas jautājuma atrisināšanas laikā, tādu saucienu vairs nedzird? Kāpēc Tasmanijā uzieta līdz šim nepazīta cilts? Kāpēc tagad prot pagatavot tik cietu papīri kā dzelzi? Kāpēc Turcijā viss tik mierīgi? — Tāpēc, mīļais kungs, ka mums visa vērība piegriežama Sudetijas problēmai. A-ā, redziet, lūdzu, kur tas suns aprakts! Tāpēc nerunājiet, lūdzu, ar tādu cilvēku, kas Čangkufengas un Sudetijas jautājumu pazīst kā savus piecus pirkstus.»

Es arī nerunāju vairs, tikai piekrizdams uz visas līnijas klanīju laipni galvu un teicu: «Tiesa gan! Jā, jā... Iedomājieties tikai!»

Tagad svešais iekarsa pavisam. Protams, viņš šo un to garīgu bija gan baudījis, jo citādi tas nevarētu tik spoži runāt. Uzbudinājumā tas notīrija manu šķīvi arī, pasūtija vēl alu un cigārus arī. Dzert viņš dzēra glāzi pēc glāzes un stāstija. Beidzot tas novietoja sālnīcu vienā galda malā, tukšo pudeli otrā malā, tad badija ar pirkstu vienai un otrai sānos runādams: «Teiksim tā: te būtu Vislas upe (tā bija sālnīca), bet te būtu Londona (tukšā alus pudele), ja? Bet te būtu Rīgas-Rūjienas dzelzceļš, vai ja? Un nu tagad iedomāsimies braucienu stratosferā...»

«Atļaujiet,» iemaisijos starpā. «Es mazliet kaut ko nesaprotu.»

«Nesaprotat?»

«Jā gan — nesaprotu. Kas kopējs stratosfēras braucienam ar Sudetijas vai Čangkufengas jautājumu?»

Kungs ilgi un pētoši lūkojās manī.

«Sakiet, vai varu uzticēt jums vienu starptautisku noslēpumu?» viņš beizot jautāja. Bet tikai tā, ka lai — ššš... Vai varu?»

«Domāju gan.»

«Tad labi. — Tikai vienu acumirkli — es aizskriešu pēc dažiem dokumentiem. Man te nav tālu. Tad jūs redzēsiet! Tikai tad jums uzausīs gaisma!»

Kungs gāja laukā. Durvīs tas vēlreiz atgriezās un noprasija: «Vai Čangkufengas apgabala adresu kalendāru arī ņemt līdz?»

«Nē,» es teicu. «Priekš kam to?»

«Es arī tā domāju,» kungs atteica un aizvēra durvis.

Pulkstens pusdivos naktī viesmīlis mierīgi teica: «Nu, kungs, vajadzēs maksāt.»

«Pagaidiet, lai atnāk otrs kungs ar dokumentiem, tad mēs abi maksāsim,» es mierināju viesmīli.

«Nekā — kungam būs vienam pašam jāmaksā,» viesmīlis skaidri pateica. «Tas kungs ar dokumentiem, droši vien neatnāks.»

«Kā jūs to ziniet?»

«Nu tā... Viņš jau te vairākiem ir izskaidrojis Čangkufengas un Sudetijas jautājumus, un visi ir maksājuši.»

«Bet es par viņu nemaksāšu!» svinīgi paziņoju.

«Gan jau maksāsiet, jo abi kopā visu sūtījāt. Un vai gan kungam skandāls patīk?»

Brīdi vēlāk samaksāju smuku naudiņu un gāju mājās pats sevi tā zākādams:

«Nu, jēpīt, vai nu reiz tiki skaidrībā par Čangkufengas un Sudetijas jautājumu?»

MAZAJIEM LASĪTĀJIEM

Pieci stiprinieki

(Latv. tautas pasaka).

Kāda atraitne savā nabadzībā aizdod jau agri četrus dēlus pie citiem kalpot un patur tikai pašu jaunāko pie sevis. Jaunākais pie visas nabadzīgās barības aug kā briedis un svaida jau astotā gadā astoņus pūrus labības kā spalvas. Puiša gados spēks tam neapzinami liels.

Reiz jaunais stiprinieks iet pēc kuramiem uz mežu un smiedamies pārvelk resnu egli ar visām saknēm.

Citā reizē, tādu pašu egli mežā raujot, stiprinieks satiek mežā medinieku ar bisi uz pleciem un draudzīgi jautā: «Nu, vai laimējās ar ko nošaut?»

«Laimēsies gan,» medinieks atbild, «jo gribu vēl šo pavakar simts jūdžu noiet līdz kādam ozolam. Uz ozola zariņa tup mazs odiņš. Šim odiņam gribu kreiso aci izšaut un tad atkal saulei norietot mājā pāriet.»

Egļu lauzējs, to dzirdot, iet šāvējam līdz. Ejot iesāk par sevi pārrunāt, kamēr izrādas, ka abi brāļi. Priecīgi par tādu nejaušu satikšanos, abi brāļi nemanot jau 30 jūdžu nogājuši. Te 31. jūdzē nāk kāds svilpodams pretim, ar cepuri

uz vienas auss. Kas priecīgs, tas runīgs. Tā arī šie abi nelaiž svilpotāju garām, bet uzprasa, kādēļ cepuri uz vienas auss nēsājot.

«Ja cepuri nēsātu taisni galvā, tad pie visām ēku sienām un arī cepures malām tilkas sasaltu.»

Tālāk sarunājoties, izrādas, ka arī šis ir brālis. Ko tur gaidīt — iet abiem līdz. Noiet atkal 30 jūdžu un ierauga kādu, kas patlaban noauj koka tupeli no labās kājas.

«Vai basām kājām labāk?» visi trīs brāļi jautā.

«Jā,» āvējs atbild, «citādi nevaru, jo tiklīdz, kā ar tupeli soli speru, tūdaļ aizskrienu diezin kur.»

Arī šis nāk līdz. Ejot visi četri pārrunā atkal paši par sevi un nu iznāk, ka visi četri ir brāļi. 90. jūdzē tie satiek kādu ar aizbāztu nāsi un uzprasa, kāpēc tā darot? Šis atbild: «Tiklīdz kā abas nāsis vaļā, tad sešas vējsudmalas griežas kā trakas.»

«Nu, tad tev vajaga mūsu brālim būt! šāvējs iesaucas, «jo piektā tik vēl trūkst.»

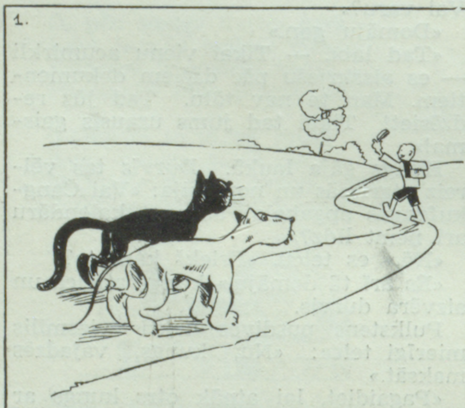
Sāk nu visi pārrunāt — jā — ir gan.

Visi pieci čalodami noiet vēl beidzamās 10 jūdzes, izšauj odam kreiso aci un tad norunā, līdz saulītes noiešanai veco māti apciemot.

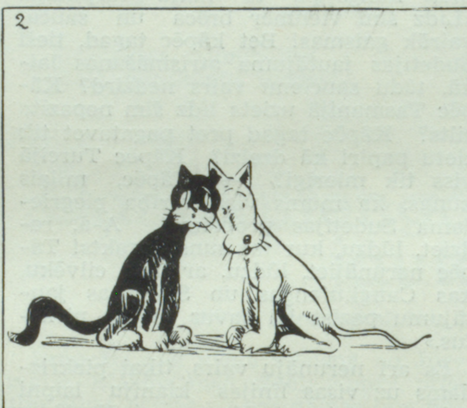
Visi pieci pie mātes labi izciemojas un tad norunā iet pie paša ķēniņa maizi pelnīt. Ķēniņa pilī tie

E. R.

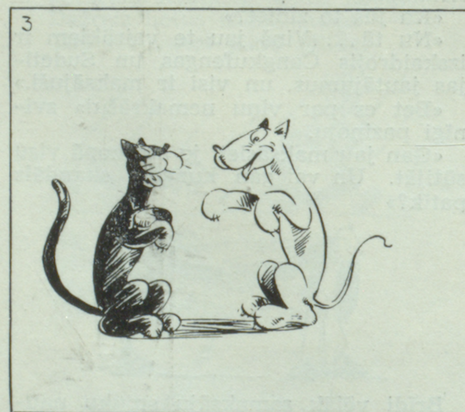
RAUGI — BĒDĪGI UN PRIECĪGI IR DRAUGI

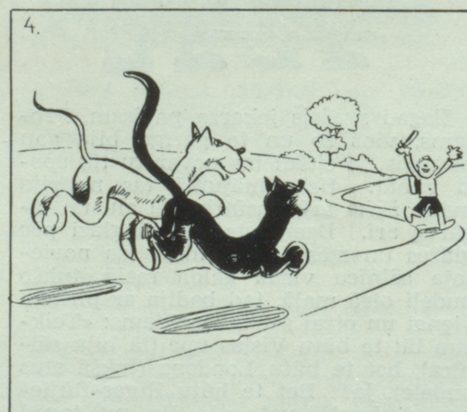
Vasariņa jaukā beidzas,
Jānītis uz skolu steidzas,
Lai tad čakli mācītos —
Gudrības lai iekrātos.

Duksīts, Ņurīts vieni skumst.
Visa pasaule tiem tumst;
Ņurīts uzraud: «Drauga nau!
Duksīts piekrīt: «Nau, nau-vau!»

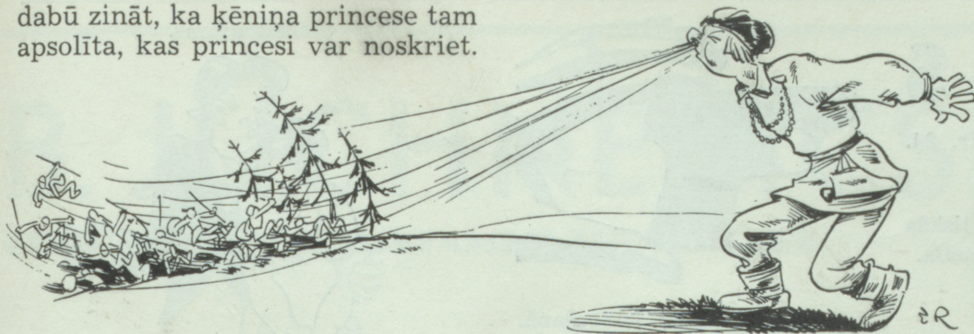
Ilgi vērts nav noskumties,
Jānītim tak labi ies;
Kad viņš skolām cauri kļūs,
Tautas darbinieks liels būs.

Kad no stundām Jānīts nāk,
Draugi pretī skrien ko māk;
Jānīts uzsauc: «Labi gan,
Draugi mīļi kad ir man!»

L. Š.

dabū zināt, ka ķēniņa princese tam apsolīta, kas princesi var noskriet.

«Ko tur gaidīt?» tupeles āvējs iesaucas, un apņemas iet skrieties.

Abiem nu, princesei un tupeļu āvējam, ķēniņš iedod krūzi rokā un pavēl no tā avota, kur saule lec, ūdeni atnest; ja tupeles āvējs atnes ātrāk nekā princese, tad rītu kāzas.

Princese skrien kā irbe. Tupeles āvējs sen jau ūdeni iesmēlis, apguļas pusceļā un aizmieg, jo saules tuvumā saules stari ļoti silti un ātri iemidzina. Princese, redzēdama šo aizmigušu, apgāž gulētājam ūdens krūzi un dodas, ko māk, pie ķēniņa. Šāvējs tūdaļ izšauj un uzmodina brāli. Šis knaši, ne acis neizberzējis, paķer izlieto krūzi, aiztek otrreiz pēc ūdens un tad vēl aizskrien princesei garām, pirmais pie ķēniņa.

Bet ķēniņš nedod vis princesi. Viņš grozas, grozas tik ilgi, kamēr pierunā labāki princeses vietā tādu maisu zelta naudas ņemt, cik tupeles āvēja brālis, nesējs, var panest.

Labi. Kamēr nu septiņi skroderi naudas maisu šuj, ķēniņš iekrāpj visus piecus brāļus kādā istabā, kur sienu vietā tikai krāsnis un nu liek tik stipri krāsnis kurināt, ka visa istaba sarkana.

«Nekas,» cepures nēsātājs uzsvilpj, «lai kurina cik grib; pagriezīšu savu cepuri taisni uz galvas un būs uz reizi auksts.»

Tā arī notiekas. Trīs dienas un naktis kurina krāsnis. Tās saplaisā, bet istaba, kā auksta, tā auksta. Trešā dienā ķēniņš brīnas, bet maiss patlaban pašūts, un nauda nu jādod gribot negribot. Izgrābj vienu naudas kambari — otru, bet maiss tik pusē. Izgrābj visus kambarus, un nu maiss tā, tā tik pilns.

Nesējs saņem lielo maisu tik viegli kā pelavas un aiziet. Lielais skrējējs ar savu līgavu, kā arī citi brāļi soļo nesējam pakaļ.

Ķēniņam beigās naudas taču žēl. Viņš sasauc ātri karavīrus un sūta maisu atņemt. Bet lielais pūtējs attaisa aizbāzto nāsi un atpūš visus kā dūmus atpakaļ. Tik viens karavīrs, aizķēries aiz koka saknes, paliek turpat. Šis vēl šodien redzams, ja notālu vējā izgāztu egles celmu aplūko.

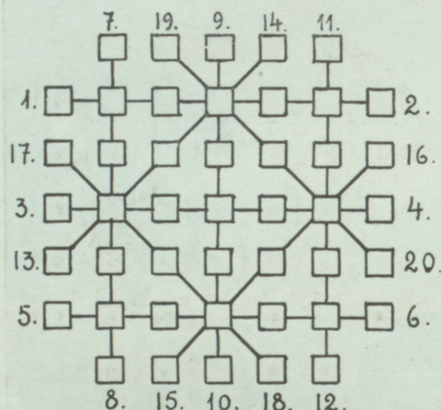
Grūti šķirties no vasaras draugiem.

Atbildīgais redaktors: Pulkvedis-ltn. J. ĶIKULIS. **Izdevējs: Aizsargu štābs, »ŽURNĀLS AIZSARGS«.**

Grāmatspiestuves A-S. «ROTA» Rīgā, Blaumaņa ielā 38-40 13270

Krustām-šķērsām mīkla Nr. 15

(V. B.)

Ar taisnēm savienotos kvadratiņus lasot, līmeniski: no 1—2 — stepe Sibirijā, 3—4 — rūpniec. uzņēmums, 5—6 — aizsargu piederums. Stateniski: no 7—8 — pils. Dienvidamerikā, 9—10 — ķermeņa daļa, 11—12 — kurorts Latgalē. Stūreniski: no 13—14 — ģimenes locekļi, 15—16 — izdevīga zvejas vieta, 17—18 — slavens filozofs un 19—20 — latvju gleznotājs.

Izbirušu līdzskaņu mīkla Nr. 16

(K. O.)

—a— — —a— —i—i —ī—ā
—i— — —i,
—a— — —i—o —u—e—i— —.
—a— —i— — —e—u —ā—e —
au— —u,
—a— —e—ē—a —a— —o—a— —.

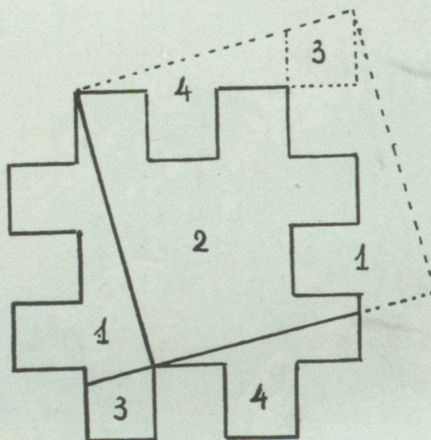
Liekot svītriņu (—) vietā attiecīgus līdzskaņus, atradīsiet tautas dziesmu par to, kā iegūt tecētāju kumeliņu.

Staru mīklas Nr. 13 atrisinājums.

Piere, pilsēta, Dimā, sapals, Vuzonga, darva, bute, Armēnija, īstenība, tupele, Gatarta, rutīna.

Izteiciens: Piepildi savu darbu ar īstu garu.

Maģiskās figuras Nr. 14 atrisinājums.

Jāgriež divas reizes, iznāk četras daļas.

Salīdzinājums.

— Sakiet, jaunkundz, vai nav tā, ka skūpsts bez mīlas, ir kā ola bez sāls?
— Es nekad vēl neesmu...
— Nu, nesakiet tikai, ka jūs nekad neesiet...
— Jūs neticiet, bet tiešām, es nekad neesmu ēdusi olu bez sāls.

Citi laiki.

— Nu, kā tad, kas mājās vairs nekur neder, tas nāk par kuģa puiku, — saka kapteinis kuģa zēnam.
— Nekā nebija, kapteiņa kungs, — zēns svarīgi atbild, — tagad citi laiki un tā vairs nav, kā jūsu jaunībā.

Pazudis.

— Voldiņ, vai tu neredzēji mūsu kanariju putniņu?
— Nē, māmiņ, šorīt tas vēl bija būrī, kad es to ar putekļu sūcēju tīriju.

Mainīgā mode.

— Vīriņ, vai laikrakstam, kuŗu tu lasi, ir arī modes pielikums?
— Ir gan, sieviņ, bet tas tev vairs nederēs, jo šī ir vakardienas avīze.

Neauglīgs strīds.

— Mani sakoda jūsu suns!
— Noteikti to viņš nav darījis.
— Kā jūs to variet apstrīdēt?
— Pirmkārt, viņam nav zobu; otrkārt, viņš nemaz nav nikns; treškārt, viņš izmeklējas un kuram katram vis nekož; un ceturtkārt, lieciet mani mierā, jo man nemaz suņa nav.

«Ātrā palīdzība».

Kārlītis gluži aizelsies ieskrien pie ārsta:
— Lūdzu, ārsta kungs, nākiet labi ātri. Mūsu durvis ir aizcirtušās un mēs nevaram viņas vaļā dabūt!
— Bet, mīļais bērns, es taču tur nekā nevaru līdzēt. Tev jāiet pie atslēdznieka.
— Jā, bet tēva pirksts ir durvīs!

Kolēģi.

Pa lielceļu iet klaidonis. Garām tam pabrauc auto.
— Sveiks kolēģi! — klaidonis jautri uzsauc šoferam.
— Kas es tev par kolēģi?! — šoferis, apturēdams mašīnu, tam atcērt.
— Kā tad nē! Mēs taču abi padaram ceļus nedrošus!

Līdzjūtība.

— Draugs, izsaku tev savu līdzjūtību!

— Kāpēc? Par ko?

— Mana sieva vakar nopirka jaunu cepuri un šodien tā ieradīsies viesos pie tavas sievas.

Neatvietojams.

— Ja tu tiešām slikti jūties, tad tev vajadzētu uz pāris nedēļām kaut kur aizbraukt atpūsties. Darbā, droši vien, bez tevis varēs iztikt.

— Protams, ka bez manis tie varēs iztikt, bet lai to neierādītu, es labāk ciešos un nebraucu nekur.

Prasība.

— Es vēlos pirkt labu, kaut arī dārgu rakstammašīnu.

— Lūdzu. Labākā maksā 450 latu.

— Maksa nekrīt svarā, galvenais, lai tā rakstītu bez kļūdām.

Taupība.

— Kāpēc jūs turiet tik lielu suni? Viņš taču ēd par trijiem!

— Aiz taupības, draugs, jo nodoklis man jāmaksā tikai par vienu.

Ķimiska tīrītava un veļas mazgātava

M. Romaņenko

Daugavpilī, 3. Janvāra ielā 47.

SPORTA PIEDERUMU VEIKALS

A. Rudzītis

Daugavpilī, Vadoņa ielā 20. Tālrunis 2975.

H. Pokermans

Dib. 1922 g.
Daugavpilī, Viestura ielā 60.
Vara katlu un ūdensvadu darbnīca.
7-tā Latgales lauksaimniecības izstādē godalgots ar diplomu un medāli.

ZIEPJU FABRIKA

Brāļi Prezma

Daugavpilī, Krasta ielā 17.
Tālrunis 2926.

KUNGU FRIZĒTAVA

A. Puseps

Daugavpilī, Lāčplēša ielā 18.

O. Rācenis Daugavpilī,

Apbedīšanas birojs:
Lāčplēša ielā 10-12.
Mēbeļu darbnīca:
Plkv. Brieža ielā 18.

Rīgas alusdarītavas «ALDARIS» un Valmieras dabiskā minerālūdens lielnoliktava

A. REINKE

Daugavpilī, Cietokšņa ielā 6.
Tālrunis 2639.

GAĻAS TIRGOTAVA

J. Savickis

Daugavpilī, Maizes lauk 1.
Tālrunis 3131.

Anglijas akciju sabiedrība
The SHELL Company of Latvia Ltd. London
Daugavpils nodaļa
Pilnvarnieks L. Jakubsons.
Daugavpilī, 3. Janvāra ielā 32.
Tālrunis 2130.

Pulksteņu lieltirgotava

J. SKOPS

Daugavpilī, Rīgas ielā Nr. 68.
Tālrunis 2854.

DZELŽU TIRGOTAVA

J. K. STAROBINS & dēli

Nodaļa: **Rīgas ielā (Tirgus rindā) 11.**
Tālrunis 2344.

Jānis Stencelis

MAIZNĪCA UN KONDITORIJA

Daugavpilī,
18. Novembra ielā 94.

Rakstamlietu tirgotava

Š. Stolpers

Daugavpilī, Saules ielā 32.
Tālrunis 3375.

Dzelzs un tērauda preču tirgotava

E. Sujers

Lodīšu gultnes un balata dzensiksnas.
Daugavpilī, Rīgas ielā Nr. 23.
Tālrunis 3154.

Galanterijas preču tirgotava vairumā

M. Sverdlovs

Daugavpilī, Rīgas ielā 41.
Tālrunis 2631.

Galošu noliktava «KVADRĀTS»

I. ŠIKS

Daugavpilī, Rīgas ielā 40.

Manufakturas un gatavu apģērbu noliktava

M. Šneersons

Daugavpilī, Rīgas ielā, Tirgus rindā 5.
Tālrunis 3025.

GATAVI APĢĒRBI

H. Šnejerzons

Daugavpilī, Rīgas ielā Nr. 37.
Tālrunis 3008.

A. V. Štorchs dib. 1866. g.

Daugavpilī, Aizsargu ielā 59.
Tālrunis 2115.
MILTU UN CUKURA NOLIKTAVA
Latvijas papīru fabriku pārstāvniecība

ADĪTAVA — GALANTERIJA

A. TILTS

Daugavpilī, Vadoņa ielā 33.
Tālrunis 2485.

TREŠĀ DAUGAVPILS KRĀJ-AIZDEVU S-BA

Dibināta 1900. g.
Daugavpilī, Cietokšņa ielā 28.
Pašas namā. Tālr. 2209.

Koloniāl- un tabakas preču tirgotava

M. Vaimans

Daugavpilī, Aizsargu ielā 62.
Tālrunis 2965.

Uz laukiem.

— Ansi, kas ir platoniska mīlestība?
— Tas ir tad, kad klēts durvis cieti un tu netiec iekšā...

Vispusīga meita.

— Sakiet, lūdzu, vai jūsu meita spēlē arī Šopēnu?
— O, katrā ziņā, lai gan man jāatzīstas, ka ne tik labi kā klavieres.

Pie drēbnieka.

— Mans dēls jau trīs gadus jums parādā par uzvalku.
— Pareizi, kungs. Jūs atnācāt samaksāt?
— Nē, es gribēju pasūtīt sev uzvalku — uz tiem pašiem noteikumiem.

Auksta duša.

— Ak, jaunkundz, tā es gribētu ar jums visu mūžu dejot!
— Kā, vai tad jūs nemaz negribiet iemācīties labāk dejot?

AUTOSATIKSME

J. Vanags

Daugavpilī, Imantas ielā 27.
Tālrunis 2670.

Miltu, putraimu un cukura noliktava

«VENUS»

Daugavpilī, Viestura ielā 68.
Tālrunis 2337.

ALUS DARĪTAVU
A.-S. GUST. KUNCENDORFS
un
K.-S. BR. ŠVERCS, KOKMUIŽĀ
CENTRALNOLIKTAVA
M. ZILBERMANIS, Daugavpilī, 18. novembra ielā 9. Tālr. 2019.

Galanterijas un adītu preču tirgotava

F-ma D. E. Zilberts

īpašnieks H. Vjazmenskis,
Daugavpilī, Vadoņa ielā 38.
Tālrunis 2457.

A/S Rīgas kokvilnas manufaktūras sabiedrība

Strazdumuižā — Rīgā, Parka ielā 4

ŠUJAMIE DIEGI

Ādu apstrādāšanas un krāsošanas akciju sabiedrība

„Elektra"

Rīgā, Marijas ielā Nr. 8-a.

Moderni apgaismošanas ķermeņi, ierīko gaismas un spēka ietaises, izlabo elektr. gludekļus u. c. aparātus.
Elektrot. veikals

Eduards Feifs

Rīgā, Brīvības ielā 80. Tālr. 92609.

I. CEITLINS

KOKU EKSPORTS

Rīgā, Skolas ielā Nr. 3-a.

ĶEMMES UN ZOBU BIRSTES

«CELGREB»

Daugavpilī.

LAŠU TIRGOTAVA

V. FEIFS

Rīgā, Centraltirgū, zivju paviljons 146.
Tālr. 29434. Priv. 43511.

DZELZS-IMPORTS

Hiršfelds, Hiršhorns & Trainis

Rīgā, Turgeņeva ielā, noliktava 8—9. Tālr.: 32495 un 31053. **Pastāvīgi krāj.: I-sijas, U-dzelzs, Betondzelzs, Skārds u. t. t.**

Krievu ārstu kolēģijas slimnica

Kr. Barona ielā 23, tālr. 33715.
Pieņem slimniekus **ķirurģiskās, ģinekoloģiskās, ausu, kakla un deguna slimībās.**

MAIZNĪCA un KONDITOREJA

ERNSTS LIDEKE, RĪGĀ

Galvenais veikals: **Avotu ielā Nr. 32.** Tālr. 96160, 96293. Nodaļa: **Marijas ielā Nr. 4.** Tālr. 27094.
Katru stundu svaiga maize.

Elektriskie apgaismošanas ķermeņi, jaunākie modeļi dabūjami tieši darbnīcā vairumā un mazumā

A. Lukaševičs

Rīgā, Avotu ielā Nr. 15.

«LYON»

Jaunākie Parīzes, Vīnes un Berlīnes
MODES ŽURNĀLI u. PIEGRIEZTNES
R. JĀKOBSONS & J. GEILIKMANS
Rīgā, Vaļņu ielā 28. Tālr. 34318.

Firma „J. Miltinan & Co"

īp. J. MILTINANS
Rīgā, m. Ķēniņu ielā 15. Tālr. 22237.
Imports: **Mašīnas, materiāli un izejvielas alus, vīnu, raugu, mineralūdeņu un piensaimn. rūpniec. vajadzībām.**

Mineralūdeņu iestāde

P. OZOLS

Rīgā, Stabu ielā 56.
Tālr. 96794.

Būv- un mēbeļu galdniecība

K. Pagasts

Dib. 1885. g.

Rīgā, Aizsargu ielā 36. Tālr. 94260.

KIOSKS

E. PAIZO

Daugavpils un Mašīnu ielu stūrī.

Manufaktūras, veļas un mežģīnu noliktava

B. Rafailovičs

Rīgā, Raiņa bulv. 31, dz. 5, tālr. 22953.

Agr.

E. Šapiro

Rīgā, Marijas ielā Nr. 31.
Tālr. 29618. Dib. 1903. g.
Dāmu kleitas, rīta kleit., svārki, blūzes

Jāņa Gasena

GRĀMATU SIETUVE

Rīgā, L. Kalēju ielā 18-20, tālr. 26954.

«HAJNT»

Žīdu ikdienas laikraksts, iznāk rītos un pēcpusdienās.

Rīgā, Parka ielā 4, tālr. 28520, 32479.

Rupju un smalku dziju adītava

J. Kalnzemnieks

Rīgā, Marijas ielā 42. Tālr. 95276.

Jānis Lasmanis

Rīgā, Avotu ielā Nr. 52.
Tālr. 96110.
KRĀSAS UN BŪVMATERIALI

Pirmklasīgs dāmu un kungu APĢĒRBU NAMS

L. Šmuškins Dib. 1908. g.

Rīgā, Marijas ielā 16 (Avotu ielas st.)
Tālrunis 29557.

Elegantu kungu garderobju darbnīca

A. Šneiders

Rīgā, Vaļņu ielā Nr. 26.
Tālr. 20301.

A./S. Apģērbu un manufaktūras nams

M. I. Šumachers

Rīgā, Marijas ielā 21, tālr. 29157.

Z. VIRACHOBSKIS un A. ZILBERMANIS

Koktirdzniecība un rūpniecība.

Rīgā, Matīsa ielā 29, dz. 6, tālr. 31138.

Atslēdznieku amata meistars A. Bormans

Rīgā, Visvalža ielā 6.
Tālr. 25762.

MAKSĀ 50 SANT.